

რელიგიის საკითხთა
სახელმწიფო სააგენტო

თბილისი, 2015

რედაქტორი: ზაზა ვაშაყმაძე

რეცენზენტი: პაატა ცნობილაძე

მთარგმნელი: არჩილ გორხელაშვილი

კორექტორი: ნანა ღონლაძე
ნატო ონიანი

წინასიტყვაობა

პუბლიკაციაში თავმოყრილია ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების საკითხებზე. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლი „აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება“ მოიცავს როგორც რწმენის გამოხატვის გარეგან ასპექტს, ისე რელიგიის ან რწმენის შინაგან თავისუფლებას. გარეგანი თავისუფლება იცავს არამხოლოდ ცალკეულ პირთა რელიგიურ მრწამსს, არამედ მთელი გაერთიანების უფლებასაც, ამდენად ყველას აქვს უფლება, რომ „ცალკე ან სხვებთან ერთად, საქვეყნოდ ან განკერძოებით, გაამჟღავნოს თავისი რელიგია თუ რწმენა აღმსარებლობით, ქადაგებით, წესებისა და რიტუალების აღსრულებით“ (მე-9 მუხლი). თუ გარეგანი თავისუფლების შემთხვევაში კონვენციის ხელმომწერ სახელმწიფოებს გააჩნიათ მიხედულობის (შეფასების თავისუფლების) ზღვარი, რაც გულისხმობს სახელმწიფოს მხრიდან კანონის საფუძველზე, კონვენციით გათვალისწინებული გარემოებების პირობებში (აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში;) გაკვეთილი შეზღუდვების დაწესებას, შინაგანი თავისუფლების შემთხვევაში ჩარევა დაუშვებელია. ეს უკანასკნელი აღიარებს, რომ შინაგანი თავისუფლების უფლება გულისხმობს ყოველი ადამიანის უფლებას შეიცვალოს რელიგია ან რწმენა. ასევე დაუშვებლად ცნობს რელიგიური მრწამსის გამჟღავნების ვალდებულებას.

წინამდებარე პუბლიკაცია უპრეცედენტოა ქართულ რეალობაში, რამდენადაც იგი აერთიანებს ევროპული სასამართლოს 2014 წლის ჩათვლით მიღებულ გადაწყვეტილებებს მე-9 მუხლზე. თითოეულ საქმეში და საქმის ანოტაციაში ლაკონურად არის გადმოცემული ფაქტები, მხარეთა არგუმენტაცია და სასამართლოს შეფასება, რაც მკითხველს საშუალებას აძლევს მიიღოს ან გაიღრმავოს ცოდნა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების სფეროში.

პუბლიკაცია დაყოფილია სამ ნაწილად: I ნაწილში შეტანილია საქმეები, რომლებზეც ევროპულმა სასამართლომ კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა არ დაადგინა, II ნაწილში შეტანილია საქმეები, რომლებზეც ევროპულმა სასამართლომ მე-9 მუხლის დარღვევა დაადგინა და III ნაწილში შეტანილია ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის მიერ მიღებული ორივე სახის გადაწყვეტილებები.

უნდა აღინიშნოს, რომ პუბლიკაციის პირველ ნაწილში არ არის შეტანილი ერთი საქმე, რომლის მხოლოდ ფრანგულენოვანი ვერსია არსებობს: *VERGOS v. GREECE*-no.65501/01

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემულ პუბლიკაციის მე-2 ნაწილში არ არის შესული საქმეები (სულ 7 საქმე), რომელთა მხოლოდ ფრანგულენოვანი ვერსია არსებობს: *TARHAN v. TURKEY*- no.9078/06; *BOYCHEV v. BULARIA*- no.77185/01; *AFFAIRE ASSOCIATION LES TEMOINS DE JEHOVAH c. FRANCE* - no. 8916/05; *ASSOCIATION CULTUELLE TEMPLE PYRAMIDE v. FRANCE*- no.50471; *ASSOCIATION DES CHAVALIERS DU LOTUS D'OR c. FRANCE*- no.50615/07; *EGLISE EVANGELIQUE MISSIONNAIRE ET SALAUN c. FRANCE*- no.25502/07; *BUDLU ET AUTRES c. TURQUIE*-no.14017/08.

პუბლიკაცია განკუთვნილია ფართო საზოგადოებისთვის. მკითხველი გაეცნობა თანამედროვე მიდგომებს და სტანდარტებს რელიგიის სფეროში.

პუბლიკაცია მოამზადა რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტომ. იგი მიზნად ისახავს საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებასა და არსებული გამოწვევების დაძლევას.

2014 წლის ჩათვლით კონვენციის მე-9 მუხლთან დაკავშირებით ევროპულ სასამართლოს მიღებული აქვს 62 გადაწყვეტილება, რომლებშიც დაადგინა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა (იხ. ცხრილი/სტატისტიკა) და 17 გადაწყვეტილება, რომლებშიც მე-9 მუხლის დარღვევა არ დაუდგენია.

*ზაზა ვაშაყმაძე,
რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს თავმჯდომარე*

სარჩევი

წინასიტყვაობა	1
სტატისტიკა ქვეყნების მიხედვით	5
ნაწილი I	6
საქმეები, რომლებზეც დარღვევა არ დადგინდა	6
იესო ქრისტეს უკანასკნელი დღეების წმინდანთა ეკლესია	
გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ	6
ფრანჩესკო სესა იტალიის წინააღმდეგ	7
ვასილუტი გერმანიის წინააღმდეგ	8
ჰერმანი გერმანიის წინააღმდეგ	9
კულოელისი, ბარტოშევიჩიუსი და ბუროკევიჩიუსი ლიტვის წინააღმდეგ	10
კოპი ავსტრიის წინააღმდეგ	13
კერვანჩი საფრანგეთის წინააღმდეგ	14
ლელა ფორდერკრაისი ე.ვ. და სხვები გერმანიის წინააღმდეგ	16
კოსტეცკი მაკედონიის ყოფილი იუგოსლავიის რესპუბლიკის წინააღმდეგ	17
კალაჯი თურქეთის წინააღმდეგ	19
ვალსამისი საბერძნეთის წინააღმდეგ	20
ეფსტრაიტი საბერძნეთის წინააღმდეგ	24
წმინდა მონასტრები საბერძნეთის წინააღმდეგ	25
კლაიდსენი, ბუსკ მადსენი და პედერსენი დანიის წინააღმდეგ	28
ნაწილი II	30
საქმეები, რომლებზეც დარღვევა დადგინდა	30
ბელელური და სხვები საქართველოს წინააღმდეგ	30
კრუპკო და სხვები რუსეთის წინააღმდეგ	34
ჩუვაშეთის რესპუბლიკის ბიბლიური ცენტრი რუსეთის წინააღმდეგ	35
ვარტიჩი რუმინეთის წინააღმდეგ (N2)	36
ვოინიტი უნგრეთის წინააღმდეგ	40
ოსტრიანუ რუმინეთის წინააღმდეგ	41
ევეიდა და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ	42
იეჰოვას მოწმეთა გაერთიანება ავსტრიის წინააღმდეგ	46
ფუსუ არკადიე და სხვები მოლდავეთის წინააღმდეგ	49
სავდა თურქეთის წინააღმდეგ	51
ცატურიანი სომხეთის წინააღმდეგ	53
ბუხარატიანი სომხეთის წინააღმდეგ	54
ფეთი დემირთაში თურქეთის წინააღმდეგ	54
ერჩეპი თურქეთის წინააღმდეგ	55
იაკუბსკი პოლონეთის წინააღმდეგ	56
ო'დონოჰიუ და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ	57
შინან იჩიკი თურქეთის წინააღმდეგ	59
ბულგარეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდი (მიტროპოლიტი ინოკენტი) და სხვები ბულგარეთის წინააღმდეგ	60
ეკლესიათა გაერთიანება „სიცოცხლის სიტყვა“ და სხვები ხორვატიის წინააღმდეგ	62
გჟელაკი პოლონეთის წინააღმდეგ	63
მოსკოვის იეჰოვას მოწმეები რუსეთის წინააღმდეგ	65
აჰმეტ არსლანი და სხვები თურქეთის წინააღმდეგ	68

დიმიტრასი და სხვები საბერძნეთის წინააღმდეგ.....	69
კიმილია და სხვები რუსეთის წინააღმდეგ.....	70
მიროლუბოვი და სხვები ლატვიის წინააღმდეგ.....	71
მასაევი მოლდოვას წინააღმდეგ.....	73
ნოლანი და კ. რუსეთის წინააღმდეგ	74
ლანგი ავსტრიის წინააღმდეგ	77
გუტლი ავსტრიის წინააღმდეგ	80
იეჰოვას მოწმეთა რელიგიური თემი და სხვები ავსტრიის წინააღმდეგ.....	84
პერი ლატვიის წინააღმდეგ.....	86
ალექსანდრიდისი საბერძნეთის წინააღმდეგ.....	87
მოსკოვის საინტოლოგიის ეკლესია რუსეთის წინააღმდეგ.....	88
წმინდა მიხეილის სამწყსო უკრაინის წინააღმდეგ.....	90
გლდანის კონგრეგაციის იეჰოვას მოწმეთა 97 წევრი საქართველოს წინააღმდეგ.....	92
ივანოვა ბულგარეთის წინააღმდეგ	94
კუზნეცოვი და სხვები რუსეთის წინააღმდეგ.....	95
იგორის დიმიტრესი ლატვიის წინააღმდეგ.....	97
ხსნის არმიის მოსკოვის ფილიალი რუსეთის წინააღმდეგ	98
ალა საბერძნეთის წინააღმდეგ (N.3).....	99
ალა საბერძნეთის წინააღმდეგ (N.4).....	102
მუსლიმთა უმაღლესი სასულიერო საბჭო ბულგარეთის წინააღმდეგ	105
პოლტორაცკი უკრაინის წინააღმდეგ	113
კუზნეცოვი უკრაინის წინააღმდეგ.....	114
ლოფელმანი ავსტრიის წინააღმდეგ.....	115
ალა საბერძნეთის წინააღმდეგ(N.2).....	117
ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესია და სხვები მოლდავეთის წინააღმდეგ.....	121
სერიფი საბერძნეთის წინააღმდეგ	131
ლარისისი და სხვები საბერძნეთის წინააღმდეგ.....	134
მანუსაკისი საბერძნეთის წინააღმდეგ	137
კოკინაკისი საბერძნეთის წინააღმდეგ	140
ნაწილი III	144
დიდი პალატის გადაწყვეტილებები.....	144
ს.ა.ს საფრანგეთის წინააღმდეგ	144
ლეილა შაჰინი თურქეთის წინააღმდეგ	147
CHA'ARE SHALOM VE TSEDEK საფრანგეთის წინააღმდეგ	149
ბაიათიანი სომხეთის წინააღმდეგ	155
ლაუცი და სხვები იტალიის წინააღმდეგ.....	157
კვიპროსი თურქეთის წინააღმდეგ.....	159
ჰასანი და ჩაუში ბულგარეთის წინააღმდეგ.....	160
თლიმენოსი საბერძნეთის წინააღმდეგ	173
ბუსკარინი და სხვები სან-მარინოს წინააღმდეგ.....	176

სტატისტიკა ქვეყნების მიხედვით

N	სახელმწიფო	დარღვევები	გამამართლებელი
1.	სომხეთი	3	
2.	ავსტრია	4	1
3.	ბულგარეთი	5	
4.	საფრანგეთი	4	3
5.	რუმინეთი	1	
6.	საბერძნეთი	12	3
7.	ლატვია	3	1
8.	მოლდავეთი	4	
9.	რუსეთის ფედერაცია	8	
10.	სან-მარინო	1	
11.	უნგრეთი	1	
12.	საქართველო	2	
13.	თურქეთი	9	2
14.	უკრაინა	3	
15.	გაერთიანებული სამეფო	1	1
16.	პოლონეთი	1	
17.	გერმანია		3
18.	იტალია		1
19.	მაკედონია ყოფილი იუგოსლავიის რესპუბლიკა		1
20.	დანიის სამეფო		1
		სულ: 62	სულ: 17

ნაწილი I

საქმეები, რომლებზეც ღარღვევა არ ღაღბინდა

იესო ქრისტეს უკანასკნელი ღღეების წმინდანთა ეკლესია გაართიანებული სამეფოს წინააღმდეგ

განაცხადი №7552/09 (სექცია IV)

გადანწყვეტილების მიღების თარიღი - 04.03.2014

გადანწყვეტილება ძალაში შევიდა - 04.06.2014

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და

რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: განმცხადებელ ეკლესიას, გაერთიანებულ სამეფოში, გარდა სამლოცველოებისა, გააჩნია ორი ტაძარი; მათგან ერთ-ერთი ქალაქ პრესტონში. მორმონები თავიანთ ტაძარს აღიქვამენ ღვთის სახლად და უწმინდეს ადგილად დედამინაზე. ტაძარში შესრულებული ცერემონიები ატარებენ ღრმა თეოლოგიურ ხასიათს და მორმონების უმთავრესი პრინციპია, რომ ტაძარში შესვლის უფლება მხოლოდ ყველაზე ღვთისმორწმუნე და შესაბამისი რეკომენდაციის მქონე წევრებს მიანიჭონ.

1998 წელს, პრესტონის ტაძარი დარეგისტრირდა, როგორც საქველმოქმედო შენობა-ნაგებობა და შესაბამისად, მხოლოდ გადასახადების 20%-ის გადახდა დაეკისრა, თუმცა, უარი ეთქვა სრულად გათავისუფლებულიყო გადასახადებისგან, როგორც „საჯარო ღვთისმსახურების დანიშნულების შენობა-ნაგებობა“ 1988 წლის მთავრობის საფინანსო აქტის შესაბამისად. შემფასებელმა ოფიცერმა აღნიშნა, რომ იმავე ქუჩაზე მდებარე, შედარებით, დიდი სამლოცველო სრულად იყო გათავისუფლებული გადასახადებისგან, როგორც „საჯარო ღვთისმსახურების“ დანიშნულების შენობა-ნაგებობა. 2001 წელს განმცხადებელმა ორგანიზაციამ კვლავ მოითხოვა ტაძრის გადასახადებისგან გათავისუფლება, თუმცა, უშედეგოდ. ამ საკითხთან დაკავშირებით, ლორდთა პალატამ განაცხადა, რომ „საჯარო ღვთისმსახურების“ დანიშნულების შენობა-ნაგებობა ღია უნდა ყოფილიყო ფართო საზოგადოებისთვის.

ნორმა: მე-9 მუხლი მე-14 მუხლთან კომბინაციაში: სასამართლომ მიიჩნია, რომ განაცხადი იყო დაუსაბუთებელი შემდეგის გამო:

1. საეჭვო იყო, თუ რამდენად წარმოადგენდა პრესტონის ტაძრის გადასახადებისგან სრულად გათავისუფლება განსხვავებულ მოპყრობას, ვინაიდან არსებული საგადასახადო სამართალი ყველასთვის თანაბარ პირობებს ითვალისწინებდა, მათ შორის ყველა რელიგიური ორგანიზაციისთვის, ინგლისის ეკლესიისა და მისი კერძო სამლოცველოების ჩათვლით. ევროპულმა სასამართლომ მიიჩნია, რომ განმცხადებელი ეკლესია მნიშვნელოვნად განსხვავებულ მდგომარეობაში იმყოფებოდა იმ ეკლესიებთან მიმართებით, რომლებიც, მის მსგავსად, ზღუდავდნენ ფართო საზოგადოების დასწრებას საკუთარ ტაძრებში, მითუმეტეს მაშინ, როდესაც არც სხვა, მსგავსი დოქტრინის მქონე ეკლესიები თავისუფლდებოდნენ სრულად გადასახადებისგან.

2. სასამართლოს მოსაზრებით, ნებისმიერი ზიანი, რომელიც არსებული საგადასახადო რეგულაციების შედეგად განმცხადებელ ეკლესიას მიაღდა, იყო სათანადოდ და ობიექტურად დასაბუთებული. თავიდან, 1833 წელს, გადასახადებისგან გათავისუფლება შეეხოთ იმ ეკლესიების ტაძრებს, სადაც ღვთისმსახურებაზე დასასწრე-

ბად კარი ყველასთვის ღია იყო, ანუ წარმოადგენდნენ „ეკლესიებს ყველასთვის ღია კარით“. ლორდთა პალატის განმარტებით, ასეთი ტაძრები სარგებლობის მომტანი იყო საზოგადოებისთვის, ვინაიდან შესაძლებლობას აძლევდნენ ფართო საზოგადოებას, დასწრებოდნენ ღვთისმსახურებას. ტაძრის გადასახადებისგან გათავისუფლება, იმის გამო, რომ სარგებლობა მოეტანა საზოგადოებისთვის, ღვთისმსახურებაზე მაქსიმალურად ფართო საზოგადოების დასწრების შესაძლებლობის მიცემის გზით, წარმოადგენდა ეროვნული ხელისუფლებისთვის მინიჭებულ უფლებამოსილებას, თავად განესაზღვრა საგადასახადო პოლიტიკა.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა (ერთხმად).

ფრანჩისკო სესა იტალიის წინააღმდეგ

განაცხადი №28790/08 (სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 03.04.2012

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 24.09.2012

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი, რომელიც იყო ებრაელი, პროფესიით იურისტი, ითხოვდა სასამართლო პროცესის გადადებას, ვინაიდან პროცესის ჩატარების დღე ემთხვეოდა ებრაულ დღესასწაულს. განმცხადებლის მტკიცებით, მას რელიგია უკრძალავდა სადღესასწაულო დღეებში რაიმე სახის საქმიანობას. განმცხადებლის საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, ვინაიდან არ არსებობდა არანაირი მტკიცებულება, რომ სასამართლო პროცესზე გამოცხადება შელახავდა მის რელიგიის თავისუფლებას.

ნორმა: მე-9 მუხლი: მოსამართლის უარი, დაეკმაყოფილებინა სასამართლო პროცესის გადადების შესახებ განმცხადებლის საჩივარი, ემყარებოდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ნორმას, რომელიც სასამართლო პროცესის გადადებას მხოლოდ ბრალმდებლის ან ბრალდებულის დამცველის არყოფნის შემთხვევაში უშვებდა. ევროპული სასამართლო ვერ დააკმაყოფილა განმცხადებლის არგუმენტმა იმის თაობაზე, რომ სასამართლო პროცესის ჩანიშვნა ებრაული დღესასწაულის დღეს წარმოადგენდა მისი რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების შელახვას. სასამართლომ განმარტა, რომ მხარეებს შორის არ არსებობდა დავა იმის თაობაზე, რომ განმცხადებელს შეეძლო სათანადო დონეზე განხორციელებინა საკუთარი რელიგიის ვალდებულებები და უფრო მეტიც, განმცხადებელს კარგად ჰქონდა გაცნობიერებული სასამართლო პროცესის გადადების სამართლებრივი საფუძვლები. განმცხადებელმა ვერ შეძლო დაედგინებინა, რომ მის მიმართ განხორციელებული იყო ისეთი ღონისძიება, რომელიც აიძულებდა მას შეეცვალა რელიგიური რწმენა, ან უკრძალავდა რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობას. სასამართლომ დაადგინა, რომ მართალია, სახეზე იყო კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევა, თუმცა ეს ჩარევა გათვალისწინებული იყო კანონით და მიმართული იყო სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვისკენ, კერძოდ, მართლმსაჯულების სათანადო განხორციელებისკენ, რაც გულისხმობს საქმეების გონივრულ ვადებში განხილვის ვალდებულებას. შესაბამისად, ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მე-9 მუხლი დარღვეული არ იყო.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა. (ოთხი ხმა სამის წინააღმდეგ).

ვასკოშვიტი გერმანიის წინააღმდეგ

განაცხადი №12884/03 (სექცია V)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 17.02.2011

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 15.09.2011

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: გერმანიაში ყველა გადასახადის გადამხდელს, საშემოსავლო გადასახადის ფორმულარზე (LOHNSTEUERKARTE) აქვს გრაფა, სადაც გადასახადის გადამხდელის რომელიმე ეკლესიისადმი თუ რელიგიური გაერთიანებისადმი კუთვნილებაა მითითებული. აღნიშნული შესაძლებლობას აძლევს დამსაქმებელს, სახელმწიფო ხაზინაში გადარიცხოს საეკლესიო გადასახადი, იმ რელიგიური გაერთიანების თუ ეკლესიის სასარგებლოდ, რომელსაც გადასახადის გადამხდელი ეკუთვნის. განმცხადებლის ბარათზე ეს გრაფა იყო ცარიელი, რაც დამსაქმებელს აძლევდა ინფორმაციას, რომ განმცხადებელი არ მიეკუთვნებოდა არცერთ რელიგიურ გაერთიანებას და არ არსებობდა საეკლესიო გადასახადის გადარიცხვის საფუძველი. განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ შესაბამისი გრაფის შეუვსებლად დატოვება არღვევდა მისი რელიგიისა თუ რწმენის გამოხატვის თავისუფლებას.

ნორმა: მე-9 მუხლი: სასამართლომ განმარტა, რომ რელიგიისა თუ რწმენის გამოხატვის თავისუფლება, ასევე, მოიცავს ნეგატიურ ასპექტს, კერძოდ ინდივიდის უფლებას არ გაამჟღავნოს საკუთარი რელიგია თუ რწმენა. განმცხადებლის დავალდებულება საგადასახადო ბარათზე აღენიშნა ინფორმაცია რელიგიური გაერთიანებისა თუ ეკლესიის კუთვნილების შესახებ, წარმოადგენდა ჩარევას მის უფლებაში არ გაემჟღავნებინა საკუთარი რწმენა თუ რელიგია. მიუხედავად ამისა, ასეთ ვალდებულებას გერმანულ კანონმდებლობაში ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი და ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს, რასაც, საეკლესიო გადასახადის აკრედიტაციის სახით, ეკლესიების უფლებების დაცვა წარმოადგენდა. რაც შეეხება ჩარევის პროპორციულობას, საგადასახადო ბარათის აღნიშვნა მოიცავდა შეზღუდულ ინფორმაციას, იძლეოდა მხოლოდ მინიშნებას, რომ განმცხადებელი არ მიეკუთვნებოდა არცერთ რელიგიურ გაერთიანებას თუ ეკლესიას, რომელსაც ჰქონდა საეკლესიო გადასახადის მიღების უფლება და არ აძლევდა ხელისუფლების წარმომადგენელს განმცხადებლის რელიგიური თუ ფილოსოფიური ცხოვრების შესახებ რაიმე დასკვნის გაკეთების საშუალებას. უფრო მეტიც, განმცხადებელს ხელისუფლების წარმომადგენლები არ სთხოვდნენ დაესაბუთებინა, თუ რატომ არ ეკუთვნოდა არცერთ რელიგიურ გაერთიანებას თუ ეკლესიას და არც რელიგიური თუ ფილოსოფიური ორიენტაციის გამჟღავნებას თხოვდა ვინმე. საგადასახადო ფორმულარის გამოყენება არ ხდებოდა საჯაროდ და შემოიფარგლებოდა მხოლოდ დამსაქმებლის, დასაქმებულისა და საგადასახადო ორგანოებს შორის ურთიერთობით. ასეთი გარემოებების არსებობისას, სასამართლომ დაასკვნა, რომ განმცხადებლისათვის დაკისრებული ვალდებულება- დაეფიქსირებინა შესაბამისი ინფორმაცია, არ წარმოადგენდა არაპროპორციულ ჩარევას. სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლის მონაწილეობა არსებულ საგადასახადო სისტემაში იყო მინიმალური და ემსახურებოდა განმცხადებელზე საეკლესიო გადასახადის უსაფუძვლოდ დაკისრების თავიდან არიდებას.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა. (ხუთი ხმა ორის წინააღმდეგ).

ჰერმანი გერმანიის წინააღმდეგ

განაცხადი №9300/07

20.01.2011

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება
პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლი
საკუთრების დაცვა

ფაქტები: განმცხადებელი გერმანიაში სანადირო მიწის ნაკვეთებს ფლობდა და ფედერალური კანონის შესაბამისად, სამართლებრივად ითვლებოდა მონადირეთა ასოციაციის წევრად. იმავე კანონის თანახმად, მას ეკისრებოდა ნადირობის თემის ვალდებულება მის საკუთრებაში არსებულ მიწაზე. იმის გამო, რომ განმცხადებლისთვის ნადირობა ეთიკურად იყო მიუღებელი, მან სათანადო ორგანოსგან სამონადირო ასოციაციის წევრობის შეწყვეტა მოითხოვა. განმცხადებლის მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, სარჩელი არც ადმინისტრაციულმა სასამართლომ დააკმაყოფილა. 2006 წლის დეკემბერში, საკონსტიტუციო სასამართლომ არ განიხილა მისი სარჩელი, ვინაიდან ჩათვალა, რომ არსებულ კანონი ლეგიტიმურ მიზანს ისახავდა და მიწის მფლობელებს გადაჭარბებულ ვალდებულებებს არ აკისრებდა. კანონიერი მიზანი ნადირობის სოფლის პირობებთან ადაპტირებასა და ცხოველთა სამყაროს ჯანსაღი და მრავალფეროვანი გარემოს შენარჩუნებას ითვალისწინებდა. სამონადირო ასოციაციის სავალდებულო წევრობა წარმოადგენდა შესაბამის ღონისძიებას კანონის მიზნების განსახორციელებლად და არ არღვევდა განმცხადებლის საკუთრების, სინდისის ან გაერთიანების თავისუფლებას. სასამართლომ, ასევე, დაადგინა, რომ განმცხადებლის მიმართ არც თანაბარი მოპყრობის უფლება ირღვეოდა.

ნორმა: პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლი: განმცხადებლის მტკიცებით, მის საკუთრებაზე ნადირობის თემის ვალდებულება ლახავდა საკუთრებით თავისუფლად სარგებლობის უფლებას. მის უფლებებში ჩარევა მდგომარეობდა ნადირობის სოფლის პირობებთან ადაპტირებასა და ცხოველთა სამყაროს ჯანსაღი და მრავალფეროვანი გარემოს შენარჩუნებაში, რაც წარმოადგენდა ზოგადი ხასიათის ინტერესს.

რაც შეეხება განმცხადებლის მიმართ განხორციელებულ ღონისძიებებს, სასამართლომ აღნიშნა, რომ გერმანია იყო ცენტრალური ევროპის ყველაზე კომპაქტურად დასახლებული ქვეყანა და კანონით დასახული მიზნის განსახორციელებლად, აუცილებელი იყო სამონადიროდ ყველა შესაძლო ტერიტორიის გამოყენება. კანონი, გამონაკლისების სახით, კრძალავდა გარკვეულ ტერიტორიებზე ნადირობას. გამონაკლისებად ითვლებოდა ტერიტორიები, სადაც ნადირობას, შესაძლოა, საფრთხე შეექმნა საზოგადოებისთვის, აგრეთვე, ნაკრძალები ან კერძო სამონადირო რაიონები. გარდა ამისა, გერმანული კანონი ნადირობისთვის ვარგისი ტერიტორიების ყველა კერძო თუ საჯარო მესაკუთრეს (გამონაკლისის გარეშე), აკისრებდა თემის ვალდებულებას, ხოლო განმცხადებელს ჰქონდა კანონით მინიჭებული უფლება, მიეღო საკუთრების შესაბამისი წილი იჯარიდან. თანხა, რომლის მოთხოვნაც განმცხადებელს შეეძლო, უმნიშვნელო იყო, საკუთრების ფინანსური მოგების მიზნით გამოყენების პრევენციას წარმოადგენდა. მას, ასევე, ჰქონდა ნადირობით გამოწვეული შესაძლო ზიანისთვის კომპენსაციის მოთხოვნის უფლება.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის და ასეთ საკითხებში სახელმწიფოთათვის მინიჭებული მიხედულობის ფართო ზღვრის გათვალისწინებით, ევროპულმა სასამართლომ

მიიჩნია, რომ მთავრობამ შეინარჩუნა სამართლიანი ბალანსი კერძო მესაკუთრის ინტერესსა და საჯარო ინტერესებს შორის.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა (ოთხი ხმა სამის წინააღმდეგ)

პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლი მე-14 მუხლთან მიმართებით: მიწის დიდი ნაკვეთების მესაკუთრეებს თავად შეეძლოთ განესაზღვრათ, თუ როგორ განხორციელებდნენ კანონით დაკისრებულ ვალდებულებას- თავად ინადირებდნენ, თუ ნადირობის უფლებას სხვებს მიაქირავებდნენ; მაშინ როდესაც მიწის პატარა ნაკვეთების მესაკუთრეები მხოლოდ სამონადირეო ასოციაციის გადანყვეტილებებში მონაწილეობდნენ. ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ ასეთი განსხვავება გამართლებული იყო, ვინაიდან მიზნად ისახავდა პატარა მიწის ნაკვეთების გაერთიანებას, რათა უკეთესად მომხდარიყო ნადირობის პროცესის მართვა.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა (ოთხი ხმა სამის წინააღმდეგ).

ნორმა: მე-11 მუხლი ცალკე და მე-14 მუხლთან მიმართებით: არსებული სამონადირეო ასოციაციები შექმნილი იყო საჯარო სამართლის გაერთიანებების სახით, რომლებიც ექვემდებარებოდა სახელმწიფო სამონადირეო სტრუქტურას და მათი წესდებები დამტკიცებული უნდა ყოფილიყო სამონადირეო სტრუქტურის მიერ. მათ ჰქონდათ უფლება, გამოეცათ ადმინისტრაციული აქტები, რომელთა განხორციელებასაც ახდენდა სახელმწიფო. სამონადირეო ასოციაციები ექვემდებარებოდნენ სახელმწიფო ზედამხედველობას, რაც სცდებოდა კერძო გაერთიანებების მიმართ განხორციელებულ ზედამხედველობას. სამონადირეო გაერთიანებები მჭიდროდ იყვნენ შერწყმულნი სახელმწიფო სტრუქტურებთან და შესაბამისად, სამონადირეო გაერთიანებები არ წარმოადგენდნენ კერძო სამართლის გაერთიანებებს, პრაქტიკულად, იყვნენ სახელმწიფო ხელისუფლების განმახორციელებელი დანაყოფები და ვერ თავსდებოდნენ კონვენციის მე-11 მუხლს დაცვის ქვეშ.

დასკვნა: სასამართლომ განაცხადი დაუშვებლად ცნო.

ნორმა: მე-9 მუხლი: სასამართლომ არ მიიჩნია საჭიროდ განეხილა საქმე მე-9 მუხლთან მიმართებით და დაედგინა დარღვეული იყო თუ არა განმცხადებლის აზრისა და სინდისის თავისუფლება, ვინაიდან, ნებისმიერ შემთხვევაში, მის მიმართ განხორციელებული ღონისძიება გამართლებული იყო მე-9 მუხლის მე-2 ქვეპუნქტით გათვალისწინებული აუცილებლობით დემოკრატიულ საზოგადოებაში, საჯარო უსაფრთხოებისა და სხვათა უფლებებისა თუ თავისუფლებების დასაცავად.

დასკვნა: დარღვევა დადგინდა (ექვსი ხმა ერთის წინააღმდეგ).

კულოელისი, ბარტოშევიჩიუსი და ბუროკევიჩიუსი ლიტვის წინააღმდეგ

განაცხადების №74357/01, №26764/02 და №27434/02 (სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 19.02.2008

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა- 07.07.2008

მუხლი მე-7

არავითარი სასჯელი დანაშაულის გარეშე

მუხლი მე-9

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განცხადებლები არიან ლიტვის მოქალაქეები დაბადებულები 1930, 1928 და 1927 წლებში. სასამართლოში განაცხადის შეტანის დროს პირველი და მეორე გან-

მცხადებლები სასჯელს იხდიდნენ რასუს ციხეში, ვილნიუსში, მესამე განმცხადებელი კი ცხოვრობდა იმავე ქალაქში.

ისტორიული და პოლიტიკური ფონი: 1939 წლის 23 აგვისტოს საბჭოთა კავშირსა და ნაცისტურ გერმანიას შორის დაიდო თავდაუსხმელობის შეთანხმება (მოლოტოვ-რიბენტროპის პაქტი). პაქტის საიდუმლო ოქმის თანახმად ხდებოდა ბალტიის ქვეყნების ტერიტორიული და პოლიტიკური გადანაწილება. 1940 წლის 15 ივნისს საბჭოთა კავშირი თავს დაესხა ლიტვას, ლიტვის მთავრობა იქნა დამხობილი და საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის უშუალო დირექტივების საფუძველზე დაინიშნა ახალი მთავრობა. ლიტვის საბოლოო ანექსია საბჭოთა კავშირის მიერ დასრულდა 1940 წლის 3 აგვისტოს. ლიტვაში მთავრობას ნიშნავდა ლიტვის კომუნისტური პარტია, საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის რეგიონული განშტოება.

1989 წლის ბოლოს ლიტვის კომუნისტური პარტიამ გადაწყვიტა გამოყოფოდა საბჭოთა კავშირის კომუნისტურ პარტიას. გამოყოფის შემდგომ ლიტვის კომუნისტურმა პარტიამ დაუყოვნებლივ გამოუცხადა მხარდაჭერა ლიტვის დამოუკიდებლობას და მრავალპარტიულ პოლიტიკურ სისტემას. ლიტვის კომუნისტური პარტიის დარჩენილმა უმცირესობამ შექმნა ახალი „ლიტვის კომუნისტური პარტია/საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტია“ (CPL/CPSU), რომლის პოლიტიკური პროგრამის მიხედვითაც, ერთ ერთ მიზანს წარმოადგენდა ლიტვის საბჭოთა კავშირის ნაწილად დარჩენა.

1990 წლის 24 თებერვალს ჩატარდა პირველი დამოუკიდებელი არჩევნები ლიტვაში. 1990 წლის 11 მარტს არჩეულმა უმალესმა საბჭომ (პარლამენტმა) მიიღო აქტი ლიტვის, როგორც დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოს ხელახალი შექმნის შესახებ, საბჭოთა კავშირთან შერწყმა გამოცხადდა ბათილად.

1990 წლის 10 ლიტვის სისხლის სამართლის კოდექსის 70-ე მუხლში შევიდა ცვლილება, რომლის თანახმადაც იკრძალებოდა ლიტვის რესპუბლიკის კონსტიტუციური წყობილების წინააღმდეგ მიმართული ქმედებები, ცვლილებებამდე არსებული ანტი-საბჭოთა ქმედებების აკრძალვისგან განსხვავებით.

1991 წლის 11-13 იანვარს საბჭოთა არმიამ განახორციელა სამხედრო ოპერაციები ლიტვის მთავრობის წინააღმდეგ. საბჭოთა არმიამ დაიკავა თავდაცვის სამინისტროს შენობა, სატელევიზიო ანძა და ლიტვის სახელმწიფო ტელევიზიის შენობა. საბჭოთა ქვედანაყოფებმა ასევე სცადეს ლიტვის პარლამენტისა და სხვა საჯარო დაწესებულებების დაკავება. განვითარებული კონფლიქტის შედეგად დაიღუპა 13 და დაშავდა ათასობით ლიტვის მოქალაქე.

1991 წლის 9 თებერვალს ლიტვაში ჩატარდა საყოველთაო პლებისციტი, პლებისციტში მონაწილეობის მიმღებ პირთა სამმა მეოთხედმა მხარი დაუჭირა ლიტვის სახელმწიფოს, როგორც დამოუკიდებელ და დემოკრატიულ რესპუბლიკას.

1991 წლის 22 აგვისტოს ლიტვის პარლამენტმა მიიღო რეზოლუცია CPL/CPSU-ს საქმიანობის შესახებ, განისაზღვრა პარტიისა და მისი საქმიანობის არალეგალური ხასიათი და გადაიდგა ნაბიჯები პარტიის დაშლისა და მისი ქონების გადანაწილები-სათვის.

სისხლის სამართლის საქმე ბრალდებულების წინააღმდეგ: 1991 წელს აღიძრა რვა სისხლის სამართლის საქმე, მათ შორის განმცხადებლების წინააღმდეგაც. პირველ განმცხადებელს CPL/CPSU-ში ეკავა ცენტრალური კომიტეტის მდივნის პოზიცია, მეორე განმცხადებელი წარმოადგენდა ცენტრალური კომიტეტის წევრს და რადიოსადგურ „საბჭოთა ლიტვის“ დირექტორს, მესამე განმცხადებელი კი იყო ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი.

განმცხადებლებს ბრალი ედებოდათ „ლიტვის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის მოქალაქეთა“ ორგანიზაციის დაფუძნებაში, რომლის მიზანიც იყო ლიტვის მთავრობის დამხობა, უმალესი საბჭოს (პარლამენტის) მიერ მიღებული კანონმდებ-

ლობისადმი დაუმორჩილებლობა და საბჭოთა კონსტიტუციისა და კანონმდებლობის აღდგენა.

ასევე, განმცხადებლებს ბრალი ედებათ „თავისუფალ ბიზნესმენტა ასოციაციის“ შექმნაში, რომლის მთავარი მიზანიც იყო ლიტვაში არსებულ საბჭოთა ეკონომიკურ სტრუქტურებთან, როგორც ლიტვის მოქმედი მთავრობის ალტერნატივასთან თანამშრომლობა და საქმიანობის კოორდინაცია.

1999 წელს განმცხადებლებს სასჯელის სახით შეეფარდათ თავისუფლების აღკვეთა. ეროვნული სასამართლოების მიერ საქმის განხილვის არცერთ ეტაპზე და თავისუფლდნენ სასჯელის მოხდის შემდგომ, 2001, 2004 და 2006 წლებში.

განმცხადებლები აცხადებდნენ, რომ მალე მიმართ ირლენდს ევროპული კონვენციის მე-7 მუხლი.

კონვენციის მე-7 მუხლის ნაგარაუდები დარღვევა:

„1. არავის შეიძლება დაედოს მსჯავრი იმ ქმედებისა თუ დაუდევრობისათვის, რომელიც ჩადენის მომენტისათვის არ წარმოადგენდა სისხლის სამართლის დანაშაულს ეროვნული ან საერთაშორისო სამართლის მიხედვით.

2. დაუშვებელია გამოყენებულ იქნას იმაზე უფრო მძიმე სასჯელი, ვიდრე ის სასჯელი, რომელიც გამოიყენებოდა იმ დროისათვის, როცა სისხლის სამართლის დანაშაული იქნა ჩადენილი“

განმცხადებლების მტკიცებით, მათ მსჯავრი დაედოთ ლიტვის რესპუბლიკის წინააღმდეგ განხორციელებული ქმედებებისათვის 1990-91 წლებში, მაშინ როდესაც ლიტვა არ წარმოადგენდა დამოუკიდებელ სახელმწიფოს, არსებობდა რთული ვითარება და გაურკვეველი იყო თუ რომელი პოლიტიკური ძალა გაიმარჯვებდა, შესაბამისად შეუძლებელი იყო მათი ქმედებების კრიმინალიზაციის განჭვრეტა.

განმცხადებლები ასევე ამტკიცებდნენ, რომ ლიტვამ დამოუკიდებლობა მოიპოვა მხოლოდ 1991 წლის აგვისტოში მოსკოვის გადატრიალებისა და საბჭოთა კავშირის მიერ 1991 წლის 6 აგვისტოს, ლიტვის დამოუკიდებლობის აღიარების და შესაბამისად მათი მსჯავრდება წარმოადგენდა ევროპული კონვენციის მე-7 მუხლის დარღვევას.

სასამართლოს შეფასება:

სასამართლოს განმარტებით განმცხადებელთა მიმართ ინდივიდუალური სისხლის სამართლის საქმის წარმოება ეროვნული სასამართლოების მიერ არ წარმოადგენდა მისი განხილვის სფეროს. სასამართლოს უნდა დაედგინა წარმოადგენდა თუ არა განმცხადებლების მიერ განორციელებული ქმედებები სისხლის სამართლის დანაშაულს მათი ჩადენის მომენტისათვის.

სასამართლომ განმარტა, რომ 1990 წლის 24 თებერვლიდან 1991 წლის აგვისტომდე ლიტვაში წარმოადგენდა იმ პერიოდს, როდესაც ახალი დემოკრატიული ძალები ცდილობდნენ დამკვიდრებას.

სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ ლიტვის უმაღლესი საბჭოს (პარლამენტი) ლეგიტიმურობა მოპოვებული ჰქონდა 1990 წლის საყოველთაო არჩევნების შედეგად.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელთა მსჯავრდება გამომდინარეობდა 1990 წლის 10 ნოემბერს ლიტვის სისხლის სამართლის კოდექსში შეტანილი ცვლილებებიდან, სასამართლოს მოსაზრებით ამ პერიოდისათვის ახალი მთავრობის პოლიტიკური ნება აშკარად გამოკვეთილი იყო და შესაბამისად განმცხადებლებსაც ჰქონდათ შესაძლებლობა განეჭვრიტათ ის რისკები, რომლებიც თან ახლდა მათ და მათ დაქვემდებარებაში არსებული ორგანიზაციების მიერ განხორციელებულ ქმედებებს.

შესაბამისად, განმცხადებლებს მსჯავრი დადებული ჰქონდათ იმ ქმედებებისთვის, რომლებიც ხელახლა შექმნილი ლიტვის კანონმდებლობის მიხედვით საკმარისად ნათლად იყო დანაშაულებად კვალიფიცირებული.

დასკვნა: დარღვევას ადგილი არ ჰქონია

კონვენციის მე-9 მუხლის ნაგარაუდები დარღვევა:

განმცხადებლების მტკიცებით მათ მიმართ ირღვეოდა კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული სინდისის თავისუფლება, ვინაიდან მათი მსჯავრდება გამოწვეული იყო მათი კომუნისტური იდეოლოგიით.

ამ საკითხთან დაკავშირებით მთავრობამ განმარტა, რომ ლიტვის კომუნისტური პარტიის ნაწილი გამოეყო CPL/CPSU-ს და ჩამოაყალიბა ახალი პოლიტიკური გაერთიანებები, რომლებიც წარმატებით მონაწილეობდნენ პოლიტიკურ ცხოვრებაში, შესაბამისად ლიტვაში არ იყო აკრძალული კომუნისტური იდეოლოგიის ქონა.

სასამართლოს შეფასება:

სასამართლომ განმარტა, რომ თუ მოხდებოდა ფაქტის დაშვება, რომ ადგილი ჰქონდა განმცხადებელთა მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლების შეზღუდვას, ასეთ შეზღუდვას აშკარად ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი. გარდა ამისა შეზღუდვის მიზნების ლეგიტიმურობა და დასახულ მიზნებთან მათი პროპორციულობის შეფასება არ იძლეოდა არანაირ მინიშნებას ამ მუხლით გარანტირებული უფლების დარღვევის შესახებ.

დასკვნა: დარღვევას ადგილი არ ჰქონია.

კოპი ავსტრიის წინააღმდეგ

განაცხადი №33001/03 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 10.12.2009

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 10.03.2010

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი არის ავსტრიის ევანგელური თემების ფედერაციის წევრი. აღნიშნულმა თემმა რეგისტრირებული რელიგიური თემების შესახებ 1998 წლის კანონის შესაბამისად, 1998 წლის 11 ივლისს მიიღო რეგისტრირებული თემის სტატუსი.

2000-2001 წლებში, განმცხადებელმა გაიარა ერთწლიანი კურსი შვეიცარიის თეოლოგიურ სემინარიაში. კურსის დასრულების შემდგომ, იგი მუშაობდა მუნიციპალურ მქადაგებლად.

2000 წლის 27 სექტემბერს, განმცხადებელმა მიმართა ფედერაციის შინაგან საქმეთა სამინისტროს, კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირის სტატუსის მისაღებად. მისი მოთხოვნა დაკმაყოფილდა და განმცხადებელი ამოიღეს სამხედრო სამსახურის გავლის ვალდებულების მქონე პირთა სიიდან.

2000 წლის 20 დეკემბერს, განმცხადებელმა კვლავ მიმართა შინაგან საქმეთა სამინისტროს და მოითხოვა ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის გავლის ვალდებულებისგან გათავისუფლება. მისი მოთხოვნა ემყარებოდა ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის შესახებ აქტის მე-13 მუხლის პირველ პუნქტს. განმცხადებლის მტკიცებით, აღნიშნული მუხლი ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის გავლის ვალდებულებისგან ათავისუფლებდა აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების წევრებს, რომლებიც ახორციელებდნენ ამ რელიგიური საზოგადოებების წევრთა სპეციფიკურ უფლებამოსილებებს, რომლებიც დაკავშირებული იყო რელიგიურ სწავლებასა და რელიგიურ მსახურებასთან. განმცხადებლის მტკიცებით, მას, როგორც თეოლოგიური სემინარიის სტუდენტს, გააჩნდა აღიარებული რელიგიური საზოგადოების სასულიერო პირთან გათანაბრებული სტატუსი და უნდა გათავისუფლებულიყო ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის გავლის ვალდებულებისგან. განმცხადებელს უარი ეთქვა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.

2002 წლის 13 მარტს, განმცხადებელმა მიმართა საკონსტიტუციო სასამართლოს. 2002 წლის 7 ოქტომბერს, საკონსტიტუციო სასამართლოს მხრიდან, მას უარი ეთქვა საქმის განხილვაზე. საკონსტიტუციო სასამართლომ, განმცხადებლის მოთხოვნის საფუძველზე, საქმე გადაუგზავნა ადმინისტრაციულ სასამართლოს, რომელმაც მისი სარჩელი არ დააკმაყოფილა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: სასამართლოს განმარტება - სასამართლომ განმარტა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მხრიდან განმცხადებლის ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურისგან გათავისუფლებაზე უარი არ წარმოადგენდა დისკრიმინაციას, ვინაიდან იგი არ იყო აღიარებული რელიგიური საზოგადოების წევრი. სასამართლომ, ასევე, განმარტა, რომ განსხვავებული მოპყრობა რელიგიური ჯგუფების წევრებს შორის, გამოწვეული იყო კანონით მინიჭებული სპეციალური სტატუსით, რომელთანაც დაკავშირებული იყო გარკვეული პრივილეგიები. შესაბამისად, განმცხადებლისათვის ისეთი შეღავათების მინიჭებაზე უარის თქმა, როგორითაც სპეციალური სტატუსის მქონე რელიგიური საზოგადოებების წევრები სარგებლობდნენ, არ მოდიოდა კონვენციის მე-14 და მე-9 მუხლთან წინააღმდეგობაში.

სასამართლომ დაასკვნა, რომ განმცხადებელი, როგორც რეგისტრირებული რელიგიური საზოგადოების წევრი, არ იმყოფებოდა აღიარებული რელიგიური საზოგადოების წევრის ანალოგიურ მდგომარეობაში. შესაბამისად, ვერ დადგინდა მე-14 მუხლის დარღვევა მე-9 მუხლთან კომბინაციაში.

სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა, საკითხი განეხილა ცალკე მე-9 მუხლთან მიმართებით.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა (ერთხმად).

კერპანჩი საფრანგეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №31645/04 (სექცია V)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 04.12.2008

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 04.03.2009

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ეს აღწერა ასევე მოიცავს საქმეს დოღრუ საფრანგეთის წინააღმდეგ - განაცხადი №27058/05

ფაქტები: განმცხადებლები იყვნენ მუსლიმი გოგონები, რომლებიც სწავლობდნენ საჯარო სკოლაში, 1998-1999 წლებში. 1999 წელს, რიგ შემთხვევებში, ისინი ფიზიკური აღზრდის გაკვეთილზე გამოცხადდნენ რელიგიური თავსაბურავებით და უარი განაცხადეს მასწავლებლის მოთხოვნაზე - მოეხსნათ თავსაბურავები. მასწავლებელმა მათ განუმარტა, რომ თავსაბურავების ტარება შეუთავსებელი იყო ფიზიკური აღზრდის გაკვეთილის აქტივობებისთვის. 1999 წლის თებერვალს, სკოლის მოწაფეთა დისციპლინის კომიტეტმა მიიღო გადაწყვეტილება, განმცხადებლების სკოლიდან გარიცხვის თაობაზე, ვინაიდან ისინი ვერ ახერხებდნენ ფიზიკური აღზრდის გაკვეთილებში აქტიურად ჩართვას. 1999 წლის მარტში რეგიონის განათლების თავმჯდომარემ, სააპელაციო საბჭოსთან კონსულტაციების შემდგომ, ძალაში დატოვა სკოლის კომიტეტის გადაწყვეტილება. რელიგიური თავსაბურავების ტარების აკრძალვა ემყარებოდა უსაფრთხოების, ჯანმრთელობის და მოწაფეთა დასწრების შესახებ სკოლის შიდა რეგულაციებს. 1999 წლის ოქტომბერში ადმინისტრაციულმა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა განმცხადებლების მშობლების მიერ წარდგენილი საჩივრები, რომლითაც რეგიონის განათლების თავმჯდომარის გადაწყვეტილების გაუქმებას ითხოვდნენ.

ნენ. სასამართლომ დაადგინა, რომ ფიზიკური აღზრდის გაკვეთილებზე რელიგიური თავსაბურავები ხელს უშლიდა მოწაფეებს აქტიურად ჩართულობას გაკვეთილის აქტივობებში, მოწაფეები ვერ ახერხებდნენ რეგულარულად დასწრებოდნენ გაკვეთილს; განმცხადებლების დამოკიდებულება ქმნიდა დაძაბულობას სკოლაში და ამ ფაქტების ერთობლიობა ამართლებდა მათი სკოლიდან გარიცხვის გადაწყვეტილებას, მიუხედავად, განმცხადებლების შეთავაზებისა რელიგიური თავსაბურავების მაგივრად ჩვეულებრივი ქუდების ტარების თაობაზე, მთავრობის მტკიცებით აღნიშნული არ გამოხატავდა განმცხადებლის მხრიდან კომპრომისზე წასვლის სურვილს. სააპელაციო სასამართლომ ძალაში დატოვა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება, ვინაიდან დაასკვნა, რომ მოწაფეების ქმედება სცდებოდა სკოლაში რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობის ფარგლებს.

ნორმა: მე-9 მუხლი - ევროპულმა სასამართლომ მიიჩნია, რომ ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის გაკვეთილებზე რელიგიური თავსაბურავების ტარების აკრძალვა წარმოადგენდა განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლებით სარგებლობის შეზღუდვას, შესაბამისად, გადაწყვიტა საქმე განეხილა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლთან მიმართებით.

იმ დროისათვის ფრანგულ კანონმდებლობაში არ არსებობდა ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის გაკვეთილებზე რელიგიური თავსაბურავების ტარების პირდაპირი აკრძალვა და განმცხადებლებთან დაკავშირებული მოვლენები განვითარდა 2004 წლის 15 მარტის №2004-228 კანონის მიღებამდე, რომელიც, სეკულარიზმის პრინციპიდან გამომდინარე, არეგულირებდა სკოლის ტერიტორიაზე რელიგიური სიმბოლიკის ან ტანისამოსის ტარებას. მიუხედავად ამისა, საფრანგეთის სახელმწიფოს წარმომადგენლები განმცხადებლების მიმართ გატარებულ ღონისძიებას ასაბუთებდნენ სამი ფაქტორით: მოწაფეების გაკვეთილებზე დასწრების უზრუნველყოფა, მოწაფეების უსაფრთხოება და ისეთი ჩაცმულობა, რომელიც შეესაბამებოდა გაკვეთილის სპორტულ აქტივობებს. ეს სამი ფაქტორი ემყარებოდა კანონებს და რეგულაციებს, შიდა დოკუმენტებს, მემორანდუმებს, სკოლის წესებს და სახელმწიფო საბჭოს გადაწყვეტილებებს. უფრო მეტიც, სკოლაში ჩარიცხვის დროს განმცხადებლებს გააცნეს ზემოაღნიშნული წესები, ამდენად, განმცხადებლებმა იცოდნენ მათი შინაარსი და ალბულის ჰქონდათ წესების პატივისცემის ვალდებულება. შესაბამისად, განმცხადებლებს ჰქონდათ შესაძლებლობა, წინასწარ განეჭვრიტათ საკუთარი ქმედების ფარგლები და ამ ფარგლების დარღვევის შედეგები, რომ ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის გაკვეთილზე რელიგიური თავსაბურავის მოხსნაზე უარს შესაძლოა, გამოენიოთ მათი სკოლიდან გარიცხვა. შესაბამისად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა იყო „კანონით გათვალისწინებული“.

უფრო მეტიც, სასამართლომ დაადგინა, რომ მოწაფეებისთვის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა ემსახურებოდა საჯარო განათლებაში სეკულარიზმის პრინციპის დაცვას, როგორც განსაზღვრული იყო სახელმწიფო საბჭოსა და მინისტერიალის შესაბამის დოკუმენტებში. ამავე დროს, იგივე წყაროები მიუთითებდნენ, რომ რელიგიური სიმბოლიკის ტარება არ მოდიოდა წინააღმდეგობაში სეკულარიზმის პრინციპთან, თუმცა, ეს დამოკიდებული იყო იმაზე, თუ რა გარემოებაში ხდებოდა მათი ტარება და ასევე, განსაზღვრავდნენ კონკრეტულ სიტუაციაში რელიგიური სიმბოლიკის ტარების შედეგებს. სასამართლოს არაერთხელ აღუნიშნავს, რომ ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლებმა, კონვენციით მინიჭებული მიხედულობის ზღვრის ფარგლებში მოქმედებისას, დიდი ძალისხმევა უნდა გამოიჩინონ პლურალიზმის, მრავალფეროვნების და სხვათა უფლებების დაცვის პრინციპების უზრუნველსაყოფად, ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლებმა, ასევე, უნდა უზრუნველყონ, რომ სკოლის ტერიტორიაზე მოწაფეების რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობას არ ჰქონდეს მოჩვენებითი ხასიათი. სასამართლომ დაადგინა, რომ ფრანგული სეკულარიზმის მოდელი პირდაპირ პასუხობდა კონვენ-

ციის მოთხოვნებს. მოცემულ საქმეებში ეროვნულმა ხელისუფლებამ დაასკვნა, რომ პირბადის ან რელიგიური თავსაბურავის ტარება, მონაფეების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვის მიზნებიდან გამომდინარე, არ შეესაბამებოდა ფიზიკური აღზრდისა თუ სპორტის გაკვეთილებს და განხორციელებული ღონისძიება მოტივირებული იყო განმცხადებლების მიერ სკოლის წესებისადმი დაუმორჩილებლობით და არა მათი რელიგიური რწმენით.

უფრო მეტიც, დისციპლინური ღონისძიება, განმცხადებლების სანინაალმდეგოდ, აბსოლუტურად შეესაბამებოდა სხვადასხვა ინტერესებს შორის ბალანსის დაცვისა და მონაფეების უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ვალდებულებას.

შესაბამისად, განმცხადებლის სკოლიდან გარიცხვის გადაწყვეტილება იყო პროპორციული, განმცხადებლებს ჰქონდათ შესაძლებლობა, სწავლა განეგრძოთ დაუსწრებელი ფორმით;

ამდენად, განმცხადებლების რელიგიური რწმენა, სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვასთან მიმართებაში, ბოლომდე იყო გათვალისწინებული. შესაბამისად, გასაჩივრებული ღონისძიება იყო დასახული მიზნის პროპორციული.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა (ერთხმად).

ლელა ფორდერკრაისი ე.ვ. და სხვები გერმანიის წინააღმდეგ

განაცხადი №58911/00 (სექცია V)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 06.11.2008

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 06.02.2009

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებლები იყვნენ გერმანიის კანონმდებლობის თანახმად დარეგისტრირებული სამი ასოციაცია, ისინი მიეკუთვნებიან ე.წ. ოშოს მოძრაობას, რომელიც გერმანიაში გამოჩნდა 1969 წელს. 1979 წელს მთავრობამ მსგავსი მოძრაობების პოტენციური საფრთხისთვის ყურადღების მისაქცევად, წამოიწყო საინფორმაციო კამპანია. მთავრობა მსგავს ჯგუფებს მოიხსენიებდა „სექტებად“ და აფრთხილებდა საზოგადოებას ასეთი სექტების ფსევდო-რელიგიურობის შესახებ, და რომ ისინი ახდენდნენ წევრებით მანიპულირებას. 1984 წელს განმცხადებლებმა მიმართეს ადმინისტრაციულ სასამართლოს და მთავრობისგან მოითხოვეს მათი საქმიანობის შესახებ ნეგატიური ინფორმაციის გავრცელების შეწყვეტა. მათი სარჩელი არ დაკმაყოფილდა. განმცხადებლებმა მიმართეს საკონსტიტუციო სასამართლოს. 2002 წელს საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა, რომ ტერმინები „დესტრუქციული“ და „ფსევდო რელიგიური“ და ასევე ბრალდებები ასეთი ჯგუფების მიერ წევრების მანიპულაციის შესახებ არღვევდა რელიგიური და ფილოსოფიური რწმენის საკითხებში სახელმწიფოს ნეიტრალურობის და პროპორციულობის ვალდებულებას, ამავე დროს სასამართლომ დაადგინა, რომ მთავრობას ჰქონდა უფლება საზოგადოებისთვის მიწოდებინა ინფორმაცია ასეთი ჯგუფების და გაერთიანებების შესახებ.

ნორმა: მე-9 მუხლი: ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მთავრობის საინფორმაციო კამპანია წარმოადგენდა განმცხადებლების რელიგიის ან რწმენის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას. ვინაიდან გერმანიის ძირითადი კანონი ავალდებულებდა მთავრობას გაეგრძელებინა ინფორმაცია, რომელიც საზოგადოებისთვის საინტერესო საკითხს შეეხებოდა, მომჩივნების უფლებებში ჩარევას ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი და ემსახურებოდა საჯარო წესრიგისა და სხვათა უფლებები-

სა თუ თავისუფლებების დაცვის კანონიერ ინტერესს. მთავრობის საინფორმაციო კამპანია, მიზნად ისახავდა საზოგადოების ინფორმირებას იმ შემაშფოთებელი ფენომენის შესახებ, რასაც ახალგაზრდებისთვის მიმზიდველი რელიგიური მოძრაობების წარმოქმნა წარმოადგენდა, რათა ადამიანებისთვის მიეცა შესაძლებლობა თავი აერიდებინათ სახიფათო მდგომარეობებისთვის. სახელმწიფოს პრევენციული ინტერვენცია შესაბამისობაშია კონვენციის პირველი მუხლით გათვალისწინებულ პოზიტიურ ვალდებულებებთან. მთავრობის საინფორმაციო კამპანია არ უშლიდა ხელს განმცხადებელი ორგანიზაციების რელიგიის ან რწმენის გამოხატვის თავისუფლებას. გარდა ამისა, გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლოს დაწესებული ჰქონდა შეზღუდვა გარკვეულ გამონათქვამებზე, სასამართლოს ასევე განსაზღვრული ჰქონდა დასაშვები ტერმინები და გამონათქვამები („სექტები“ „ახალგაზრდული სექტები“ და „ფსიქო სექტები“), რომლებიც მართალია შემზღაღავ ხასიათის იყო, თუმცა გამოიყენებოდა ყველა ასეთი ჯგუფის მიმართ დისკრიმინაციის გარეშე. უფრო მეტიც, საკონსტიტუციო გადაწყვეტილების შემდგომ, მთავრობა თავს იკავებდა საინფორმაციო კამპანიაში ტერმინი „სექტის“ გამოყენებისგან. შესაბამისად, ხელშემკვრელი სახელმწიფოებისათვის კონვენციით მინიჭებული მიხედულობის ზღვრისა და მათი იურისდიქციის ფარგლებში საზოგადოების ინტერესების დაცვის ზოგადი ინტერესების გათვალისწინებით, მართალია ადგილი ჰქონდა განმცხადებელი ასოციაციის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას, თუმცა ასეთი ჩარევა იყო გამართლებული და დასახული მიზნის მისაღწევად პროპორციული ღონისძიება.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა.

კოსტაიკი მაკედონიის ყოფილი იუგოსლავიის

რესპუბლიკის წინააღმდეგ

განაცხადი №55170/00 (სექცია III)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 13.04.2006

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 13.07.2006

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი, რომელიც მუშაობს მაკედონიის ენერგო-კომპანიაში (სახელმწიფო სამსახური) 1998 წლის 29 იანვარს არ გამოცხადდა სამსახურში. 1998 წლის 26 იანვარს, კომპანიის ხელმძღვანელობამ გამოსცა ინსტრუქცია, რომლის მიხედვითაც, თანამშრომლებს ერთი კვირის განმავლობაში არ შეეძლოთ დასვენების დღის აღება კვირის განმავლობაში არსებული მძიმე სამუშაო გრაფიკის გამო. განმცხადებელმა სამსახურში გამოუცხადებლობა გაამართლა ისლამური დღესასწაულით, რომელიც ისლამის რწმენის მიმდევარ მოქალაქეთათვის უქმე დღედ იყო გამოცხადებული.

1998 წლის 3 თებერვალს, პირველი ინსტანციის დისციპლინურმა კომიტეტმა განიხილა მისი საკითხი და დაასკვნა, რომ ადგილი ჰქონდა დისციპლინარულ გადაცდომას. კომისიამ გადაწყვიტა, არ გაეთავისუფლებინა განმცხადებელი სამსახურიდან, სახდელად მას დაეკისრა სამი თვის განმავლობაში ხელფასის 15%-ით შემცირება.

1998 წლის 12 თებერვალს, განმცხადებელმა გადაწყვეტილება გაასაჩივრა მეორე ინსტანციის კომიტეტში. საჩივარს იგი ამყარებდა შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრის ინსტრუქციით, რომლის მიხედვითაც 29 იანვარი ისლამის მიმდევარი მოქალაქეებისთვის უქმე დღედ იყო გამოცხადებული. განმცხადებელი, ასევე, ამტკიცებდა, რომ ზემდგომი გაფრთხილებული იყო მისი არ ყოფნის თაობაზე.

1998 წლის 27 თებერვალს, მეორე ინსტანციის დისციპლინურმა კომიტეტმა 3 თე-

ბერვლის გადაწყვეტილება დატოვა ძალაში, ვინაიდან მიიჩნია, რომ განმცხადებელი არ დაემორჩილა 1998 წლის 26 იანვრის ინსტრუქციას.

1998 წლის 1 აპრილს განმცხადებელმა მიმართა ბიტოლას მუნიციპალურ სასამართლოს და ამტკიცებდა, რომ სახეზე იყო მის მიმართ კონსტიტუციის მე-9 და მე-19 მუხლების დარღვევა და რომ ადმინისტრაციული სახდელის დაკისრებას საფუძვლად ედო მის მიერ მუსლიმური დღესასწაულის აღნიშვნა. მუნიციპალურ სასამართლოში საქმის განხილვისას განმცხადებელმა განაცხადა, რომ ისლამური დღესასწაული აღნიშნა სახლში და არა მეჩეთში სხვა მუსლიმებთან ერთად. მუნიციპალურმა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მისი სარჩელი, ვინაიდან განმცხადებელმა ვერ დაამტკიცა, რომ ისლამური რწმენის მიმდევარი იყო. სასამართლო დავა განმცხადებლის საწინააღმდეგოდ გადაწყდა.

1998 წლის 14 აპრილს, განმცხადებელს კვლავ დაეკისრა ადმინისტრაციული სახდელი სამსახურში გამოუცხადებლობის გამო, რაც მან კიდევ ერთი ისლამური დღესასწაულით, ბაირამით დაასაბუთა. ადმინისტრაციულ სახდელად მას კვლავ ხელფასის 15%-ის დაკავება შეეფარდა - 6 თვის განმავლობაში. განმცხადებლის მიერ საქმის მეორე ინსტანციის დისციპლინურ კომიტეტში და მუნიციპალურ სასამართლოში გასაჩივრება უშედეგოდ დასრულდა.

ვეროპული სასამართლოს წინაშე განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მის მიმართ დარღვეული იყო კონვენციის მე-9 მუხლი.

ნორმა: მე-9 მუხლი: განმცხადებლის მტკიცებით, მთავრობა ვერ ასაბუთებდა, თუ რატომ ითხოვდა მისგან კონკრეტული რელიგიური რწმენის მიმდევრობის დამტკიცებას. განმცხადებლის მტკიცებით, სხვა არცერთი მოქალაქის მიმართ მსგავსი მოთხოვნები არ არსებობდა და, მოცემულ შემთხვევაში, მისთვის ადმინისტრაციული სახდელის დაკისრება ხდებოდა მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი ვერ ასაბუთებდა, რომ იყო კონკრეტული რელიგიის მიმდევარი და დაკისრებული სახდელი წარმოადგენდა მისი რელიგიისა და რწმენის თავისუფლებაში ჩარევას. განმცხადებელი, ასევე, ამტკიცებდა, რომ მთავრობის მხრიდან მისი კრიტიკა იყო დაუსაბუთებელი, მისი არ ყოფნის შესახებ გაფრთხილებული იყო ხელმძღვანელობა, მან, ასევე, აღნიშნა, რომ ქრისტიანულ დღესასწაულებზე, რომელსაც ის არ აღნიშნავდა, კომპანიას ჰქონდა უქმე დღე, რის გამოც იგი ვერ ახერხებდა მუშაობას.

მთავრობის განმარტებით, განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების დარღვევას ადგილი არ ჰქონდა. მთავრობამ, ასევე, განმარტა, რომ მუსლიმთა თემის ხელმძღვანელი არ განმარტავდა ისლამურ დღესასწაულს, როგორც უქმე დღეს მუსლიმთათვის. შესაბამისად, ისლამური დღესასწაულის დღეს სამსახურში გამოუცხადებლობა არ წარმოადგენდა განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვას.

მთავრობამ ასევე განმარტა, რომ ადმინისტრაციული სახდელის დაკისრება გამონეული იყო განმცხადებლის მიერ შრომის დისციპლინის უპატივცემულობით, რაც ვერ ჩაითვლებოდა მისი რელიგიის გამოხატვის უფლებაში ჩარევად. მთავრობამ, ასევე, აღნიშნა, რომ განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვის შეზღუდვა ან რელიგიური მრწამსის შეცვლის მოთხოვნით ზეწოლა არ დაფიქსირებულა. მთავრობამ განმარტა, რომ განმცხადებელი მუშაობდა ენერგო კომპანიაში, რომელიც სადღესასწაულო დღეებშიც აგრძელებდა მუშაობას და იმ დროისათვის მიმდინარეობდა სარემონტო სამუშაოები და, შესაბამისად, განმცხადებლისათვის ადმინისტრაციული სახდელის დაკისრება იყო პროპორციული ღონისძიება შრომის დისციპლინის დარღვევისათვის.

სასამართლოს შეფასება - სასამართლომ განმარტა, რომ რელიგიური თავისუფლება, უპირველეს ყოვლისა, ინდივიდუალური რწმენის საკითხია, თუმცა, ის აგრეთვე მოიცავს რელიგიის გამოხატვას სხვებთან ერთადაც, საჯაროდ თუ კერძოდ, სასამართლომ, ასევე, განმარტა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლით რელიგიის ან რწმენის გამოხატვა შესაძლებელია რელიგიური სწავლებითა თუ რელიგიური წესების დაცვით, თუმცა, იგი არ იცავს რელიგიით მოტივირებულ ყველა ქმედებას და, შესაბამის-

სად, მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლების დარღვევა არ ფიქსირდება, როდესაც საქმე შეეხება შრომის დისციპლინის დარღვევას, როგორც ეს განმარტებული იყო საქმეში - კალაჩი თურქეთის წინააღმდეგ.

რაც შეეხება განმცხადებლის მტკიცებას, რომ იგი იძულებული იყო ემტკიცებინა საკუთარი რელიგიური რწმენა, სასამართლომ განმარტა, რომ განმცხადებლის მიერ დისციპლინური სახდელის გასაჩივრებით წამოწყებულმა საქმის წარმოებამ ნათელი გახადა, რომ იგი ვერ ასაბუთებდა, რომ იყო მუსლიმი. სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ ისეთ ვითარებაში, როდესაც განმცხადებელი ცდილობდა ესარგებლა მაკედონიის კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებით, რაც ისლამური დღესასწაულების დროს უქმე დღის აღებას გულისხმობდა, დამსაქმებლის მიერ დისციპლინური სახდელის გამოყენება სამსახურში შესაბამისი ნებართვის გარეშე გამოუცხადებლობის გამო იყო დასაბუთებული.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა (ერთხმად).

კალაჯი თურქეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №20704/92

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 1.07.1997

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რწმენის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი, ფარუქ კალაჩი, არის 1939 წელს დაბადებული თურქეთის მოქალაქე, იგი მსახურობდა თურქეთის შეიარაღებული ძალების გაერთიანებულ შტაბში, სამართლებრივი საკითხების დირექტორად.

1990 წლის 1 აგვისტოს უმაღლესმა სამხედრო საბჭომ, გამოსცა ბრძანება ბატონი კალაჩის და კიდევ 3 ოფიცრის იძულებით გადადგომის თაობაზე, დისციპლინური გადაცდომისა და სკანდალური ქცევისათვის. მომჩივნის შემთხვევაში სამსახურიდან გათავისუფლების შესახებ გადაწყვეტილებაში აღნიშნული იყო, რომ განმცხადებელს ჰქონდა უკანონო, ფუნდამენტალისტური მოსაზრებები.

1990 წლის 22 აგვისტოს თურქეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტმა, პრემიერ მინისტრმა და თავდაცვის მინისტრმა დაამტკიცეს 1 აგვისტოს ბრძანება, რომელიც განმცხადებელს ჩაბარდა 3 სექტემბერს

1990 წლის 21 სექტემბერს, განმცხადებელმა მიმართა შეიარაღებული ძალების ადმინისტრაციულ სასამართლოს და მოითხოვა 1 აგვისტოს ბრძანების გაუქმება. 1991 წლის 30 მაისს შეიარაღებული ძალების ადმინისტრაციულმა სასამართლომ მიიღო გადაწყვეტილება, რომელშიც აღნიშნული იყო, რომ 1 აგვისტოს ბრძანებაზე არ ვრცელდებოდა მისი იურისდიქცია.

ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის ნაგარაუდვეი დარღვევა:

განმცხადებლის მტკიცებით მისი იძულებითი გადადგომა წარმოადგენდა მისი რელიგიის თავისუფლების დარღვევას, ვინაიდან მოტივირებული იყო მისი რელიგიური მრწამსით.

განმცხადებელი ასევე ამტკიცებდა, რომ ეროვნული კანონმდებლობა არ იძლეოდა უკანონო ფუნდამენტალისტური მოსაზრებების განმარტებას, რაც მისი გათავისუფლების ძირითადი მიზეზი იყო, იგი როგორც მუსლიმი ლოცულობდა დღეში ხუთჯერ და იცავდა რამადანის მარხვას. მთავრობის მიერ წარმოდგენილი დოკუმენტები არ წარმოადგენდა იმის მტკიცებულებას, რომ განმცხადებელი მუსლიმთა ფუნდამენტალისტური, ე.წ. სულიმანის სექტას ეკუთვნოდა.

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის იძულებითი გადაყენება დაკავებული

თანამდებობიდან, არ იყო კავშირში აზრის, სინდისის ან რელიგიის თავისუფლებასთან და მიზნად ისახავდა სამხედრო სამსახურიდან ისეთი პირის გათავისუფლებას, რომელიც არ იყო თურქი ხალხის უძირითადესი პრინციპის, სეკულარიზმის ერთგული, რომლის განხორციელებაც და გარანტირებაც შეიარაღებული ძალების ამოცანაც იყო.

მთავრობა ასევე ამტკიცებდა, რომ გამცხადებელი მიეკუთვნებოდა ე.წ. სულეიმანის სექტას, რომლის იდეოლოგიაც ფუნდამენტალიზმის ტენდენციებს ამჟღავნებდა. სასამართლოსთვის წარდგენილი ზოგიერთი დოკუმენტი ამტკიცებდა, რომ განმცხადებელი მხარს უჭერდა ზემოაღნიშნული სექტის წევრების დანიშვნას სამხედრო სამსახურში.

სასამართლოს შეფასება:

სასამართლომ კიდევ ერთხელ გაიმეორა, რომ მაშინ როდესაც რელიგიის თავისუფლება უპირველეს ყოვლისა ინდივიდუალური სინდისის საქმეს წარმოადგენს, ის ასევე მოიცავს მისი გამოხატვის თავისუფლებას, როგორც სიმარტოვეში ინდივიდუალურად ასევე საჯაროდ სხვებთან ერთადაც. კონვენციის მე-9 მუხლი მოიცავს რელიგიის გამოხატვის საშუალებების ჩამონათვალს, მსახურება, სწავლება, რელიგიური წესების მორჩილება და ა.შ. მიუხედავად ამისა კონვენციის მე-9 მუხლი არ იცევს რელიგიით მოტივირებულ ნებისმიერ ქმედებას. უფრო მეტიც, რელიგიის თავისუფლებით სარგებლობისას, ინდივიდს შესაძლებელია საკუთარი სპეციფიური მდგომარეობის მხედველობაში მიღებაც მოუწიოს.

სამხედრო კარიერის არჩევით, განმცხადებელმა საკუთარი სურვილის საფუძველზე მიიღო სამხედრო დისპლინისათვის დამახასიათებელი დისციპლინა, რომელიც მოიცავს გარკვეული სახის შეზღუდვებს უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობისას.

სასამართლოს განმარტებით, სადავო საკითხს არ წარმოადგენდა ფაქტი, რომ სამხედრო ცხოვრების შეზღუდვების ფარგლებში განმცხადებელს ეძლეოდა დღეში ხუთჯერ ლოცვის საშუალება, რელიგიური ვალდებულებების განსახორციელებლად.

უმაღლესი სამხედრო საბჭოს გადაწყვეტილება ეფუძნებოდა არა განმცხადებლის რელიგიურ მრწამსს, არამედ სამხედრო ვალდებულების შესრულების არასათანადო ხასიათს, რომელიც არღვევდა სეკულარიზმის პრინციპს.

შესაბამისად სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ განმცხადებლის იძულებით გადაყენება დაკავებული თანამდებობიდან არ წარმოადგენდა კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლების შეზღუდვას.

დასკვნა: დარღვევას ადგილი არ ჰქონია

ვალსამისი საბერძნეთის წინააღმდეგ

განაცხადი № 21787/93

თარიღი- 18.12.1996

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი

განათლების უფლება

ფაქტები: მომჩივნებს წარმოადგენდნენ სამი იეჰოვას მოწმე. ელიას და მარია ვალსამისები, მესამე მომჩივნის ვიქტორიას მშობლები, რომელიც დაიბადა 1980 წელს და რომელიც საშუალო სკოლის მოსწავლეა ათენში.

მომჩივნების თანახმად, პაცეფიზმი წარმოადგენს მათი რელიგიის უმთავრეს

პრინციპს, რომელიც უკრძალავთ ნებისმიერ ქმედებას, თუნდაც არაპირდაპირ დაკავშირებულს ომთან ან ძალადობასთან. ზუსტად ამის გამო იეჰოვას მოწმეები უარს აცხადებენ სამხედრო სამსახურზე ან ისეთ აქტივობაში მონაწილეობის მიღებაზე, რომელიც დაკავშირებულია სამხედრო საქმესთან.

1992 წლის 20 ოქტომბერს ბატონმა და ქალბატონმა ვალსამისებმა წერილობით მიმართეს სკოლის ადმინისტრაციას, რომელშიც დადიოდა მათი შვილი და მოითხოვეს მისი გათავისუფლება რელიგიური განათლების გაკვეთილებიდან, მართლმადიდებლური ღვთისმსახურებიდან და ასევე სხვა აქტივობებიდან, რომლებიც ეწინააღმდეგებოდა მათ რელიგიურ მრწამსს, მათ შორის ეროვნული დღესასწაულების აღნიშვნიდან და სხვა საჯარო პროცესიებიდან.

ვიქტორია გაათავისუფლეს რელიგიის გაკვეთილებიდან და მართლმადიდებლური ღვთისმსახურებიდან. 1992 წლის ოქტომბერში, ვიქტორიას, ისევე როგორც სხვა მოსწავლეებს მოსთხოვეს ეროვნულ დღესასწაულში მონაწილეობა, რომლითაც აღინიშნება ომის დაწყება საბერძნეთსა და ფაშისტურ იტალიას შორის 1940 წლის 28 ოქტომბერს.

ყოველი წლის 28 ოქტომბერს, ამ დღის აღსანიშნავად იმართება სასკოლო აღლუმები ყველა ქალაქსა თუ სოფელში. დედაქალაქში ყოველ 28 ოქტომბერს იმართება სამხედრო აღლუმი. ათენსა და სალონიკში სამხედრო და სასკოლო აღლუმები არ ემთხვევა ერთმანეთს.

ვიქტორიამ აცნობა სკოლის ხელმძღვანელობას, რომ მას რელიგიური მრწამსი უკრძალავდა ომის დაწყების დღესთან დაკავშირებულ აქტივობაში მონაწილეობის მიღებას, სასულიერო და სამხედრო პირთა წინაშე, მითუმეტეს მაშინ როდესაც სასკოლო აღლუმი იმართებოდა სამხედრო აღლუმთან ერთად, ღვთისმსახურების შემდგომ.

მომჩივნების თანახმად სკოლის ადმინისტრაციამ არ დააკმაყოფილა ვიქტორიას განაცხადი, მიუხედავად ამისა ვიქტორიას მონაწილეობა არ მიუღია სასკოლო აღლუმში.

1992 წელს სკოლის დირექტორმა ვიქტორია ერთი დღით გაათავისუფლა სკოლიდან, სასჯელის სახით, საბერძნეთის განათლების სამინისტროს 1992 წლის 2 იანვრის NC1/1/1 ცირკულარის თანახმად.

ევროპული კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 პუნქტის ნავარაუდები დარღვევა:

ბატონი და ქალბატონი ვალსამისები აცხადებდნენ, რომ ისინი იყვნენ ევროპული კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის დარღვევის მსხვერპლნი, რომლის თანახმადაც:

„არავის შეიძლება შეეზღუდოს განათლების უფლება. ისეთი ფუნქციების განხორციელებისას, რომლებიც უკავშირდება სწავლებასა და განათლებას, სახელმწიფოს აკისრია ვალდებულება პატივი სცეს მშობლის უფლებას უზრუნველყონ თავიანთი რელიგიური და ფილოსოფიური მრწამსის შესაბამისი განათლება და სწავლება“.

მშობლებს სადავოდ არ გაუხდიათ ვიქტორიას განათლების უფლების დარღვევა. მეორეს მხრივ, მათი შეფასებით პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი კრძალავდა მათი შვილის დავალდებულებას მონაწილეობა მიეღო პატრიოტული იდეების ხოტბის შემსხმელ აქტივობებში.

მთავრობამ სადავოდ გახადა მშობლების შეფასება და განაცხადა, რომ 28 ოქტომბერს არ იგეგმებოდა ისეთი აქტივობა, რომელიც რაიმენაირად იყო დაკავშირებული სამხედრო საქმესთან, რაც შეურაცხყოფდა პაციფისტურ რწმენას.

მთავრობამ ასევე განაცხადა, რომ ბატონი და ქალბატონი ვალსამისების რწმენა არ შეიძლებოდა შეფასებულიყო რწმენად პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე და განმარტა, რომ სახელმწიფოს საგანმანათლებლო ფუნქცია, რომელიც უნდა გაგებულიყო, როგორც ფართო ცნება, რომელიც აძლევდა შე-

საძლებლობას დაევალებულებიან სკოლის მოსწავლეები მონაწილეობა მიეღონ 28 ოქტომბრის აღნიშვნაში.

ეროვნული დღე, აღნიშნავდა საბერძნეთის მიერთებას დემოკრატიულ ღირებულებებთან, თავისუფლებასთან და ადამიანის უფლებებთან, რამაც განაპირობა ომის შემდგომი სამართლებრივი წყობილების ჩამოყალიბება. ეს დღე არ წარმოადგენდა მეომრული ხასიათისა თუ გრძნობების გამოხატვის დღეს და არც სამხედრო კონფლიქტს ასხამდა ხოტბას. დღესასწაულის აღნიშვნა ატარებდა იდეალისტურ და პაციფისტურ ხასიათს, რასაც სასკოლო აღლუმიც ხელს უწყობდა და აძლიერებდა.

მთავრობამ ასევე აღნიშნა, რომ მოწაფის მიმართ სკოლიდან გათავისუფლება უმნიშვნელო გავლენას ახდენდა აკადემიურ მოსწრებაზე და არ შეიძლებოდა განხილულიყო როგორც პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის დარღვევა.

სასამართლოს პოზიცია: სასამართლომ განმარტა, რომ პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის ორი წინადადება განხილულ უნდა იქნას არამართო ერთმანეთთან, არამედ კონვენციის მე-8, მე-9 და მე-10 მუხლებთან მიმართებაში.

ტერმინი რწმენა წარმოიწინილია კონვენციის მე-9 მუხლში, აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების კონტექსტში. რელიგიური და ფილოსოფიური რწმენა მოცემულია პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლში. ამ ნორმის გამოყენებისას სასამართლომ განმარტა, რომ ტერმინი „რწმენა“ მისი ჩვეულებრივი მნიშვნელობით არ წარმოადგენს ტერმინ „მოსაზრების“ თუ „იდეის“ სინონიმს. იგი აღნიშნავს „ხედვებს, რომლებსაც გააჩნიათ საკმარისი დამაჯერებლობა, სერიოზულობა და მნიშვნელობა“.

სასამართლომ საქმეში KOKKINAKIS V GREECE აღნიშნა, იეჰოვას მოწმეები სარგებლობენ, როგორც აღიარებული რელიგიის სტატუსით, ასევე მისგან გამომდინარე ყველა უპირატესობებით. შესაბამისად ბატონ და ქალბატონ ვალსამისებს შეეძლოთ მოეთხოვათ მათი რელიგიური მრწამსის პატივისცემა კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის საფუძველზე.

სასამართლომ გაიმეორა, რომ პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის თანახმად, სახელმწიფო ვალდებულია პატივი სცეს მშობლების რწმენას, იქნება ეს რელიგიური თუ ფილოსოფიური, მთელი საგანმანათლებლო პროგრამის ფარგლებში. ეს ვალდებულება საკმაოდ ვრცელია, ვინაიდან ეხება არა მხოლოდ საგანმანათლებლო პროგრამის შინაარსს, არამედ სახელმწიფოს მიერ ამ ფუნქციის განხორციელების წესებსაც. ტერმინი „პატივისცემა“ ნიშნავს უფრო მეტს ვიდრე „აღიარება“ ან „გათვალისწინება“. უპირველეს ნეგატიურ ვალდებულებასთან ერთად, იგი დამატებით მოიცავს პოზიტიურ ვალდებულებებსაც.

სასამართლომ ასევე დაადგინა, რომ „მართალია გარკვეულ შემთხვევებში ინდივიდუალური ინტერესი უნდა დაექვემდებაროს ჯგუფის ინტერესებს, თუმცა დემოკრატია არ ნიშნავს უმრავლესობის აზრის ბატონობას: მიღწეულ უნდა იქნას ბალანსი, რომელიც უზრუნველყოფს სამართლიან და შესაბამის მოპყრობას უმცირესობებისადმი და უზრუნველყოფს დომინანტი პოზიციის ბოროტად გამოყენების თავიდან არიდებას“.

თუმცა აკადემიური პროგრამის შედგენა და დაგეგმვა პირდაპირ ექცევა წევრი სახელმწიფოს კომპეტენციაში, რომელიც ძირითადად მოიცავს მიზანშეწონილობის საკითხებს, რომელზეც სასამართლო ვერ იმსჯელებს, რომელთა გადანეყეტის გზებიც სხვადასხვა ქვეყნებში სხვადასხვაგვარი შეიძლება იყოს. ასეთი დისკრეციის გათვალისწინებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მე-2 წინადადება წევრ სახელმწიფოს უკრძალავს ინდოქტრინაციული მიზნების მიღწენას, რაც შესაძლებელია განხილულ იქნას, როგორც მშობლების რელიგიური თუ ფილოსოფიური მრწამსის უპატივცემულობა. ეს წარმოადგენს ზღვარს, რომელსაც სახელმწიფოს დისკრეცია არ უნდა გასცდეს.

დისკიპლინარული პასუხისმგებლობის დაკისრება წარმოადგენს იმ პროცესის

განუყოფელ ნაწილს, რომლითაც სკოლა მიისწრაფვის იმ მიზნის მისაღწევად რომლისთვისაც იგი არის შექმნილი, მათ შორის მონაფეთა ხასიათისა და გონებრივი შესაძლებლობების განვითარება.

უპირველეს ყოვლისა სასამართლომ აღნიშნა, რომ ვიქტორია ვალსამისი, მისი მშობლების წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე გათავისუფლებული იყო რელიგიური განათლების გაკვეთილებიდან, ისევე როგორც, მართლმადიდებლური ღვთისმსახურებიდან. თუმცა ვიქტორია ვალსამისის ასევე სურდა 28 ოქტომბრის აქტივობებიდან გათავისუფლებაც.

მიუხედავად იმისა, შეუძლებელი იყო მსჯელობა საბერძნეთის სახელმწიფოს გადაწყვეტილებებზე, რომლებიც აკადემიური პროგრამის შედგენასა და დაგეგმვას შეეხებოდა, სასამართლოm გაოცებული დარჩა იმ ფაქტით, რომ მონაფეთებს სასკოლო ალლუმში მონაწილეობის მიუღებლობის შემთხვევაში დისციპლინური სახდელის სახით სკოლიდან თუნდაც ერთი დღით იძულებითი გათავისუფლება ემუქრებოდათ.

მიუხედავად ამისა შეუძლებელი იყო ალლუმის გამართვის მიზანში, თუ ალლუმის ჩატარების წესში ისეთი გარემოების დადგენა, რომელიც შეურაცყოფდა მომჩივნის პაციფისტურ რწმენას პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე.

ასეთი ეროვნული დღესასწაულები, ემსახურება პაციფისტურ მიზნებს და საჯარო ინტერესს. სამხედრო პირთა ყოფნა სხვა ალლუმებზე, რომლებიც იმართებოდა საბერძნეთის მასშტაბით, არ ცვლიდა ალლუმის ძირითად არსს.

ამასთან ერთად, მონაფეთის დაკისრებული ვალდებულება არ უზღუდავდა მის მშობლებს „განათლებლინათ და მიეცათ რჩევები საკუთარი შვილებისათვის, მშობლის, როგორც მასწავლებლის ბუნებრივი ფუნქციის განხორციელებისას, ან ალეზარდათ შვილები საკუთარი რელიგიური თუ ფილოსოფიური რწმენის შესაბამისად.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა

კონვენციის მე-9 მუხლის ნავარაუდვეი დარღვევა:

მესამე მომჩივნის, ვიქტორია ვალსამისის შეფასებით, კონვენციის მე-9 მუხლი მისთვის ასევე წარმოადგენდა ნეგატიური თავისუფლების გარანტიას, არ გამოეხატა მხარდაჭერა ისეთი რწმენისა თუ მოსაზრებებისათვის, რომელიც მის რწმენას ეწინააღმდეგებოდა. მისი მტკიცებით, მის უფლებებში ჩარევას დისციპლინური სახდელის დაკისრების სახით, რომელსაც მისი სტიგმატიზაცია მოჰყვა არც აუცილებელი და არც პროპორციული იყო.

მთავრობის მტკიცებით, კონვენციის მე-9 მუხლით დაცული იყო საყოველთაოდ აღიარებული რელიგიური პრაქტიკის ასპექტები, რომლებიც მკაცრად შინაგანი რწმენიდან გამომდინარეობდნენ. სახელმწიფოს არ ეკისრებოდა ვალდებულება, მიეღო პოზიტიური ზომები და მოეხდინა თავისი საქმიანობის ადაპტაცია საკუთარი მოქალაქეების რელიგიური თუ ფილოსოფიური რწმენის სხვადასხვა სახით გამოხატვასთან.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ვიქტორია ვალსამისი გათავისუფლებული იყო რელიგიური განათლების გაკვეთილებიდან და ასევე მართლმადიდებლური ღვთისმსახურებიდან, საკუთარი რელიგიური რწმენის შესაბამისად. სასამართლომ კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ ვიქტორია ვალსამისისთვის დაკისრებული ვალდებულება, მონაწილეობა მიეღო ალლუმში, არ წარმოადგენდა მისი მშობლების რელიგიური რწმენის უპატივცემულობას შესაბამისად, არც ვიქტორია ვალსამისის მიმართ განხორციელებული ღონისძიება წარმოადგენდა უფლებაში ჩარევას.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა

ეფსტრაიტიუ საპერძნეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №24095/94

18.11.1996

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი

განათლების უფლება

ფაქტები: პირველი და მეორე განმცხადებლები, პეტრო და ანასტასია ეფსტრა-იტები, არიან მესამე განმცხადებლის, სოფია ეფსტრაიტიუს მშობლები, სამივე მათ-განი იეჰოვას მოწმეა. სოფია ეფსტრაიტიუ (მესამე განმცხადებელი) იყო საშუალო სკოლის ბოლო სამწლედის მოსწავლე. განმცხადებლის მტკიცებით, პაციფიზმი არის მათი რელიგიის ძირითადი ფასეულობა და მათ ეკრძალებათ რაიმე სახით მონაწილე-ობის მიღება ისეთ საქმიანობაში, რომელიც დაკავშირებულია ომთან ან ძალადობას-თან.

სოფიას მშობლებმა, 1993-1994 სასწავლო წელს, წერილობით მიმართეს სკოლის ადმინისტრაციას, რათა მათი შვილი გაეთავისუფლებინათ რელიგიური განათლების გაკვეთილებიდან და ნებისმიერი რელიგიური აქტივობიდან, მათ შორის, დღესასწა-ულების აღნიშვნისგან და საჯარო მსვლელობებისგან. მათი მოთხოვნა დაკმაყოფილ-და.

1993 წლის ოქტომბერში სოფიას, ისევე როგორც სხვა მოსწავლეებს, სთხოვეს მო-ნაწილეობა მიეღო 28 ოქტომბრის დღესასწაულში, რომელიც იმართება საბერძნეთსა და ფაშისტურ იტალიას შორის ომის დაწყებასთან დაკავშირებით. სოფიამ, რელიგი-ური რწმენის საფუძველზე, უარი თქვა აქტივობაში მონაწილეობაზე.

1993 წლის 1 ნოემბერს, სკოლის მასწავლებელთა კომიტეტმა, სოფია, სასჯელის სახით, ორი დღით გაათავისუფლა სკოლიდან. აღნიშნული გადაწყვეტილება ეფუძნე-ბოდა განათლების სამინისტროს შესაბამის ინსტრუქციას.

1994 წელს, სოფიას კვლავ დაეკისრა მსგავსი სასჯელი- 28 ოქტომბრის აქტივობა-ში მონაწილეობის მიღებაზე უარის გამო.

პირველი და მეორე განმცხადებლის მტკიცებით, მათ მიმართ სახეზე იყო კონვენ-ციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლით გარანტირებული უფლების დარღ-ვევა, რაც ითვალისწინებს სახელმწიფოს ვალდებულებას, პატივი სცეს მშობლების უფლებას, საკუთარი რელიგიური თუ ფილოსოფიური რწმენის საფუძველზე აღზარ-დონ საკუთარი შვილები.

ნორმა: პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი: სასამართლომ განმარტა, რომ პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი ითვალისწინებს სახელმწიფოს ვალდებუ-ლებას, პატივი სცეს მშობლების უფლებას საკუთარი რელიგიური თუ ფილოსოფი-ური რწმენის საფუძველზე აღზარდონ შვილები და ეს ვალდებულება ვრცელდება სახელმწიფო განათლების მთელ პროგრამაზე. აღნიშნული ვალდებულება საკმაოდ ფართოა და მოიცავს არა მარტო განათლების პროგრამას, არამედ სახელმწიფოს მიერ აღნიშნულ სფეროში საკუთარი უფლებამოსილების სათანადოდ განხორციელე-ბის ვალდებულებას.

სასამართლოს განმარტებით, დემოკრატია არ გულისხმობს, რომ უმრავლესობის პოზიცია ყოველთვის უპირატესი უნდა იყოს, არამედ უნდა მიიღწეს ბალანსი, რომ-ლითაც უზრუნველყოფილი იქნება უმცირესობის მიმართ სათანადო მოპყრობა და დომინანტი პოზიციის ბოროტად გამოყენების პრევენცია.

სასამართლომ, ასევე, განმარტა, რომ სასწავლო პროგრამის დაგეგმვა, უპირატიე-სად, კონვენციის წევრი სახელმწიფოს კომპეტენციაა, თუმცა, ამავე დროს, პირველი

დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მე-2 წინადადებით, სახელმწიფოს ეკისრება ვალდებულება მოახდინოს ინდოქტრინაციის პრევენცია.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მესამე განმცხადებელი, საკუთარი მშობლების წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე, გათავისუფლებული იყო რელიგიური განათლების გაკვეთილებიდან და ნებისმიერი აქტივობისგან, რომელიც რელიგიასთან იყო დაკავშირებული.

სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ მართალია, სოფია ეფსტრაიტუს სურდა 28 ოქტომბრის აქტივობებისგან გათავისუფლება, თუმცა, ასეთ აქტივობაში მონაწილეობა მის მშობლებს არ უზღუდავდა მშობლის ფუნქციის, როგორც ნეიტრალური მასწავლებლის განხორციელების შესაძლებლობას.

სასამართლოს განმარტებით, მის განსახილველ საკითხს არ წარმოადგენდა შეფასებინა საგანმანათლებლო მეთოდიკა, რომელიც ისტორიული მესხიერების შენარჩუნებას ისახავს მიზნად. მართალია, სოფიას მიმართ გატარებული ღონისძიება არ შეიძლება მიჩნეულიყო საგანმანათლებლო მიზნების მქონედ, რამდენადაც ეს უკანასკნელი იყო მოკლევადიანი და არ ითვალისწინებდა მოწაფის გარიცხვას სკოლიდან. შესაბამისად, არ დადგინდა პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის დარღვევა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: მესამე განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მის მიმართ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევას, რაც მას ანიჭებდა უფლებას, არ გაემჟღავნებინა საკუთარი რელიგიური მრწამსი და არ განეხორციელებინა ისეთი ქმედება, რაც მის რელიგიას ეწინააღმდეგებოდა.

სასამართლომ განმარტა, რომ მესამე განმცხადებელი, მისი მშობლების წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე, გათავისუფლებული იყო რელიგიური განათლების გაკვეთილებიდან, ნებისმიერ რელიგიურ აქტივობაში მონაწილეობის ვალდებულებისგან და საერო დღესასწაულზე მსვლელობაში მონაწილეობის მიღების ვალდებულება არ ლახავდა მისი ან მისი მშობლების რელიგიურ რწმენას და შესაბამისად, მე-9 მუხლის დარღვევა არ დგინდებოდა.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა.

წმინდა მონასტრები საბერძნეთის წინააღმდეგ

განაცხადის №13984/88

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 9.12.1994

მუხლი მე-9

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი 8 მონასტერი (ANO XENIA, OSSIOS LOUKAS, AGIA LAVRA KALAVRITON, METAMORPHOSIS SOTIROS, ASOMATON PETRAKI, CHRYSSOLEONTISSA EGINIS, PHLAMOURION VOLOU, MEGA SPILEO KALAVRITON) შეიქმნენ მე-9 მე-13 საუკუნეებში და საბერძნეთის სახელმწიფოს შექმნამდე ანუ 1829 წლამდე, ძირითადად შემონიშნულობების გზით, დააგროვეს საკმაოდ დიდი ქონება. საბერძნეთის სახელმწიფოს შექმნის პირველ წლებში მონასტრების მიერ დაგროვილი ქონების დიდი ნაწილი დაექვემდებარა ექსპროპრიაციას. თავად მონასტრებმაც საკუთარი ნებით, სახელმწიფოს ან კერძო პირთა სასარგებლოდ დათმეს მიწები.

გარდა საუკუნეების განმავლობაში დაგროვილი ქონებისა, მონასტრებმა მოიპოვეს მიწები, უფრო მოგვიანებით შენობა-ნაგებობები, საჩუქრების, ლეგატებისა თუ შესყიდვის გზით.

N4684/1930 კანონის თანახმად მონასტრების მიწებსა და შენობა-ნაგებობებს, შენარჩუნებული ან სარეალიზაციო საკუთრების კლასიფიკაცია მიენიჭათ.

შენარჩუნებული საკუთრების კატეგორია მოიცავდა ისეთ საკუთრებას, რომელიც კონკრეტული მონასტრის საჭიროებას წარმოადგენდა, მონასტრის წევრთა რიცხვისა და ისტორიული ფასეულობის გათვალისწინებით. ასეთი საკუთრება ჩამოთვლილი იყო საბერძნეთის განათლებისა და რელიგიის საკითხთა სამინისტროს განკარგულებაში. შენარჩუნებული საკუთრების მართვის პასუხისმგებლობა ეკისრებოდათ თავად მონასტრებს, 1932 წლის 5 მარტის განკარგულების საფუძველზე. აღნიშნული განკარგულების თანახმად შენარჩუნებული საკუთრებიდან მიღებული მოგება მხოლოდ მონასტრის საჭიროებებს უნდა მოხმარებოდა, რაც ასევე მოიცავდა მონასტრის შენობა-ნაგებობების მოვლისა და პატრონობის ხარჯებს, და ასევე, საგანმანათლებლო თუ საქველმოქმედო ფუნქციების განხორციელების ხარჯებს.

რაც შეეხება სარეალიზაციო საკუთრებას, მისი მართვის ვალდებულება ეკისრებოდა ეკლესიის საკუთრების მართვის სამსახურს.

1952 წლის კონსტიტუციის 104-ე თანახმად, კონსტიტუციის ამოქმედებიდან 3 წლის განმავლობაში, მთავრობას, გაჭირვებული ფერმერების სასარგებლოდ მიწის ექსპროპრიაციის უფლებამოსილება მიენიჭა. კონსტიტუციის 104-ე გარდამავალი მუხლის თანმდევად საბერძნეთის სახელმწიფომ და საბერძნეთის მართლმადიდებელმა ეკლესიამ დადეს შეთანხმება, რომლის რატიფიცირებაც მოხდა N2185 განკარგულებით. N2185 განკარგულების 36-ე მუხლის მე-5 პარაგრაფის თანახმად სახელმწიფო უარს ამბობდა კონსტიტუციის 104-ე მუხლით მინიჭებული ექსპროპრიაციისა თუ სავალდებულო იჯარის განხორციელების უფლებამოსილებაზე, იმ საკუთრების მიმართ, რომელიც ეკუთვნოდა საბერძნეთის მართლმადიდებელ ეკლესიას.

საბერძნეთის სახელმწიფოსა და საბერძნეთის მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის გაფორმებული შეთანხმების თანახმად, რომელიც არეგულირებდა „საბერძნეთის სახელმწიფოს მიერ საბერძნეთის ეკლესიისგან გაჭირვებული ფერმერებისათვის გადასაცემად მიწის შესყიდვას“ ეკლესია და მონასტრები საკუთრებაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო მიწების ოთხ მეხუთედს გადასცემდნენ სახელმწიფოს და სანაცვლოდ მიიღებდნენ გადაცემული საკუთრების ღირებულების ორ მესამედს. შეთანხმების დანართი მოიცავდა ასეთი საკუთრების ჩამონათვალს.

საეკლესიო საკუთრების მართვის სამსახური:

საეკლესიო საკუთრების მართვის სამსახური, წარმოადგენდა საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს, საბერძნეთის განათლებისა და რელიგიური საკითხების სამინისტროს ზედამხედველობის ქვეშ და მოქმედებდა N4684/1930 კანონის საფუძველზე, მან შეცვალა გენერალური საეკლესიო ფონდი, რომელიც მოქმედებდა 1909 წლამდე.

N4684/1930 კანონის მე-7 მუხლის საფუძველზე საეკლესიო საკუთრების მართვის სამსახურს ეკისრებოდა მონასტრების საკუთრებაში არსებული უძრავ-მოძრავი ქონების მართვა, თუმცა მის ვალდებულებებში არ შეიძოდა შენარჩუნებული საკუთრების მართვა.

საეკლესიო საკუთრების მართვის სამსახურს ხელმძღვანელობდა მმართველთა საბჭო, რომლის წევრებსაც თავდაპირველად წარმოადგენდნენ ათენის მთავარეპისკოპოსი, მაღალი სასულიერო წოდების ორი პირი, უმაღლესი ადმინისტრაციული სასამართლოს უფროსი წევრი, სამართლებრივი მრჩეველი, სახელმწიფო ხაზინის თავმჯდომარე, საბერძნეთის ეროვნული ბანკის წარმომადგენელი და კომერციული ბანკის წარმომადგენელი. შემდგომში N2631/1953 განკარგულებით მმართველთა საბჭოს წევრთა რაოდენობა შემცირდა შვიდამდე, საიდანაც სამი წევრი დანიშნული იყო განათლებისა და რელიგიის საკითხთა სამინისტროს მიერ, 1981 წელს მიღებული რეგულაციების თანახმად კი, რომლებიც დღემდე ძალაშია სამინისტროს მიერ დანიშნული წევრების რაოდენობა გაიზარდა ოთხამდე.

1987 წლის 5 მაისის კანონი N1700/1987, ეკლესიის საკუთრებასთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირების შესახებ

კანონი N1700/1987 ოფიციალურ ბეჭდვით ორგანოში გამოქვეყნდა 1987 წლის 6 მაისს და შეცვალა მონასტრების საკუთრების მართვისა და წარმომადგენლობის წესები საეკლესიო საკუთრების მართვის სამსახურის ვალდებულების ფარგლებში, რომლის წევრთა უმრავლესობა უკვე სახელმწიფოს მიერ ინიშნებოდა. ამავე კანონის თანახმად, გამოქვეყნებიდან მეექვსე თვეს სახელმწიფო ხდებოდა სამონასტრო საკუთრების მფლობელი, თუკი მონასტრები ვერ დაადასტურებდნენ საკუთრების ფლობის კანონიერებას შესაბამისად დარეგისტრირებული აქტით, საკანონმდებლო დებულებით ან სახელმწიფოს წინააღმდეგ გამოტანილი და კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილებით.

ამასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ უძრავ საკუთრებაზე უფლების გადაცემა 1856 წლიდან ექვემდებარებოდა რეგისტრაციას, 1946 წლიდან სამოქალაქო კოდექსშიც არსებობდა მემკვიდრეობისა და ლეგატის რეგისტრაციის ვალდებულება.

ეკლესიის საკუთრებასთან დაკავშირებული საკითხების მარეგულირებელი ახალი კანონის თანახმად ექვს თვიანი ვადის ამონაწერებიდან ორი თვის შემდგომ ნებისმიერმა იურიდიულმა თუ ფიზიკურმა პირმა, რომლის მფლობელობაშიც არსებობს შენობა-ნაგებობები, რომლებიც სახელმწიფო საკუთრებად ითვლება, ვალდებულია ეს შენობა-ნაგებობები გადასცეს სათანადო სასოფლო თუ სატყეო დეპარტამენტს. ორთვიანი ვადის დარღვევის შემთხვევაში გაიცემა გამოსახლების ორდერი, რომელიც 15 დღეში აღსრულებას ექვემდებარება. გამოსახლების ორდერი ექვემდებარება გასაჩივრებას თუმცა გასაჩივრებას არ გააჩნია შემაჩერებელი ეფექტი.

1988 წლის 6 ოქტომბრის კანონი საბერძნეთის სახელმწიფოსა და საბერძნეთის მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის გაფორმებული შეთანხმების რატიფიცირების შესახებ, ამ შეთანხმების წევრი მონასტრების საკუთრებაში არსებული სატყეო და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების უძრავი ქონების სახელმწიფოსათვის გადაცემის თაობაზე

N1700/1987 კანონის მიღებას მწვავე რეაქცია მოჰყვა სამერძნეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის მხრიდან. ვითარების განმუხტვის მიზნით საბერძნეთის მთავრობამ და წმინდა სინოდმა გამართეს შეხვედრების სერია და მიაღწიეს წინასწარ შეთანხმებას, რომლის თანახმადაც მონასტრები დამატებითი შეთანხმებების საფუძველზე გადასცემდნენ საკუთრების ნაწილს სახელმწიფოს. წინასწარი შეთანხმების აუცილებელ პირობას წარმოადგენდა საბერძნეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის მიერ ყოველი დამატებითი შეთანხმების დადებისას სათანადო უფლებამოსილების მიღება თითოეული მონასტრისაგან.

1988 წლის 11 მაისს საბერძნეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდმა დადო დამატებითი შეთანხმება, რომლის თანახმადაც 149 მონასტერმა (მათ შორის განმცხადებელი მონასტრების ნაწილმა: ASOMATON PETRAKI, OSSIOS LOUKAS, PHLAMOURION VOLOU) სახელმწიფოს გადასცა სატყეო და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების უძრავი საკუთრება: ხოლო 47-მა მონასტერმა განაცხადა, რომ მსგავს საკუთრებას არ ფლობდნენ. N1811/1988 კანონით საბერძნეთის პარლამენტმა მოახდინა ამ შეთანხმების რატიფიცირება. კანონის მე-2(3) სექციის თანახმად: „ამ კანონის გამოქვეყნებისთანავე, იმ მონასტრების ურბანული საკუთრება, რომლებიც არ არიან ამ შეთანხმების წევრები, დაუბრუნდება მოქმედ წმინდა სინოდს. N1700/1987 კანონის დებულებები შეეხება ამ მონასტრების დარჩენილ საკუთრებას“.

კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლის ნაგარაუდვეი დარღვევა:

განმცხადებელი მონასტრების მტკიცებით, მათ მიმართ ადგილი ჰქონდა კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლის დარღვევას.

სასამართლომ იმსჯელა აღნიშნულ საკითხზე და დაადგინა, რომ იმ მონასტრების მიმართ (მიმართ, რომლებიც არ შეუერთდნენ საბერძნეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდსა და საბერძნეთის მთავრობას შორის დადებულ შეთანხმებას, ადგილი ჰქონდა კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლით გარანტირებული საკუთრების უფლების დარღვევას.

კონვენციის მე-9 და მე-11 მუხლების ნავარაუდები დარღვევა:

განმცხადებელი მონასტრები ასევე ამტკიცებდნენ, რომ მათ მიმართ ადგილი ჰქონდა ევროპული კონვენციის მე-9 (აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება) და მე-11 (გაერთიანების თავისუფლება) მუხლების დარღვევას, ვინაიდან N1700/1987 კანონის დებულებები ართმევდა მათ საშუალებებს, რომლებიც აუცილებელი იყო რელიგიური მიზნების მისაღწევად და ქრისტიანული საგანძურის შესანარჩუნებლად.

სასამართლომ არ გაითვალისწინა განმცხადებლების მტკიცება და დაადგინა, რომ ის ნორმები, რომლებიც ეწინააღმდეგებოდა კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლით გარანტირებულ გარანტიებს არანაირად არ ეხებოდა რელიგიური დღესასწაულების აღნიშვნისა თუ ღვთისმსახურების განხორციელებას და შესაბამისად არ ზღუდავდა განმცხადებლებისათვის ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული რელიგიის თავისუფლებას.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა

კლაიდსენი, გუსკ მაღსენი და პედერსენი

დანის წინააღმდეგ

განაცხადები № 5095/71; 5920/72; 5926/72

გადანყვეტილების მიღების თარიღი-17.12.1976

კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი

განათლების უფლება

ფაქტები: განმცხადებლები იყვნენ დანიის მოქალაქეები, ბატონი ვიკინგ კლეიდსენი და მისი მეუღლე ანამარია, ბატონი არნ ბუსკ მაღსენი და მისი მეუღლე ინგერი, ბატონი ჰანს პედერსენი და მისი მეუღლე ელენი, სამივე წყვილს ჰყავდა სკოლის ასაკის შვილები, რომლებიც ექვემდებარებოდნენ ინტეგრირებულ, სავალდებულო სექსუალურ განათლებას დანიის დანყებით სკოლებში.

განმცხადებლების მტკიცებით, სექსუალური განათლება ეწინააღმდეგებოდა, მათი როგორც მშობლების ევროპული კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლით გათვალისწინებულ უფლებას, საკუთარი ქრისტიანული რწმენის თანახმად აღეზარდათ საკუთარი შვილები.

მართალია არსებობდა შესაძლებლობა, შვილები საჯარო სკოლებიდან კერძო სკოლებში გადაეყვანათ, თუმცა არ არსებობდა საკმარისი რაოდენობის კერძო სკოლა და ბავშვებისათვის სასწავლებლის შეცვლა დაკავშირებული იყო მთელ რიგ სირთულეებთან.

ევროპული კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის ნავარაუდები დარღვევა:

განმცხადებლების მტკიცებით მათ მიმართ ირღვეოდა კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლით გარანტირებული უფლება: რომლის მიხედვითაც:

„არავის შეიძლება უარი ეთქვას განათლების უფლებაზე. ნებისმიერი უფლების განხორციელებისას, რომელსაც სახელმწიფო კისრულობს განათლებასა და სწავლებასთან დაკავშირებით, ის პატივს სცემს მშობელთა უფლებას, უზრუნველყონ თავიანთი რელიგიური და ფილოსოფიური მრწამსის შესაბამისი განათლება და სწავლება“

სასამართლოს განმარტებით პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი ფარავს სახელმწიფოს ყველა ფუნქციას სწავლებასა და განათლებასთან დაკავშირებით და არ აძლევს ნებას ხელშემკვრელ მხარეს გაავლოს მკვეთრი ზღვარი რელიგიურ სწავლებასა და სხვა საგნებს შორის. იგი ასევე მოიცავს სახელმწიფოს ვალდებულებას პატივი სცეს მშობლების რელიგიურ თუ ფილოსოფიურ მრწამსს მთელი სასწავლო პროგრამის ფარგლებში.

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის სტრუქტურაში დომინირებს პირველი წინადადება, რომლის მიხედვითაც სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას არავის უთხრან უარი განათლების უფლებაზე, საკუთარი იურისდიქციის ფარგლებ-

ში უზრუნველყონ არსებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში განათლების მიღება ყველასათვის.

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მეორე წინადადება წარმოადგენს განთლების ფუნდამენტური უფლების დამატებას, რომლის მიხედვითაც მშობლებისუნებრივი როლიდან გამომდინარე პასუხისმგებელნი არიან შვილების სწავლებისა და განათლებაში და უფლება აქვთ სახელმწიფოს მოსთხოვონ თავიანთი რელიგიური თუ ფილოსოფიური მრწამსის პატივისცემა.

მეორეს მხრივ, კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის წინადადებები განხილული უნდა იყოს არამარტო ერთმანეთთან, არამედ კონვენციის მე-8, მე-9 და მე-10 მუხლებთან მიმართებაშიც, რომლებიც ყველასათვის, მათ შორის მშობლებისა და შვილებისათვის ითვალისწინებს „პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებას“ „აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებას“ და ასევე „დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი ინფორმაციისა და იდეების მირების თავისუფლებად“

საგანმანათლებლო პროგრამის დაგეგმვა უპირველეს ყოვლისა ნევრი სახელმწიფოს კომპეტენციას წარმოადგენს. იგი მოიცავს საკითხებს, რომლებზეც სასამართლო ვერ იმსჯელებს და რომელთა გადაწყვეტის გზებიც შესაძლებელია განსხვავდებოდეს კონკრეტული სახელმწიფოს სპეციფიკიდან გამომდინარე. პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მეორე წინადადება არ ზღუდავს სახელმწიფოს სწავლების გზით გაავრცელოს პირდაპირი ან არაპირდაპირი რელიგიური ან ფილოსოფიური ხასიათის ცოდნა ან იფორმაცია. პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მეორე წინადადება არ აძლევს მშობლებს პროტესტის შესაძლებლობას ასეთი სწავლების ინტეგრირების მიმართ, წინააღმდეგ შემთხვევაში მთელი ინსტიტუციონალიზებული სწავლება იქნებოდა არაპრაქტიკული. სასწავლო პროგრამით დაგეგმილ ბევრი საგანი მეტნაკლებად მოიცავს ფილოსოფიურ მოსაზრებებს ან მინიშნებებს. იგივე შეიძლება ითქვას რელიგიებზეც, რომლებიც აყალიბებენ საკმაოდ ფართო დოგმატურ და მორალურ გაერთიანებებს და რომლებსაც შესაძლებელია ჰქონდეთ პასუხი ყველა ფილოსოფიურ, კოსმოლოგიურ თუ მორალურ საკითხზე.

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მეორე წინადადება მეორეს მხრივ მოიცავს სახელმწიფოს ვალდებულებას, რომ სწავლებისა და განათლების ფუნქციის განხორციელებისას, საგანმანათლებლო პროგრამით გათვალისწინებული ინფორმაცია ან ცოდნა გავრცელდეს ობიექტური, კრიტიკული და პლურალისტული გზით. სახელმწიფოს ეკრძალება ინდოქტრინაცია, რაც შესაძლებელია განხილულ იქნას მშობლების რელიგიური თუ ფილოსოფიური რწმენის უპატივცემულობად.

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის მეორე წინადადების ამგვარი ინტერპრეტაცია თანმიმდევრულია, როგორც პირველ წინადადების, ასევე მე-8, მე-9 და მე-10 მუხლების; შეესაბამება, კონვენციის სულისკვეთებას, რომელიც დემოკრატიული იდეებისა და ღირებულებების უზრუნველყოფის ინსტრუმენტს წარმოადგენს.

დანიის სასწავლო პროგრამით გათვალისწინებული სექსუალური განათლება საჯარო სკოლებში მიზნად ისახავდა ბავშვებისათვის კორექტული, კონკრეტული და მეცნიერულად დამუშავებული ისეთი ცოდნის მიწოდებას, რისი განხორციელებაც სხვა გზით შეუძლებელი იქნებოდა.

სასამართლოს შეფასებით მშობლებს არ ეზღუდებოდათ უფლება განხორციელებინათ ბუნებრივი როლი ბავშვების განათლებაში და რჩევების მიცემით დაეყენებინათ მათი რელიგიური თუ ფილოსოფიური მრწამსის შესაბამის გზაზე.

სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ სადავოდ გამხდარი კანონმდებლობა არანაირად არ შეურაცხყოფდა მშობლებისთვის კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლით გარანტირებულ უფლებას.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, დანიის სამეფო იმ მშობლებისათვის, ვისაც სურდა საკუთარი შვილების განცალკევება სექსუალური განათლებისგან, ითვალისწინებდა ბავშვების სახელმწიფოს მიერ სუბსიდირებულ კერძო სკოლებში მიყვანის შესაძლებლობას და ასევე ბავშვებისათვის განათლების სახლში მიცემის შესაძლებლობას.

დასკვნა: დარღვევას ადგილი არ ჰქონია

ნანილი II

საქმეები რომლებზეც დარღვევა დადგინდა

ბელელური და სხვები საქართველოს წინააღმდეგ

განაცხადი №28490/02 (სექცია IV)

გადანყვეტილების მიღების თარიღი - 07.10.2014

გადანყვეტილება ძალაში შევიდა - 07.01.2015

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: განმცხადებლები - იეჰოვას მოწმე საქართველოს 99 მოქალაქე. სასამართლოს წინაშე წარდგენილი განაცხადი შეეხება განმცხადებლებზე ძალადობისა და თავდასხმის ოცდაათამდე სავარაუდო ფაქტს. განმცხადებლებმა საქართველოს გენერალურ პროკურატურაში წარადგინეს 160 საჩივარი დამრღვევების მიმართ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის მოთხოვნით, თუმცა მათი საჩივრების საფუძველზე არანაირი შედეგი არ დამდგარა.

ძალადობის, სულ მცირე, ოთხი ფაქტი განხორციელებული იყო პოლიციისა და სახელმწიფო ხელისუფლების სხვა წარმომადგენელთა უშუალო მონაწილეობით, კიდევ ოთხ საქმეში სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენელთა არაპირდაპირი ჩარევა იკვეთებოდა. ძალადობის 30 შემთხვევიდან 12 ჩადენილი იყო მართლმადიდებელ მორწმუნეთა გარკვეული ჯგუფის მიერ, მამა ბასილ მკალავიშვილის მეთაურობით, რომელიც განკვეთილია საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიიდან. მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებლებმა ძალადობის ყველა ფაქტის შესახებ მიმართეს საქართველოს გენერალურ პროკურატურას, მხოლოდ გარკვეულ შემთხვევებში მიიღეს წერილობითი გამოხმაურება. სულ მცირე 15 შემთხვევაში, დაზარალებულებმა გაასაჩივრეს შესაბამისი უწყებების უმოქმედობა, თუმცა გენერალური პროკურატურის მხრიდან ამას აქტიური ქმედებები მაინც არ მოჰყოლია.

საქართველოს სახალხო დამცველი, ევროპული კომისია შეუწყნარებლობისა და რასისზმის წინააღმდეგ, გაეროს ადმინისტრაციის უფლებათა უმაღლესი კომისარი, „AMNESTY INTERNATIONAL“ და საერთაშორისო მედია მუდმივად აფიქსირებდნენ, რომ საქართველოში იეჰოვას მოწმეები იყვნენ მართლმადიდებელ მორწმუნეთა ერთი ჯგუფის (რომელთა უმრავლესობას მამა ბასილი ხელმძღვანელობდა) მსხვერპლნი და შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოები არ ახდენდნენ სათანადო რეაგირებას.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გასამყარებლად, განმცხადებლებმა სასამართლოს წარუდგინეს ძალადობის მსხვერპლთა და ძალადობის ფაქტების მოწმეთა ასზე მეტი წერილობითი ახსნა-განმარტება, ასევე, პოლიციის თანამშრომელთა უმოქმედობის დამადასტურებელი და დაზარალებულთა მდგომარეობის ამსახველი ფოტო და ვიდეო მასალა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ მათ მიმართ სახეზე იყო ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა. მთავრობის მტკიცებით, სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენელთა მხრიდან არ განხორციელებულა განმცხადებელთა უფლების დარღვევა და ძალადობა, ყველა შემთხვევა განხორციელებული იყო კერძო პირების მიერ და სისხლის სამართლებრივი დევნის დაწყების გზით, სახელმწიფოს ადეკვატური ზომები ჰქონდა მიღებული ძალადობის ფაქტებთან დაკავ-

შირებით. აღძრული სისხლის სამართლის საქმეებიდან მხოლოდ 8 იყო შეწყვეტილი, 3 საქმე იყო წინასწარი გამოძიების სტადიაზე, ხოლო ცხრა საქმე უკვე მსვლელობაში იყო სასამართლოში.

ზემოაღნიშნულის განსამტკიცებლად, მთავრობამ, მაგალითისთვის აღნიშნა, რომ დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონული სასამართლო განიხილავდა სისხლის სამართლის საქმეს ორი რელიგიური ლიდერის, მამა ბასილისა და პ.ივანიძის წინააღმდეგ, რომლებიც იეჰოვას მოწმეებზე ყველაზე სერიოზულ თავდასხმებში ფიგურირებდნენ.

უფრო მეტიც, 2002 წლის 31 მაისს დამატებით სამი საქმე, რომელიც შეეხებოდა 170 დაზარალებულ იეჰოვას მოწმეს, გადაეგზავნა სასამართლოს რუსთავის პროკურატურის მიერ.

მთავრობამ ასევე განმარტა, რომ რამოდენიმე დაზარალებულთან მიმართებით მიღწეული იყო მეგობრული შეთანხმება, თუმცა, საქმის მასალებში არ იყო წარმოდგენილი ამის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია.

მთავრობამ არ უარყო, რომ გარკვეული სისხლის სამართლის საქმეები შეწყდა, თუმცა, პროკურატურის მიერ შეწყვეტის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილებები ემყარებოდა შესაბამის სამართლებრივ საფუძველს.

დასკვნის სახით მთავრობამ განაცხადა, რომ სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენლების მხრიდან განმცხადებელთა უფლებების დარღვევა არ განხორციელებულა. მართლია, განმცხადებელთა მიმართ ჩადენილი იყო სისხლის სამართლის დანაშაული, თუმცა დანაშაულები ჩადენილი იყო კერძო პირების მიერ და ამასთან დაკავშირებით, სამართალდამცავ ორგანოებს დანაშაულის თითოეულ ფაქტზე სიღრმისეული გამოძიება ჰქონდათ განხორციელებული.

სასამართლოს შეფასება:

ზოგადი პრინციპები: სასამართლომ აღნიშნა, რომ აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება დემოკრატიული საზოგადოების განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს. ეს თავისუფლება, რელიგიურ განზომილებაში უმთავრესი და სასიცოცხლო ელემენტია მორწმუნეთა იდენტობისა და სამყაროს შესახებ მათი ხედვის ჩამოყალიბებისთვის და ასევე, წარმოადგენს ღირებულ ფასეულობას ათეისტებისათვის. მრავალფეროვნება დემოკრატიული საზოგადოების დიდი მონაპოვარი და მისი განუყოფელი ნაწილია. ეს არის რელიგიური რწმენისა და რელიგიური აღმსარებლობის თავისუფლება.

მართალია, რელიგიის თავისუფლება, უპირველეს ყოვლისა, ინდივიდუალური აზრის და სინდისის საკითხია, ის, ასევე, მოიცავს რელიგიის გამოხატვის უფლებას - საჯაროდ თუ კერძოდ, ინდივიდუალურად თუ სხვებთან ერთად. რელიგიური რწმენა შეიძლება გამოიხატოს თავყვანისცემის ან სწავლების გზითაც. ვინაიდან ინდივიდის მიერ საკუთარი რელიგიის გამოხატვამ შესაძლებელია, ზეგავლენა მოახდინოს სხვებზე, კონვენციის ავტორებმა მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით განსაზღვრეს, რომ ინდივიდის რელიგიის თავისუფლება შესაძლებელია, შეიზღუდოს კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, თუ ეს აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში და თუ შეზღუდვა ემსახურება კანონიერ მიზანს.

სასამართლოს არაერთხელ განუცხადებია, რომ სახელმწიფოს ნეიტრალური და მიუკერძოებელი მარეგულირებლის ფუნქცია აქვს სხვადასხვა რელიგიური რწმენის პრაქტიკაში განხორციელების საკითხში და რომ მისი როლი დემოკრატიულ საზოგადოებაში საჯარო წესრიგის, რელიგიური ჰარმონიისა და შემწყნარებლობის უზრუნველყოფაა. სასამართლოს, ასევე, არაერთხელ აღუნიშნავს, რომ სახელმწიფოს ნეიტრალურობისა და მიუკერძოებლობის ვალდებულება შეუსაბამოა ნებისმიერ ძალაუფლებასთან, რომელიც სახელმწიფოს რელიგიური რწმენის და მისი გამოხატვის ლეგიტიმურობის განსაზღვრის უფლებას მიანიჭებს, სახელმწიფოს ვალდებულებაა, უზრუნველყოს ურთიერთშემწყნარებლობა დაპირისპირებულ ჯგუფებს შორის. შე-

საბამისად, სახელმწიფოს ვალდებულებას წარმოადგენს არა მრავალფეროვნების განადგურებით დაძაბულობის მიზეზის აღმოფხვრა, არამედ დაპირისპირებლ ჯგუფებს შორის შემწყნარებლური დამოკიდებულების უზრუნველყოფა.

რაც შეეხება რელიგიური ჯგუფების ავტონომიურობას, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ისინი ისტორიულად არსებობენ ორგანიზებული სტრუქტურების სახით. როდესაც საკითხი შეეხება რელიგიური თემის ორგანიზებას, კონვენციის მე-9 მუხლი უნდა განიმარტოს მე-11 მუხლთან მიმართებით, რომელიც რელიგიური თემის ორგანიზაციულ ცხოვრებას სახელმწიფოს მხრიდან თვითნებური ჩარევისგან იცავს. ასეთ ქრილში საკითხის განხილვა ნათელს ხდის, რომ მორწმუნეთა რელიგიის თავისუფლება, ასევე, მოიცავს მოლოდინს, რომ მათ უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა გაერთიანდნენ თავისუფლად, სახელმწიფოს თვითნებური ჩარევის გარეშე. რელიგიური ორგანიზაციების ავტონომიურობა განუყოფელია მრავალფეროვნებისგან დემოკრატიულ საზოგადოებაში და წარმოადგენს კონვენციის მე-9 მუხლის ძირითადი დაცვის ობიექტს, ვინაიდან მისი პირდაპირი ინტერესია არამხოლოდ რელიგიური თემების უბრალო ორგანიზება, არამედ მათი მიმდევრების მიერ რელიგიის თავისუფლებით ეფექტურად სარგებლობა. თუ რელიგიური თემების ორგანიზაციული ცხოვრება არ მოექცევა მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ, ინდივიდის რელიგიის თავისუფლების ნებისმიერ ასპექტი საფრთხეში აღმოჩნდება.

სასამართლოს შეფასება: მთავრობას არ უარუყვია, რომ განმცხადებლების მიმართ ადგილი ჰქონდა მათი რელიგიური რწმენის გამო დამცირებასა და ფიზიკურ თავდასხმას. შესაბამისად, ყველა ინციდენტი წარმოადგენდა განმცხადებელთა რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას. მთავრობის მხრიდან ასეთი უხეში ჩარევის მე-9 მუხლი მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული რომელიმე გამონაკლისით გამართლების მცდელობას ადგილი არ ჰქონია, თუმცა, იგი ამტკიცებდა, რომ სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენლები არავითარ მონაწილეობას არ იღებდნენ ამ ინციდენტებში და ძალადობრივი ქმედებების მონაწილე პირების მიმართ სახელმწიფომ ადეკვატური რეაგირება განახორციელა.

განხორციელებული ქმედებების ადეკვატურობასთან დაკავშირებით სასამართლომ განმარტა, რომ მაშინ, როდესაც ხდებოდა განმცხადებელთა რელიგიური შეკრებების დარბევა, ლიტერატურის კონფისკაცია და საცხოვრებელი სახლების ძარცვა, ისინი სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენელთა მხრიდან აწყდებოდნენ სრულ ინდიფერენტულობას; ხოლო მათი უმოქმედობაც იმით იყო გამოწვეული, რომ განმცხადებლები მიეკუთვნებოდნენ რელიგიურ თემს, რომელიც საფრთხეს წარმოადგენდა მართლმადიდებლური ქრისტიანობისათვის. სამართლებრივი დაცვის შესაძლებლობის წართმევის გამო, განმცხადებლებს მოესპოთ შესაძლებლობა, სასამართლოს დახმარებით დაეცვათ საკუთარი რელიგიის თავისუფლება. სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენელთა გულგრილობამ თავისუფლება მიანიჭა რელიგიური ძალადობის ფართომასშტაბიან გავრცელებას იეჰოვას მოწმეთა წინააღმდეგ, რის გამოც განმცხადებლები აღმოჩნდნენ მუდმივი შიშის წინაშე, რომ მათი რელიგიის გამოხატვის ყოველი ახალი შემთხვევისას ისინი ყოველთვის გახდებოდნენ ძალადობის მსხვერპლნი.

ასეთი ვითარების არსებობისას, ეროვნულ ხელისუფლებას ევალებოდა განეხორციელებინა მასზე დაკისრებული პოზიტიური ვალდებულება და არა მარტო სამართლებრივ ჩარჩოებში მოექცია არსებული ვითარება, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, მიეღო ეფექტური ზომები განმცხადებლების უფლებების დასაცავად.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გამო სასამართლომ დაასკვნა, რომ სახელმწიფომ ვერ შეძლო მასზე დაკისრებული ვალდებულების შესრულება და იეჰოვას მოწმეთათვის რელიგიის თავისუფლებით დაუბრკოლებლად სარგებლობის უზრუნველყოფა და შესაბამისად, დარღვეული იყო კონვენციის მე-9 მუხლი, 89 განმცხადებელთან მიმართებით.

ნორმა: მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში: სასამართლომ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ კონვენციის მე-14 მუხლით გათვალისწინებული არათანაბარი მოპყრობა დისკრიმინაციულია სათანადო და ობიექტური დასაბუთების გარეშე.

სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ წევრ სახელმწიფოებს მინიჭებული აქვთ მიხედულობის გარკვეული ზღვარი, თავად შეაფასონ, თუ როდის არის გამართლებული შედარებით თანაბარ მდგომარეობაში მყოფი პირების მიმართ განსხვავებული მოპყრობა და რა ზომით. რელიგია განსაკუთრებით ხაზგასმულია მე-14 მუხლში.

სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ მე-14 მუხლი, ასევე, ითვალისწინებს სახელმწიფოს ვალდებულებას, გამოააშკაროს ძალადობის შესაძლო დისკრიმინაციული მოტივი.

განმცხადებელთა მტკიცება, რომ მოპასუხე სახელმწიფოს ქმედებებს რელიგიური მოტივაცია ედო საფუძვლად, სასამართლომ გაიზიარა, ვინაიდან აშკარად ჩანდა, რომ განმცხადებელთა ყველაზე დიდი რელიგიური შეკრებების დარბევა ხდებოდა ან ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენელთა უშუალო მონაწილეობით, ან მათი მდუმარე თანხმობით; პოლიცია უარს აცხადებდა მათ დაცვაზე იმ მომენტიდან, როდესაც შეიტყობდნენ მათი რელიგიური კუთვნილების შესახებ და განმცხადებლები, პოლიციაში საჩივრების წარდგენისას, ხდებოდნენ რელიგიური შეურაცხყოფის მსხვერპლნი; შესაბამისად, ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლები განმცხადებელთა მრავალრიცხოვანი საჩივრების მიმართ აბსოლუტურ გულგრილობას იჩენდნენ.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ შეუძლებელი იყო საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ გავრცელებული ინფორმაციის უგულებელყოფა, რომ იეჰოვას მოწმეები საქართველოში ხდებოდნენ ძალადობის მსხვერპლნი. საქართველოში რელიგიით მოტივირებული ძალადობის სერიოზული პრობლემის არსებობა საყოველთაოდ ცნობილ ფაქტს წარმოადგენდა, თუმცა ძალიან მცირე კეთდებოდა ამ პრობლემის აღმოსაფხვრელად. განმცხადებლების მიმართ დისკრიმინაციის არსებობის მტკიცება კიდევ უფრო აშკარა ხდებოდა, ვინაიდან არსებობდა არაერთი დოკუმენტირებული ფაქტი, რომელიც ადასტურებდა სახელმწიფო ხელისუფლების მხრიდან ნაკისრი ვალდებულების განუხორციელებლობას, რის გამოც იეჰოვას მოწმეებს ესპობოდათ სამართლებრივი დაცვის შესაძლებლობა.

წარდგენილი მასალების საფუძველზე სასამართლომ დაადგინა, რომ იეჰოვას მოწმეთა მიმართ კერძო პირების მხრიდან სხვადასხვა სახის ძალადობა გამოწვეული იყო ამ რელიგიური უმცირესობის მიმართ არსებული ფანატიკური დამოკიდებულებით. ასევე აშკარა იყო, რომ სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენელთა დისკრიმინაციული დამოკიდებულება წარმოადგენდა იმ ძირითად მიზეზს, რის გამოც არ ხდებოდა ამ რელიგიური უმცირესობის წამომადგენელთა საჩივრებზე სათანადო რეაგირება, რაც ადასტურებდა, სულ მცირე, იმას, რომ ხელისუფლების წარმომადგენლები ასეთი ძალადობის მიმართ ტოლერანტულად იყვნენ განწყობილნი. მთავრობის მტკიცება, იმის თაობაზე, რომ საჩივრები იყო დაუსაბუთებელი არ წარმოადგენს სათანადო არგუმენტს დისკრიმინაციის სავარაუდო არსებობის წინააღმდეგ. შესაბამისად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ განმცხადებლები იყვნენ მე-14 მუხლის მე-9 მუხლთან მიმართებაში დარღვევის მსხვერპლნი.

დასკვნა: დარღვევა.

კრუპკო და სხვები რუსეთის წინააღმდეგ

განაცხადი № 26587/07 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 26.06.2014

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 17.11.2014

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-5 მუხლი

თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება

ფაქტები: განმცხადებლები არიან სხვადასხვა კონგრეგაციის იეჰოვას მოწმეები მოსკოვში. 2006 წლის 12 აპრილს, განმცხადებლები და კიდევ სხვა, 400 პიროვნება, შეიკრიბნენ ყველაზე მნიშვნელოვანი რელიგიური დღესასწაულის აღსანიშნავად, ამ დროს უნივერსიტეტის კორპუსს, სადაც იმართებოდა შეხვედრა, ალყა შემოარტყა სპეცრაზმმა. სამართალდამცავებმა კონგრეგაციის 14 წევრი, განმცხადებლების ჩათვლით, გამოაცალკევა დანარჩენი ჯგუფიდან და მილიციის მიკროავტობუსით ადგილობრივ განყოფილებაში წაიყვანა, სადაც განმცხადებლები შუალამემდე იმყოფებოდნენ.

შეხვედრის ჩაშლისა და მათი დაკავების უკანონობის თაობაზე ოთხმა განმცხადებელმა ეროვნულ სასამართლოს მიმართა. 2007 წლის საბოლოო გადაწყვეტილებაში სასამართლომ დაადგინა, რომ შეხვედრის შეჩერებისას სპეცრაზმი მოქმედებდა კანონის ფარგლებში, ვინაიდან შეხვედრა იმართებოდა ეროვნული კანონმდებლობასთან შეუსაბამო შენობა-ნაგებობაში, ხოლო 3 საათიანი ყოფნა მილიციის განყოფილებაში დაკავებას არ წარმოადგენდა.

ნორმა: კონვენციის მე-5 მუხლი: დადგინდა იძულების ფაქტი, რომელიც მიუხედავად დაკავების მცირე ხანგრძლივობისა, გამომდინარე კონვენციის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილიდან, თავისუფლების აღკვეთაზე მიუთითებს. განმცხადებლებმა სამართალდამცველთა მოთხოვნისთანავე წარადგინეს პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტები, უპასუხეს ყველა კითხვას და ემორჩილებოდნენ ბრძანებებს. განმცხადებლების მიმართ არ ყოფილა არანაირი საფუძვლიანი ეჭვი რაიმე დანაშაულის ან გადაცდომის ჩადენაში, ასევე, არ დაწყებულა სისხლის ან ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი წარმოება. მილიციის განყოფილების თანამშრომელი აღიარებდა, რომ ეროვნული კანონმდებლობის დონეზე ადმინისტრაციული გადაცდომა არ დაფიქსირებულა. შესაბამისად, განმცხადებლების დაკავება არ მომხდარა კომპეტენტური ორგანოს წინაშე წარდგენის მიზნით, გონივრული ეჭვის საფუძველზე, რომ მათ მე-5 მუხლის პირველი პუნქტის (C) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული რაიმე სახის გადაცდომა ჰქონდათ ჩადენილი; შესაბამისად, განმცხადებლების დაკავებას არ ჰქონია არანაირი სამართლებრივი საფუძველი, ან კანონიერი მიზანი- მათ დაკავებას ჰქონდა თვითნებური ხასიათი.

დასკვნა: მე-5 მუხლის დარღვევა (ერთხმად).

მე-9 მუხლი: მილიციელთა ბრძანების საფუძველზე რელიგიური მსახურების ჩაშლა წარმოადგენს განმცხადებელთა რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას. ამ შემთხვევაში, განხილვა საკითხისა- იყო თუ არა ეს ჩარევა კანონით გათვალისწინებული, აუცილებლობას აღარ წარმოადგენს, რადგან ნებისმიერ შემთხვევაში, ის არ ყოფილა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში. სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალში ჩამოყალიბებული აქვს მსჯელობა, რომ მაშინაც კი, როცა ოფიციალური ორგანოები არ არიან შესაბამისი წესით ინფორმირებულნი საჯარო აქტივობის თაობაზე, რომელიც საფრთხეს არ უქმნის საჯარო წესრიგს, მშვიდობიანი თავშეყრის დაშლა მილიციის მიერ არ შეიძლება შეფასდეს, როგორც „აუცილებელი დემოკ-

რატიულ საზოგადოებაში“. აღნიშნული დასკვნა პირდაპირ შეესაბამება მოცემული საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს: შეხვედრა არ ყოფილა საჯარო და ხმაურიანი, იგი იმართებოდა ჭერქვეშ, რელიგიური დღესასწაულის აღსანიშნავად და არანაირ საფრთხეს არ უქმნიდა საჯარო წესრიგს. ცერემონიის ჩაშლის მიზნით დიდი რაოდენობის შეიარაღებული სპეცრაზმელის ჩარევა, განმცხადებელთა 3 საათიანი დაკავება იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ოფიციალური ხელისუფლების წარმომადგენლებს სწამდათ, რომ წინასწარი შეტყობინების გარეშე მსგავსი შეხვედრის ჩატარება იყო უკანონო, საჯარო წესრიგის უზრუნველყოფის მიზნებიდან გამომდინარე, არაპროპორციული იყო.

დასკვნა: დარღვევა.

ჩუვაშეთის რესპუბლიკის ბიბლიური ცენტრი რუსეთის წინააღმდეგ

განაცხადი № 33203/08 (სექცია I)

გადანწყვეტილების მიღების თარიღი - 12.06.2014

გადანწყვეტილება ძალაში შევიდა - 13.10.2014

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელმა, ჩუვაშეთის ქრისტიანულმა მისიამ, რომელიც მიეკუთვნება ორმოცდაათიანელთა ქრისტიანული მრწამსის მოძრაობას, რელიგიურ ორგანიზაციად კი 1991 წლის ნოემბერშია რეგისტრირებული, 1996 წელს ბიბლიური კოლეჯი და საკვირაო სკოლა დააარსა. 2007 წლის ოქტომბერში რელიგიური ორგანიზაცია, უზენაესი სასამართლოს განკარგულებით, გაუქმდა. განკარგულებას საფუძვლად შესაბამისი ავტორიზაციის გარეშე საგანმანათლებლო საქმიანობა და ჰიგიენურ-სანიტარული ნორმების დარღვევა დაედო.

ნორმა: მე-9 მუხლი მე-11-სთან მიმართებაში: განმცხადებლისათვის რეგისტრაციის გაუქმებამ გამოიწვია განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევა გაერთიანების თავისუფლებასთან მიმართებით, რაც განსაზღვრულია კონვენციის მე-11 მუხლით. რეგისტრაციის გაუქმებისა და განმცხადებელი ორგანიზაციის ლიკვიდაციის გზით არალიცენზირებული საგანმანათლებლო საქმიანობის არასათანადო სანიტარულ პირობებში წარმართვის შეწყვეტა კანონთან შესაბამისობაში, ჯანმრთელობისა და სხვათა უფლებების დაცვის მიზნით განხორციელდა.

განმცხადებელმა ბიბლიური კოლეჯი და საკვირაო სკოლა 1996 წელს დააარსა და მათ უწყვეტად, 11 წლის განმავლობაში უძღვებოდა. 2002 წელს ფედერალურმა სასამართლომ დაადგინა, რომ საკვირაო სკოლა საგანმანათლებლო აქტის ფარგლებში არ თავსდებოდა და, შესაბამისად, ლიცენზირებას არ ექვემდებარებოდა. ასეთ ვითარებაში, საკვირაო სკოლების სავალდებულო ლიცენზირების თაობაზე საგანმანათლებლო აქტის ახლებური ინტერპრეტაცია, რასაც სასამართლოებმა მიმართეს, განმცხადებლისთვის არ იყო საკმარისად განჭვრეტადი, რათა მას სათანადო მოლოდინი ჰქონოდა და თავისი ქმედებები შესაბამისობაში მოეყვანა. სასამართლოს მიერ განმცხადებელი ორგანიზაციის დაშლის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებიდან 9 თვეში, სასამართლომ შეცვალა თავისი პოზიცია და დაადგინა, რომ ბავშვებისთვის რელიგიის ასეთ სკოლებში სწავლება არ წარმოადგენდა საგანმანათლებლო საქმიანობას; ასევე დადგინდა, რომ სანიტარული ნორმების სავარაუდო დარღვევა არ შეიძლებოდა გამხდარიყო რელიგიური ორგანიზაციის დაშლის საფუძველი.

განმცხადებლის მიერ დადგენილი სანიტარული ნორმების დარღვევის შესახებ წინასწარი შეტყობინების მიღების ფაქტი სათანადო მტკიცებულებებით არ დასტურდება. უმაღლესმა სასამართლომ, განმცხადებლის მიერ სანიტარული ნორმების დარღვევის შესახებ ფაქტის დადგენიდან მე-2 დღესვე, მიიღო გადაწყვეტილება განმცხადებელი ორგანიზაციის ლიკვიდაციის შესახებ, იმის მიუხედავად, რომ არავითარი მინიშნება, რომ რაიმე ნაკლოვანება იყო გამოუსწორებელი, ანდა, ვისმეს სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისთვის აშკარა და გარდაუვალ საფრთხეს წარმოადგენდა, - არ მომხდარა, დარღვევების გამოსწორების მოთხოვნა არ განხორციელებულა.

ევროპულმა სასამართლომ არ გაიზიარა არგუმენტი, რომ ვინაიდან საკვირაო სკოლა და კოლეჯი ცალკე სამართლის სუბიექტებად დარეგისტრირებული არ ყოფილა, რელიგიური ორგანიზაციის ლიკვიდაცია აუცილებელი იყო. ეროვნულ სასამართლოებს კანონიერი მიზნის მისაღწევად, რასაც, სახელმწიფოს მტკიცებით, მოსწავლეთა უფლებების დაცვა წარმოადგენდა, არ მიუძღრათ ნაკლებად მკაცრი ზომებისთვის, ვიდრე ეს ორგანიზაციის გაუქმება იყო, და შესაბამისად, ევროპულმა სასამართლომ მიიჩნია არაადამაკმაყოფილებლად. ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ დაასაბუთეს, რომ ორგანიზაციის გაუქმება. რამაც საფრთხე შეუქმნა განმცხადებლის რელიგიისა და გაერთიანების თავისუფლებას, დასახული ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად ერთადერთ გზას წარმოადგენდა.

რაც შეეხება სანქციების სიმკაცრეს, რუსეთის სასამართლოების გადაწყვეტილების საფუძველზე განმცხადებელმა, როგორც რეგისტრირებულმა რელიგიურმა ორგანიზაციამ, შეწყვიტა არსებობა, რამაც ორგანიზაციის წევრებს ჩამოართვა რელიგიის გამოხატვის უფლება და რელიგიისგან განუყოფელი საქმიანობის უფლება.

სასამართლომ, საქმეში JEHOWAH'S WITNESSES OF MOSCOW VS. RUSSIA (მოსკოვის იეჰოვას მოწმეები რუსეთის წინააღმდეგ), აღნიშნა, რომ ერთადერთი სანქცია, რელიგიების შესახებ აქტის მე-14 მუხლის თანახმად, რომელიც სასამართლოებს რელიგიური ორგანიზაციების წინააღმდეგ შეუძლიათ გამოიყენონ, არის დაშლა. კანონი არ იძლევა გაფრთხილების ან დაჯარიმების შესაძლებლობას. დაშლის სანქცია შეიძლება გამოყენებულ იქნას სამართალდარღვევის სიმძიმის მიუხედავად, ამ საკითხთან დაკავშირებით, 2003 წელს, საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა, რომ კანონის ასეთი ფორმულირება იყო არაკონსტიტუციური, რუსულმა სასამართლოებმა არ გაითვალისწინეს არც საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკა, არც შესაბამისი კონვენციის სტანდარტები და, შესაბამისად, მსგავსი სანქციის დაწესება არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

პარტიჩი რუმინეთის წინააღმდეგ (N2)

განაცხადი №14150/08

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 17.12.2013

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა- 17.03.2014

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი დაიბადა 1973 წელს და საქმის განხილვის მომენტისათვის სასჯელს იხდიდა ჟილავას ციხეში, რუმინეთში.

1999 წელს განმცხადებელს შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა 25 წლის ვადით. იგი სასჯელს იხდიდა რუმინეთის სხვადასხვა ციხეებში. 1998 წლის 30 აპრილიდან 12

მაისამდე და 2009 წლის 9 თებერვლიდან 21 თებერვლამდე იგი განთავსებული იყო რაჭოვას ციხეში.

2006 წლის 18 აპრილს განმცხადებელს დაუდგინდა ქრონიკული ჰეპატიტი C. 2006 წლიდან მოყოლებული განმცხადებელი რაჭოვას ციხის ადმინისტრაციისგან და სასჯელალსრულების დეპარტამენტისგან ითხოვდა ვეგეტარიანული საკვების მიღებას, მისი ბუდისტური რწმენის შესაბამისად. იგი ასევე ამტკიცებდა, რომ კვების ვეგეტარიანული რაციონი ყველაზე შესაბამისი იყო.

2007 წლის 14 ივნისს რაჭოვას ციხის ადმინისტრაციამ აცნობა განმცხადებელს, რომ კანონმდებლობა არ ითვალისწინებდა მსჯავრდებულისათვის ვეგეტარიანული საკვების მიწოდებას, თუმცა ასევე განუმარტეს, რომ ქრისტიანული სამარხვო საკვები არ შეიცავდა ცხოველურ პროდუქტებს და მსჯავრდებულებს შეეძლოთ ასეთი საკვების მიღება.

ციხის ადმინისტრაციამ განმცხადებელი უზრუნველყო ავადმყოფი მსჯავრდებულებისათვის გათვალისწინებული დიეტური კვების რაციონით. მხარეების მიერ წარმოდგენილი იყო სასჯელალსრულების დანესებულებაში არსებული კვების რაციონის რამოდენიმე ვარიანტი, მენიუ; ყველა მენიუ შეიცავდა ღორის ხორცს.

მხარეების მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად სასჯელალსრულების დანესებულებაში არსებული კვების რაციონის ყველა ვარიანტი ითვალისწინებდა მსჯავრდებულის ასაკს, სქესს, მსჯავრდებულის ჯანმრთელობის მდგომარეობას, თუმცა არცერთი არ ითვალისწინებდა რელიგიურ მოთხოვნილებებს.

კონვენციის მე-9 მუხლის ნავარაუდები დარღვევა: განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ ციხის ადმინისტრაციის უარი მიეწოდებინა მისთვის ბუდისტური რელიგიის შესაბამისი კვების რაციონი წარმოადგენდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევას, რომლის თანახმადაც:

„1. ყველას აქვს აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების უფლება; ეს უფლება მოიცავს, რელიგიის ან მრწამსის შეცვლის თავისუფლებას და თავისუფლებას, როგორც მარტომ, ისე სხვებთან ერთად და საჯაროდ ან კერძოდ, გამოხატოს საკუთარი რელიგია ან მრწამსი, აღმსარებლობით, სწავლებით რიტუალების შესრულებით და დაცვით.

2. რელიგიის ან მრწამსის გამოხატვის თავისუფლება ექვემდებარება მხოლოდ ისეთ შეზღუდვებს, რომლებიც გათვალისწინებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, საზოგადოებრივი წესრიგის, ჯანმრთელობის, ზნეობის ან სხვატა უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვისათვის“

დასაშვებობის საკითხი: მთავრობამ განაცხადა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ არ ექცეოდა დიეტური მოთხოვნები, განმცხადებელს არ ადგებოდა მნიშვნელოვანი ზიანი და შესაბამისად საჩივარი დაუშვებლად უნდა ყოფილიყო ცნობილი.

მე-9 მუხლის გამოყენებადობა:

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლი მოიცავს რელიგიის გამოხატვის სხვადასხვა ფორმებს კერძოდ, აღმსარებლობას, სწავლებას, რიტუალების შესრულებასა და დაცვას. რელიგიის თავისუფლება ასევე მოიცავს სწავლების გზით სხვის საკუთარ რელიგიაზე მოქცევას.

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება აღნიშნავს „ხედვებს, რომლებსაც გააჩნიათ საკმარისი დამაჯერებლობა, სერიოზულობა და მნიშვნელობა“. სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ სახელმწიფოს ნეიტრალიტეტის და მიუკერძოებლობის ვალდებულება, როგორც ეს ჩამოყალიბებულია პრეცედენტული სამართლით შეუსაბამოა სახელმწიფოს მიერ რელიგიური მრწამსის ლეგიტიმურობის შეფასებასთან.

დამატებით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ დიეტური აკრძალვები შესაძლებელია განხილულ იქნას, როგორც რელიგიით მოტივირებული აქტი და შესაბამისად შესაძ-

ლებელი იყო საკითხის განხილვა კონვენციის მე-9 მუხლთან მიმართებაში. შესაბამისად სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მთავრობის მოთხოვნა.

მნიშვნელოვანი ზიანი

სასამართლომ აღნიშნა, რომ „მნიშვნელოვანი ზიანის“, როგორც დასაშვებობის კრიტერიუმის უპირველესი მიზანი იყო არაადეკვატური საკითხების სწრაფი გამოვლენა და სასამართლოს კონცენტრირება მის უმთავრეს მისიაზე, რასაც ევროპული კონვენციითა და მისი დამატებითი ოქმებით გარანტირებული უფლებების დაცვა წარმოადგენს.

„MINIMIS NON CURAT PRAETOR“ (სასამართლო არ მსჯელობს უმნიშვნელო საკითხებზე) ზოგადი პრინციპი, გულისხმობს იმას, რომ რაც არ უნდა აშკარა იყოს უფლების დარღვევა სამართლებრივი თვალსაზრისით მას თან უნდა სდევდეს სისასტიკის მინიმალური ზღვრის დარღვევა, რათა განხილულ იქნას საერთაშორისო სასამართლოს მიერ. სისასტიკის მინიმალური ზღვრის შეფასება ფარდობითია და კონკრეტული საქმის არსებით გარემოებებზეა დამოკიდებული. მინიმალური ზღვრის დარღვევა უნდა შეფასდეს განმცხადებლის სუბიექტური ინტერესების და მისი საპირწონე ინტერესების გათვალისწინებით.

სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ განმცხადებლის მიერ წამოყენებული იყო საკითხი რომლის მატერიალურად შეფასება ძალიან რთული იყო და გრძელდებოდა ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში. შესაბამისად სასამართლომ არც ამ საკითხში დააკმაყოფილა მთავრობის მოთხოვნა საჩივრის დაუშვებლად ცნობის თაობაზე.

სასამართლოს შეფასება:

სასამართლომ მიიჩნია, რომ საჩივარი უნდა განხილულიყო სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულებების კონტექსტში.

ამასთან დაკავშირებით სასამართლომ კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ როდესაც საკითხის განხილვა ხდება სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულებების ქრილში განახორციელოს გონივრული და შესაბამისი ღონისძიებები განმცხადებლისათვის კონვენციის მე-9 მუხლის პირველი პუნქტით გარანტირებული უფლებები და ამ უფლებების შეზღუდვა არ დაუშვას გარდა მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, ყურადღება უნდა მიექცეს კონკურენტულ ინტერესებს შორის სამართლიანი ბალანსის დაცვას.

მოცემულ საქმეში მთავრობამ კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა განმცხადებლის რწმენა და აღნიშნა, რომ რაჰოვას ციხეში მსჯავრდებულები ბოროტად იყენებდნენ რელიგიის თავისუფლებას უკეთესი საკვების მისაღებად. თუმცა, განმცხადებლის მიერ რელიგიის თავისუფლების ბოროტად გამოყენება არ დასტურდებოდა შესაბამისი მტკიცებულებებით. განმცხადებელს კი წარმოდგენილი ჰქონდა დეტალური და დამაჯერებელი აღწერა მის მიერ ბუდისტური რელიგიის მოთხოვნების დაცვის შესახებ.

გარდა ამისა სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეროვნული სასამართლოების მიერ განმცხადებლის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ძირითადი საფუძველი იყო როჰავას ციხის ადმინისტრაციის მიერ რუმინეთის ბუდისტური მისიისთვის მიმართვა, ბუდისტური რელიგიის დიეტური აკრძალვების შესახებ უფრო მეტი ინფორმაციის მიღების მიზნით. მთავრობას არ ჰქონდა წარმოდგენილი სხვა ინფორმაცია, რომელიც დაასაბუთებდა მის სურვილს და განზრახვას პატივი ეცა განმცხადებლის რელიგიური მრწამისათვის, პირიქით მთავრობა ამტკიცებდა, რომ ხორცის შემცველი კვების რაციონი განმცხადებელს მიეწოდებოდა მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესაბამისად, მაშინ როდესაც არსებობდა სასჯელალსრულების დანესეულების ექიმის დასკვნა, რომ მომჩივნისათვის სწორედ ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო იყო რეკომენდებული დიეტური საკვების მიღება.

განმცხადებელი ითხოვდა მისი რელიგიური რწმენის შესაბამის დიეტურ კვებას,

სასამართლოსთვის ნათელი იყო, რომ ერთი მსჯავრდებულისათვის სპეციალური კვების რაციონის მომზადება დაკავშირებული იყო შესაბამის ფინანსურ ხარჯებთან, რასაც არაპირდაპირი გავლენა ექნებოდა სხვა მსჯავრდებულების კვების ხარისხზე, თუმცა მიუხედავად ამისა სასამართლოს უნდა განეხილა რამდენად იყო დაცული სამართლიანი ბალანსი მომჩივნისა და სასჯელალსრულების დაწესებულების კონკურირებად ინტერესებს შორის.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებლისათვის დიეტური კვების რაციონის მიწოდება არ იყო დაკავშირებული სპეციალურ მომზადებასთან. სასამართლო ვერ დაარწმუნდა იმაში, რომ მომჩივნისათვის დიეტური საკვების მიწოდება რაიმე საფრთხეს შეუქმნიდა სასჯელალსრულების დაწესებულების კვების სისტემას, მითუმეტეს იმის გათვალისწინებით, რომ ქრისტიან მსჯავრდებულებს მიეწოდებოდათ სამარხვო საკვები.

სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ მომჩივნისათვის შეთავაზებული იყო მხოლოდ მცირე ალტერნატივა, მითუმეტეს მას შემდეგ რაც რუმინეთის იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით აიკრძალა სასჯელალსრულების დაწესებულებაში საკვების შეგზავნა მსჯავრდებულების ოჯახების მიერ. იმ შემთხვევაშიც კი თუ განმცხადებელს ექნებოდა შესაძლებლობა მიეღო საკუთარი ოჯახის მიერ გამოგზავნილი საკვები, ასეთ შესაძლებლობას ექნებოდა ფრიად შეზღუდული ხასიათი, ვინაიდან დიდა იქნებოდა დამოკიდებული ოჯახის მატერიალურ კეთილდღეობაზე.

სასამართლომ „CHA'ARE SHALOM VE TSEDEK“ საქმის მსგავსად, რომელშიც განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია განმცხადებელი ორგანიზაციის მიმდევრებისათვის არსებულ ალტერნატივას: სასამართლომ აღნიშნა, რომ წმინდა კოშერული ხორცის პროდუქტის ყიდვა განმცხადებელი ორგანიზაციის მიმდევრებს შეეძლოთ რამოდენიმე ხორცის მაღაზიაში. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ განმცხადებელ ორგანიზაციას ჰქონდა შესაძლებლობა სხვა რელიგიური ასოციაციასთან მოლაპარაკებების გზით მიეღწია შეთანხმებისათვის, რომ რელიგიური დაკვლა განხორციელებულიყო რელიგიური წესების დაცვით. ალტერნატივების სიმრავლის გამო სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ მომჩივანი ასოციაციის რელიგიურ თავისუფლებაში ჩარევას ადგილი არ ჰქონდა.

მოცემულ საქმეში, მთავრობას არ აღუნიშნავს, რომ განმცხადებელს შესთავაზეს რაიმე სახის ალტერნატივა.

საბოლოოდ სასამართლომ მიუთითა ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციაზე „ევროპული პატიმრობის წესები“-ს შესახებ (რეკომენდაცია(2006)2), რომლის მიხედვითაც ევროპის სასჯელალსრულების დაწესებულებებს მიეცათ რჩევა, მსჯავრდებულებისათვის მიეწოდებინათ საკვები მათი რელიგიური რწმენის გათვალისწინებით.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, მიუხედავად სახელმწიფოსთვის მინიჭებული მიხედულობის ზღვრისა, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ ვერ შეძლო მომჩივნისა და სასჯელალსრულების დაწესებულების კონკურირებად ინტერესებს შორის სამართლიანი ბალანსის დაცვა.

დასკვნა: მე-9 მუხლის დარღვევა

ჰომინიტი უნგრეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №29617/07 (სექცია II)

გადანწყვეტილების მიღების თარიღი - 12.02.2013

გადანწყვეტილება ძალაში შევიდა - 12.05.2013

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-8 მუხლი მე-14 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა პირადი და ოჯახური ცხოვრების დაცულობის უფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: განმცხადებელი ეკუთვნოდა HIT GYÜLEKEZETE-ს (რწმენის კონგრეგაციას). 200 წელს განქორწინების შემდგომ მისი 1994 წელს დაბადებული ვაჟიშვილი მიეკუთვნა დედას. განმცხადებელს მიეცა შვილთან შეხვედრის შესაძლებლობა. განმცხადებელმა ორჯერ სცადა შვილზე მეურვეობის მოპოვება. 2006 წელს განმცხადებლის მეუღლეს ჩამოერთვა შვილის მეურვეობა და სამეურვეო პირი გადაეცა უფროს ძმას. განმცხადებელს შვილის მეურვეობაზე უარი ეთქვა ფსიქოლოგიური დასკვნის საფუძველზე, რომლის მიხედვითაც მას ჰქონდა რელიგიური ფანატიზმით განმსჭვალული არარეალისტური საგანმანათლებლო იდეები, რის გამოც იგი შეუფერებელი იყო მეურვეობისთვის. 2008 წელს ეროვნულმა სასამართლოებმა სრულად ჩამოართვეს შვილთან ურთიერთობის უფლება, იმ მოტივით, რომ განმცხადებელი თავის შვილს თავს ახვევდა საკუთარ რელიგიურ რწმენას.

ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევა მე-8 მუხლთან მიმართებაში: სასამართლოს განმარტებით განმცხადებლისათვის შვილთან ურთიერთობის უფლების სრულად ჩამორთმევა წარმოადგენდა მისი ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლების დარღვევას. შვილის განვითარებისთვის განმცხადებლის შესაბამისობაზე მსჯელობისას ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლებს გათვალისწინებული ჰქონდათ ისეთი ფაქტორი, როგორსაც განმცხადებლის რელიგიური რწმენა და ბავშვზე ამ რწმენის გავლენა წარმოადგენს და რომელიც გახდა საფუძველი სადავო გადანწყვეტილების მიღებისა. შესაბამისად განმცხადებლის რელიგიურმა რწმენა პირდაპირ ასახავდა დამდგარ შედეგს, რაც თავისთავად განსხვავებულ მოპყრობას წარმოადგენდა განმცხადებელსა და სხვა, ანალოგიურ მდგომარეობაში მყოფ მშობლებს შორის. მიზანს, რომელსაც განსხვავებული მოპყრობა ისახავდა მიზნად, წარმოადგენდა ბავშვის ჯანმრთელობისა და უფლებების დაცვა, შესაბამისად მიზანი იყო ლეგიტიმური. თუმცა პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემისა და რელიგიის თავისუფლება, რომლებიც კონვენციის მე-8 და მე-9 მუხლებით არის განმტკიცებული, კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლთან ერთად, რომელიც ითვალისწინებს მშობლების უფლებას საკუთარი რელიგიური თუ ფილოსოფიური მრწამსის შესაბამისი განათლება მისცენ შვილებს, წარმოადგენს მშობლის უფლებას ურთიერთობა იქონიოს საკუთარ შვილთან და შვილების აღზრდაში დანერგონ საკუთარი რელიგიური თუ ფილოსოფიური რწმენა. მოცემულ საქმეში არ არსებობდა მტკიცებულება, რომ განმცხადებლის რწმენა მოიცავდა სახიფათო რელიგიურ პრაქტიკას, რომელსაც შეეძლო ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ზიანი მიეყენებინა შვილისათვის. ასევე, არ იყო წარმოდგენილი მტკიცებულება, რომელიც დაასაბუთებდა ზიანის რეალურ რისკს, რომელიც ბავშვს შეეძლო განეცადა მისთვის მამის მიერ რელიგიური რწმენის გაზიარებისას. განმცხადებელი არ იყო შემონმეებული ექსპერტის მიერ და არც მის მოთხოვნას ფსიქიატრის მიერ შემონმეების შესახებ მოჰყოლია შედეგი. სახელმწიფოს არ დაუსაბუთებია ისეთი განსაკუთრებული გარემოებების არსებობა, რომელიც გაამართლებდა ისეთი რადიკალური გადანწყვეტილების მიღებას,

როგორსაც შეილთან ურთიერთობის სრული ჩამორთმევა წარმოადგენდა.

სასამართლოს შეფასებით ეროვნული ხელისუფლების მიერ განხორციელებული შეზღუდვა წარმოადგენდა პროპორციულობის პრინციპის აბსოლუტურ უგულებელყოფას, რაც შეუსაბამო იყო კონვენციის სულისკვეთებასთან.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ოსტრიანუ რუმინეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №16117/02 (სექცია III)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 12.02.2013

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 12.05.2013

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი დაიბადა 1969 წელს და ცხოვრობს ქალაქ ლერესტიში. 1992 წლის 5 ნოემბერს განმცხადებელი დააკავეს მამის მკვლელობაში ეჭმიტანის სტატუსით. 1993 წლის 24 სექტემბერს მას შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა 27 წლის ვადით. განმცხადებელმა მოიხადა სასჯელი და გათავისუფლდა 2005 წლის 14 დეკემბერს.

ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის ნაგარაუდვეი დარღვევა: განმცხადებლის მტკიცებით სასჯელის მოხდის პერიოდში ციხის ადმინისტრაციამ მას ჩამოართვა აუდიო-მაგნიტოფონი, და კასეტები რომლის მეშვეობითაც იგი ისმენდა რელიგიურ ჩანაწერებს და შესაბამისად მის მიმართ დარღვეული იყო კონვენციის მე-9 მუხლი.

მთავრობის განმარტება: მთავრობის განმარტებით, განმცხადებლისათვის აუდიო-მაგნიტოფონის ჩამორთმევა არ წარმოადგენდა რელიგიის გამოხატვის შეზღუდვას, ვინაიდან მას ჰქონდა შესაძლებლობა გაეგრძელებინა რელიგიური ინსტრუქციების დაცვა კორესპონდენციისა და ციხის ადმინისტრაციის მიერ გამართულ აქტივობებში მონაწილეობის მიღებით. გარდა ამისა, მთავრობამ აღნიშნა, რომ განმცხადებელს ჩამოერთვა მხოლოდ აუდიო-მაგნიტოფონი და არა თვითონ კასეტები, რომელთა მოსმენაც განმცხადებელს სასჯელსრულების დაწესებულების საგანმანათლებლო და კულტურულ დეპარტამენტში შეეძლო. მთავრობამ დამატებით აღნიშნა, რომ კონფისკაციას ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი, კერძოდ, იუსტიციის მინისტრის ბრძანება, რომლის მიხედვითაც მსჯავრდებულებს არ ეძლეოდათ შესაძლებლობა ჰქონოდათ რადიოები ან აუდიო-მაგნიტოფონები, ამგვარი შეზღუდვა კი მიზნად ისახავდა სასჯელსრულების დაწესებულებაში წესრიგისა და უსაფრთხოების დაცვას და მსგავსი რეგულაციები არსებობდა ევროსაბჭოს წევრი ქვეყნების შესაბამის კანონმდებლობაში.

სასამართლოს შეფასება: სასამართლოს განმარტებით ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლი მოიცავს რელიგიის გამოხატვის ფორმების ჩამონათვალს, კერძოდ მსახურებას, სწავლებას, რელიგიური წესების მორჩილებას და ა.შ. თუმცა, ამავე დროს კონვენციის მე-9 მუხლი არ იცავს რელიგიით მოტივირებულ ნებისმიერ ქმედებას.

მოცემულ საქმეში, აუდიო-მაგნიტოფონის კონფისკაცია მართალია წარმოადგენდა რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვას, თუმცა გასათვალისწინებელი იყო კონვენციის მიერ სახელმწიფოსათვის მინიჭებული მიხედულობის ზღვარი, სასამართლოს შეფასებით აუდიო-მაგნიტოფონის კონფისკაცია სრულად არ ართმევდა განმცხადებელს შესაძლებლობას გამოეხატა საკუთარი რელიგია. სასამართლომ აღნიშნა, რომ ციხის ადმინისტრაციამ განმცხადებელს შესთავაზა ესარგებლა დაწესებულების საგანმანათლებლო კულტურული დაწესებულებით, რომლის არსებობაც მართალია განმცხადებელმა სადავოდ გახადა თუმცა მას არ წამოუყენებია საჩივარი

ციხის ადმინისტრაციასთან ამ საკითხთან დაკავშირებით. უფრო მეტიც განმცხადებელს ჰქონდა შესაძლებლობა დასწრებოდა რელიგიურ სემინარებს და ჰქონდა შესაძლებლობა თავის საკანში წაეკითხა რელიგიური ლიტერატურა.

ზემოაღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლომ მიიჩნია, რომ პატიმრობის მფლობელობიდან საგნების ისეთი კატეგორიის გამორიცხვა, რომლებიც არსებით მნიშვნელობას არ ატარებენ რელიგიის გამოხატვისათვის პროპორციულ ღონისძიებას წარმოადგენდა სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში წესრიგისა და უსაფრთხოების დასაცავად.

საქმეში არსებული გარემოებებიდან და გაკეთებული შეფასებებიდან გამომდინარე, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ არ არსებობდა კონვენციითა და მისი დამატებითი ოქმებით გარანტირებული უფლებებისა და თავისუფლებების დარღვევის ამსახველი ფაქტები.

შესაბამისად, სასამართლომ განაცხადი ცნო დაუშვებლად, აშკარად დაუსაბუთებლად.

დასკვნა: დაუშვებელი (დაუსაბუთებელი).

ევეიდა და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ

განაცხადი №48420/10, №59842/10, №51671/10 და №36516/10 (სექცია IV)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 15.01.2013

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 27.05.2013

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: ოთხივე განმცხადებელი არის ქრისტიანი და ჩიოდნენ იმის თაობაზე, რომ ეროვნული კანონმდებლობა არ აძლევდა მათ შესაძლებლობას, სათანადოდ დაეცვათ თავიანთი რელიგიის გამოხატვის თავისუფლება.

პირველი განმცხადებელი: „ბრიტანეთის ავიახაზები“-ს თანამშრომელი ქალბატონი ევეიდა და მეორე განმცხადებელი- ხანდაზმული მედდა ქალბატონი ჩაპლინი ჩიოდნენ, რომ მათ დამსაქმებლებს დაწესებული ჰქონდათ შეზღუდვა სამუშაო ადგილას რელიგიური სიმბოლიკის, კერძოდ, ქრისტიანული ჯვრის თვალსაჩინოდ ტარებაზე. მესამე განმცხადებელი- დაბადების, გარდაცვალების და ქორწინების რეგისტრატორი ქალბატონი ლადელი, და მეოთხე განმცხადებელი- სექსოლოგიისა და წყვილთა ურთიერთობის საკონსულტაციო კონფიდენციალური ცენტრის მრჩეველი/კონსულტანტი ბატონი მაკვარლენი ჩიოდნენ, რომ ისინი გაათავისუფლეს სამსახურიდან მათ რელიგიურ შეხედულებებთან შეუსაბამო მოვალეობების შეუსრულებლობის გამო.

ნორმა: მე-9 მუხლი ცალკე აღებული ან მე-9 მუხლი მე-14 მუხლთან მიმართებაში: ევროპული სასამართლოს დადგენილი პრაქტიკის მიხედვით, თუ განმცხადებელს აქვს შესაძლებლობა განახორციელოს ქმედება, რომლითაც თავიდან აიცილებს მის რელიგიურ ან რწმენის თავისუფლებაზე დაწესებულ შეზღუდვებს, მაშინ არ არსებობს მის თავისუფლებაში ჩარევის ფაქტი და, შესაბამისად, არ მოითხოვება შეზღუდვის დასაბუთება მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე. მაშინ, როდესაც განმცხადებელს აქვს შესაძლებლობა შეიცვალოს სამსახური, პრაქტიკულად გამორიცხული იქნება რაიმე სახის ჩარევა სახელმწიფოს მხრიდან. მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა,

დემოკრატიულ საზოგადოებაში რელიგიის თავისუფლების მნიშვნელობიდან გამომდინარე, სასამართლო განმცხადებლის ამ შესაძლებლობას შეზღუდვის ადეკვატურობის განსაზღვრისას აფასებს ზოგადი პროპორციულობის გათვალისწინებით.

მაშინ, როდესაც პირველი და მეოთხე განმცხადებლის მსგავსად, გასაჩივრებული ქმედება განხორციელებულია კერძო კომპანიების მიერ და, შესაბამისად, პირდაპირ არ ეხება მოპასუხე ქვეყანას, სასამართლომ საქმე უნდა განიხილოს ხელმომწერი მხარის პოზიტიური ვალდებულების ფარგლებში, რაც გულისხმობს მე-9 მუხლით გათვალისწინებული უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობის უზრუნველყოფას.

რაც შეეხება მე-14 მუხლის გამოყენებას, ამ მუხლის ამოქმედებისთვის სახეზე უნდა იყოს განსხვავებული მოპყრობა მსგავს მდგომარეობაში მყოფი პირების მიმართ, დისკრიმინაცია სახეზეა ასევე, როდესაც ხელმომწერი მხარე, სათანადო დასაბუთების გარეშე, ერთნაირად ეპყრობა იმ პირებს, რომლებიც არსებითად განსხვავებულ მდგომარეობაში არიან. ასეთი ქმედებები წარმოადგენს დისკრიმინაციას, თუ ისინი არ ემსახურებიან ლეგიტიმურ მიზანს; სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, თუ ქმედებები არ ემსახურება კანონიერი მიზნის მიღწევას, ან თუ არ არსებობს მიზეზობრივი კავშირი დასაქმებულის მიმართ გამოყენებულ ღონისძიებასა და მისაღწევ მიზანს შორის, სახეზე იქნება დისკრიმინაცია.

ა) პირველი განმცხადებელი: სასამართლომ დააკმაყოფილა განმცხადებლის მტკიცება იმის თაობაზე, რომ სამუშაო ადგილზე ჯვრის ტარება იყო მისი რელიგიური რწმენის გამოხატულება და რომ 2006-2007 წლებში „ბრიტანეთის ავიახაზები“-ს ხელმძღვანელობის უარი სამუშაო ადგილზე ჯვრის ხილულად ტარებაზე, წარმოადგენდა განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვის უფლებაში ჩარევას. ვინაიდან საკითხი პირდაპირ არ ეხებოდა წევრ სახელმწიფოს, სასამართლომ შეამოწმა, რამდენად ესადაგებოდა ხელმომწერი მხარის ქმედება მე-9 მუხლით გათვალისწინებულ პოზიტიურ ვალდებულებას.

გაერთიანებული სამეფოს კანონმდებლობაში სამუშაო ადგილზე რელიგიური სიმბოლიკის ტარების შესახებ დეტალური, მკაფიო და ნათელი რეგულაციების არ არსებობა ევროპულ სასამართლოს არ შეუფასებია, როგორც რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების დარღვევა, ვინაიდან ეროვნულ სასამართლოებს განმცხადებლების სარჩელები განხილული ჰქონდათ დისკრიმინაციის კონტექსტში.

„ბრიტანეთის ავიახაზები“-ს სამსახურებრივი უნიფორმის შესახებ რეგულაციის ლეგიტიმურ მიზანს წარმოადგენდა კომპანიის სახის წარმოჩენა, მისი თანამშრომლებისა და მომსახურების ხარისხის საყოველთაო აღიარების გზით. მიუხედავად ამისა, კომპანიის ამ მიზანს ეროვნულმა სასამართლოებმა შეუსაბამოდ დიდი მნიშვნელობა მიანიჭეს. პირველი განმცხადებლის სადა ჯვარი მის პროფესიულ გარეგნულ იერსახეს ზიანს ვერ მიაყენებდა. არ არსებობდა მტკიცებულება იმის თაობაზე, რომ სხვა თანამშრომლების მიერ რელიგიური ტანსაცმლის ტარება, როგორიცაა ტურბანი ან ჰიჯაბი, რომელთა ტარებაც, უფრო ადრე, დაშვებული იყო კომპანიის ხელმძღვანელობის მიერ, რაიმე ზიანს აყენებდა კომპანიის სახელს.

უფრო მეტიც, ის ფაქტი, რომ კომპანიის ხელმძღვანელობამ გააუქმა თავისი გადაწყვეტილება სამკაულის სახით რელიგიური სიმბოლიკის ხილულად ტარების თაობაზე, მიანიშნებს, რომ აკრძალვა გადაწყვეტი მნიშვნელობის არ იყო.

შესაბამისად, ვინაიდან არ არსებობდა სხვათა უფლებების შელახვის მტკიცებულება, ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ შეძლეს ეფექტურად დაეცვათ პირველი განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვის უფლება, რაც წარმოადგენს კონვენციის მე-9 მუხლით გათვალისწინებული პოზიტიური ვალდებულების დარღვევას. სასამართლომ საჭიროდ არ მიიჩნია მე-14 მუხლის განხილვა მე-9-სთან მიმართებაში.

დასკვნა: დარღვევა (ხუთი ხმა ორის წინააღმდეგ).

ბ) მეორე განმცხადებელი: სასამართლომ დააკმაყოფილა განმცხადებლის მტკიცებამ იმის თაობაზე, რომ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს ჯვრის ტარება წარმოადგენდა მისი რელიგიური რწმენის გამოხატვას და ჯანდაცვის სახელმწიფო სტრუქტურის ხელმძღვანელთა უარი, მიეცათ მისთვის მედლის მოვალეობის შესრულებისას ჯვრის ტარების უფლება, წარმოადგენდა განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას.

განსახილველ შეზღუდვას გააჩნდა კანონიერი მიზანი, რასაც წარმოადგენდა მედლების და პაციენტების უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვა. ამას ადასტურებდა მეორე განმცხადებლის ხელმძღვანელების განმარტება იმის თაობაზე, რომ არსებობდა შესაძლებლობა, აღელვებულ პაციენტს ჩაებლუჯა და მოექაჩა განმცხადებლის ყელზე ჩამოკიდებული ჯვარი დაზიანების მიზნით, ან, შესაძლებელი იყო, ყელზე თავისუფლად ჩამოკიდებული ჯვარი შეხებოდა ღია ქრილობას. მოცემულ შემთხვევაში, შეზღუდვა ემსახურებოდა უფრო მნიშვნელოვან მიზანს, ვიდრე პირველი განმცხადებლის შემთხვევაში. ასევე არსებობდა მტკიცებულება, რომ სხვა ქრისტიან მედდასაც მოსთხოვეს არ ეტარებინა ჯაჭვზე ჩამოკიდებული ჯვარი, ორ სიქხი მედდა კი გაფრთხილებული იყო, სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას, კირპანის, ჰიჯაბის და სამაჯურების ტარების აკრძალვის თაობაზე. ასევე არსებობდა მტკიცებულება, რომ მეორე განმცხადებელს საავადმყოფოს ხელმძღვანელობამ შესთავაზა ეტარებინა ჯვარი სამსახურებრივ ტანისამოსზე მიმაგრებული ფორმით, გულსამაგრის სახით, ან ტუნიკის შიგნით, მაღალყელიანი გადმოსაცმელის საყელოს ქვეშ, თუმცა, აღნიშნული განმცხადებლის განმარტებით, ეს ვერ იქნებოდა მისი რელიგიური მრწამსის სათანადო გამოხატვის ფორმა.

მოცემულ შემთხვევაში, ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლებისთვის არსებობდა მიხედულობის ფართო ზღვარი. საავადმყოფოს ხელმძღვანელობას სასამართლოზე უკეთესად შეეძლო შეეფასებინა და მიეღო გადაწყვეტილება დაქვემდებარებულ უწყებაში პაციენტებისა და თანამშრომლების ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად. შესაბამისად, სასამართლო ვერ მისცემდა შეფასებას, რომ მოცემული შეზღუდვა იყო არაპროპორციული და რომ მეორე განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა წარმოადგენდა აუცილებლობას დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

დასკვნა: დარღვევის არ არსებობა (ერთხმად)

გ) მესამე განმცხადებელი: ნათელი იყო, რომ განმცხადებლის წინააღმდეგობა, მონაწილეობა მიეღო ერთსქესიან წყვილთა სამოქალაქო კავშირის რეგისტრაციაში, პირდაპირ იყო მოტივირებული მისი რელიგიური მრწამსით. შესაბამისად, მოცემული შემთხვევა ცალსახად ექცეოდა მე-9 და მე-14 მუხლების დაცვის ქვეშ. ამ შემთხვევაში, შესაძარებელ მაგალითს წარმოადგენდა რეგისტრატორი ერთსქესიან წყვილთა სამოქალაქო რეგისტრაციისადმი რელიგიური წინააღმდეგობის გარეშე. სასამართლომ მიიჩნია, რომ ადგილობრივი ხელმძღვანელის გადაწყვეტილებას, რომ დაბადების, გარდაცვალების და ქორწინების რეგისტრატორები ასევე ყოფილიყვნენ ერთსქესიან წყვილთა სამოქალაქო კავშირების რეგისტრატორები, ჰქონდა ზეგავლენა განმცხადებელზე, მისი რელიგიური რწმენიდან გამომდინარე. მოცემული მოთხოვნა ემსახურებოდა განსხვავებული სექსუალური ორიენტაციის წყვილებისთვის სხვებთან თანასწორობის დაცვას. მიღებული ზომების პროპორციულობის შეფასებისას უნდა აღინიშნოს, რომ მესამე განმცხადებლისთვის შედეგები იყო მძიმე: მან არჩია, რომ მის წინააღმდეგ დაწყებულიყო დისციპლინური საქმის წარმოება, ვიდრე მონაწილეობა მიეღო ერთსქესიან წყვილთა სამოქალაქო კავშირის რეგისტრაციაში და, ამის შედეგად, მან დაკარგა სამსახური. უფრო მეტიც, არ შეიძლება ეჭვგარეშე ითქვას, რომ სამსახურში მიღებისას მან აშკარად განაცხადა უარი რელიგიური რწმენის გამოხატვაზე ერთსქესიან წყვილთა სამოქალაქო კავშირის რეგისტრაციაში მონა-

ნილეობის გზით, რადგან ეს რეგულაცია ხელმძღვანელის მიერ უფრო მოგვიანებით იქნა მიღებული.

მეორე მხრივ, ეროვნული ხელისუფლების პოლიტიკა მიზნად ისახავდა სხვათა უფლებების დაცვას, რომლებიც ასევე გათვალისწინებულია და დაცულია ევროპული კონვენციით და, შესაბამისად, მიენიჭა მიხედულობის ფართო ზღვარი კონკურენტულ უფლებებს შორის წონასწორობის დაცვაში. არსებული გარემოებებიდან გამომდინარე, ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლის მიერ დისციპლინური საქმის წარმოების დაწყება და ეროვნული სასამართლოს მიერ დისკრიმინაციის კუთხით განმცხადებლის სარჩელის დაუკმაყოფილებლობა, ევროპულ სასამართლოს არ შეუფასებია, როგორც ხელმომწერი მხარისთვის მინიჭებული მიხედულობის ზღვრის დარღვევა და, შესაბამისად, დაადგინა, რომ განმცხადებლის მიმართ სახეზე არ ყოფილა მე-14 მუხლის დარღვევა მე-9 მუხლთან მიმართებაში.

დასკვნა: დარღვევის არ არსებობა (ხუთი ხმა ორის წინააღმდეგ).

დ) მეოთხე განმცხადებელი: საქმე ეხებოდა კერძო კომპანიას, რომელიც თავისი პოლიტიკის შესაბამისად, მომსახურებას უწევდა როგორც ჰეტერო, ასევე ჰომოსექსუალ წყვილებს, ხოლო მისი თანამშრომელი (მეოთხე განმცხადებელი) უარს აცხადებდა ერთსქესიან წყვილებისთვის გაენია ფსიქო-სექსუალური კონსულტაციები, ამ ყველაფრის შედეგად, მის მიმართ დაიწყო დისციპლინური საქმის წარმოება.

სასამართლომ მიიღო არგუმენტი, რომ განმცხადებლის უარი ერთსქესიანი წყვილებისთვის გაენია კონსულტაციები, მოტივირებული იყო ქორწინებისა და სქესობრივი ურთიერთობის შესახებ მისი ქრისტიანული რწმენით და შეხედულებებით და აღნიშნა, რომ მისი ქმედება წარმოადგენდა მისი რელიგიისა და რწმენის გამოხატულებას, შესაბამისად, სახელმწიფოს გააჩნდა პოზიტიური ვალდებულება კონვენციის მე-9 მუხლიდან გამომდინარე.

ხელმომწერ მხარეზე დაკისრებული პოზიტიური ვალდებულების შესრულების საკითხის განხილვისას, სასამართლომ მხედველობაში მიიღო ის ფაქტი, რომ დისციპლინური საქმის წარმოების დაწყების შედეგად განმცხადებლის სამსახურიდან გათავისუფლება მძიმე შედეგი იყო მისთვის. მეორე მხრივ, განმცხადებელი თავისი ნებით ჩაენერა ფსიქო-სექსუალური კონსულტაციის სასწავლო კურსზე და იცოდა, რომ მისი დამსაქმებელი ატარებდა თანაბარი მომსახურების პოლიტიკას და კლიენტების გაფილტვრა სექსუალური ორიენტაციის ნიშნით შეუძლებელი იქნებოდა.

უფლებაში ჩარევის საკითხის განხილვისას გადამწყვეტი არ ყოფილა ინდივიდის საკუთარი ნება და გადაწყვეტილება ხელი მოეწერა ხელშეკრულებაზე და შრომით ურთიერთობაში შესულიყო დამსაქმებელთან. გადამწყვეტი იყო შეფასება, თუ რამდენად ირღვეოდა სამართლიანი ბალანსი.

უმნიშვნელოვანესი გასათვალისწინებელი გარემოება იყო დამსაქმებლის მიზანი-დისციპლინური საქმის წარმოების გზით უზრუნველყო მისი კომპანიის დისკრიმინაციის გარეშე მომსახურების პოლიტიკა. შესაბამისად, ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლები სარგებლობდნენ მიხედულობის ფართო ზღვრით, როდესაც შეზღუდეს განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლება სხვათა უფლებების დასაცავად, რაც დამსაქმებლის ძირითად ინტერესს წარმოადგენდა. სასამართლომ დაადგინა, რომ შეფასების ზღვარი დარღვეული არ იყო. სასამართლომ დაადგინა, რომ ადგილი არ ჰქონია მე-9 მუხლის ცალკე ან მე-14 მუხლთან მიმართებაში დარღვევას.

დასკვნა: დარღვევის არ არსებობა.

იეჰოვას მოწმეთა გაერთიანება ავსტრიის წინააღმდეგ

განაცხადი №27540/05 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 25.09.2012

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 25.12.2012

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი გაერთიანება საჩივრის საფუძვლების წარმოშობის დროისათვის წარმოადგენდა რეგისტრირებულ რელიგიურ გაერთიანებას რელიგიური თემების შესახებ ავსტრიის 1998 წლის აქტის შესაბამისად. 2009 წლის 7 მაისიდან განმცხადებელ ორგანიზაციას მინიჭებული ჰქონდა რელიგიური საზოგადოების სტატუსი.

სამართალწარმოება დეკლარაციული გადაწყვეტილების მისაღებად უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის შესაბამისად.

2002 წელს განმცხადებელმა ორგანიზაციამ გადაწყვიტა დაექირავებინა წყვილი, რომლებიც წარმოადგენდნენ იეჰოვას მოწმეთა რელიგიური ორდენის მოძღვრებს, იყვნენ ფილიპინების მოქალაქეები და საუბრობდნენ ტაგალოგურ ენაზე.

იმისათვის, რომ მიეღოთ ცხოვრების უფლება წყვილს უნდა ჰქონოდა პასტორალური საქმიანობის უფლება ავსტრიაში, რათა არ მოხვედრილიყვნენ უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციებში. 2002 წლის 16 აპრილს წყვილმა მიმართა ვარინგერ გურტელის „შრომის ბაზრის სერვისს“ ვენაში და მოითხოვა დეკლარაციული გადაწყვეტილების მიღება, რომ წყვილის პასტორალური საქმიანობა არ ექცეოდა უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციების ქვეშ. აღსანიშნავია, რომ რელიგიური გაერთიანებების შესახებ 1998 წლის აქტი, ძალაში შესვლის შემდგომ ვრცელდებოდა ნებისმიერ პირზე რომელიც ახორციელებდა პასტორალურ საქმიანობას რელიგიური გაერთიანებებისათვის.

2002 წლის 1 ივლისს შრომის ბაზრის სერვისმა არ დააკმაყოფილა ფილიპინელი წყვილის განაცხადი, 2002 წლის 21 ოქტომბერს სააპელაციო ორგანომ გადაწყვეტილება დატოვა ძალაში. ორივე შემთხვევაში გადაწყვეტილება დასაბუთებული იყო იმით, რომ მხოლოდ აღიარებული რელიგიური გაერთიანებების სასულიერო პირების საქმიანობა ექცეოდა, როგორც გამონაკლისი, უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციებში, აღნიშნული არ ეხებოდა რეგისტრირებულ რელიგიურ გაერთიანებებს, როგორსაც განმცხადებელი ორგანიზაცია წარმოადგენდა. გადაწყვეტილებებში ასევე აღნიშნული იყო, რომ პასტორალური საქმიანობა უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტით გათვალისწინებული შრომის ნიშნებს ატარებდა, ვინაიდან ჰქონდა იერარქიული სტრუქტურა და ეკონომიკური დამოკიდებულება.

2002 წლის 3 დეკემბერს ფილიპინელმა წყვილმა მიმართა საკონსტიტუციო სასამართლოს, მათი მტკიცებით „შრომის ბაზრის სერვისის“ უფლებამოსილი ორგანოების გადაწყვეტილება არღვევდა ევროპული კონვენციის მე-9 და მე-14 მუხლებს მათთან მიმართებაში.

2003 წლის 10 ოქტომბერს საკონსტიტუციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მათი სარჩელი, სასამართლომ დაადგინა, რომ ნებისმიერი კონტრაქტი რომელითაც განმცხადებელი ორგანიზაცია ქირაობდა უცხოელებს პასტორალური საქმიანობისთვის ექცეოდა უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციებში და გამონაკლისი შეეხებოდა მხოლოდ აღიარებული რელიგიური გაერთიანებების მიერ დაქირავებულ სასულიერო პირებს.

საკონსტიტუციო სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ მართალია იეჰოვას მოწ-

მეთა ორდენის მოძღვრების პასტორალური საქმიანობა, რომელიც ასევე მოიცავდა შრომით ხელშეკრულებებს ექცეოდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ და უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციები წარმოადგენდა ჩარევას ასეთ საქმიანობაში, ასეთი ჩარევა კი გამართლებული იყო ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით. უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტით გათვალისწინებული განსხვავება რეგისტრირებული რელიგიური გაერთიანების მიერ უცხოელთა სასულიერო პირებად დაქირავებასა და რეგისტრირებული რელიგიური თემის მიერ უცხოელთა პასტორებად დაქირავებისას შესაბამისობაში იყო ფედერალურ კონსტიტუციასთან.

ნორმა: ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლის ნავარაუდევი დარღვევა კონვენციის მე-9 მუხლთან მიმართებაში.

განმცხადებელი გაერთიანება ამტკიცებდა, რომ მის მიმართ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევას მე-9 მუხლთან მიმართებაში.

განმცხადებელი გაერთიანება ასევე ამტკიცებდა, რომ შესაბამის კანონმდებლობას, უცხოელთა დასაქმებისას გამონაკლისების დაწესებისას უნდა ჰქონოდა არადისკრიმინაციული ხასიათი. თავად ფაქტი, რომ განმცხადებელი თემი უცხოელი პასტორების დაქირავების შემთხვევაში ექცეოდა განსხვავებული რეგულაციების ქვეშ, წარმოადგენდა ევროპული კონვენციით აკრძალულ დისკრიმინაციულ მოპყრობას.

მთავრობამ განაცხადა, რომ უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტით გათვალისწინებული განსხვავებული მოპყრობა სათანადოდ და ობიექტურად იყო დასაბუთებული ამ აქტის ნორმატიული მიზნებით, რასაც პასტორალური საქმიანობის ბოროტად გამოყენების (პასტორალური საქმიანობის საფარქვეშ სხვა საქმიანობის განხორციელება) აღკვეთა იყო, რისთვისაც აღიარებული რელიგიური გაერთიანების სტატუსის ქონის დაწესება შესაბამის საშუალებას წარმოადგენდა უცხოელთა დასაქმებისა და შრომის ბაზრის მართვისათვის.

სასამართლოს შეფასება:

როგორც სასამართლოს არაერთხელ განუმარტავს, კონვენციის მე-14 მუხლს არ გააჩნია დამოუკიდებელი არსებობობა და მისი განხილვა მხოლოდ სახვა მუხლებთან მიმართებაში შეიძლება.

უფრო მეტიც, კონვენციის მე-9 მუხლი იცავს რელიგიური მრწამსის ქონის და რელიგიის ცხოვრებაში გატარების უფლებას. მართალია რელიგიის თავისუფლება უპირველეს ყოვლისა ინდივიდუალური ხასიათისაა, ის ასევე მოიცავს რელიგიის გამოხატვის უფლებას კერძოდ თუ სხვებთან ერთად საჯაროდ. მე-9 მუხლი მოიცავს რელიგიის გამოხატვის სხვადასხვა ფორმებს, მსახურებას, სწავლებას და ა.შ.

სასამართლოს მოსაზრებით კანონით მინიჭებული უპირატესობა, კერძოდ კი რეგისტრირებული რელიგიური გაერთიანებების გათავისუფლება უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციებისგან ხაზს უსვამს იმ განსაკუთრებულ როლს, რომელიც მინიჭებული აქვთ პასტორალური საქმიანობის განმახორციელებელ პირებს.

სასამართლომ განმარტა, რომ მინიჭებული უპირატესობა გამიზნულია რელიგიური გაერთიანებების საქმიანობისათვის სათანადო პირობების შესაქმნელად და შესაბამისად წარმოადგენს კონვენციის მე-9 მუხლით დაცულ მიზანს და პასტორების გათავისუფლება უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციებისგან ექცევა მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ.

შესაბამისად სასამართლომ დაადგინა, რომ დასაშვები იყო საკითხის კონვენციის მე-14 მუხლის მე-9 მუხლთან მიმართებაში განხილვა.

სასამართლოს მიერ ჩამოყალიბებული პრეცედენტული სამართლის მიხედვით დისკრიმინაციას ადგილი აქვს მაშინ, როდესაც განსხვავებულ მოპყრობას „არ გააჩნია ობიექტური და გონივრული დასაბუთება“, თუკი განსხვავებული მოპყრობა არ ემსახურება ლეგიტიმურ მიზანს ან არ არსებობს გონივრული პროპორციულობა დასახულ მიზანსა და გამოყენებულ საშუალებას შორის. კონვენციის წევრი სახელ-

მნიშვნელობა სარგებლობენ მიხედულობის გარკვეული ზღვრით, თავად განსაზღვრონ ობიექტურად ერთგვარ გარემოებებში მყოფი ობიექტების მიმართ განსხვავებული მოპყრობის ზღვარი.

მოცემულ შემთხვევაში სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ ფაქტზე, რომ უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციებისაგან გათავისუფლება ექსკლუზიურად შეეხებოდათ კანონით აღიარებულ რელიგიურ გაერთიანებებს თუ ეკლესიებს. ეროვნულ დონეზე დეკლარაციული გადაწყვეტილების მისაღებად განმცხადებელი ორგანიზაციის მიერ განაცხადის გაკეთების მომენტიდან იგი წარმოადგენდა რეგისტრირებულ რელიგიურ თემს და შესაბამისად იგი ვერ ხვდებოდა კანონით გათვალისწინებულ გამონაკლისებში.

სასამართლოს უნდა შეეფასებინა ჰქონდა თუ არა განმცხადებელი რელიგიური თემის მიმართ განსხვავებულ მოპყრობას, რომელიც არ წარმოადგენდა 1874 წლის აღიარების აქტით გათვალისწინებულ რელიგიურ გაერთიანებას, გონივრული და ობიექტური დასაბუთება.

საქმეებში ლანგი ავსტრიის წინააღმდეგ (12.03.2009 N28648/03) და გუტლი ავსტრიის წინააღმდეგ (12.03.2009 49686/99) სასამართლომ განიხილა წარმოადგენდა თუ არა ხელისუფლების ორგანოების უარი განმცხადებლების ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლების შესახებ ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევას კონვენციის მე-9 მუხლთან მიმართებაში. მოცემულ საქმეებში განმცხადებლები ასევე ამტკიცებდნენ, რომ მათ მიმართ, როგორც არაღიარებული რელიგიური თემის სასულიერო პირების მიმართ განსხვავებული მოპყრობა წარმოადგენდა დისკრიმინაციას.

ზემოაღნიშნული საქმეების განხილვისას სასამართლომ განმარტა, რომ, ავსტრიული კანონმდებლობის მიხედვით აღიარებული რელიგიური გაერთიანებები სარგებლობდნენ მთელი რიგი უპირატესობებით, რაც ასევე მოიცავს სავალდებულო სამხედრო და ალტერნატიული სამსახურისგან გათავისუფლებას. აღიარებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის მინიჭებული პრივილეგიების ჩამონათვალი და ამ პრივილეგიების ბუნება არსებით უპირატესობას ანიჭებდა აღიარებულ რელიგიური გაერთიანებებს. აღიარებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის მინიჭებული პრივილეგიების ფონზე, სახელმწიფოს ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის თანახმად აკისრია ნეიტრალიტეტის ვალდებულება საჯარო უფლებამოსილების განხორციელებისას, შესაბამისად სახელმწიფოს უნდა უზრუნველყო სპეციალური სტატუსის მიღების მსურველი რელიგიური გაერთიანებებისათვის თანაბარი კრიტერიუმებისა და შესაძლებლობების დანერგვა, თუმცა სასამართლომ დაადგინა, რომ იეჰოვას მოწმეების მიმართ პრივილეგირებული სტატუსის მიღებისათვის ერთ-ერთი კრიტერიუმის გამოყენება, ხდებოდა თვითნებურად და შესაბამისად განსხვავებულ მოპყრობას არ გააჩნდა რაიმე „გონივრული თუ ობიექტური დასაბუთება. შესაბამისად, ამ საქმეებში სასამართლომ დაადგინა მე-14 მუხლის დარღვევა მე-9 მუხლთან მიმართებაში.

სასამართლომ დაადგინა, რომ ეროვნული ხელისუფლების უფლებამოსილი ორგანოების უარი განმცხადებელი ორგანიზაციის უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის რეგულაციებისგან გათავისუფლებას ეფუძნებოდა მხოლოდ იმ გარემოებას, რომ განმცხადებელი ორგანიზაცია არ წარმოადგენდა აღიარებულ რელიგიურ გაერთიანებას, აღნიშნული ფაქტი უნდა განხილულიყო ლანგის, გუტლისა და ლოფერმანის საქმეების მსგავსად.

შესაბამისად სასამართლომ დაასკვნა, რომ უცხოელთა დასაქმების შესახებ აქტის ის ნორმები, რომლებიც მხოლოდ აღიარებულ რელიგიურ გაერთიანებებს ათავისუფლებდა შესაბამისი რეგულაციებისგან იყო დისკრიმინაციული.

სასამართლომ დაადგინა, რომ ადგილი ჰქონდა ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევას კონვენციის მე-9 მუხლთან მიმართებაში.

დასკვნა: დარღვევა.

ფუძსუ არკადიე და სხვები მოლდავეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №22218/06 (სექცია III)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 17.07.2012

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 17.10.2012

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებლები არიან მოლდავეთის რესპუბლიკის მოქალაქეები და ცხოვრობენ ფლორეშტიში. 2004 წელს განმცხადებლებმა მიმართეს ფლორეშტის რეგიონულ საბჭოს და მოითხოვეს მათი, როგორც ბესარაბიის მიტროპოლიტურ ეკლესიას დაქვემდებარებული ქრისტიანულ მართლმადიდებლური ეკლესიის დენომინაციის არსებობის დადასტურება, რათა გაეწეოთ სახელმწიფო რეგისტრაცია. ფლორეშტის რეგიონულმა საბჭომ ასეთი დოკუმენტის გაცემაზე უარი განუცხადა, ვინაიდან 1999 წელს უკვე დარეგისტრირებული იყო სხვა ორგანიზაცია იგივე სახელწოდებით (ბესარაბიის მიტროპოლიტური ეკლესიის ქრისტიანულ მართლმადიდებლური ეკლესიის დენომინაცია). უფრო მეტიც, არსებობდა კონფლიქტი ამ ორ დენომინაციას შორის და მიდიოდა სასამართლო დავა ეკლესიის გარკვეული ქონების საკუთრებაზე. განმცხადებლებმა რეგიონული საბჭოს გადაწყვეტილება გაასაჩივრეს სასამართლოში და მოითხოვეს ორდერი რეგისტრაციის შესახებ, რაც აუცილებელი იყო იმისთვის, რომ ესარგებლათ იურიდიული პირის უფლებებითა და მოვალეობებით.

2004 წლის 24 დეკემბერს რაიონულმა სასამართლომ უარყო მათი სარჩელი. 2005 წლის 30 მარტს საკასაციო სასამართლომ გააუქმა წინა ინსტანციების სასამართლოების გადაწყვეტილებები და მიიღო ახალი გადაწყვეტილება განმცხადებლების სასარგებლოდ. სასამართლო გადაწყვეტილებით, რეგიონულ საბჭოს დაევალა განმცხადებლების ორგანიზაციისთვის არსებობის დამადასტურებელი დოკუმენტის გაცემა, მისი დარეგისტრირება და სათანადო დოკუმენტის გაცემა. სასამართლოს გადაწყვეტილება ეყრდნობოდა ევროპული კონვენციის მე-9 და მე-11 მუხლებს. 2005 წლის 25 ნოემბერს განმცხადებლებმა იუსტიციის სამინისტროს აღსრულების სამსახურში წარადგინეს სააღსრულებო ფურცელი. მათი მიმართვა წარმოებაში იმავე დღეს მიიღეს. 2005 წლის 1 დეკემბერს, სააღსრულებო სამსახურმა მიმართა რეგიონულ საბჭოს და დაავალა გადაწყვეტილების აღსრულება. აღსრულების სამსახურის პასუხის თანახმად, მოთხოვნილი ქმედების განხორციელება შეუძლებელი იყო, ვინაიდან არსებობდა სასამართლო დავა ეკლესიის ქონების საკუთრების თაობაზე. მომდევნო პერიოდში განმცხადებლების და აღსრულების სამსახურის მიერ განხორციელდა არაერთი მოთხოვნა სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულების თაობაზე, თუმცა, უშედეგოდ. 2006 წელს, ერთერთმა განმცხადებელმა (პეტრუ ბოტეზატმა), რელიგიურ მიმდინარეობათა სახელმწიფო სააგენტოს წინააღმდეგ სარჩელით მიმართა სასამართლოს. განმცხადებელი ითხოვდა იმ რელიგიური დენომინაციის რეგისტრაციას, რომელსაც თავად წარმოადგენდა. 2006 წლის 20 აპრილის სასამართლო გადაწყვეტილებით, მისი მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, რეგისტრაციაზე უარი ეფუძნებოდა იმ ფაქტს, რომ იმავე სახელით და იმავე მისამართზე უკვე რეგისტრირებული იყო სხვა დენომინაცია და განმცხადებლის მოთხოვნა ეწინააღმდეგებოდა კანონს.

2007 წლის 11 მაისს, მოლდავეთის პარლამენტმა მიიღო კანონი რელიგიური დენომინაციების შესახებ, რომელმაც გააუქმა ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ რელიგიური დენომინაციის არსებობის დადასტურების მოთხოვნა, იმისათვის, რომ რელიგიურ ორგანიზაციას გაეწეოთ რეგისტრაცია. კანონი ძალაში შევიდა 2007 წლის 17 აგვისტოს.

2007 წლის 5 სექტემბერს, აღსრულების სამსახურმა განმცხადებლებს გაუგზავნა შეტყობინება, რომ საკანონმდებლო ცვლილებების შედეგად აუცილებელი აღარ იყო სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულება. ეს შეტყობინება განმცხადებლებს არ გაუსაჩივრებიათ.

საჩივრის დასაშვებობა: მთავრობის მტკიცებით, მას შემდეგ, რაც 2007 წლის 17 აგვისტოს ძალაში შევიდა კანონი რელიგიური დენომინაციების შესახებ, განმცხადებლებს აღარ სჭირდებოდათ ის დოკუმენტი, რის გაცემის თაობაზეც სასამართლოს განკარგულება იყო გაცემული. უფრო მეტიც, საკანონმდებლო ცვლილებების შემდგომ სააღსრულებო ფურცელი უკან დაუბრუნდათ. განმცხადებლებს აღარ უცდიათ დენომინაციის დარეგისტრირება, რაც ადასტურებდა განმცხადებლების მხრიდან დენომინაციის დარეგისტრირების ნამდვილი ნების არარსებობას, რის გამოც არ არსებობდა უფლებაში ჩარევის ფაქტი. მთავრობა, ასევე, ამტკიცებდა, რომ 2007 წლის საკანონმდებლო სიახლის და განმცხადებლების მხრიდან მათი გაცხადებული ნების შესაბამისი ქმედებების განუხორციელებლობის გამო, მათ დაკარგული ჰქონდათ მსხვერპლის სტატუსი.

ეროვნულმა სასამართლომ უარყო მთავრობის არგუმენტები, თუმცა აღნიშნა, რომ მართალია ეროვნული ხელისუფლების მხრიდან განმცხადებლების სასარგებლო გადაწყვეტილება საკმარის მიზეზს წარმოადგენს განმცხადებლისთვის მსხვერპლის სტატუსის მოსაშორებლად, თუმცა, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეროვნული ხელისუფლება დარღვეულ უფლებებს აღადგენს. მოცემულ შემთხვევაში კი, მიხედვად იმისა, რომ ეროვნულ სასამართლოებს მიღებული ჰქონდათ განმცხადებლების სასარგებლო გადაწყვეტილება, არ ხდებოდა მისი აღსრულება. უფრო მეტიც, მას შემდეგ რაც ძალაში შევიდა ახალი კანონი და განმცხადებლებს გაუუმჯობესდათ დენომინაციის დარეგისტრირების შესაძლებლობა, არ მომხდარა განმცხადებლების მიმართ დარღვევის აშკარა ან ირიბი აღიარება და არ მომხდარა დარღვეული უფლების კომპენსირება. სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლების საჩივარი არ იყო უსაფუძვლო ან დაუშვებელი.

ნორმა: მე-9 მუხლი

სასამართლოს შეფასება

ა) არსებობდა თუ არა უფლებაში ჩარევის ფაქტი: სასამართლოს განმარტებით, მიუხედავად იმისა, რომ ეროვნულ სასამართლოებს მიღებული ჰქონდათ განმცხადებლების სასარგებლო გადაწყვეტილება, არ ხდებოდა მისი აღსრულება. ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ შეძლეს განმცხადებლისთვის გადაეცათ დოკუმენტი, რომლის საფუძველზეც მათმა დენომინაციამ ვერ შეძლო მიეღო იურიდიული პირის სტატუსი და შესაბამისად მოესპო შესაძლებლობა, განეხორციელებინა არსებითი და უმნიშვნელოვანესი ფუნქციები. ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლების მხრიდან ასეთი დოკუმენტის გაცემაზე უარმა შექმნა მდგომარეობა, რომელიც უტოლდებოდა ეროვნული სასამართლოების მხრიდან განმცხადებლების სარჩელის განხილვაზე უარს. სასამართლომ აუცილებლად ჩათვალა აღენიშნა, რომ 2007 წლის 17 აგვისტოს საკანონმდებლო სიახლემდე განმცხადებლების მიერ მოთხოვნილი დოკუმენტი სავალდებულო იყო დენომინაციის დასარეგისტრირებლად. რაც შეეხება მთავრობის მტკიცებას განმცხადებელთა ნამდვილი ნების არარსებობის თაობაზე, სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებლების მხრიდან სახეზე არ იყო უმოქმედობა, ვინაიდან ერთ-ერთმა განმცხადებელმა 2006 წელს დენომინაციის რეგისტრაციის მოთხოვნით მიმართა სასამართლოს, თუმცა, მისი მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა. ამდენად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ შესაბამისი დოკუმენტის გაცემაზე უარი წარმოადგენდა განმცხადებელთა კონვენციის მე-9 მუხლით გათვალისწინებულ უფლებაში ჩარევას.

ბ) იყო თუ არა ჩარევა „კანონით გათვალისწინებული“: სასამართლომ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ ტერმინები „კანონით გათვალისწინებული“ და „კანონის შე-

საბამისი“ გულისხმობს არა მხოლოდ გატარებული ღონისძიების სამართლებრივ საფუძველს, არამედ იმასაც, თუ რამდენად აკმაყოფილებენ ეს სამართლებრივი საფუძველები „კანონის მოთხოვნებს“, თუ რამდენად აქვს წვდომა ინდივიდს და რამდენად შესაძლებელია მისი ეფექტების წინასწარი განჭვრეტა. ეროვნული კანონმდებლობა უნდა იძლეოდეს ეროვნული ხელისუფლების მხრიდან თვითნებური ჩარევისგანდაცვის სამართლებრივ გარანტიებს.

რამდენადაც რელიგიური თემები ტრადიციულად არსებობენ, როგორც ორგანიზაციული სტრუქტურები, მე-9 მუხლის განხილვა უნდა მოხდეს კონვენციის მე-11 მუხლთან კომბინაციაში, რომელიც იცავს გაერთიანებებს სახელმწიფოს თვითნებური ჩარევისგან. მორწმუნეთა რელიგიის თავისუფლება მოიცავს ინდივიდის მიერ რელიგიის გამოხატვას სხვებთან ერთად, რაც წარმოშობს მოლოდინს, რომ მორწმუნეებს შეეძლებათ თავისუფლად გაერთიანება, სახელმწიფოს თვითნებური ჩარევის გარეშე. რელიგიური გაერთიანებების ავტონომიური არსებობა აუცილებელია მრავალფეროვნებისთვის დემოკრატიულ საზოგადოებაში და წარმოადგენს მე-9 მუხლით გათვალისწინებული უფლების უმნიშვნელოვანეს ძირეულ არსს.

მოცემულ საქმეში სასამართლომ აღნიშნა, რომ უმაღლესმა სასამართლომ გადაწყვეტილების გამოტანისას, კონვენციის მე-9 და მე-11 მუხლზე დაყრდნობით, მიიღო განმცხადებელთა არგუმენტები და დაავალა რეგიონულ საბჭოს გადაეცა განმცხადებლებისთვის მათ მიერ მოთხოვნილი დოკუმენტი, რომელიც აუცილებელი იყო დენომინაციის დასარეგისტრირებლად 2007 წლის 17 აგვისტომდე. ეროვნულმა სასამართლომ უარყო ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლების მხრიდან დოკუმენტის გაცემაზე უარის დასაბუთება, რომლებიც პირდაპირ დამთხვევაში მოდის მთავრობის მიერ ევროპული სასამართლოს წინაშე წამოყენებულ არგუმენტებთან. 2005 წლის 30 მარტის გადაწყვეტილება არ აღსრულებულა. სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლების რელიგიური დენომინაციის დასარეგისტრირებლად, აუცილებელი დოკუმენტის გაცემაზე უარს არ ჰქონია სამართლებრივი საფუძველი და, შესაბამისად, განმცხადებლების რელიგიის თავისუფლების შეზღუდვა არ იყო კანონით გათვალისწინებული. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ არ ჩათვალა საჭიროდ გადაემოწმებინა, აუცილებელი იყო თუ არა ჩარევა დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

სავდა თურქეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №42730/05 (სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 12.06.12

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 12.09.2012

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: 1996 წლის მაისში, განმცხადებელი - ბატონი ჰალილ სავდა, ეროვნებით თურქი, გაიწვიეს ჯარში. იგი საკუთარი ნების საწინააღმდეგოდ შეუერთდა სამხედრო ნაწილს, მან უარი განაცხადა სამხედრო ფორმის ჩაცმაზე. 1996 წლის აგვისტოში განმცხადებელმა თვითნებურად დატოვა სამხედრო ნაწილი. 1997 წლის ნოემბერში, იგი დააკავეს იარაღის უკანონო ფლობის გამო, ბრალდებულად ცნეს PKK (ქურთისტანის მშრომელთა პარტიის) დახმარებისა და წაქეზებისათვის და მიუსაჯეს თავისუფლების აღკვეთა. 2004 წლის ნოემბერში, სასჯელის მოხდის შემდეგ, ის დააბრუნეს სამხედრო ნაწილში, სამხედრო სამსახურის მოსახდელად, მაგრამ მან უარი

განაცხადა სამხედრო ფორმის ტარებაზე. განმცხადებელმა უარი განაცხადა სამხედრო სამსახურზე კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის გამო. სამხედრო სასამართლოებმა აღძრეს რიგი სისხლის სამართლის საქმეებისა. ამ პერიოდის განმავლობაში, ის განაგრძობდა სამხედრო ნაწილში დაბრუნებაზე წინააღმდეგობას და, სხვადასხვა დროს, დეზერტირულად ტოვებდა მას. 2008 წლის აპრილში, მოსარჩელე გაათავისუფლეს სამხედრო სამსახურიდან და ანტი-სოციალური, პერსონალური აშლილობის დიაგნოზით, ამორიცხეს თავისი სამხედრო ნაწილიდან.

ნორმა: მუხლი 9: რამდენადაც დიდი პალატის გადაწყვეტილება საქმეზე ბაიათი-ანი სომხეთის წინააღმდეგ, კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობა მოტივირებული იყო სამხედრო სამსახურში მსახურებასა და პიროვნების სინდისის ან მის მიერ რელიგიისა თუ რწმენის ღრმა და გულწრფელ დაცვას შორის სერიოზული და გადაუღახავი წინააღმდეგობით, დადგინდა, რომ არსებობდა საკმარისი დამაჯერებლობა და მნიშვნელოვანი საფუძველი, რომ განმცხადებელი მოხვედრილიყო მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ.

ზემოთ აღნიშნულ საქმეში, მოსარჩელე ჩიოდა სახელმწიფოს მხრიდან ხარვეზებზე. კერძოდ, სავალდებულო სამხედრო სამსახურში განწევასთან დაკავშირებით კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლებით სარგებლობის შეუძლებლობაზე. ისეთი ცნებები, როგორიცაა საჯარო უსაფრთხოება, უწესრიგობის პრევენცია ან სხვათა უფლებების დაცვა, არ იყო საკმარისი იმის ასახსნელად, თუ რატომ იყო ამ უფლების დაცვა შეუსაბამო სახელმწიფოს პოზიტიურ ვალდებულებასთან. ისეთი პროცედურის არ არსებობა, რომელიც საშუალებას მისცემდა განცხადებელს დაედგინა, აკმაყოფილებდა თუ არა პირობებს, რომლებიც საჭიროა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლების მქონე პირად აღიარებისთვის, განმცხადებელს არ მიუძღრთავს არცერთი რელიგიური მრწამსისთვის, მაგრამ განაცხადა რომ იგი ემხრობოდა პაციფისტურ და ანტი-სამხედრო ფილოსოფიას. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ განმცხადებელი არ უნდა ყოფილიყო ცნობილი კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლების მქონე პირად. კითხვა, რომელიც აქედან გამომდინარე წამოიჭრა, იყო- თუ რამდენად ხვდებოდა მოსარჩელის უარი სამხედრო სამსახურზე მე-9 მუხლის ქვეშ. მითითებული იყო, რომ მოსარჩელის მოთხოვნა არ იქნა შესწავლილი ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ. აქედან გამომდინარე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მსგავსი მოთხოვნების პროცედურების არ არსებობის გამო, სამხედრო სამსახურის მოხდის იძულება იგივეა, რაც ვალდებულებასა და პიროვნების მიერ რწმენის ღრმა და გულწრფელ დაცვას შორის სერიოზული და დაუძლეველი კონფლიქტის გამოწვევა. კონვენციის მე-8 მუხლის პრეცედენტულ სამართალში, რომელიც არაერთხელ უსვამს ხაზს სახელმწიფოს პოზიტიურ ვალდებულებას, უზრუნველყოს სასამართლო წესით განსაზღვრისა და ზემოქმედების მექანიზმის მარეგულირებელ ფარგლებში პირადი ცხოვრების უფლების დაცვა, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ხელისუფლების პოზიტიური ვალდებულება იყო, მოსარჩელესთვის შესაძლებელი გაეხადა, გაეწყო ეფექტური და ხელმისაწვდომი პროცედურა, რომელიც საშუალებას მისცემდა მას, დაედგინა-მოსარჩელის მე-9 მუხლით გარანტირებული ინტერესების დასაცავად, მიიღებდა თუ არა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლების მქონე პირის სტატუსს. სისტემამ, რომელიც არ უზრუნველყოფდა ალტერნატიული სამსახურის ან ზემოთ აღნიშნული პროცედურის არსებობას, საზოგადოების ზოგადი ინტერესებისა და კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის სტატუსის მქონეთა შორის ჯეროვანი ბალანსის დაცვაში მარცხი განიცადა. აქედან გამომდინარე, შესაბამისმა ორგანოებმა არ შეასრულეს მე-9 მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულებები.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ცატურიანი სომხეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №37821/03 (სექცია III)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 10.01.2012

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა- 10.04.2012

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი

დისკრიმინაციის აკრძალვა

ფაქტები: განმცხადებელი არის იეჰოვას მოწმე. 1997 წლიდან ესწრებოდა იეჰოვას მოწმეთა რელიგიურ მსახურებებს. 1997 წლის 31 იანვარს შაუმიანის სამხედრო კომისარიატში დაარეგისტრირეს სამხედრო ვალდებულების მქონე პირად, თუმცა სამხედრო სამსახურის გავლის ვადა გადაუვადდა უნივერსიტეტში სწავლის დამთავრებამდე. 2002 წლის 23 სექტემბერს განმცხადებელმა მიიღო უწყება სამხედრო კომისარიატიდან და გამოძახებულ იქნა სამხედრო-სავალდებულო სამსახურის გასავლელად. იმავე დღეს განმცხადებელმა წერილობით მიმართა სამხედრო კომისარიატს და აცნობა, რომ საკუთარი რელიგიური მრწამსის საფუძველზე უარს აცხადებდა სამხედრო-სავალდებულო სამსახურის გავლაზე.

განმცხადებლის წინააღმდეგ, სომხეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 75-ე მუხლის საფუძველზე აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე და ეროვნული სასამართლოების მიერ შეიფარდა თავისუფლების აღკვეთა 2 წლის ვადით.

ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის ნაგარაუდევო დარღვევა: განმცხადებლის მტკიცებით, მისი რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას არ ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი, ვინაიდან წარმოადგენდა სომხეთის კონსტიტუციის დარღვევას და ეწინააღმდეგებოდა „სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის“ მე-18 მუხლს.

სასამართლომ უმჯობესად ჩათვალა ღია და დეტოვებინა სამართლებრივი საფუძვლის საკითხი

განმცხადებლის მტკიცებით, მისი უფლებების შეზღუდვა არ შეესაბამებოდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებულ პირობებს.

სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა ემსჯელა საკითხზე, თუ რამდენად შეესაბამებოდა განმცხადებლის უფლებების შეზღუდვა კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებს.

რაც შეეხება განხორციელებული ღონიძიების აუცილებლობას დემოკრატიულ საზოგადოებაში, სასამართლომ განმარტა, რომ მას უკვე განხილული ჰქონდა მსგავსი განაცხადი (BAYATYAN V. ARMENIA) და გაკეთებული ჰქონდა დასკვნა, რომ კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირებისათვის სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრება ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის არარსებობის შემთხვევაში არ შეიძლებოდა მიჩნეულიყო, როგორც აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში. შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა მე-9 მუხლის დარღვევა.

დასკვნა: დარღვევა (ექვსი ხმა ერთი წინააღმდეგ)

ბუნარატიანი სომხეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №37819/03 (სექცია III)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 10.01.2012

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა- 10.04.2012

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი არის იეჰოვას მოწმე. 1993 წლიდან იგი ესწრებოდა იეჰოვას მოწმეთა რელიგიურ მსახურებებს, 1994 წელს 13 წლის ასაკში შესაბამისი წესით მოინათლა. 1997 წლის იანვარში განმცხადებელი ცნობილ იქნა სამხედრო ვალდებულების მქონე პირად. 1998 წლის სექტემბერში, როდესაც განმცხადებელი გახდა 18 წლის შეატყობინა შესაბამისი კომისარიატს, რომ უარს აცხადებდა სამხედრო-სავალდებულო სამსახურის გავლაზე რელიგიური რწმენის საფუძველზე.

განმცხადებლის წინააღმდეგ, სომხეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 75-ე მუხლის საფუძველზე აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე და ეროვნული სასამართლოების მიერ შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა 2 წლის ვადით.

ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის ნაგარაუდები დარღვევა: განმცხადებლის მტკიცებით, მისი რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას არ ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი, ვინაიდან წარმოადგენდა სომხეთის კონსტიტუციის დარღვევას და ეწინააღმდეგებოდა „სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის“ მე-18 მუხლს.

სასამართლომ უმჯობესად ჩათვალა ღიად დაეტოვებინა სამართლებრივი საფუძვლის საკითხი

განმცხადებლის მტკიცებით, მისი უფლებების შეზღუდვა არ შეესაბამებოდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებულ პირობებს.

სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა ემსჯელა საკითხზე, თუ რამდენად შეესაბამებოდა განმცხადებლის უფლებების შეზღუდვა კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებს.

რაც შეეხება განხორციელებული ღონიძიების აუცილებლობას დემოკრატიულ საზოგადოებაში, სასამართლომ განმარტა, რომ მას უკვე განხილული ჰქონდა მსგავსი განაცხადი (BAYATYAN V. ARMENIA) და გაკეთებული ჰქონდა დასკვნა, რომ კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირებისათვის სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრება ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის არარსებობის შემთხვევაში არ შეიძლებოდა მიჩნეულიყო, როგორც აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში. შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა მე-9 მუხლის დარღვევა.

დასკვნა: დარღვევა (ექვსი ხმა ერთის წინააღმდეგ)

ფეთი დემირთაში თურქეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №5260/07 (სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 17.01.2012

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 17.04.2012

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-3 მუხლი

წამების აკრძალვა

ფაქტები: განმცხადებელი ბატონი ფეთი დემირთაში არის იეჰოვას მოწმე. 2005 წელს მან ბიბლიურ მოძღვრებაზე აპელირებით უარი განაცხადა სამხედრო სამსა-

ხურის გავლაზე, თუმცა, იგი გაინვიეს იძულებით. განმცხადებელს მოუწია შეერთებოდა სამხედრო ნაწილს, მაგრამ მან უარი თქვა სამხედრო უნიფორმის ტარებაზე. შედეგად, მის წინააღმდეგ აღიძრა ცხრა სისხლის სამართლის საქმე საჭაერო ძალების სარდლობის ტრიბუნალის წინაშე, რომელიც შედგებოდა ორი სამხედრო მოსამართლისა და ერთი ოფიცრისგან. ტრიბუნალმა განმცხადებელს მიუსაჯა რამდენიმე სასჯელი, რომლებიც ითვალისწინებდა პატიმრობას, ერთიდან ექვს თვემდე ვადით. საქმის წარმოებასთან დაკავშირებით, ის რამდენჯერმე დააპატიმრეს და მოათავსეს წინასწარი პატიმრობის სამხედრო ციხეში, სადაც იგი განიცდიდა არასათანადო მოპყრობას და მუქარას ციხის თანამშრომლების მხრიდან. საბოლოოდ, იგი დემობილიზაციის შედეგად გაგზავნეს სახლში.

კონვენციის მე-9 მუხლის ნაწარუდევნი დარღვევა: სასამართლოს განმარტებით, განმცხადებლის, იეჰოვას მოწმის კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობა, სავალდებულო სამხედრო სამსახურისადმი, რელიგიური მრწამსით იყო მოტივირებული, რაც წარმოადგენდა სერიოზულ და გადაულახავ წინააღმდეგობას. განმცხადებლის იძულება წარმოადგენდა მისი რელიგიის ან რწმენის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვას, გარდა ამისა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის გამო მას წარედგინა ბრალი და შეეფარდა სასჯელი, მას არ ჰქონდა შესაძლებლობა გაეწყო ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახური, რომელიც შესაბამისობაში იქნებოდა მის რელიგიურ მრწამსთან. აშკარა იყო, რომ სავალდებულო სამხედრო სამსახურის სისტემა თურქეთში არ იცავდა სამართლიან ბალანსს მთელი საზოგადოებისა და კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირთა ინტერესებს შორის. შესაბამისად, სასჯელები, რომლებიც დაეკისრა განმცხადებელს იმ პირობებში, როდესაც არ ჰქონდა შესაძლებლობა ემოქმედა მისი სინდისისა და რწმენის მოთხოვნების შესაბამისად, არ შეიძლება ჩაითვალოს დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელ ზომად. და ბოლოს, ის ფაქტი, რომ განმცხადებლის დემობილიზაცია მოახდინეს, არაფერს ცვლის ზემოთ გამოტანილ დასკვნებში. მიუხედავად იმისა, რომ მას არ შეექმნა შემდგომი დევნის რისკი (თეორიულად, მას შეიძლება შეხებოდა საქმის წარმოება მთელი მისი დანარჩენი ცხოვრების მანძილზე), მისი დემობილიზაცია მოახდინეს მხოლოდ იმის გამო, რომ სამხედრო სამსახურში დაემართა ფსიქოლოგიური აშლილობა. ამან კიდევ უფრო უკეთ წარმოაჩინა მის მიმართ გატარებული ღონისძიების სერიოზულობა.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ერჩევი თურქეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №43965/04 (სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 22.11.2011

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 22.02.2012

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი იყო იეჰოვას მოწმე, რომელმაც უარი განაცხადა სავალდებულო სამხედრო სამსახურზე. თურქეთის კანონმდებლობით, ვინც თავს არიდებდა სამხედრო სამსახურს, ითვლებოდა დეზერტირად. ყოველი შემდგომი განვევისას, განმცხადებლის წინააღმდეგ იწყებოდა სისხლის სამართლებრივი დევნა, სულ 1998 წლიდან აღძრული იყო 25-ზე მეტი სისხლის სამართლის საქმე განმცხადებლის

წინააღმდეგ. განმცხადებელს რამდენჯერმე შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა. 2004 წელს სასამართლომ ერთობლივად შეუფარდა განმცხადებელს თავისუფლების აღკვეთა 7 თვით და 15 დღით, პატიმრობის ვადის ნახევარზე მეტის მოხდის შემდგომ იგი გაათავისუფლეს.

ნორმა - მე-9 მუხლი: განმცხადებელი იყო იმ რელიგიური ჯგუფის წევრი (იეჰოვას მოწმე), რომელიც უარს აცხადებს სამხედრო სამსახურზე. განმცხადებლის წინააღმდეგობა გამოწვეული იყო ჭეშმარიტად რელიგიური რწმენიდან, რომელიც სერიოზულ და გადაულახავ წინააღმდეგობაში მოდიოდა კანონით დაკისრებულ მოვალეობებთან. თურქეთში არსებული სისტემა ისეთ ვალდებულებებს უწესებდა საკუთარ მოქალაქეებს, რომლებიც კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონეთათვის სერიოზულ შედეგებს იწვევდა. თურქეთის კანონმდებლობა გამონაკლისს არ უშვებდა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირთათვის, რაც ასეთი უფლების მქონე პირის სისხლის სამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემას იწვევდა. შესაბამისად, გასაჩივრებული ჩარევა გამომდინარეობს არა მხოლოდ იმ ფაქტიდან, რომ განმცხადებელი რამდენჯერმე გაასამართლეს, არამედ ალტერნატიული სამსახურის არარსებობიდანაც. კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირებისათვის, თავიანთი რწმენის ერთგულად მიდევნისთვის ერთადერთი გზა რჩებოდა, სამხედრო სამსახურზე უარის თქმა, რა შემთხვევაშიც ისინი განიცდიდნენ გარკვეული სახის „სამოქალაქო სიკვდილის“, მათ წინააღმდეგ აღძრული რიგი სისხლის სამართლის საქმეების გამო, აღნიშნული სისხლის სამართლის პოლიტიკას თურქეთის ხელისუფლება განუზრგვლად ყველას წინააღმდეგ ატარებდა. სისხლის სამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემა, თავისთავად იწვევდა თანმდევ ეფექტს, იქმნებოდა საფრთხე, რომ კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე მთელი ცხოვრების განმავლობაში იქნებოდა სისხლის სამართლებრივი დევნის ქვეშ. ასეთი სისტემა არღვევდა სამართლიან ბალანსს, საზოგადოებრივ ინტერესებსა და კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონეთა ინტერესებს შორის. შესაბამისად სასჯელები, რომლებიც შეეფარდა განმცხადებელს, მისი რელიგიური რწმენის გათვალისწინებით, არ შეიძლებოდა ჩათვლილიყო, როგორც აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

იაკუბსკი პოლონეთის წინააღმდეგ

განაცხადის №18429/06 (სექცია IV)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი-7.12.2010

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა- 07.03.2011

მუხლი მე-9

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან მიმართებაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის საფუძველზე

ფაქტები: განმცხადებელი იყო ბუდისტი მსჯავრდებული, რომელიც იხდიდა სასჯელს და ჩიოდა, რომ არ ჰქონდა ვეგეტარიანული კვების რაციონი.

ნორმა: მე-9 მუხლი: მომჩივანის გადაწყვეტილება მიეღო მხოლოდ ვეგეტარიანული საკვები საკვები, შეიძლება მიჩნევა, როგორც მისი რელიგიური რწმენით მოტივირებული ან შთაგონებული არ იყო უსაფუძვლო. შესაბამისად სასჯელალსრულების დაწესებულების თანამშრომლების უარი მიეწოდებინათ მისთვის ასეთი საკვები,

ხვდებოდა მე-9 მუხლის ქვეშ. მიუხედავად იმისა, რომ კონკრეტული მსჯავრდებულისთვის სპეციალური რეგულაციების განხორციელება გამოიწვევდა შესაბამის ფინანსურ შედეგებს სასჯელსრულების დაწესებულებისთვის, შესაფასებელი იყო თუ რამდენად იყო დაცული სახელმწიფოს მიერ ჯეროვანი ბალანსი საქმეში არსებულ განსხვავებულ ინტერესებს შორის. განმცხადებელი უბრალოდ ითხოვდა მისთვის მიენოღებინათ ისეთი საკვები, რომელიც არ შეიცავდა ხორცს. მის საკვები არ მოითხოვდა სპეციალურ მომზადებას და არც მიწოდების განსაკუთრებულ ფორმას და განმცხადებელიც არ ითხოვდა რაიმე სახის განსაკუთრებული პროდუქტის მიწოდებას. მას არ შესთავაზეს ალტერნატიული კვება და არც ბუდისტურ მისიასთან ყოფილა კონსულტაციები კვების რაციონთან დაკავშირებით. სასამართლო ვერ დაარწმუნა მტკიცებამ, რომ განმცხადებლისთვის ვეგეტარიანული საკვების მიწოდება დააღვევდა მსჯავრდებულებისთვის საკვების მიწოდების სისტემას ან გამოიწვევდა ამ სისტემიდან გადახრას, სასამართლომ მიუთითა ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციაზე (2006)2, რომლის მიხედვითაც ევროპის სასჯელსრულების დაწესებულებებს მიეცათ რჩევა მსჯავრდებულებისათვის მიენოღებინათ საკვები მათი რელიგიური რწმენის გათვალისწინებით. შესაბამისად სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფომ ვერ შეძლო ჯეროვანი ბალანსის შენარჩუნება სასჯელსრულების დაწესებულების და მსჯავრდებულის ინტერესებს შორის.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად)

ო'დონოჰიუ და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ

განაცხადი №34848/07 (სექცია IV)

გადანწყვეტილების მიღების თარიღი - 14.12.2010

გადანწყვეტილება ძალაში შევიდა - 14.03.2011

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მუხლი 12

ქორწინების უფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

**დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან
მიმართებით**

ფაქტები: 2004 წლის თავშესაფრისა და საიმეგრაციო კანონის მე-19 ნაწილის შესაბამისად, საიმეგრაციო კონტროლის ქვეშ მყოფი პირები, რომელთაც აქვთ დაოჯახების სურვილი, მაგრამ არ სურთ ან არ შეუძლიათ ამის გაკეთება ინგლისის ეკლესიაში ვალდებულნი არიან ნებართვის მისაღებად მიმართონ სახელმწიფო მდივანს თანხმობის სერტიფიკატის ფორმით, რომლის მისაღებად მათ უნდა გადაიხადონ გადასახადი. ამ წესიდან გამონაკლისი, ან გადასახდელი თანხის შემცირების საშუალება არ არსებობდა და ეს თანხა მოცემული მომენტისთვის შეადგენდა 295 ბრიტანულ გირვანქა სტერლინგს (დაახლოებით 330 ევროს). სისტემის პირველი ვერსიის მიხედვით – რომელიც 2005 წელს იყო პირველად წარდგენილი – თანხმობის სერტიფიკატის მისაღებად, საჭირო იყო პირს ჰქონოდა გაერთიანებულ სამეფოში ყოფნის ან გასვლის, მინიმუმ, 6 თვიანი ნებართვა და განცხადებით მიმართვის მომენტისთვის ამ ვადის ამონურვამდე დარჩენილი უნდა ყოფილიყო სამი თვე მაინც. ეს სისტემა

შეიცვალა ორჯერ და გაფართოვდა პირთა წრე, რომლებიც უფლებამოსილნი იყვნენ მიეღოთ თანხმობის სერტიფიკატი, პირველად გავრცელდა იმ პირებზე, ვინც ვერ მიიღეს ქვეყანაში დარჩენაზე და ქვეყნიდან გასვლაზე სრულფასოვანი ნებართვა ან საერთოდ ვერ მიიღეს ასეთი ნებართვა და შემდეგ, მეორე და მესამე ვერსიის მიხედვით, განმცხადებელს მოეთხოვებოდა ინფორმაციის წარდგენა იმის თაობაზე, რომ ქორწინება არ იყო ფიქტიური.

კონვენციის მე-12 მუხლის ნავარაუდევი დარღვევა: კონვენციის მე-12 მუხლი იცავს ქალისა და მამაკაცის ფუნდამენტურ უფლებას იქორწინონ და შექმნან ოჯახი. დაქორწინების უფლებით სარგებლობა ინვესს სოციალურ, პირად და სამართლებრივ შედეგებს. იგი ექვემდებარება ხელშემკვრელი სახელმწიფოს კანონმდებლობას და მასზე დანესებულმა შეზღუდვებმა არ უნდა შეუქმნას საფრთხე ამ უფლების მთავარ არსს.

ქორწინების უფლების ფუნდამენტური ხასიათი განმტკიცებულია კონვენციის მე-12 მუხლის ტექსტით. კონვენციის მე-8 მუხლისგან განსხვავებით, რომელიც იცავს პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებას, და რომელთანაც „უფლება იქორწინოს და დააფუძნოს ოჯახი“, ძალიან ახლოს დგას, მე-12 მუხლი არ ცნობს სახელმწიფოს მხრიდან რაიმე სახის ჩარევის საფუძვლებს, რომლებიც დასაშვებია მე-8 მუხლის მე-2 პუნქტით „კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში“, და „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში“, ისეთი მიზნებისათვის, როგორიცაა „ჯანმრთელობისა და მორალის დაცვა“, ან „სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა“.

სასამართლომ შეშფოთება გამოხატა იმ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლებიც თანხმობის სერტიფიკატის სისტემის სამივე ვერსიას შეეხებოდა. პირველი სისტემის ვერსია არ ითხოვდა განმცხადებლების მიერ მათი ურთიერთობის ხანგრძლივობის ან სიმტკიცის შესახებ და დამოკიდებული იყო მხოლოდ დაქორწინების მსურველი პირის ქვეყანაში ყოფნის ნებართვაზე. მეორე ვერსიის თანახმად პირებს, რომლებსაც არ ჰქონდათ ქვეყანაში ყოფნის ნებართვა უნდა დაესაბუთებინათ ურთიერთობის სერიოზულობა და განზრახვის ჭეშმარიტება. სისტემის მესამე ვერსია არ მოითხოვდა რაიმე დასაბუთებას ქორწინების მსურველ იმ პირთა მხრიდან ვისაც ქვეყანაში ყოფნის უფლება ჰქონდათ. სისტემის სამივე ვერსიის თანახმად თანხმობის სერტიფიკატის გასაცემად აუცილებელი იყო ქვეყანაში ყოფნის ნებართვა.

სასამართლომ განსაკუთრებული შეშფოთება გამოხატა სისტემის პირველი და მეორე ვერსიის იმ ბლანკეტური აკრძალვის თაობაზე, რომელიც ქვეყანაში ყოფნის ნებართვის არმქონე პირებს ქორწინების უფლებას უკრძალავდა. სასამართლოს განმარტებით ბლანკეტური აკრძალვა, ქორწინების სურვილის ჭეშმარიტების დადგენის რაიმე მცდელობის გარეშე, იმგვარად ზღუდავდა ქორწინების უფლებას, რომ საფრთხე ექმნებოდა ამ უფლების მთავარ არსს.

აღნიშნულმა გარემოებებმა და შეფასებებმა შესაძლებლობა მისცა დაედგინა, რომ თანხმობის სერტიფიკატის გაცემის სისტემა სზუდავდა განმცხადებლების ქორწინების უფლებას.

დასკვნა: დარღვევა

კონვენციის მე-9 მუხლის ცალკე და მე-14 მუხლთან კომბინაციაში ნავარაუდევი დარღვევა:

განმცხადებლების მტკიცებით, ირღვეოდა კონვენციის მე-9 მუხლი, ვინაიდან თანხმობის სერტიფიკატის გაცემის სისტემა ზღუდავდა მათი დაქორწინების უფლებას, იმ საფუძველზე, რომ ისინი არ იყვნენ ანგლიკანური ეკლესიის წევრები. მე-14 მუხლზე დაყრდნობით, მე-9 მუხლთან კომბინაციაში ისინი ასევე ამტკიცებდნენ, რომ

იმყოფებდონენ დისკრიმინირებულ მდგომარეობაში, განმცხადებლების მტკიცებას მთავრობაც დაეთანხმა.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ განაცხადი მე-9 მუხლთან დაკავშირებით ძირითადად უკავშირდებოდა მე-14 მუხლით გათვალისწინებულ დისკრიმინაციის აკრძალვის საკითხს. ვინაიდან არ არსებობდა არანაირი მინიშნება იმის თაობაზე, რომ განმცხადებლებს რაიმე სახით ეზღუდებოდათ საკუთარი რელიგიის პრაქტიკა, შესაბამისად განაცხადი ცალკე აღებული მე-9 მუხლის დარღვევის თაობაზე ცნო დაუსაბუთებლად, ხოლო განაცხადი მე-9 მუხლის მე-14 მუხლთან კომბინაციაში დასაშვებად და ვინაიდან ამ მტკიცებას მთავრობაც ეთანხმებოდა, დაადგინა დარღვევა.

დასკვნა: დარღვევა

შინან იჩიკი თურქეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №21924/05 (სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 02.02.2010

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 02.05.2010

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განცხადებელი იყო ალევის რელიგიური თემის წევრი. 2004 წელს მან მიმართა ეროვნულ სასამართლოებს მოთხოვნით რომ მის პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტში რელიგიის გრაფაში აღნიშნულიყო „ალევი“- „ისლამის“ ნაცვლად. მისი მოთხოვნა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: 2006 წელს, კანონმა მოქალაქეებს მისცა პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტში რელიგიის გრაფის შეუვსებლად დატოვების, ან საერთოდ ნაშლის უფლება, თუმცა ამას გავლენა არ მოუხდენია განმცხადებლის მდგომარეობაზე. როდესაც პირადობის მონმობაში ხდება რელიგიის გრაფის გათვალისწინება, ამ გრაფის შეუვსებლად დატოვების ფაქტი იძენს დამატებით მნიშვნელობას. პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტი, მფლობელის რელიგიური კუთვნილების შესახებ მინიშნების გარეშე, მისი ნებით თუ უნებლიედ, ხელისუფალთა წინაშე განასხვავებს მას, იმ ადამიანებისგან ვისაც მითითებული აქვს რელიგიური კუთვნილება. უფრო მეტიც ხელისუფლების წარმომადგენლებისთვის რელიგიის გრაფის შეუვსებლად დატოვება ნაკარნახევი იყო განმცხადებლის ყველაზე პირადული მოსაზრებებით. ყველაზე პირადული ასპექტის გამოაშკარავება წარმოადგენდა მნიშვნელოვან პრობლემას. განმცხადებლის მდგომარეობა აშკარად ეწინააღმდეგება რელიგიის ან რწმენის გამოხატვის პრინციპს. შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ დარღვევა მომდინარეობდა არა ხელისუფლების წარმომადგენელთა უაროდან მიეთითებინათ მისი რელიგიური კუთვნილება, არამედ თავად პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტში რელიგიის გრაფის არსებობიდან, მიუხედავად იმისა, მისი შევსება სავალდებულო იყო თუ ნებაყოფლობითი. შესაბამისად, განმცხადებელი ხვდებოდა მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ.

დასკვნა: დარღვევა (ექვსი ხმა ერთის წინააღმდეგ).

ბულგარეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდი (მიტროპოლიტი ინოკენტი) და სხვები ბულგარეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №412/03 და №35677/04 (სექცია V)
გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 16.09.2010
გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 21.02.2011
მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: პირველი განმცხადებელი, წმინდა სინოდი მიტროპოლიტი ინოკენტის თავმჯდომარეობით (ალტერნატიული სინოდი), ბულგარეთის მართლმადიდებელ ეკლესიაში ხელმძღვანელობისთვის მეზობელი ერთ-ერთი ჯგუფი, რომელიც ასევე ცნობილია, როგორც „ალტერნატიული სინოდი“, 1989 წლის დემოკრატიული რეფორმების შემდეგ, მიზნად ისახავდა მართლმადიდებელი ეკლესიის მოქმედი ხელმძღვანელობის შეცვლას. განმცხადებლებს მიაჩნდათ, რომ პატრიარქი მაქსიმე, რომელიც ბულგარეთის მართლმადიდებელ ეკლესიას 1971 წლიდან ხელმძღვანელობდა და დასახელებული იყო კომუნისტური პარტიის მიერ იყო ეკლესიის წესდებისა და კანონიკური სამართლის დარღვევით აღიარებული პატრიარქი. 1992 წელს სახელმწიფო ჩაერია ეკლესიის შიდა ორგანიზაციაში, ბულგარეთის სასამართლოებმა დაადგინეს, რომ ასეთი ჩარევა უკანონო იყო. მომდევნო წლებში ეკლესიის შიგნით გრძელდებოდა დაპირისპირება ორ ჯგუფს შორის. ორივე ჯგუფს ჰყავდა საკუთარი მხარდამჭერები სამღვდელოებაში და ატარებდნენ დამოუკიდებელი სინოდის კრებებს ბულგარეთის ეკლესიის გასაერთიანებლად და ერთი ჭეშმარიტი ხელმძღვანელის ასარჩევად. თანმდევი სარეგისტრაციო პროცედურებისას ბულგარეთის სასამართლოებს გამოჰქონდათ ურთიერთსაწინააღმდეგო გადაწყვეტილებები. ხელისუფლების შეცვლის შემდგომ უმრავლესობის პოლიტიკური ლიდერები ამკარად მხარს უჭერდნენ პატრიარქ მაქსიმს. 2002 წელს ეკლესიაში განხეთქილების გასაწეიტრალებლად მიიღეს ახალი კანონი რელიგიური მიმდინარეობების შესახებ, რომელიც აღიარებდა ეკლესიას. კანონში ასევე იყო ნორმა, რომლის მიხედვითაც ეკლესიას ხელმძღვანელობდა წმინდა სინოდი, რომელსაც წარმოადგენდა და თავმჯდომარეობას უწევდა პატრიარქი, კანონი უკრძალავდა რელიგიურ მიმდინარეობებს ეტარებინათ სახელი და გამოეყენებინათ ქონება, რომელსაც ფლობდა ის რეგისტრირებული რელიგიური ორგანიზაცია, რომელსაც ისინი გამოეყვნენ. 2003 წელს ალტერნატიულ სინოდს უარი ეთქვა ადგილობრივი საეკლესიო საბჭოების რეგისტრაციაზე, მთელი ქვეყნის მასშტაბით. სასამართლოების მიერ რეგისტრაციაზე უარის თქმის საფუძველი იყო ის, რომ მხოლოდ, ეკლესიის წარმომადგენელს შეეძლო რეგისტრაციის მოთხოვნის მიმართვა. სასამართლოების მოსაზრებით პატრიარქი მაქსიმე იყო ბულგარეთის ეკლესიის საერთაშორისოდ აღიარებული ხელმძღვანელი. პატრიარქ მაქსიმეს მიერ პროკურატურაში წარდგენილი საჩივრის საფუძველზე გაიცა ორდერები იმ პირების გამოსახულებაზე, რომლებიც „უკანონოდ ფლობდნენ“ ეკლესიებსა და რელიგიურ ინსტიტუტებს, ამის შედეგად პოლიციამ დაბლოკა 50 ეკლესიაზე მეტი ეკლესია-მონასტერი, იძულებით გამოიყვანა იქიდან რელიგიის მსახურები და თანამშრომლები, რომლებიც „ალტერნატიულ სინოდს“ უჭერდნენ მხარს და ოფიციალურად გადასცა ამ შენობა-ნაგებობებზე მფლობელობა მათ მონინალმდევე მხარეს. პატრიარქ მაქსიმეს ჰქონდა მართლმადიდებელი ეკლესიებისა და რელიგიური ორგანიზაციების საერთაშორისო მხარდაჭერა მთელ მსოფლიოში. განმცხადებელ ორგანიზაციას არასდროს ჰქონია საზღვარგარეთის მართლმადიდებელი ეკლესიების მხარდაჭერა.

ნორმა: მე-9 მუხლი

ა) შესაბამისობა: გასაჩივრებული ქმედებები შეეხებოდა სახელმწიფოს ჩარევას,

ეკლესიის შიგნით ორ დაპირისპირებულ მხარეს შორის განხეთქილებაში და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების გამოყენებით მთელი ძალაუფლების და კონტროლის გადაცემას ერთ-ერთი მხარისათვის, რასაც შედეგად მეორე მხარის ავტონომიური არსებობის შეწყვეტა მოჰყვა. შესაბამისად, სახელმწიფოს ქმედებები ექცეოდა მე-9 მუხლის გავლენის სფეროში. სასამართლოს უნდა განეხილა იყო თუ არა 2002 წლის კანონის მიღება და მისი განხორციელება სახელმწიფოს მხრიდან უკანონო და დაუსაბუთებელი ჩარევა ეკლესიის შიდა ორგანიზაციაში და განმცხადებელთა უფლებებში. არც ევროპული სასამართლოს და არც ეროვნული ხელისუფლების კომპეტენცია არ იყო დაპირისპირებული ჯგუფების მოთხოვნების კანონიკურ სამართალთან მიმართებით ლეგიტიმურობის განხილვა.

ბ) სახელმწიფოს მხრიდან ჩარევის არსებობა: მთავრობის მტკიცებით სახელმწიფოს ჩართულობა შემოიფარგლებოდა მხოლოდ ეკლესიის ხელმძღვანელობის ლეგიტიმურობის აღიარებით, რაც კანონიკურ სამართალთან შესაბამისობაში იყო. არ არსებობდა თვითონ ორგანიზაციაში ჩამოყალიბებული აზრი, თუ რომელი ჯგუფი იყო ხელმძღვანელობისთვის ლეგიტიმური კანონიკური სამართალი. მიუხედავად ამ უთანხმოებისა, 2002 წლის კანონმა აღიარა ეკლესია, როგორც ერთი იურიდიული პირი, ერთი ხელმძღვანელობით და იძულებით დაადგინა ორიდან ერთ-ერთი ჯგუფის ხელმძღვანელობა. ხელისუფლებამ აშკარად დაიჭირა ერთ-ერთი ჯგუფის მხარე, რითაც კიდევ უფრო გააღრმავა დაპირისპირება ორ ჯგუფს შორის. ფაქტი, რომ განმცხადებლებს შეეძლოთ ჩამოეყალიბებინათ, ცალკე რელიგიური ორგანიზაცია განსხვავებული სახელით სასამართლოს ვერ მიიყვანდა დასკვნამდე, რომ სახელმწიფოს მხრიდან ეკლესიის შიდა ორგანიზაციაში ჩარევას ადგილი არ ჰქონდა.

გ) ჩარევის აუცილებლობა: ეკლესიაში არსებულმა განხეთქილებამ შექმნა სამართლებრივი გაურკვევლობა, დაპირისპირებული მხარეები ცდილობდნენ მფლობელობა მოეპოვებინათ საკულტო ნაგებობებზე და ეკლესიის აქტივებზე და ხშირ შემთხვევაში რთული იყო სამწყსოს წარმომადგენლების დადგენა. წლების განმავლობაში მიღებული იყო სასამართლოს რიგი გადაწყვეტილებები, ამათგან ზოგიერთი ურთიერთსაინიანაღმდეგო. ამ ყველაფერმა წარმოშვა სირთულეები არამარტო რელიგიურ საზოგადოებაში, არამედ იმ კერძო და იურიდიულ პირთათვისაც ვისაც რაიმე კავშირი ჰქონდა ეკლესიასთან. შესაბამისად, ბულგარეთის სახელმწიფოს ჰქონდა კარგი საფუძველი ემოქმედა ეკლესიაში არსებული კონფლიქტის აღმოსაფხვრელად. მეორეს მხრივ სასამართლომ არ გაიზიარა მტკიცება, რომ განმცხადებლები უბრალოდ, წარმოადგენდნენ პირებს ვისაც უკანონოდ ჰქონდათ დაკავებული ეკლესიები. დაპირისპირებული მხარეების საეკლესიო კრებებს ესწრებოდა ადგილობრივ სამწყსოთა ასეულობით წევრი, სასულიერო პირები და მორწმუნეები, ასეთი გზით მოიპოვა განმცხადებელმა ორგანიზაციამ კონტროლი ტაძრებზე და ეკლესიის აქტივებზე. შესაძლებელია, სახელმწიფოს მიერ 1992 წელს გატარებული უკანონო ღონისძიებების შედეგად განმცხადებლები მოიპოვებდნენ ნაკლებ გავლენას, 2002 წელს სახელმწიფომ მიიღო თვითნებური ზომები ეკლესიის „გასაერთიანებლად“, რომელიც წლების განმავლობაში იყო გახლეჩილი ორად, მყარი არგუმენტების საფუძველზე. ასეთ გარემოებებში უსამართლობის გამოსწორებისკენ მიმართული ლეგიტიმური მიზანი ვერ გაამართლებდა სახელმწიფოს რადიკალურ ქმედებებს, რის შედეგადაც დაბრუნდა სტატუს კვო, პირველადი მდგომარეობა რელიგიური ორგანიზაციის ერთი ნაწილის ნების საწინააღმდეგოდ. სამართლიანობის აღდგენის მიზანი, რომელსაც ეყრდნობოდა მთავრობა, გამოდგებოდა, მხოლოდ ნეიტრალური ზომების გამოყენებისას ფაქტების გარკვევისა და სიზუსტის დასადგენად და განხეთქილების აღმოფხვრისათვის განჭვრეტადი პროცედურების დადგენას. მოცემულ საქმეში, სახელმწიფო გაცდა სამართლიანობის აღდგენისთვის აუცილებელ ზომებს და ერთი მხარის უფლებების შეზღუდვით ორგანიზაცია გააერთიანა მეორე მხარის მმართველობის ქვეშ. ასეთი ღონისძიებების შედეგად, ასეულობით სასულიერო პირს და მორწმუნეს იძულებით დაატოვებინეს ტაძრები, რაც პოლი-

ციის და პროკურატურის მხრიდან კერძო დავაში უკანონო ჩარევის შედეგი იყო. ასეთი ღონისძიებები უნდა მიჩნეულიყო არაპროპორციულად. გატარებული ღონისძიებების არაპროპორციულობა გაამწვავა ასევე იმანაც, რომ 2002 წლის კანონი არ შეესაბამებოდა ევროპული კონვენციით დადგენილ „კანონის სტანდარტებს“, ვინაიდან ამ კანონის ნორმები ყალბი ნეიტრალიტეტის შემცველი იყო და უგულებელყოფდა ეკლესიაში არსებულ განხეთქილებას, რაც პრაქტიკულად აიძულებდა მორწმუნეებს საკუთარი ნების წინააღმდეგ მიეღოთ ეკლესიის ახალი ხელმძღვანელობა. სამართლებრივი წარმომადგენლობის საკითხი ამ კანონში თვითნებური ინტერპრეტირების შესაძლებლობას იძლეოდა. სასამართლოებისა და აღმასრულებელი ორგანოს თანამშრომლები ეყრდნობოდნენ საპარლამენტო უმრავლესობისა და მთავრობის მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ პატრიარქი მაქსიმე იყო ეკლესიის ერთადერთი კანონიერი წარმომადგენელი, მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული საკითხი იყო განსაკუთრებული მნიშვნელობის მატარებელი, ზოგადად ბულგარეთის საზოგადოებისთვის, მთავრობამ ასევე უგულებელჰყო იმ მართლმადიდებელ ქრისტიანთა ინტერესები, ვინც განცმხადებელ ორგანიზაციას უჭერდნენ მხარს. მიუხედავად, ეროვნული ხელისუფლებისთვის მინიჭებული მიხედულობის ფართო ზღვრისა, ხელისუფლების წარმომადგენლები ჩაერივნენ ეკლესიის შიდა ორგანიზაციაში, რითაც დაირღვა განმცხადებელი ორგანიზაციისთვის ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებები.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ეკლესიათა გაერთიანება „სიცოცხლის სიტყვა“ და სხვაბი ხორვატიის წინააღმდეგ

განაცხადი №7798/08 (სექცია I)

გადანწყვეტილების მიღების თარიღი - 09.12.2010

გადანწყვეტილება ძალაში შევიდა - 09.03.2011

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

მე-12 დამატებითი ოქმის პირველი მუხლი

დისკრიმინაციის საერთო აკრძალვა

ფაქტები: განმცხადებლები იყვნენ ხორვატიის კანონმდებლობის შესაბამისად რელიგიურ გაერთიანებად რეგისტრირებული რეფორმისტული დენომინაციები. რეფორმისტული დენომინაციებს სურდათ სახელმწიფოსთან ურთიერთობის დარეგულირება, ამ მიზნით შეთანხმების გაფორმება, რათა მომხდარიყო ურთიერთობის სამართლებრივ ჩარჩოებში მოქცევა. მათი მტკიცებით, ასეთი შეთანხმების გარეშე, მათ არ შეეძლოთ სკოლებში რელიგიური სწავლება, სახელმწიფოს მიერ აღიარებული საქორწინო რიტუალების ჩატარება ან ჯანდაცვისა და სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში შესაბამისი მომსახურების განევა. ხელისუფლების განმარტებით, ისინი ვერ აკმაყოფილებდნენ ხორვატიის მთავრობის მიერ შესაბამისი ინსტრუქციით დაწესებულ მოთხოვნებს, კერძოდ ისინი არ არსებობდნენ ხორვატიაში 1941 წლამდე და არ ჰყავდათ 6.000 მიმდევარი.

ნორმა: მუხლი მე-14 მე-9 მუხლთან მიმართებაში: მიუხედავად იმისა, რომ კონვენცია არ ავალდებულებს ხელმოწერ მხარეს აღიარებულმა რელიგიურმა ქორწინებამ სამოქალაქო ქორწინების თანაბარი ეფექტი იქონიოს, ან დაუშვას რელიგიური სწავლება სკოლებში, ხორვატია გარკვეულ რელიგიურ გაერთიანებებს აძლევდა რელიგიური სწავლების უფლებას სკოლებში და აღიარებდა მათ მიერ შესრულებულ საქორწინო რი-

ტუალს. მას შემდეგ რაც ხელმოწერი მხარე გასცდება ვალდებულებების ფარგლებს და აამოქმედებს დამატებით უფლებებს, ასეთი უფლებების მინიჭებისას მას, მე-14 მუხლიდან გამომდინარე, არ აქვს უფლება, განახროციელოს დისკრიმინაციული მიდგომა. განმცხადებლების შემთხვევაში, ხელისუფლება უარს ეუბნებოდა შეთანხმების გაფორმებაზე, ვინაიდან ეს დენომინაციები ვერ აკმაყოფილებდნენ ისტორიულ და რაოდენობრივ მოთხოვნებს. მიუხედავად ამისა, ხელისუფლებას დადებული ჰქონდა ასეთი შეთანხმება სხვა დენომინაციებთან. სხვა დენომინაციებთან შეთანხმებები გაფორმებული იყო სპეციალური კომისიის დასკვნის საფუძველზე, რომლის თანახმადაც ისინი წარმოადგენდნენ ისტორიულ-რელიგიურ თემებს ევროპულ კულტურულ წრეში. სახელმწიფომ ვერ განმარტა, თუ რატომ ვერ აკმაყოფილებდნენ ამ კრიტერიუმს განმცხადებლები. შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ შეთანხმების გასაფორმებლად აუცილებელი კრიტერიუმები არ იყო დაფუძნებული თანასწორობის პრინციპზე.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

მე-12 დამატებითი ოქმის პირველი მუხლი: ეროვნული კანონმდებლობით სახელმწიფოს ენიჭება დისკრეციული უფლებამოსილება რელიგიურ მიმდინარეობასთან ისეთი შეთანხმების გაფორმებისას, რომელიც ამ მიმდინარეობას მისცემს შესაძლებლობას რელიგიური სწავლება ანარმოოს სკოლაში და მისი საქორწინო რიტუალი იყოს ოფიციალურად აღიარებული. განმცხადებელი ეკლესიების საჩივარი არ მოიცავდა „მათთვის ეროვნული კანონმდებლობით მინიჭებულ სპეციალურ უფლებებს“. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ მიიჩნია, რომ საჩივარი მე-12 დამატებითი ოქმის განმარტებითი მოხსენების თანახმად ხვდებოდა დამატებითი ოქმის დაცვის ქვეშ, ვინაიდან ეხებოდა დისკრიმინაციას ხელისუფლების მხრიდან დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ დაადგინა მე-14 მუხლის დარღვევა მე-9 მუხლთან მიმართებით, თუმცა, საჭიროდ არ მიიჩნია საჩივრის განხილვა მე-12 დამატებითი ოქმთან მიმართებით.

გაჟელაკი პოლონეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №7710/02 (სექცია IV)

გადანყვეტილების მიღების თარიღი - 15.06.2010

გადანყვეტილება ძალაში შევიდა - 22.11.2010

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: ეროვნებით პოლონელი სამი განმცხადებელიდან ორი- ქალბატონი და ბატონი გაჟელაკები არიან, მესამე განმცხადებლის, მათეუმ გაჟელაკის მშობლები. ქალბატონი და ბატონი გაჟელაკები არიან აგნოსტიკები. მშობლების სურვილის შესაბამისად, მესამე განმცხადებელი არ ესწრებოდა რელიგიის გაკვეთილებს. განმცხადებლის მშობლები სისტემატიურად სთხოვდნენ სკოლას სასწავლო პროგრამაში ეთიკის გაკვეთილების გათვალისწინებას. მიუხედავად ამისა, მათი თხოვნა არ დაკმაყოფილდა, ვინაიდან არ იყო ეთიკის გაკვეთილების მსურველი მოსწავლეების საკმარისი რაოდენობა. მესამე განმცხადებლის საშუალო განათლების ატესტატში რელიგიის/ეთიკის ნიშნის გრაფა ცარიელი იყო.

ნორმა: მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან მიმართებით:

ა) დასაშვებობა: საჩივარი შეუთავსებელი იყო „RATIONE PERSONAE“-ის საფუძველზე პირველ და მეორე განმცხადებელთან დაკავშირებით.

ბ) საქმის არსებითი გარემოებები: მესამე განმცხადებლის საშუალო განათლე-

ბის ატესტატში რელიგიის/ეთიკის გარაფის შეუვსებლად დატოვება აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების უარყოფით ასპექტში ხვდებოდა, ვინაიდან, შესაძლებელია გამოაშკარავებულიყო განმცხადებლის არარელიგიურობა. შესაბამისად, მე-14 მუხლის განხილვა მე-9 მუხლთან მიმართებით დასაშვები იყო. მესამე განმცხადებელი ჩიოდა ეთიკის გაკვეთილების არარსებობისა და მის ატესტატში შესაბამისი ნიშნის არარსებობის დისკრიმინაციულობაზე. სასამართლომ საჭიროდ ჩათვალა საქმე განეხილა იმ ნავარაუდევი განსხვავების ფარგლებში, რომელიც არსებობდა არარელიგიურ განმცხადებელსა (რომელსაც შეეძლო და სურდა, მაგრამ არ ჰქონდა შესაძლებლობა ეთიკის გაკვეთილებს დასწრებოდა) და იმ მოსწავლეებს შორის, რომლებიც ესწრებოდნენ რელიგიის გაკვეთილებს. განსხვავება მდგომარეობდა შესაბამისი ნიშნის არარსებობაში. ეროვნული კანონმდებლობა, რომელიც ითვალისწინებს შესაბამის შეფასებას - რელიგიის გაკვეთილის ნიშანს რელიგიის ან ეთიკის საგანში, არ შეიძლება თავისთავად ჩაითვალოს მე-14 მუხლის დარღვევად მე-9 მუხლთან მიმართებით, ვინაიდან მოიცავს მხოლოდ ნეიტრალურ ინფორმაციას მოსწავლის მიერ ორიდან ერთ-ერთი არჩევითი გაკვეთილის დასწრების შესახებ. თუმცა, ასეთ შემთხვევაში რეგულაცია პატივს უნდა სცემდეს მოწაფეების უფლებას, პირდაპირი ან არაპირდაპირი იძულებით, არ გაამხილონ თავიანთი რელიგიური რწმენის თაობაზე ინფორმაცია. განათლების ატესტატში რელიგიის ან ეთიკის ნიშნის საკითხის განხილვისას, საკონსტიტუციო სასამართლომ ივარაუდა, რომ ასეთი ნიშნის არსებობა ობიექტური დამკვირვებლისთვის იქნებოდა მიმანიშნებელი, რომ ნებისმიერ დაინტერესებულ მოწაფეს შეეძლო საკუთარი ინტერესის საფუძველზე დასწრებოდა ორი არჩევითი საგნიდან რომელიმეს; ასევე, ობიექტური დამკვირვებელი ვერ შეძლებდა განესაზღვრა, კონკრეტულად რომელ გაკვეთილს ესწრებოდა მოწაფე. მიუხედავად იმისა, რომ ასეთი მსჯელობა და ვარაუდი იყო უდავო, საჭირო გახდა მესამე განმცხადებლის პრაქტიკაში ჩამოყალიბებული ვითარების ანალიზი. „რელიგიის/ეთიკის“ გრაფაში ნიშნის არარსებობა ნებისმიერი ადამიანისთვის იქნებოდა იმის მანიშნებელი, რომ მესამე განმცხადებელი არ ესწრებოდა რელიგიის გაკვეთილებს, და შესაძლებელი იყო მესამე განმცხადებლის, როგორც არარელიგიური ადამიანის განხილვა. ასეთი დასკვნა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენდა ისეთ ქვეყანაში, როგორიც პოლონეთია, სადაც მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი რომელიმე კონკრეტული რელიგიის მიმდევარია. უფრო მეტიც, 2007 წლიდან, ახალი რეგულაციის თანახმად, „რელიგიის/ეთიკის“ საგნის ნიშანი გამოიყენებოდა კონკრეტული სკოლის სასწავლო წლის საშუალო არითმეტიკული ნიშნის გამოანგარიშებისას. ასეთი წესი, აშკარად, უარყოფით გავლენას მოახდენდა იმ მოწაფეების მდგომარეობაზე, რომლებსაც არ ჰქონდათ შესაძლებლობა დასწრებოდნენ ეთიკის გაკვეთილებს. ასეთი მოწაფეებისთვის, აშკარად, გართულებოდა საშუალო არითმეტიკული ნიშნის გაზრდა, ან შესაძლებელია, განეცადათ ზეწოლა და თავიანთი რელიგიური მრწამსის წინააღმდეგ, დასწრებოდნენ რელიგიის გაკვეთილებს, რათა გაეუმჯობესებინათ საშუალო არითმეტიკული ნიშანი. მესამე განმცხადებლის სასკოლო სერტიფიკატებში „რელიგიის/ეთიკის“ გრაფის შეუვსებლად დატოვებამ მის მიმართ უსაფუძვლო სტიგმა შექმნა. ასეთი გარემოებების არსებობის გამო, სასამართლო არ დააკმაყოფილა მსჯელობამ, რომ განსხვავებული მოპყრობა იმ მოწაფეებისადმი, რომლებიც ესწრებოდნენ რელიგიის გაკვეთილებს მთელი სასწავლო წლის განმავლობაში და იმ მოწაფეებს შორის, რომლებიც ესწრებოდნენ ეთიკის გაკვეთილებს, იყო ობიექტურად და სამართლიანად დასაბუთებული და რომ არსებობდა საკმარისი მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი განხორციელებულ ზომასა და მიღწეულ მიზანს შორის. სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფოს დარღვეული ჰქონდა მისთვის მინიჭებული მიხედულობის ზღვარი, ვინაიდან დარღვეული იყო მესამე განმცხადებლისთვის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული რელიგიის გამოხატვის უფლება.

დასკვნა: დარღვევა (ექვსი ხმა ერთის წინააღმდეგ).

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი: პოლონეთში, რელიგიის და ეთიკის გაკვეთილები მიმდინარეობდა პარალელურად. საგნები იყო არჩევითი და მათი არჩევა დამოკიდებული იყო მშობლების ან შვილის სურვილზე, გაკვეთილის დანიშვნა ხდებოდა მსურველი მოწაფეების საკმარისი რაოდენობის არსებობის შემთხვევაში. რელიგიის ან ეთიკის სწავლება განსაზღვრული იყო პოლონეთის კანონმდებლობით, რაც ხდებოდა სახელმწიფოს მიხედულობის ზღვარში, თავად განსაზღვროს სასწავლო პროგრამა. შესაბამისად, ეთიკის გაკვეთილის დანიშვნის ნავარაუდევ შეუძლებლობას არ დაურღვევია პირველი და მეორე განმცხადებლის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული უფლება.

დასკვნა: დაუშვებელი (აშკარად დაუსაბუთებელი).

მოსკოვის იეჰოვას მოწმიები რუსეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №302/02 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 10.06.2010

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 22.11.2010

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-11 მუხლი

შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელმა გაერთიანებამ - იეჰოვას მოწმეთა მოსკოვის ფილიალმა - იურიდიული პირის სტატუსი მოიპოვა 1993 წლის დეკემბერში. 1997 წლის ოქტომბერში ძალაში შევიდა კანონი სინდისის თავისუფლებისა და რელიგიური გაერთიანებების შესახებ. აღნიშნული კანონის თანახმად, რელიგიური გაერთიანებები ვალდებული იყვნენ მათი წესდებები შესაბამისობაში მოეყვანათ კანონის ახალ მოთხოვნებთან და იუსტიციის დეპარტამენტში ხელახალი რეგისტრაცია გაეწეოთ. განმცხადებელმა გაერთიანებამ ხუთჯერ, უშედეგოდ სცადა ხელახალი რეგისტრაცია. იმის მიუხედავად რომ 2002 წელს სასამართლომ გაერთიანების ხელახალ რეგისტრაციაზე უარი შეაფასა, როგორც უკანონო და დაუსაბუთებელი, განმცხადებელმა ვერ შეძლო ხელახალი რეგისტრაციის გავლა.

ამავე დროს, არასამთავრობო ორგანიზაციის მიერ რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის მიმართ გაკეთებული განცხადებების თანმდევად, პროკურორმა სამოქალაქო წესით მიმართა სასამართლოს რელიგიური გაერთიანების დაშლის მოთხოვნით. დავა სასამართლოში დასრულდა 2004 წელს, სასამართლომ გასცა ორდერი რელიგიური გაერთიანების დაშლის თაობაზე და დაუნესა საქმიანობის მუდმივი აკრძალვა. განმცხადებელი გაერთიანების საჩივარი არ დაკმაყოფილდა.

ნორმა: მე-9 მუხლი, მე-11 მუხლთან მიმართებაში: ორდერი დაშლის თაობაზე წარმოადგენს ჩარევას, ვინაიდან მის საფუძველზე განმცხადებელმა გაერთიანებამ დაკარგა იურიდიული პირის სტატუსი და გაუუქმდა ის უფლებები, რომლებითაც ადრე სარგებლობდა. აღნიშნული ჩარევა გათვალისწინებული იყო კანონით და მიმართული იყო კანონიერი მიზნის მიღწევისკენ, რომელსაც წარმოადგენდა სხვების ჯანმრთელობისა და უფლებების დაცვა. მიუხედავად ამისა, ასეთი ჩარევა არ ყოფილა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში, ვინაიდან სასამართლოებმა სათანადოდ ვერ დაასაბუთეს გატარებული ღონისძიება, ასევე აღნიშნული ღონისძიება იყო აშკარად არაპროპორციული დასახული მიზნის მიღწევისათვის.

ა) სათანადო და შესაფერისი საფუძვლის არარსებობა: რაიონული სასამართლოს დასკვნები, რომლებიც გამოტანილი იყო ორდერის სასარგებლოდ, არ ეფუძნებოდა

შესაბამისი ფაქტების მისაღებ შეფასებას. მაგალითისთვის, წარმოდგენილი არ ყოფილა მტკიცებულება არასრულწლოვნების ნავარაუდები იძულების, ორგანიზაციაში შეტყუებისა და თვითმკვლელობის ნახალისების თაობაზე. სასამართლოს დასკვნები, აშკარად ემყარებოდა იეჰოვას მოწმეთა შესახებ დაუსაბუთებელ, წინასწარ ჩამოყალიბებულ, პრეიუდიციულ წარმოდგენებს, რასაც შედეგად მოჰყვა დაცვის მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებების დაუსაბუთებელი უარყოფა. სხვა ბრალდებები, განმცხადებელი გაერთიანების მიმართ, ვითომდა, წევრების პირადი ცხოვრების უფლების დარღვევის, არანევრი მშობლების/მშობლის უფლებების დარღვევის თაობაზე, ასევე, წევრების მიერ საჭიროებისას სისხლის გადასხმაზე უარის თქმის და სამოქალაქო ვალდებულებების შეუსრულებლობის ნახალისების თაობაზე უარყოფილი იქნა სასამართლოს მიერ შემდეგი მიზეზების გამო:

1) პირადი ცხოვრების პატივისცემა, კერძოდ, უფლება სამსახურის არჩევაზე: მრავალმა რელიგიამ განსაზღვრა მორჩილებისა და ქცევის დოქტრინული სტანდარტები, მიმდევრებმა გამოხატეს სურვილი, მკაცრად დაეცვათ რელიგიის მიერ ნაკარნახევი წესები. გაერთიანების წევრებმა მისცეს ჩვენება, რომ ისინი საკუთარი ნებით მისდევდნენ იეჰოვას მოწმეების მიერ ჩამოყალიბებულ დოქტრინას და თავადვე განსაზღვრავდნენ საკუთარ სამუშაო ადგილს, აბალანსებდნენ სამუშაო და თავისუფალ დროს და ასევე, რელიგიური აქტივობებისთვის მიძღვნილ დროს. ისინი, ვინც გაერთიანებაში რელიგიურ მსახურებას ახორციელებდნენ, იყვნენ არა დასაქმებული თანამშრომლები, არამედ მოხალისეები და, შესაბამისად, მათ არ ეხებოდათ შრომის წესები. მოხალისეობრივი შრომა ან შრომის ნახევარი განაკვეთი არ ეწინააღმდეგება ევროპული კონვენციის პრინციპებს და, ამდენად, სასამართლომ ვერ შეძლო დაედგინა რაიმე სახის მწვავე სოციალური აუცილებლობა ჩარევის დასასაბუთებლად.

2) არანევრი მშობლების/მშობლის უფლებები: მართალია, შერეული ქორწინების შედეგად შობილი ბავშვები, არანევრი მშობლის წინააღმდეგობის მიუხედავად, მონაწილეობდნენ გაერთიანების საქმიანობაში, მაგრამ ეს ხდებოდა იეჰოვას მოწმე მშობილის ნება-სურვილით და არა გაერთიანების არასათანადო ქმედების საფუძველზე. პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლის თანახმად, წევრი სახელმწიფოები ვალდებული არიან პატივი სცენ მშობლების უფლებას, თავიანთი რელიგიური მრწამსის საფუძველზე აღზარდონ შვილები, მე-7 დამატებითი ოქმის მე-5 მუხლი კი, შვილებთან მიმართებით მეუღლეების თანაბარ უფლებებს განსაზღვრავს. ეს შეეხება ბავშვის რელიგიურ აღზრდასაც და განათლებასაც, მეუღლეებს შორის მსგავსი დავები კი შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობის მიხედვით უნდა გადაწყდეს.

3) სისხლის გადასხმა: სამედიცინო დახმარების მიღება ან სამედიცინო დახმარების მიღებაზე უარი, ან ალტერნატიული დახმარების არჩევა სასიცოცხლო მნიშვნელობისაა თვითგამორკვევისა და პირადი დამოუკიდებლობისათვის. ბევრ სახელმწიფოში ყოფილა იეჰოვას მოწმეების მხრიდან სისხლის გადასხმაზე უარის თქმის შემთხვევები და მიუხედავად იმისა, რომ პაციენტის ჯანმრთელობის დაცვა წარმოადგენს სიცოცხლის გადარჩენის ძალიან ძლიერ საჯარო ინტერესს, ის დათმობილი უნდა იყოს პაციენტის უფრო ძლიერი ინტერესის სასარგებლოდ, თავად განსაზღვროს საკუთარი ცხოვრების მიმდინარეობა. რუსეთის კანონმდებლობაში დეტალურად იყო განსაზღვრული სამედიცინო დახმარებაზე უარის უფლება, ან სამედიცინო დახმარების შეწყვეტის უფლება მას შემდეგ, რაც პაციენტი გააცნობდნენ დახმარებაზე უარის ან დახმარების შეწყვეტის შესაძლო შედეგებს. არ იყო წარმოდგენილი არანაირი მტკიცებულება იმის თაობაზე, რომ განმცხადებელი გაერთიანება ზეწოლას ან უარყოფით ზეგავლენას ახდენდა თავის წევრებზე ამ საკითხში. იმ შემთხვევაში, როდესაც პაციენტი ბავშვი იყო, ეროვნული კანონმდებლობა იძლეოდა შესაძლებლობას მშობლის გადაწყვეტილება ბავშვისთვის სამედიცინო დახმარებაზე სასამართლო წესით გაუქმებულიყო. საბოლოო ჯამში, არ ყოფილა დადგენილი მწვავე სოციალური მოთხოვნილება, რომელიც გაამართლებდა რელიგიის სფეროში პიროვნების დამოუკი-

დებლობის შეზღუდვას.

4) სამოქალაქო ვალდებულებების შეუსრულებლობის ნავარაუდვეი წახალისება: რელიგიური დარიგება სავალდებულო სამხედრო სამსახურზე უარის შესახებ სრულ შესაბამისობაში იყო ეროვნულ კანონმდებლობასთან, რომელიც შესაძლებლობას აძლევდა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირებს, უარი ეთქვათ სამხედრო სამსახურზე და მოეთხოვათ ალტერნატიული სამსახურის გავლა, ასევე არ ყოფილა დაფიქსირებული კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონეთა მიერ ალტერნატიულ სამსახურზე უსაფუძვლოდ უარის თქმის არცერთი შემთხვევა. ეროვნულ სასამართლოებს არ მოუყვანიათ ეროვნული კანონმდებლობიდან არცერთი ნორმა, რომელიც მოითხოვდა იეჰოვას მოწმეებისგან სახელმწიფოებრივი სიმბოლიკის პატივისცემას; არც სახელმწიფო დღესასწაულებში მონაწილეობის ვალდებულება არსებობდა საკანონმდებლო დონეზე. შესაბამისად, ვერ დადასტურდა კანონით დადგენილი სამოქალაქო ვალდებულებების შეუსრულებლობის წახალისების ფაქტი.

ბ) პროპორციულობა: 2004 წლამდე, ვიდრე გაერთიანება დაიშლებოდა, განმცხადებელი გაერთიანება არსებობდა და საქმიანობდა მოსკოვში 12 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში. ამ ხნის განმავლობაში, გაერთიანების არცერთი უზუტესი ან წევრი არ ყოფილა რაიმე სახის სისხლის სამართლებრივი დევნისა თუ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი გადაცდომის ობიექტი. მიუხედავად ამისა, სხვა რელიგიურ მიმდინარეობებთან ერთად, რომლებიც მოსკოვის ხელისუფლების წამომადგენლების მიერ მიჩნეულნი იყვნენ, როგორც „არატრადიციულები“, მოხდა განსხვავებული მოპყრობისთვის სწორედ, ამ რელიგიური გაერთიანების გამოყოფა. გაერთიანების იძულებითი დაშლა და მისი საქმიანობის აკრძალვა იყო ერთადერთი სანქცია, რომლის გამოყენებაც შეეძლოთ მოსკოვის სასამართლოებს იმ რელიგიური გაერთიანებების მიმართ, რომლებიც, ვითომდა, სინდისის თავისუფლებისა და რელიგიური გაერთიანებების შესახებ კანონის მოთხოვნებს არღვევდნენ; ამ სანქციის გამოყენება ხდებოდა განურჩევლად გადაცდომის სიმძიმისა. ასეთი მძიმე ღონისძიება იეჰოვას ათასობით მოწმეს ართმევდა რელიგიური მსახურებისთვის გაერთიანების უფლებას. ამდენად, თუკი დავუშვებთ, რომ მსგავსი ჩარევის საფუძველი მართლაც, არსებობდა, გამოყენებული საშუალება მისაღწევი მიზანთან არაპროპორციული იყო.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

სასამართლომ, ასევე, დაადგინა მე-6 მუხლის პირველი ნაწილის დარღვევა გაერთიანების დაშლის დროში გაჭიანურებული პროცედურების გამო.

აჰმეტ არსლანი და სხვები თურქეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №41135/98 (სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 23.02.2010

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 04.10.2010

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: ეროვნებით თურქი განმცხადებლები- აჰმედ არსლანი და 126 სხვა პირი, რომლებიც მიეკუთვნებიან „ACZIMENDI KARİKATI“ რელიგიურ ჯგუფს. 1996 წლის ოქტომბერში, ისინი ერთმანეთს შეხვდნენ რელიგიურ ცერემონიაზე, რომელიც მეჩეთში ჩატარდა. ცერემონიის დასრულების შემდეგ ქუჩაში მოენო მსვლელობა. მსვლელობის მონაწილეებს ეცვათ ჯგუფისთვის დამახასიათებელი გამორჩეული ტანსაცმელი. ქუჩებში მომხდარი რამდენიმე ინციდენტის შემდგომ, განმცხადებლები დააპატიმრეს და გადაიყვანეს პოლიციის განყოფილებაში. ანტიტერორისტული კანონის დარღვევის გამო მათ მიმართ სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა. 1997 წელს ისინი რელიგიურ სამოსში გამოწყობილები წარდგნენ ეროვნული უსაფრთხოების სასამართლოს წინაშე. სასამართლო მოსმენის შემდეგ, სხვა ბრალდებებთან ერთად, მათი გასამართლება მოხდა, ასევე, სასამართლოს მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობისა და ტურბანების მოხდის გამო. განმცხადებლებს სასჯელი 1997 წლის მარტში შეეფარდათ. სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება უშედეგოდ დასრულდა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: განმცხადებლებს მსჯავრი დაედოთ იმ კანონის დარღვევისთვის, რომელიც საჯარო თავშეყრის ადგილებში გარკვეული ტანისამოსის ტარებას კრძალავდა. დარღვევის დრო და ადგილი არ ყოფილა შემოფარგლული მხოლოდ იმ ინციდენტით, რომელიც ეროვნული უსაფრთხოების სასამართლომ განიხილა, არამედ შეეხებოდა უფრო ადრეულ, 1996 წლის ოქტომბერსა და 1997 წლის იანვარს შორის პერიოდსაც. ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ განცხადებლებს მსჯავრი დაედოთ არა ეროვნული უსაფრთხოების სასამართლოსადმი გამოჩენილი უპატივცემულობის, არამედ რელიგიური ტანისამოსის ტარების გამო საჯარო თავშეყრის ადგილებში. განმცხადებლებს, როგორც რელიგიური ჯგუფის წევრებს, სწამდათ, რომ ასეთი ჩაცმულობა მათი რელიგიური რწმენის შესაბამისი იყო. განმცხადებლების მსჯავრდება რელიგიური ტანისამოსის ტარების გამო ხვდებოდა მე-9 მუხლით დაცული უფლების ქვეშ. შესაბამისად, თურქული სასამართლოების გადაწყვეტილება წარმოადგენდა ჩარევას მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებაში, ჩარევის სამართლებრივი საფუძველი, უდავოდ, კანონით განსაზღვრული იყო. უფლების შეზღუდვა ითვალისწინებდა სეკულარული პრინციპების პატივისცემას და დაცვას, ემსახურებოდა ისეთი მიზნების მიღწევას, როგორიცაა საჯარო უსაფრთხოების დაცვა, არეულობისა და სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა. თუმცა, განმცხადებლები წარმოადგენდნენ რიგით მოქალაქეებს. ისინი არ იყვნენ სახელმწიფო მოსამსახურეები, შესაბამისად სამსახურებრივი ვალდებულებებიდან გამომდინარე, არ იყვნენ კანონმდებლობით შეზღუდულები საკუთარი რელიგიური რწმენის საჯაროდ გამოხატვაში. უფრო მეტიც, განმცხადებლებს მსჯავრი დაედოთ გარკვეული ტანისამოსის ტარებისთვის ისეთ ადგილებში, რომლებიც ღიაა ყველასთვის, რადგან სახელმწიფო დაწესებულებებში რელიგიური სიმბოლიკის ტარება შეიძლება შეიზღუდოს რელიგიური ნეიტრალიტეტის სასარგებლოდ. გარდა ამისა, საქმეში არ არსებობდა არანაირი მინიშნება, თუ რა ფორმით შეიძლებოდა განმცხადებლების რელიგიის გამოხატვას (რელიგიური ტანისამოსის ტარებით) საფრთხე შეექმნა საჯარო წესრიგისთვის ან რა ფორმით შეეძლო ზენოლა მოეხდინა სხვათა უფლებებზე. არც იმის თაობაზე არსებობდა რაიმენაირი მინიშნება, რომ განმცხადებლები რელიგიის

გამოხატვის გზით მიზნად ისახავდნენ გამველელ მოქალაქეებზე შეუსაბამო ზეწოლას მათი რელიგიური რწმენის გავრცელებისათვის. ამასთან, სადავო შეზღუდვის აუცილებლობა დადგენილი არ ყოფილა. განმცხადებლების რელიგიისა და რწმენის გამოხატვის შეზღუდვა არ იყო დაფუძნებული სათანადო საფუძვლებზე კონვენციის მე-9 მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე.

დასკვნა: დარღვევა (ექვსი ხმა ერთის წინააღმდეგ).

დიმიტრასი და სხვები საპროტესტო წინააღმდეგ

განაცხადი №42837/06, №3237/07, №3269/07, №35793/07 და №6099/08 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 03.06.2010

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 03.09.2010

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: 2006-2007 წლებში განმცხადებლები მონმეებად დაიბარეს სასამართლოში. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის თანახმად, მონმეები ვალდებული იყვნენ ბიბლიაზე ხელის დადებით დაედოთ რელიგიური ფიცი. ყოველ ჯერზე ისინი იძულებულნი იყვნენ ეცნობებინათ სასამართლოსთვის, რომ არ იყვნენ მართლმადიდებელი ქრისტიანები და რელიგიური ფიცის მაგივრად ერჩივნათ დაედოთ საზეიმო ფიცი. რამდენიმე შემთხვევაში, სასამართლო პროცესის ჩანაწერებში, ფიცის სტანდარტულ ტექსტში სიტყვები „მართლმადიდებელი ქრისტიანი“ იყო გადახაზული და ხელით იყო ჩანერილი „ათეისტი“ და ასევე „დადო საზეიმო ფიცი“.

ნორმა: მე-9 მუხლი: როგორც საქმიდან ირკვევა, არსებობდა პრეზუმპცია განმცხადებლების მართლმადიდებელ ქრისტიანებად მიჩნევის თაობაზე და მათ უწევდათ სანინააღმდეგოს ახსნა, რომ იყვნენ ათეისტები ან იუდეველები, რათა შეცვლილიყო ფიცის სტანდარტული ტექსტი. შესაბამისად, სახეზე იყო განმცხადებლების რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევა. ჩარევა გათვალისწინებული იყო კანონით და ემსახურებოდა საზოგადოებრივ წესრიგსა და სასამართლო ხელისუფლების განხორციელების კანონიერ მიზანს. რაც შეეხება დასახული კანონიერი მიზნის მიღწევის ღონისძიებების პროპორციულობას, სასამართლომ მიიჩნია, რომ კანონში არსებული ნორმები რელიგიურ თავისუფლებასთან შეუთავსებელი იყო, ვინაიდან სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში არსებობდა მართლმადიდებელ ქრისტიანად ყოფნის პრეზუმფცია და შესაბამისი ფიცის დადების ვალდებულება. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში, ასევე, არსებობდა ვალდებულება, მონმეებს გაემხილათ საკუთარი რელიგიური კუთვნილება, იმისათვის რომ თავიდან აერიდებინათ რელიგიური ფიცის დადება. უფრო მეტიც, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ავალდებულებდა მონმეებს, გაემხილათ მათი რელიგიური კუთვნილება, რათა ისინი დაშვებული ყოფილიყვნენ საქმის განხილვაზე, მაშინ, როდესაც სამოქალაქო პროცესის მონმეებს შეეძლოთ გაეკეთებინათ არჩევანი რელიგიურ აღთქმას (ფიცს) და საზეიმო ფიცს შორის და შესაბამისად, არ ეკისრებოდათ საკუთარი რელიგიური კუთვნილების გამჟღავნების ვალდებულება. განმცხადებლებს კანონი ავალდებულებდა საკუთარი რელიგიური მრწამსის გამხელას, რათა მიეღოთ საზეიმო ფიცის დადების უფლება, შესაბამისად, აღნიშნული წარმოადგენდა რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას. ჩარევა იყო დასახული მიზნის მიღწევისთვის არაპროპორციული ღონისძიება და ამდენად, გაუმართლებელი.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

კიმლია და სხვაები რუსეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №76836/01 და №32782/03 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 10.01.2009

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 03.01.2010

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: პირველი განმცხადებელი პირველი ბატონი კიმლია და მეორე განმცხადებელი ბატონი სულტანოვი არიან რუსეთის საიენტოლოგიის ეკლესიის ფილიალების წევრები. 1994 წელს დიანეტიკის პირველი სასწავლო ცენტრი დარეგისტრირდა, როგორც არასამთავრობო ორგანიზაცია. ორგანიზაციას უარი ეთქვა ხელახალ რეგისტრაციაზე, ვინაიდან საქმიანობის მიზნები იყო რელიგიური ხასიათის. განმცხადებლებს ასევე უარი ეთქვათ ადგილობრივი რელიგიური ორგანიზაციის სტატუსით რეგისტრაციაზე, ვინაიდან ვერ დაადასტურეს რეგიონში, მინიმუმ, 15 წლის განმავლობაში არსებობისა და საქმიანობის ფაქტი.

ნორმა: მუხლი მე-9 მე-11 მუხლთან მიმართებით:

ა) გამოყენებადობა: სასამართლომ აღნიშნა, რომ არ არსებობდა ერთიანი ევროპული მიდგომა საიენტოლოგიის სწავლების რელიგიური ბუნების შესახებ და არც მის პრეროგატივას წარმოადგენდა განესაზღვრა-რიგი რწმენები და მასთან დაკავშირებული მსახურება წარმოადგენდა თუ არა რელიგიას კონვენციის მე-9 მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე. მიუხედავად ამისა, რამდენადაც რუსეთის ხელისუფლებამ მიიჩნია საიენტოლოგიის ეკლესიის ფილიალების ბუნება რელიგიურად, შესაბამისად, მე-9 მუხლი აღნიშნულ შემთხვევაზე ვრცელდებოდა. უფრო მეტიც, რადგან რელიგიური საზოგადოებები ტრადიციულად არსებობდნენ ორგანიზებული სტრუქტურების ფორმით და განმცხადებელი ჩიოდა გაერთიანების უფლების ნაგარაუდებ შეზღუდვაზე, შესაბამისად, მე-9 მუხლი უნდა განხილულიყო მე-11 მუხლთან მიმართებით.

ბ) არსებითი გარემოებები: რელიგიურ ჯგუფს სამართლებრივი სტატუსის გარეშე არ შეუძლია მიიღოს და ისარგებლოს იმ უფლებებით, რომლებითაც სარგებლობს სამართლებრივი სტატუსის მქონე ორგანიზაცია. მაგალითისთვის: საკუთრების უფლებით, საბანკო ანგარიშის გახსნის უფლებით, თანამშრომლების დაქირავების უფლებით, სასამართლოში მოსარჩელედ და მოპასუხედ ყოფნის უფლებით; ეს უფლებები აუცილებელია რელიგიის თავისუფლებით სათანადო სარგებლობისთვის. ამას გარდა, რუსული კანონმდებლობის მიხედვით, მხოლოდ „რელიგიურ ორგანიზაციებს“ ჰქონდათ უფლება დაეარსებინათ ღვთისმსახურების ადგილები, ჩაეტარებინათ რელიგიური მსახურება, გაეგრძელებინათ რელიგიური ლიტერატურა. შესაბამისად, შეზღუდული რელიგიური ჯგუფების შეზღუდული სტატუსი ხელს უშლიდა წევრებს ეფექტურად ესარგებლათ რელიგიის თავისუფლებით და, შესაბამისად, ხდებოდა განმცხადებლისთვის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებაში ჩარევა. უფლებაში ჩარევა იყო კანონით გათვალისწინებული და ემსახურებოდა საჯარო წესრიგის დაცვას. მიუხედავად ამისა, განმცხადებლებს უფლება შეეზღუდათ არა იმიტომ, რომ მათ საქმიანობაში რაიმე სახის გადაცდომას ფიქსირდებოდა, არანედ შეზღუდვა გამოწვეული იყო კანონის ავტომატური მოქმედებით. სახელმწიფომ ვერ შეძლო დაესაბუთებინა, რომ შეზღუდვა გამოწვეული იყო გადაუდებელი საზოგადოებრივი აუცილებლობით, ასევე, ვერ შეძლო დაესაბუთებინა, თუ რით იყო განპირობებული რელიგიური ჯგუფების რეგისტრაციისთვის ასეთი ხაგრძლივი ვადის დაწესება. მკაცრ იერარქიულ სტრუქტურაში 15 წლიანი ვადა ეხებოდათ მხოლოდ ახლად დაარსებულ რელიგიურ ჯგუფებს. ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლის რელიგიისა და გაერთიანების თავისუფლებებში ჩარევა არ ყოფილა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

მ ი რ ო ლ უ ზ ო ვ ი დ ა ს ს ზ ე პ ი ლ ა ტ ვ ი ი ს წ ი ნ ა ა ლ მ დ ე ბ

გ ა ნ ა ც ხ ა დ ი № 798/05 (ს ე ქ ც ი ა III)

გ ა დ ა ნ წ ე ვ ე ტ ი ლ ე ბ ი ს მ ი ლ ე ბ ი ს თ ა რ ი ლ ი - 15.09.2009

გ ა დ ა ნ წ ე ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა ძ ა ლ ა შ ი შ ე ვ ი დ ა - 15.12.2009

მ ე -9 მ უ ხ ლ ი

ა ზ რ ი ს , ს ი ნ დ ი ს ი ს ა დ ა რ ე ლ ი გ ი ი ს თ ა ვ ი ს უ ფ ლ ე ბ ა

მ უ ხ ლ ი 35

მ ი ს ა ლ ე ბ ო ბ ი ს წ ი ნ ა პ ი რ ო ბ ე ბ ი

ფ ა ქ ტ ე ბ ი : სამივე განმცხადებელი იყო რელიგიური გაერთიანების წევრი. პირველი განმცხადებელი იყო ძველმართლმადიდებლური რწმენის სულიერი მოძღვარი, დარჩენილი ორი განმცხადებელი კი რიგის ძველმართლმადიდებლური რწმენის სამწყსოს მეთაური და რიგითი წევრი. რიგის ძველმართლმადიდებლური რწმენის სამწყსო (შემდგომში RGVD) უდიდესია ლატვიაში მოქმედ 69 ძველმართლმადიდებლურ რწმენის სამწყსოებს შორის.

1995 წელს გაერთიანების სტატუსის მიღებამ, გამოიწვია სამწყსოს გაყოფა და ძალდობრივი ინციდენტები. 2001 წელს რელიგიურ საკითხთა დირექტორატის მიერ RGVD-ს მიეცა ახალი სარეგისტრაციო მონმობა. 2002 წელს რელიგიის საკითხთა დირექტორატმა მოიწონა RGVD-ს მიერ მიღებული ახალი წესდება, რომლის მიხედვითაც, მოცემული თემი სხვა რელიგიური ორგანიზაციებისაგან სრულ დამოუკიდებლობას აცხადებდა. 2002 წლის ივლისს, შედგა RGVD-ს რიგგარეშე საერთო კრება. საერთო კრება, რომელშიც განმცხადებლებიც მონაწილეობდნენ, გაიმართა რიგის ტაძარში. ამავე დროს, ტაძრის გარეთ იმართებოდა სხვა შეკრება, რომელსაც, სხვა ადამიანებთან ერთად, ძველმართლმადიდებლური რწმენის სულიერი მოძღვრებიც ესწრებოდნენ. ორივე შეხვედრის მეტოქე წევრები ამტკიცებდნენ მათ მიერ ჩატარებული კრების ლეგიტიმურობას. ტაძრის გარეთ ჩატარებული კრების მონაწილეები ითხოვდნენ RGVD-ს წესდების შეცვლას, ვინაიდან, მათი მტკიცებით, პირველმა განმცხადებელმა და მისმა მიმდევრებმა, ლიტურგიაზე რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის მღვდლის მიწვევით, უარყვეს ძველმართლმადიდებლური რწმენა და გარდაიქმნენ მართლმადიდებლებად და, შესაბამისად, დაკარგული ჰქონდათ თემის წევრობის ყველანაირი უფლება. ორივე ჯგუფი ოფიციალურ დამტკიცებას ითხოვდა დირექტორატისგან. დირექტორატმა ტაძრის გარეთ ჩატარებული კრება ცნო ლეგიტიმურად, დაარეგისტრირა, როგორც ახალი RGVD-ის სამწყსოს საბჭო. განმცხადებლები და მათი მიმდევრები გააძევეს ტაძრიდან. გაძევების დღიდან, განმცხადებლები და მათი მიმდევრები მოქმედებდნენ „გაძევებული RGVD“-ს სახელით. 2003 წელს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ დააკმაყოფილა განმცხადებლების სარჩელი დირექტორატის გადაწყვეტილების გაუქმების თაობაზე. დირექტორატმა გაასაჩივრა პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება, რეგიონალურმა სასამართლომ გადაწყვეტილება დირექტორატის სასარგებლოდ მიიღო. განმცხადებლების საკასაციო საჩივარი უზენაესი სასამართლოს სენატმა სამართლებრივი საფუძვლით არ განიხილა.

ნ ო რ მ ა : მ უ ხ ლ ი 35-ე § 3-ე : გასაჩივრების უფლების ბოროტად გამოყენება- 2008 წელს განმცხადებლებმა, ლატვიის პერიმიერ მინისტრისთვის გაგზავნილ 2 წერილში, ეჭვქვეშ დააყენეს რელიგიის საკითხთა დირექტორატის თანამშრომლების პროფესიული კომპეტენცია და დირექტორატის თავმჯდომარის კეთილსინდისიერება. წერილები შეეხებოდა სასამართლოს რეგისტრატურის, სახელმწიფო წარმომადგენლისა და განმცხადებლებს შორის მიმონერას შესაძლო მეგობრული შეთანხმების თაობაზე. წერილებს თან ერთვოდა 3 დოკუმენტის ასლი, რომლებიც იყო საიდუმლო- კონვენციის 38-ე მუხლის მე-2 პარაგრაფის და სასამართლოს რეგლამენტის 62-ე მუხლის

მე-2 პარაგრაფის შესაბამისად. წერილებზე თანდართული დოკუმენტის ასლები შეიცავდა მეგობრული შეთანხმების სამუშაო ვერსიას. მიუხედავად იმისა, რომ მეგობრული შეთანხმების ტექსტის შემცველი დოკუმენტების გადაცემას მესამე მხარისთვის, შესაძლოა, უფლების ბოროტად გამოყენება გამოეწვია, კონვენციის 35.3-ე მუხლიდან გამომდინარე, ეს არ ნიშნავს ასეთი დოკუმენტის მესამე მხარესთან დასახელების ან მესამე მხარისთვის ჩვენების აბსოლუტურ და უპირობო აკრძალვას. კონვენციის 35.3-ე და სასამართლოს რეგლამენტის 62.2-ე მუხლები მხარეებს უკრძალავენ საიდუმლო ინფორმაციის გავრცელებას მედიით და ისეთი საშუალებებით, რომელთა დახმარებითაც საიდუმლო დოკუმენტს ფართო მასები გაეცნობიან. მოცემულ შემთხვევაში, განმცხადებლები აცხადებდნენ, რომ მათთვის უცნობი იყო ამ დოკუმენტების მესამე მხარის ხელში მოხვედრის ფაქტი. თავისმხრივ, ვერც სასამართლომ დაამტკიცა განმცხადებელთა ბრალეულობა. ასეთ ვითარებაში, როდესაც არ არსებობდა არავითარი მტკიცებულება, რომ სამივე განმცხადებელს გაცხადებული ჰქონდა თანხმობა საიდუმლო დოკუმენტების მესამე მხარისათვის გადაცემის თაობაზე. სასამართლოს არ დარჩა სხვა გზა გარდა იმისა, რომ გაეთავისუფლებინა განმცხადებლები გასაჩივრების უფლების ბოროტად გამოყენებაში კონვენციის 35.3-ე მუხლიდან გამომდინარე ეჭვისგან. სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ მთავრობის შესაძლო გეგმა განმცხადებლების მიმართ რაიმე სახის სისხლის სამართლებრივ დევნაზე ან ადმინისტრაციულ სამართლებრივ პასუხისმგებლობის შესახებ საქმის წამოწყებაზე, სასამართლოს მისცემდა შესაძლებლობას, წამოენია 34 მუხლით გათვალისწინებული საკითხი, რომელიც უკრძალავს ხელმოწერ მხარეს ინდივიდუალური საჩივრისთვის რაიმე სახის დაბრკოლების შექმნას.

დასკვნა: მთავრობის პროტესტი უარყოფილ იქნა (ხმების უმრავლესობით).

მუხლი მე-9: RGVD-ს წევრებს შორის არსებულ უთანხმოებაში სახელმწიფოს წარმომადგენლების ჩართვა წარმოადგენდა ჩარევას. აღნიშნული ჩარევის შედეგად, განმცხადებლებს ჩამოერთვათ ლეგიტიმური ლიდერების სტატუსი და მათი თემი გააძევეს ტაძრიდან. სახელმწიფოს მხრიდან ჩარევა გამიზნული იყო, სულ მცირე, საზოგადოებრივი ნესრიგისა და სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად.

იმ დროისათვის, RGVD სრულიად დამოუკიდებელი და სახელმწიფოს მიერ აღიარებული იყო. 2002 წლის ივლისს, გაიმართა ძველმართლმადიდებლური რწმენის ერთი სამწყსოს, ერთდროულად, ორი შეკრება. ორივე შეკრება აცხადებდა პრეტენზიას RGVD-ს რიგგარეშე საერთო კრების სტატუსზე. როგორც სახელმწიფოსა და რელიგიურ ინსტიტუტებს შორის ურთიერთობის მარეგულირებელი სახელმწიფო ორგანო, დირექტორატი ვალდებული იყო რომელიმე შეკრების სასარგებლოდ მიეღო გადაწყვეტილება მაშინ, როდესაც ორივე მხარე ერთსა და იმავე მოთხოვნებს აყენებდა. მოცემულ შემთხვევაში, სასამართლოს უნდა განესაზღვრა, თუ რამდენად აკმაყოფილებდა დირექტორატის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებს.

ზემოთხსენებული მოვლენების თანმდევად, დირექტორატმა აღიარა ქუჩაში მიმდინარე შეკრება, გაუქმა რეგისტრაცია პირველ განმცხადებელს RGVD-ს და სარეგისტრაციო მონმობა გასცა ქუჩაში მიმდინარე შეკრებისთვის. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, სახელმწიფომ გამოითხოვა RGVD-სთვის მინიჭებული აღიარება და მისი მმართველობითი ორგანოების ქუჩის ფრაქციის მიერ ჩამოყალიბებას დაეთანხმა. კანონიერი ნდობის პრინციპი, რომელიც კონვენციის ყველა მუხლისთვის არის დამახასიათებელი და, ასევე, კონვენციის მე-9 მუხლისთვის დამახასიათებელი რელიგიური თემების სტრუქტურული ავტონომიის პრინციპი მხოლოდ სერიოზული და დამაჯერებელი მიზეზების არსებობისას შეიძლება შეიზღუდოს.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ დირექტორატის გადაწყვეტილება, ქუჩაში მიმდინარე შეკრების ლეგიტიმაციის თაობაზე, უკიდურესად არადამაჯერებელი იყო. გადაწყვეტილების მიღების ერთადერთ საფუძვლად დირექტორატის სამართლებრივი

უზრუნველყოფის სამსახურის მოსაზრება და მიღებული დოკუმენტაციის ლატვიის კანონმდებლობასთან შესაბამისობა იყო აღიარებული. ასეთი საფუძვლები არ შეიძლება მიჩნეულიყო საკმარისად.

პირველი ინსტანციის სასამართლოში დირექტორატის მიერ წარდგენილი წერილობითი მოსაზრებები, რომელიც თან ერთვოდა ევროპულ სასამართლოში წარდგენილ საქმეს, დეტალურად განმარტავდა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების მიღების მიზეზებს. წერილობითი მოსაზრებების თანახმად, რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის წარმომადგენლებთან ერთად ჩატარებული ლიტურგია, თავისთავად იყო რელიგიური მიმდინარეობის ფაქტი და, შესაბამისად, მონაწილე თემსაც ერთმეოდა უფლებები, ვინაიდან პირველი განმცხადებლის მიერ გამართულ კრებას არ ჰქონდა წესდებით გათვალისწინებული კვორუმი. დირექტორატის დასკვნები ეყრდნობოდა ორ საექსპერტო მოსაზრებას: ერთი მოსაზრება წარმოდგენილი იყო ლატვიის უნივერსიტეტის თეოლოგიურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მიერ. ირიბი მინიშნებით, განმცხადებლების და მათი მიმდევრების ნების სანინალმდევოდ, მათი რელიგიური კუთვნილების განსაზღვრით და მხოლოდ ორი ექსპერტის მოსაზრებებზე დაყრდნობით, დირექტორატმა დაარღვია ნეიტრალურობის ვალდებულება. რელიგიური კუთვნილების განსაზღვრა იყო არა სახელმწიფოს, არამედ მხოლოდდამხოლოდ უმაღლესი სულიერი წინამძღვრების საქმე. უფრო მეტიც, დირექტორატმა განსაზღვრა განმცხადებლების რელიგიური კუთვნილება, მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის საპატრიარქოდან მიღებული ჰქონდათ წერილი, რომლის მიხედვითაც განმცხადებლების ქმედება არ წარმოადგენდა რელიგიური რწმენის შეცვლას. მოცემულ შემთხვევაში, დირექტორატის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება არ ემყარებოდა სათანადო ფაქტების მისაღებ ანალიზს და, შესაბამისად, დარღვეული იყო კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილის მოთხოვნები.

საბოლოო ჯამში, დირექტორატის ჩარევა RGVD-ის ორ ჯგუფს შორის განხეთქილებაში ემყარებოდა სათანადო საფუძვლის გარეშე მიღებულ გადაწყვეტილებას, უგულებელყოფილი იყო არსებითი გარემოებები და დარღვეული იყო რელიგიურ საკითხებში სახელმწიფო ნეიტრალიტეტის ვალდებულება. დირექტორატის ჩარევის შედეგად, განმცხადებლები გამოაძევეს ტაძრიდან და აღარ ეძლეოდათ მისი დაბრუნების საშუალება, ასეთი ჩარევა არ შეიძლებოდა მიჩნეულიყო, როგორც აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში, მიუხედავად დასახული მიზნებისა.

დასკვნა: დარღვევა (ექვსი ხმა, ერთის წინააღმდეგ).

მასაჟი მოლდოვას წინააღმდეგ

განაცხადი №6303/05 (სექცია IV)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 12.05.2009

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 12.08.2009

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი, ბატონი თალგატ მასაევი, იყო არასამთავრობო ორგანიზაციის თავმჯდომარე. არასამთავრობო ორგანიზაციას ნაქირავები ჰქონდა კერძო სახლი. 2004 წელს მუსლიმთა შეკრება, რომელსაც განმცხადებელიც ესწრებოდა, ლოცვისას ჩაშალა პოლიციამ. სასამართლომ, ბატონი მასაევის მიერ სახელმწიფო აღიარების არმქონე რელიგიის მსახურების ჩატარების გამო, დაადგინა ადმინისტრაციული დარღვევა და ჯარიმის გადახდა დააკისრა განმცხადებელს. ბატონი მასაევის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, ისე რომ იგი სასამართლო სხდომაზეც არ ყოფილა მინვეული.

ნორმა: მე-9 მუხლი: ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის მიხედვით, სახელმწიფო აღიარების არმქონე რელიგიის მსახურების აღსრულება, ნებისმიერი პირისათვის ხდებოდა შესაბამისი სახდელის დაკისრების საფუძველი. ევროპულ სასამართლოს სადავოდ არ გაუხდია ხელმოწერი მხარის უფლება- რელიგიური ორგანიზაციების რეგისტრაციისთვის მე-9 და მე-11 მუხლების შესაბამისი მოთხოვნების დაწესება. სასამართლომ არ გაიზიარა მთავრობის მტკიცება იმის თაობაზე, რომ პირისთვის სახდელის დაწესება არარეგისტრირებული რელიგიური მიმდინარეობის მსახურების აღსრულებისთვის შეესაბამებოდა ევროპულ კონვენციას. მთავრობის მტკიცების გაზიარება გაუტოლდებოდა ოფიციალურად დაურეგისტრირებელ უმცირესობათა რელიგიური რწმენის გამორიცხვას და სახელმწიფოს მხრიდან ინდივიდისათვის რწმენის მიღების კარნახს. ასეთ მიდგომას სასამართლო ვერ დაეთანხმებოდა და დაადგინა, რომ განმცხადებლის უფლებების შეზღუდვა, რომელიც ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსიდან გამომდინარეობდა, იყო ჩარევა, რომელიც არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ნოლანი და კ. რუსეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №2512/04 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 12.02.2009

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 06.07.2009

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

38-ე მუხლი

საქმის განხილვა

მე-7 დამატებითი ოქმის პირველი მუხლი

უცხოელთა გაძევებასთან დაკავშირებული პროცედურული გარანტიები

ფაქტები: პირველი განმცხადებელი არის ამერიკის მოქალაქე და 11 თვის შვილის მეურვე (მეორე განმცხადებელი). პირველი განმცხადებელი იყო სუნ მიუნ მონის მიერ დაარსებული გამაერთიანებელი ეკლესიის წევრი და 1994 წლიდან, ცხოვრობდა რუსეთის ტერიტორიაზე განახლებადი ერთ წლიანი ვიზით მას შემდეგ, რაც ხსენებულმა ეკლესიამ მიიწვია რუსეთში აქტივობებში დახმარების გასანევად. 2000 წელს, რუსეთის ფედერაციის ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციაში შევიდა ცვლილება „უცხოური რელიგიური ორგანიზაციების და მისიონერების უარყოფითი ზეგავლენის წინააღმდეგ“. 2002 წელს, პირველი განმცხადებელი სამოგზაუროდ წავიდა კვიპროსში და შვილი დაუტოვა ძიძას. რუსეთში დაბრუნებისას, საპასპორტო კონტროლის ოფიცრებმა მას ჩამოართვეს პასპორტი და ერთი ლამის განმავლობაში მოათავსეს პატარა ოთახში. ამის შემდგომ, მას შეატყობინეს, რომ მისი ვიზა გაუქმებულიყო და ქვეყანაში შესვლის უფლებას ვერ მისცემდნენ, განმცხადებელი გადაფრინდა ესტონეთში. ერთი თვის შემდგომ, მას, ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე, კვლავ უარი განუცხადეს რუსეთში შესვლაზე. განმცხადებლის სარჩელი- მის მიერ ქვეყანაში შესვლაზე უარის გაუქმების თაობაზე- რეგიონულმა სასამართლომ არ განიხილა, განუხილველად დატოვების საფუძველად, სასამართლომ რუსეთის ფედერალური უსაფრთხოების სამსახურის საიდუმლო ანგარიში მიუთითა. სასამართლომ ასევე მიუთითა, რომ რუსეთის ხელისუფლების მხრიდან, განმცხადებლისა და მისი შვილის ერთად ყოფნის ხელშეშლა არ მომხდარა და არც აეროპორტის პატარა ოთახში გატარებული ღამე წარმოადგენდა თავისუფლების შეზღუდვას. განმცხადებლის სარჩელი არც საკასაციო სასამართლომ განიხილა. განმცხადებელმა შვილთან ერთად ყოფნა

მხოლოდ 2003 წელს მოახერხა, მას შემდეგ, რაც ძიძამ ბავშვი უკრაინაში ჩაუყვანა.

ნორმა: მე-9 მუხლი- (ა) ჩარევა: საემიგრაციო კონტროლი უნდა განხორციელდეს კონვენციით ნაკისრ ვალდებულებებთან შესაბამისობაში. ვინაიდან ქვეყანაში შესვლის უფლების შეზღუდვა დაკავშირებული იყო რელიგიის თავისუფლების უფლების განხორციელებასთან, შესაძლებელია, გამოიყვანდეს ამ უკანასკნელ უფლებაში ჩარევის ფაქტი. რუსეთის მთავრობა გამუდმებით ამტკიცებდა, რომ განმცხადებლის არა თუ რელიგიური მრწამსი, არამედ საქმიანობა უქმნიდა საფრთხეს ეროვნულ უსაფრთხოებას, ამასთან, არ დაუკონკრეტებია განმცხადებლის საქმიანობის არსი და უშიშროების ფედერალური სამსახურის დასკვნის წარმოდგენაზეც უარი განაცხადა, თუმცა, ამ დოკუმენტს, შესაძლებელია, რუსეთის მთავრობის მტკიცების დასაბუთება შეეძლო. უფრო მეტიც, ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის არაკვალიფიციურმა განმარტებამ, უცხოური რელიგიური ორგანიზაციებისა და მისიონერების საქმიანობის უარყოფითი გავლენის აღკვეთის შესახებ, აშკარა მინიშნება მისცა სასამართლოს, რომ განმცხადებლის ქვეყანაში არშეშვების საფუძველი მისი რელიგიური რწმენა და ორგანიზაციაში მისი სტატუსი იყო. ვინაიდან არ არსებობდა არანაირი მტკიცებულება, რომ განმცხადებელი ჩართული იყო არარელიგიურ საქმიანობაში და რამდენადაც არსებობდა ზოგადი პოლიტიკა, რომ უცხოელი მისიონერები წარმოადგენდნენ საფრთხეს ეროვნული უსაფრთხოებისთვის, პირველი განმცხადებლის გაძევება რუსეთიდან, წარმოადგენდა მისი რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას და მიმართული იყო განმცხადებლისთვის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლების შეზღუდვისკენ.

(ბ) ჩარევის დასაბუთება: ეროვნულ დონეზე ჩატარებულ სამართალწარმოებაში არ არსებობდა არავითარი მტკიცებულება იმის თაობაზე, რომ აუცილებელი იყო განმცხადებლისთვის ქვეყანაში შესვლის აკრძალვა. ფედერალური უსაფრთხოების საბჭოს არ ჰქონდა წარდგენილი არავითარი ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებიც ხაზს გაუსვამდა მათ მიერ შედგენილ ანგარიშში არსებულ დასკვნებს და არც ეროვნულ სასამართლოებს გადაუმოწმებიათ, ნამდვილად წარმოადგენდა თუ არა განმცხადებელი საფრთხეს ეროვნული უსაფრთხოებისთვის. ნებისმიერ შემთხვევაში, მე-9 მუხლი არ უშვებს ამ უფლების შეზღუდვას ეროვნული უსაფრთხოების საფუძველზე. ეს არ ყოფილა შემთხვევითი ხარვეზი, არამედ ასახავდა რელიგიური მრავალფეროვნების ძირითად მნიშვნელობას. მაშასადამე, ეროვნული უსაფრთხოების ინტერესები ვერ გამოდგებოდა რუსეთის ხელისუფლების მიერ გატარებული ღონისძიებების სასამართლოებად. არც იმის მტკიცებულება არსებობდა, რომ განმცხადებლის რელიგიური საქმიანობა სხვების უფლებებს უქმნიდა საფრთხეს. შესაბამისად, რუსეთის ხელისუფლებას არ ჰქონდა წარმოდგენილი განმცხადებლის გაძევების აუცილებლობის დამადასტურებელი არავითარი დამაჯერებელი მტკიცებულება.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

მუხლი მე-5(1)-ე ვროპული სასამართლოს შეფასებისთვის არ აქვს მნიშვნელობა ფაქტს, რომ სახეზე არ იყო ადმინისტრაციული სახდელის სახით თუ სისხლისსამართლებრივი სანქციის ფორმით თავისუფლების აღკვეთა ან შეზღუდვა. პირობები, რომლებშიც განმცხადებელმა სატრანზიტო დარბაზში ერთი ღამე (პატარა ოთახში ჩაკეტილმა მუდმივი ზედამხედველობის ქვეშ) გაატარა, თავისუფლების აღკვეთის ტოლფასი იყო, რაზეც რუსეთის ხელისუფლება იყო პასუხისმგებელი. საზღვრის გადაკვეთის ინსტრუქციები განმცხადებლის მსგავს მდგომარეობაში პირებისათვის ითვალისწინებდა ესკორტირებას და იზოლირებულ შენობაში ზედამხედველობის ქვეშ მოთავსებას იმ დრომდე, ვიდრე ისინი არ დატოვებდნენ რუსეთის ტერიტორიას. რუსეთის მთავრობამ ვერ წარმოადგინა ვერანაირი ნორმატიული აქტი ან მისი ნორმა, რათა დაესაბუთებინა იყო თუ არა თავისუფლების აღკვეთა კანონით გათვალისწინებული პროცედურა. საზღვრის გადაკვეთის ინსტრუქციები, რომლის საფუძველზეც მოხდა უფლების შეზღუდვა, არ იყო საჯაროდ გამოქვეყნებული, შესაბამისად,

არ იყო სათანადოდ ხელმისაწვდომი და განჭვრეტადი იმისათვის, რომ დაეკმაყოფილებინა „კანონის ხარისხის“ მოთხოვნები.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ნორმა: მე-5(5) მუხლი: პირველ განმცხადებელს, ეროვნული სასამართლოების მიერ, უარი ეთქვა კომპენსაციის მიღების განხორციელებადი უფლების მინიჭებაზე, იმ საფუძველით, რომ მისი დაკავება არ წარმოადგენდა თავისუფლების აღკვეთას.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ნორმა: მე-8 მუხლი- განმცხადებლისათვის 10 თვის შვილთან ფიზიკური განშორება-განმცხადებლის ქვეყნიდან გაძევების პირდაპირი შედეგი იყო. რუსეთის ხელისუფლებამ ვერ შეძლო გაეფრთხილებინა განმცხადებელი მისი გაძევების შესახებ და, შესაბამისად, მან ვერ შეძლო 10 თვის შვილის რუსეთიდან გაყვანა. განმცხადებელი იყო თავისი შვილის ერთადერთი მშობელი და მისი კანონიერი მეურვე, ბავშვი ამ დროს განსაკუთრებით დაუცველ ასაკში იმყოფებოდა. განმცხადებლისა და მისი შვილის განშორების ერთადერთ მიზეზად რუსეთის ხელისუფლებამ ეროვნული უსაფრთხოება დაასახელა, ეს საფუძველი სასამართლომ მიიჩნია დაუსაბუთებლად, რომელსაც არ შეეძლო გადაეწონა განმცხადებლის და მისი შვილის ერთად ყოფნის კანონიერი ინტერესი. საკითხი უფრო გაართულა რუსეთის ხელისუფლების უმოქმედობამ, წინასწარი გაფრთხილება მიეცა განმცხადებლისთვის მისი გაძევების თაობაზე, რის გამოც მან ვერ შეძლო სათანადო ზომების მიღება და საკუთარი შვილის გაყვანა რუსეთიდან. რუსეთის ხელისუფლების მიერ გატარებული ღონისძიებების შედეგად, ბავშვის კეთილდღეობა სრულებით იქნა უგულებელყოფილი.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ნორმა: მე-7 დამატებითი ოქმის პირველი მუხლი: გამოყენებადობა: მე-7 დამატებითი ოქმის პირველი მუხლის გამოყენებადობის განსასაზღვრად, სასამართლოს უნდა დაედგინა, იყო თუ არა განმცხადებელი რუსეთის რეზიდენტი, იყო თუ არა მისი ცხოვრება რუსეთის ტერიტორიაზე კანონიერი და სახეზე იყო თუ არა რუსეთიდან მისი გაძევება. კონვენციის მე-8 მუხლში განვითარებული „სახლის“ დამოუკიდებელი კონცეფციის მსგავსად „რეზიდენტობა“ არ შემოიფარგლება მხოლოდ ფიზიკური ყოფნით, არამედ დამოკიდებულია რაიმე კონკრეტულ ადგილთან განგრძობადი და სათანადო კავშირით. პირველი განმცხადებელი მუდმივად ცხოვრობდა რუსეთის ტერიტორიაზე 1994 წლიდან და სხვაგან საცხოვრებელი ადგილი არ ჰქონია. მისი არყოფნა მოგზაურობისას იყო ხანმოკლე და განმცხადებელი საცხოვრებელ ადგილს ყოველთვის ტოვებდა უკან დაბრუნების განზრახვით, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მან დატოვა თავისი 10 თვის შვილი. შესაბამისად, განმცხადებელი იყო რუსეთის რეზიდენტი. რაც შეეხება კანონიერებას, განმცხადებელი შვიდი წლის განმავლობაში კანონიერად ცხოვრობდა რუსეთში და მოცემული მომენტისათვის მას ჰქონდა მრავალჯერადი გამოყენების ვიზა. რუსეთის მთავრობას განმცხადებლის ვიზის გაუქმების საფუძველი არ დაუსახელებია. კვიპროსიდან დაბრუნებისას მისი ვიზის გაუქმება ვერ მოუსპობდა მას კანონიერი მაცხოვრებლის სტატუსს, სხვა შემთხვევაში, გაძევების გადანყვეტილების შედეგად, განმცხადებელი ვერ მოხვდებოდა მე-7 დამატებითი ოქმის პირველი მუხლის დაცვის ქვეშ. გაძევებაც დამოუკიდებელ ცნებას წარმოადგენს. ნებისმიერი ღონისძიება, ექსტრადიციის გარდა, რომელიც უცხოელის ქვეყნის ტერიტორიიდან წასვლას გულისხმობს, წარმოადგენს გაძევებას. გადანყვეტილება, რომლის თანახმადაც პირველ განმცხადებელს რუსეთში დაბრუნება აეკრძალა, წარმოადგენდა გაძევებას.

(ბ) შესაბამისობა: მე-7 დამატებითი ოქმის პირველი მუხლის თანახმად, კანონიერად მაცხოვრებელი უცხოელების გაძევება შეიძლება მხოლოდ იმ გადანყვეტილების საფუძველზე, რომელიც მიღებულია კანონის საფუძველზე და ითვალისწინებს პროცესუალურ გარანტიებს, თუმცა, ასეთი გარანტიები არ გამოიყენება, როდესაც გაძევება აუცილებელია საჯარო წესრიგის ან ეროვნული უსაფრთხოებისათვის. ვი-

ნაიდან სახელმწიფომ ვერ დაასაბუთა, რომ განმცხადებლის გაძევება ზემოაღნიშნული მიზეზებიდან გამომდინარე მოხდა, შესაბამისად, განმცხადებელს უნდა ესარგებლა შესაბამისი საპროცესო გარანტიებით. თუმცა, ასეთი გარანტიების მინიჭება არ მომხდარა შემდგომ გარემოებებთან დაკავშირებით: დრო, რომელიც დასჭირდა მიეღო გადაწყვეტილება გაძევების შესახებ (სამი თვე), გაძევების საწინააღმდეგო არგუმენტაციის წარდგენის შეუძლებლობა და ადვოკატთან ერთად საქმის გადახედვაზე უარი.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ნორმა: 38-ე მუხლის §1, (ა) ქვეპუნქტი: რუსეთის ხელისუფლებამ უარი განაცხადა წარმოდგინა უსაფრთხოების ფედერალური სამსახურის ანგარიში, ვინაიდან არ არსებობდა სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველი დოკუმენტაციის საერთაშორისო ორგანიზაციისთვის გადაცემის მარეგულირებელი აქტი. მიუხედავად ამისა, კონვენციით გათვალისწინებული ვალდებულება, საქმის სასამართლო გამოძიებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნის შესახებ, ასევე, გულისხმობს ისეთი პროცედურების შექმნასაც, რომელიც ხელს შეუწყობს სასამართლოსთან დაუბრკოლებელ კომუნიკაციას და დოკუმენტაციის გაცვლას. ასეთ გარემოებებში, ეროვნულ დონეზე შესაბამისი პროცედურების არქონა, რის გამოც ვერ ხერხდება საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე დოკუმენტაციის წარმოდგენა, ვერ გამოდგება სათანადო არგუმენტად. უფრო მეტიც, ის ფაქტი, რომ უსაფრთხოების ფედერალური სამსახურის ანგარიშის განხილვა შესაძლებელი იყო ეროვნული სასამართლოებისთვის და ხელწერილის დადების შემდგომ განმცხადებლის წარმომადგენლისთვისაც (მიღებული ინფორმაციის კონფიდენციალობის შენახვის შესახებ), მიუთითებდა იმის თაობაზე, რომ ანგარიშში ასახული ინფორმაცია არ საჭიროებდა მთლიანად გასაიდუმლოებას. ნებისმიერი კანონიერი სახელმწიფო ინტერესის დაცვა შესაძლებელი იქნებოდა მნიშვნელოვანი მონაკვეთების შესაბამისი რედაქტირებით ან ფაქტობრივი გარემოებების რეზიუმეს მიწოდებით.

დასკვნა: დარღვევა (ექვსი ხმა ერთი წინააღმდეგ).

ლანგი ავსტრიის წინააღმდეგ

განაცხადი №28648/03

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 19.03.2009

გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის თარიღი- 19.06.2009

მუხლი მე-9

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის საფუძველზე

ფაქტები: განმცხადებელი დაიბადა 1969 წელს და ცხოვრობს ალმუნსტერში. 1930 წლის ივლისში შესაბამისი რიტუალის შემდგომ იგი გახდა ავსტრიის იეჰოვას მოწმეთა თემის წევრი. რელიგიურ თემში მას ეკავა მქადაგებლის პოზიცია, რაც გულისხმობდა რელიგიური ცერემონიების გაძღოლას, მრევლის სულიერებაზე ზრუნვას და ქადაგებას.

2000 წელს უფლებამოსილი ორგანოს მიერ განმცხადებელს ბრძანებით დაევალა სამედიცინო შემოწმების გავლა სამხედრო სამსახურისათვის ვარგისიანობის დასადგენად. განმცხადებელმა გაასაჩივრა ბრძანება და ამტკიცებდა, რომ იგი იეჰოვას მოწმეთა თემში ასრულებდა აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების რელიგიური მსახურების ექვივალენტ მსახურებას, რომლებიც თავისუფლდებოდნენ სამხედრო

სამსახურიდან, სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლის საფუძველზე. განმცხადებლის მტკიცებით მისთვის ზემოაღნიშნული ნორმით მინიჭებული უპირატესობის შეზღუდვა ეწინააღმდეგებოდა ფედერალურ კონსტიტუციას.

2000 წლის ოქტომბერში უფლებამოსილმა ორგანომ არ დააკმაყოფილა მისი საჩივარი, იმ მოტივით, რომ განმცხადებელი არ ეკუთვნოდა აღიარებულ რელიგიურ საზოგადოებას, ზემდგომმა ორგანოებმაც ძალაში დატოვეს გადაწყვეტილება.

2001 წელს განმცხადებელმა საჩივრით მიმართა ფედერაციის საკონსტიტუციო სასამართლოს და მოთხოვა სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლში არსებული ჩანაწერის „აღიარებული რელიგიური საზოგადოების“ გაუქმება. სასამართლომ უარი თქვა განმცხადებლის სარჩელის განხილვაზე, წარმატების შესაძლებლობის არქონის გამო.

2003 წელს ადმინისტრაციულმა სასამართლომაც უარი განაცხადა განმცხადებლის საჩივრის განხილვაზე, ვინაიდან სამხედრო სამსახურიდან გათვალისწინება, გამონაკლისის სახით ეხებოდათ მხოლოდ აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების სასულიერო მსახურებს და არ ეხებოდათ რეგისტრირებულ რელიგიურ თემებს.

2003 წელს განმცხადებელმა მიმართა ავსტრიის ფედერაციის თავდაცვის სამინისტროს და მოითხოვა მის მიმართ ნებისმიერ ქმედების განხორციელებისგან თავის შეკავება, სანამ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო არ მიიღებდა შესაბამის გადაწყვეტილებას.

კონვენციის მე-14 მუხლის ნავარაუდევი დარღვევა მე-9 მუხლთან კომბინაციაში: განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ იგი იყო დისკრიმინაციის მსხვერპლი რელიგიურ ნიადაგზე.

დასაშვებობის საკითხი: მთავრობის განმარტებით, ავსტრიის კონსტიტუციის მე-9(3) მუხლის თანახმად, მამრობითი ყველა მამრობითი სქესის ავსტრიის მოქალაქე ექვემდებარებოდა სამხედრო სამსახურის გავლას. გამონაკლისის წარმოადგენდნენ მხოლოდ სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლით გათვალისწინებული „აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების“ სასულიერო მსახურები. გარდა ამისა არსებობდა სხვა კრიტერიუმებიც, რომლებსაც ვერ აკმაყოფილებდა განმცხადებელი, მაგალითისთვის განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ იგი ახორციელებდა აღიარებული რელიგიური გაერთიანებების სულიერი მსახურების ექვივალენტ სამსახურს, თუმცა ეროვნულ დონეზე საქმის წარმოებისას მას დადასტურებული არ ჰქონდა უნივერსიტეტში ან ექვივალენტ სასწავლებელში თეოლოგიის სწავლის ფაქტს. შესაბამისად, მისი რელიგიური დენომინაციის მიუხედავად, განმცხადებელი ვერ აკმაყოფილებდა 24(3)-ე მუხლის მოთხოვნებს. გარდა ამისა, მთავრობამ აღნიშნა, რომ არც აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების სასულიერო მსახურები თავისუფლებოდნენ სამხედრო სამსახურიდან თუკი ისინი ვერ დააკმაყოფილებდნენ სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლის მოთხოვნებს.

გარდა ამისა მთავრობამ აღნიშნა, რომ კონვენციის წევრ სახელმწიფოებს არ ეკისრებოდათ რელიგიურ საფუძველზე პირების სამხედრო სამსახურიდან გათავისუფლების ვალდებულება.

განმცხადებელი არ დაეთანხმა მთავრობის მტკიცებას და აღნიშნა, რომ ეროვნული კანონმდებლობის ნორმები ითვალისწინებდნენ რელიგიურ საფუძველზე პირების სამხედრო და ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურისგან გათვალისწინების შესაძლებლობას და ამ ნორმების მოქმედება უნდა გავრცელებულიყო ავსტრიის ყველა მოქალაქეზე დისკრიმინაციის გარეშე.

მიუხედავად იმისა, რომ იეჰოვას მოწმეებს არ გააჩნიათ არც საკუთარი თეოლოგიური სასწავლებელი და არც თეოლოგიური ფაკულტეტები სახელმწიფო თუ სასულიერო უნივერსიტეტებში, იეჰოვას მოწმეთა თემში არსებობდა სასულიერო პირის ტრენინგები, რომელიც მოცავდა, როგორც თეორიულ სწავლებას ისევე პრაქტიკას. უხუცესები და დიაკვნები პასუხისმგებელნი იყვნენ თემის სულიერ კეთილდღეობა-

ზე, უძლევებოდნენ ღვთისმსახურებას, აწარმოებდნენ სოციალურ მსახურებას და უძლევებოდნენ სხვადასხვა რელიგიურ რიტუალებს, ზედამხედველობას უზევდნენ მისიონერულ საქმიანობას. იეჰოვას მოწმეთა რელიგიური ორდენი უკვე ათწლეულების განმავლობაში არსებობდა ავსტრიაში. ორდენის წევრთა უმრავლესობა ცხოვრობდა „მქადაგებელთა თემში“, რომლებიც ერთად აღავლენდნენ დილის ღვთისმსახურებას, ლოცულობდნენ და სწავლობდნენ; სხვა წევრები იყვნენ სასულიერო მსახურები და მოგზაური მქადაგებლები. ავსტრიის უფლებამოსილი ორგანოები კი სამხედრო სამსახურის შესახებ ატის 24(3)-ე მუხლის მოქმედებას ავრცელებდნენ, მხოლოდ აღიარებული რელიგიური ორგანიზაციების სასულიერო მსახურებზე.

ბ) სასამართლოს შეფასება: სასამართლოს არაერთხელ აღუნიშნავს, რომ კონვენციის მე-14 მუხლი არ განიხილება დამოუკიდებლად, არ გააჩნია ავტონომიური არსებობა, მისი განხილვა ხდება მხოლოდ კონვენციით გათვალისწინებულ სხვა უფლებებთან და თავისუფლებებთან მიმართებით.

კონვენციის მე-9 მუხლი იცავს რელიგიის თავისუფლებას, რაც, თავისმხრივ, მართლ ან სხვებთან ერთად, რელიგიური რწმენის ქონას და მის პრაქტიკაში გატარებასაც გულისხმობს. კონვენციის მე-9 მუხლში ჩამოთვლილია, თუ რა ფორმით შეიძლება რელიგიის გამოხატვას ჰქონდეს ადგილი - ეს არის სწავლება, რელიგიური წესების პრაქტიკაში გატარება და რელიგიური წესების მორჩილება.

სამხედრო სამსახურიდან და ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლება, რის უფლებაც რელიგიურ გაერთიანებებს სასულიერო პირებისთვის ჰქონდათ მინიჭებული, მიუთითებდა რელიგიურ საზოგადოებაში ასეთი სამსახურის გავლის ვალდებულებისგან გათავისუფლებული პირის განსაკუთრებულ ფუნქციებზე. რელიგიური თემები, ტრადიციულად, ორგანიზაციული სტრუქტურების სახით არსებობენ; ამის გათვალისწინებით, სასამართლოს არაერთხელ აღუნიშნავს მრავალფეროვნების უზრუნველსაყოფად ასეთი ორგანიზაციების ავტონომიის მნიშვნელობა და, შესაბამისად, განმცხადებლის საჩივარი ექცეოდა მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ.

გასაჩივრებული პრივილეგია მიმართული იყო რელიგიური ჯგუფების გამართულად „მუშაობის“ უზრუნველსაყოფად და, შესაბამისად, ფოკუსირებული იყო იმ მიზნის მისაღწევად, რომელიც მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ ექცეოდა. ასევე, სავალდებულო სამხედრო და ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლებისთვის დაშვებული იყო გარკვეული გამონაკლისები და, შესაბამისად, საჩივარი მე-14 მუხლის მე-9 მუხლთან კომბინაციაში უნდა განხილულიყო.

სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, განსხვავებული მოპყრობა დისკრიმინაციულია მაშინ, როდესაც არ არსებობს ასეთი მოპყრობის სათანადო დასაბუთება და თუ ასეთი მოპყრობა არ ისახავს ლეგიტიმურ მიზანს; ან თუ განხორციელებული ღონისძიება მისაღწევი მიზნის არაპროპორციულია. ხელმომწერ მხარეებს მინიჭებული აქვთ გარკვეული თავისუფლება თავად შეაფასონ, როდის და რა შემთხვევებშია გამართლებული ერთგვარ პირობებში მყოფი პირების მიმართ განსხვავებული მოპყრობა.

მოცემული საქმის განხილვისას სასამართლომ აღნიშნა საქმე RELIGIONSGEMEINSCHAFT DER ZEUGEN JEHOVAS AND OTHERS V. AUSTRIA (NO.40825/98) (იეჰოვას მოწმეთა გაერთიანება და სხვები ავსტრიის წინააღმდეგ), რომელშიც პირველ განმცხადებელს „იეჰოვას მოწმეებს“ მინიჭებული ჰქონდა კერძო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსი და სურდა საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსის მოპოვება 1874 წლის „ალიარების აქტის“ საფუძველზე, ამ საქმეში სასამართლოს აღწმუნული ჰქონდა, რომ საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსით რეგისტრირებული გაერთიანებები სარგებლობდნენ უპირატესობებით, მათ შორის, თავისუფლდებოდნენ სამხედრო-სავალდებულო და ალტერნატი-

ული სამსახურისაგან, შესაბამისად გააჩნდათ მათთვის მინიჭებულ პრივილეგიებს არსებითი ხასიათი გააჩნდათ. ამ პრივილეგიების გათვალისწინებით, სახელმწიფო ვალდებული იყო შეენარჩუნებინა ნეიტრალიტეტი და ყველა რელიგიური ჯგუფისთვის, რომელსაც სურდა სპეციალური სტატუსის მიღება, მიენიჭებინა ამ სტატუსის მიღების სამართლიანი შესაძლებლობა და ჩამოეყალიბებინა არადისკრიმინაციული კრიტერიუმები. ნეიტრალიტეტის და მიუკერძოებლობის ვალდებულება იმ საკვალიფიკაციო პერიოდზეც ვრცელდება, რომელიც საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსის მიღებამდე უკვე გარკვეული სამართლებრივი სტატუსის მქონე ორგანიზაციას ეკისრება.

ზემოაღნიშნულ საქმეში სასამართლომ დაასკვნა, რომ პირის გათავისუფლება სახმედრო-სავალდებულო და ალტერნატიული სამსახურიდან დამოკიდებული იყო იმაზე, ეკუთვნოდა თუ არა იგი რელიგიურ გაერთიანება 1874 წლის აქტის მიზნებიდან გამომდინარე და წარმოადგენდა დისკრიმინაციას

ზემოაღნიშნული საქმის მსგავსად, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლი გამონაკლის შემთხვევებს ადგენდა ექსკლუზიურად აღიარებული რელიგიური გაერთიანებების სასულიერო მსახურთათვის რაც წარმოადგენდა განმცხადებლის მიმართ დისკრიმინაციას რელიგიის საფუძველზე.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად)

გუტლი ავსტრიის წინააღმდეგ

განაცხადი №49686/99 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 12.03.2009

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 12.06.2009

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: განმცხადებელი დაიბადა 1977 წელს და ცხოვრობს ბელგრადში, სერბეთი. 1991 წლის 6 ივლისს მოინათლა იეჰოვას ცერემონიული რიტუალით. 1995 წლის 1 დეკემბერს მას მიენიჭა მქადაგებლის ფუნქცია.

1995 წლის 20 დეკემბერს სტირიის სამხედრო კომისარიატმა განმცხადებელი მიიჩნია სამხედრო სამსახურისთვის ვარგისად და 1996 წლის 1 ივლისიდან სამხედრო სამსახურისთვის დაიბარა. შემდგომში დაბარების ორდერი გაუქმდა.

1997 წლის 13 იანვარს განმცხადებელმა ავსტრიის ფედერაციული რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს სამხედრო სამსახურისადმი კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირის სტატუსის მიღების მოთხოვნით მიმართა.

1997 წლის 14 აპრილს განმცხადებელს მიენიჭა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირის სტატუსი და გათავისუფლდა სავალდებულო სამხედრო სამსახურისგან, თუმცა, დაეკისრა სამოქალაქო სამსახურის გავლის ვალდებულება.

1997 წლის 28 ივლისიდან 1998 წლის 1 ივლისამდე განმცხადებელი ცხოვრობდა მქადაგებელთა საზოგადოებაში ე.წ „ბეთელის სახლში“, რომელიც, განმცხადებლის აზრით, იეჰოვას მოწმეთა რელიგიური ორდენის მსგავს საზოგადოებას წარმოადგენს.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, 1998 წლის 1 აპრილს, 1998 წლის 2 ივნისიდან სტირიის რეგიონალურ სახანძრო ბრიგადაში სამოქალაქო სამსახურის გასავლელად,

განმცხადებელი ორდერით დაიბარა.

1998 წლის 17 აპრილს განმცხადებელმა იეჰოვას მოწმეთა საზოგადოებაში დიაკვნის წოდება მიიღო. 1998 წლის 30 აპრილს, განმცხადებელმა ავსტრიის 1998 წლის 1 აპრილის ორდერის წინააღმდეგ საკონსტიტუციო სასამართლოს საჩივრით მიმართა და მისი გაუქმება მოითხოვა. განმცხადებლის მტკიცებით, იგი მქადაგებელთა საზოგადოებაში 1997 წლის 28 ივლისიდან ცხოვრობდა და მთელ დროს უთმობდა რელიგიურ საქმიანობას, 1998 წლის 17 აპრილიდან მინიჭებული ჰქონდა დიაკვნის წოდება და მიზნად იეჰოვას მოწმეთა საზოგადოებაში უზუცესის ფუნქციების განხორციელებასაც ისახავდა. განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ „ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის შესახებ“ კანონის თანახმად და ფედერალური ადმინისტრაციული სასამართლოს სასამართლო პრაქტიკის მიხედვით, ანალოგიურ მდგომარეობაში მყოფი პირები (დიაკვნები და მქადაგებლები) გათავისუფლებულნი იყვნენ როგორც სავალდებულო სამხედრო, ასევე ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის გავლისგანაც. განმცხადებელი, ასევე, ამტკიცებდა, რომ სამოქალაქო სამსახურის შესახებ კანონის მე-13 მუხლი ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურისგან ათავისუფლებდა მხოლოდ აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების იმ წევრებს, რომლებიც ასრულებდნენ ამ რელიგიური ორგანიზაციისთვის დამახასიათებელ ისეთ საქმიანობას, რომელიც დაკავშირებული იყო ღვთისმსახურებასთან და ქადაგებასთან. განმცხადებლის მტკიცებით, იგი გათანაბრებული იყო აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების სასულიერო პირებთან. უფრო მეტიც, ახლადმიღებული კანონი „რეგისტრირებული რელიგიური საზოგადოებების სამართლებრივი სტატუსის შესახებ“ (შემდგომში აქტი), რომელიც 1998 წლის 10 იანვარს შევიდა ძალაში, ითვალისწინებდა რელიგიური ორგანიზაციისთვის აღიარების უფლების მინიჭებას (აღიარების შესახებ კანონის საფუძველზე) რეგისტრირებულ რელიგიურ თემად არსებობის 10 წლიანი ვადის შემდგომ. პრაქტიკულად, ახალი კანონი გამოორიცხავდა აღიარების შესაძლებლობას მომდევნო 10 წლის განმავლობაში და 2008 წლამდე „აღიარების შესახებ“ კანონის გამოყენება შეუძლებელი ხდებოდა. განმცხადებელი ითხოვდა „სამოქალაქო სამსახურის შესახებ“ კანონის მე-13 მუხლით დადგენილი შეზღუდვის გაუქმებას, რომლის მიხედვითაც, მხოლოდ აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების სასულიერო პირების გათავისუფლება ხდებოდა ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან. განმცხადებელი, ასევე, ითხოვდა „რეგისტრირებული რელიგიური საზოგადოებების სამართლებრივი სტატუსის შესახებ“ კანონის მე-11 მუხლით გათვალისწინებული 10 წლიანი ვადის გაუქმებას.

1998 წლის 8 ივნისს საკონსტიტუციო სასამართლომ უარი უთხრა განმცხადებელს სარჩელის განხილვაზე წარმატების პერსპექტივის არარსებობის გამო. სასამართლომ, ასევე, უარი უთხრა მას საჩივრის საფუძველზე შემაკავებული ღონისძიებების მიღებაზე.

1998 წლის 7 ივლისს, განმცხადებელმა საკონსტიტუციო სასამართლოს სთხოვა, სარჩელი გადაეგზავნა ფედერალური ადმინისტრაციული სასამართლოსთვის, ეს მოთხოვნა დაკმაყოფილდა.

1998 წლის 18 აგვისტოს, განმცხადებელმა ადმინისტრაციულ სასამართლოში წამოაყენა დამატებითი მოთხოვნა, რომ ადმინისტრაციულ სასამართლოს დაენიშნოს მსჯელობა კანონის ნორმაში „აღიარებული რელიგიური საზოგადოების“ ჩანაწერის კონსტიტუციურობის თაობაზე. მან, ასევე, მოითხოვა ზემოაღნიშნული ნორმის განმარტება თანასწორობის პრინციპის საფუძველზე. მისი მტკიცებით, ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლება უნდა მომხდარიყო მისი, როგორც იეჰოვას მოწმეთა დიაკვნის პოზიციის გათვალისწინებით, - ვინაიდან მის ფუნქციებში შედიოდა უზუცესებთან ერთად საზოგადოების მართვა და ლოცვებში რჩევების მიცემა; შესაბამისად, მისი ფუნქციები იყო, რეგისტრირებული რელიგიური გაერთიანებების სასულიერო პირების ფუნქციების ექვივალენტური.

1998 წლის 10 ნოემბერს, ადმინისტრაციულმა სასამართლომ არ განიხილა მისი სარჩელი. სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებლის შემთხვევაში, შინაგან საქმეთა სამინისტროს მხრიდან 1998 წლის კანონის მე-11 მუხლის გამოყენება არ უნდა მომხდარიყო, არამედ უნდა გამოყენებულიყო ამავე კანონის მე-13 მუხლი, რომელიც სამოქალაქო სამსახურიდან მხოლოდ აღიარებული რელიგიური საზოგადოების სასულიერო პირების გათავისუფლებას ითვალისწინებდა. აღნიშნული გადაწყვეტილება განმცხადებლის მრჩეველს 1999 წლის 15 იანვარს ჩაბარდა.

1999 წლის 30 ივნისს განმცხადებელმა დაასრულა ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახური და 1999 წლის 1 ივლისს დაუბრუნდა რელიგიურ თემს სადაც რჩებოდა 2000 წლის ბოლომდე.

2003 წლის სექტემბერში განმცხადებელმა დაიწყო მისიონერული საქმიანობა მონტენეგროსა და სერბეთში.

ნორმა: მე-14 მუხლის მე-9 მუხლთან კომბინაციაში საგარეუდო დარღვევა.

განმცხადებლის მტკიცებით, მისთვის ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლებაზე უარი, მაშინ როდესაც იეჰოვას მოწმეთა საზოგადოებაში მისი პოზიცია უტოლდებოდა სხვა აღიარებული რელიგიური საზოგადოების სასულიერო პირთა მდგომარეობას, რომლებიც გათავისუფლებულნი იყვნენ სამოქალაქო სამსახურიდან, წარმოადგენდა მის მიმართ კონვენციის მე-14 მუხლის მე-9 მუხლთან კომბინაციაში დარღვევას.

ა) მხარეთა განმარტებები

მთავრობამ აღნიშნა, რომ სამოქალაქო სამსახურის გავლის ვალდებულება წარმოადგენდა ალტერნატივას მათთვის, ვინც კეთილსინდისიერ წინააღმდეგობის გამო უარს აცხადებდა სავალდებულო სამხედრო სამსახურის გავლაზე. სამოქალაქო სამსახურის შესახებ კანონის მე-13 მუხლი განსაზღვრავდა სამოქალაქო სამსახურის გავლისგან განთავისუფლების გამონაკლისებს. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ განმცხადებლის მიერ წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით არ დგინდებოდა, რომ იეჰოვას მოწმეთა საზოგადოებაში განმცხადებლის ფუნქციები უტოლდებოდა აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების იმ პირების ფუნქციებს, ვინც თავისუფლდებოდნენ ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის გავლისგან. უფრო მეტიც, განმცხადებელმა ვერ შეძლო დაესაბუთებინა, რომ მისი რელიგიური დენომინაციის მიუხედავად, მისი მდგომარეობა შეესაბამებოდა კანონით გათვალისწინებულ რომელიმე კრიტერიუმს. შესაბამისად არ არსებობდა აუცილებლობა განხილულიყო საკითხი, არსებობდა თუ არა მის მიმართ მრწამსის საფუძველზე დისკრიმინაციის ფაქტი. მთავრობამ დამატებით აღნიშნა, რომ აღიარებული რელიგიური გაერთიანებების წევრები, რომლებიც ვერ აკმაყოფილებდნენ გამონაკლისის დასაშვებად აუცილებელ კრიტერიუმებს, არ თავისუფლდებოდნენ ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურის გავლისგან.

მთავრობამ, ასევე, განაცხადა, რომ კონვენციის ხელმომწერ მხარეებს, მე-9 მუხლის საფუძველზე არ ეკისრებოდათ ვალდებულება დაეკმაყოფილებინათ სამხედრო სამსახურზე უარი რელიგიურ საფუძველზე და პირის სამხედრო ან უარი სამოქალაქო სამსახურის გავლისგან გათავისუფლებაზე. გარდა ამისა, განმცხადებელს არ ჰქონდა დასაბუთებული, თუ კონკრეტულად რა გზით ირღვეოდა მისთვის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლება სამხედრო ან სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლებაზე უარი.

განმცხადებლის მტკიცებით, ეროვნული კანონმდებლობა ითვალისწინებდა გამონაკლისებს სამხედრო ან ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურისგან გასათავისუფლებლად და ამ კანონის განხორციელება უნდა მომხდარიყო დისკრიმინაციის გარეშე. ალტერნატიული სამსახურის დროს იგი მუშაობდა კვირაში 40 საათს და ვერ ახერხებდა რელიგიურ საზოგადოებაში დიაკონის ფუნქციების განხორციელებას, ვერ ახერხებდა რელიგიურ საქმიანობას.

მართალია, იეჰოვას მოწმეებს არ ჰქონდათ არც საკუთარი უნივერსიტეტი და არც ფაკულტეტი სახელმწიფო ან რელიგიურ უნივერსიტეტებში, თუმცა, ჰქონდათ ინტენსიური სასულიერო სწავლება, რომელიც მოიცავდა როგორც თეორიულ სწავლებას, ასევე პრაქტიკულ კურსსაც. უხუცესები და დიაკვნები პასუხისმგებლები იყვნენ თემის სულიერ კეთილდღეობაზე, ხელმძღვანელობდნენ თემის ღვთისმსახურებას, უწევდნენ სოციალურ თანადგომას, აღასრულებდნენ მესას, ნათლობას, ქორწინების და დაკრძალვის ცერემონიებს, ზედამხედველობას უწევდნენ მისიონერულ საქმიანობას. იეჰოვას მოწმეთა რელიგიური ორდენი უკვე მრავალი ათწლეულის განმავლობაში არსებობდა და ჰყავდა 160 წევრზე მეტი. წევრთა უმეტესობა ცხოვრობდა და საქმიანობდა მქადაგებლეთა საზოგადოებებში, მონაწილეობას იღებდნენ დილის ღვთისმსახურებაში, ლოცვებში და სწავლებებში; სხვა წევრები იყვნენ „სპეციალური პიონერები“ და „მოგზაური ზედამხედველები“, რომლებიც სტუმრობდნენ იეჰოვას მოწმეთა თემებს მისიონერული საქმიანობისა და სულიერი კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად. განმცხადებლის მტკიცებით, იგი იყო სრული განაკვეთის დიაკვანი. ავსტრიის სახელმწიფო მოხელეები და ეროვნული სასამართლოები გამოწვევის დაშვების ძირითად საფუძველს უკავშირებდნენ აღიარებული რელიგიური გაერთიანების წევრობას და არ განიხილავდნენ, ასრულებდა თუ არა კონკრეტული პირი კანონის მე-13 მუხლით გათვალისწინებულ საქმიანობას.

ბ) სასამართლოს შეფასება: სასამართლოს არაერთხელ აღუნიშნავს, რომ კონვენციის მე-14 მუხლი არ განიხილება დამოუკიდებლად, არ გააჩნია ავტონომიური არსებობა, მისი განხილვა ხდება მხოლოდ კონვენციით გათვალისწინებულ სხვა უფლებებთან და თავისუფლებებთან მიმართებით.

კონვენციის მე-9 მუხლი იცავს რელიგიის თავისუფლებას, რაც, თავისმხრივ, მართო ან სხვებთან ერთად, რელიგიური რწმენის ქონას და მის პრაქტიკაში გატარებასაც გულისხმობს. კონვენციის მე-9 მუხლში ჩამოთვლილია, თუ რა ფორმით შეიძლება რელიგიის გამოხატვას ჰქონდეს ადგილი - ეს არის სწავლება, რელიგიური წესების პრაქტიკაში გატარება და რელიგიური წესების მორჩილება.

სამხედრო სამსახურიდან და ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლება, რის უფლებაც რელიგიურ გაერთიანებებს სასულიერო პირებისთვის ჰქონდათ მინიჭებული, მიუთითებდა რელიგიურ საზოგადოებაში ასეთი სამსახურის გავლის ვალდებულებისგან გათავისუფლებული პირის განსაკუთრებულ ფუნქციებზე. რელიგიური თემები, ტრადიციულად, ორგანიზაციული სტრუქტურების სახით არსებობენ; ამის გათვალისწინებით, სასამართლოს არაერთხელ აღუნიშნავს მრავალფეროვნების უზრუნველსაყოფად ასეთი ორგანიზაციების ავტონომიის მნიშვნელობა და, შესაბამისად, განმცხადებლის საჩივარი ექცეოდა მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ.

გასაჩივრებული პრივილეგია მიმართული იყო რელიგიური ჯგუფების გამართულად „მუშაობის“ უზრუნველსაყოფად და, შესაბამისად, ფოკუსირებული იყო იმ მიზნის მისაღწევად, რომელიც მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ ექცეოდა. ასევე, სავალდებულო სამხედრო და ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლებისთვის დაშვებული იყო გარკვეული გამონაკლისები და, შესაბამისად, საჩივარი მე-14 მუხლის მე-9 მუხლთან კომბინაციაში უნდა განხილულიყო.

სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, განსხვავებული მოპყრობა დისკრიმინაციულია მაშინ, როდესაც არ არსებობს ასეთი მოპყრობის სათანადო დასაბუთება და თუ ასეთი მოპყრობა არ ისახავს ლეგიტიმურ მიზანს; ან თუ განხორციელებული ღონისძიება მისაღწევი მიზნის არაპროპორციულია. ხელმომწერ მხარეებს მინიჭებული აქვთ გარკვეული თავისუფლება თავად შეაფასონ, როდის და რა შემთხვევებშია გამართლებული ერთგვარ პირობებში მყოფი პირების მიმართ განსხვავებული მოპყრობა.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოცემულ საქმეში სამოქალაქო სამსახურიდან გათა-

ვისუფლება დაკავშირებული იყო მხოლოდ აღიარებული რელიგიური ორგანიზაციების იმ წევრებთან, რომლებიც სასულიერო საქმიანობას ეწეოდნენ. განმცხადებელი იყო იეჰოვას მოწმეთა წევრი, და ამტკიცებდა, რომ ეწეოდა ანალოგიურ საქმიანობას. იმ მომენტისთვის იეჰოვას მოწმეთა საზოგადოება იყო რეგისტრირებული თემი და არა რელიგიური გაერთიანება და, შესაბამისად, გამონაკლისის დაშვება არ ხდებოდა.

მთავრობის მტკიცებით, ვინაიდან აღიარებული რელიგიური ორგანიზაციის წევრობა ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურიდან გათავისუფლებისთვის მხოლოდ ერთ-ერთი პირობა იყო, განმცხადებლის მიმართ დისკრიმინაციული მოპყრობა არ განხორციელებულა.

განმცხადებელი ვერ ამტკიცებდა, რომ მას გავლილი ჰქონდა თეოლოგიური სასწავლო კურსი უნივერსიტეტში, ან გათანაბრებული დონის განათლება ჰქონდა მიღებული. სასამართლო ვერ დაარწმუნა ამ არგუმენტმა. ადმინისტრაციული სასამართლო, 1998 წლის 10 ნოემბრის გადაწყვეტილებაში, მთლიანად ეყრდნობოდა იმ გარემოებას, რომ განმცხადებელი არ მიეკუთვნებოდა აღიარებულ რელიგიურ საზოგადოებას.

სასამართლოს უნდა განეხილა, რამდენად ჰქონდა განმცხადებლის მიმართ განსხვავებულ მოპყრობას ობიექტური და სათანადო დასაბუთება. საქმეში - იეჰოვას მოწმეთა რელიგიური გაერთიანება ავსტრიის წინააღმდეგ, განმცხადებელი იყო იეჰოვას მოწმეთა რელიგიური გაერთიანება. სასამართლომ იმსჯელა, რომ ავსტრიის კანონმდებლობის თანახმად, აღიარებული რელიგიური გაერთიანებები სარგებლობდნენ პრივილეგირებული მდგომარეობით მრავალ სფეროში, მათ შორის საგადასახადო კუთხით. ამ პრივილეგიების გათვალისწინებით, სახელმწიფო ვალდებული იყო შეენარჩუნებინა ნეიტრალიტეტი და ყველა რელიგიური ჯგუფისთვის, რომელსაც სურდა სპეციალური სტატუსის მიღება, მიენიჭებინა ამ სტატუსის მიღების სამართლიანი შესაძლებლობა და ჩამოეყალიბებინა „არადისკრიმინაციული კრიტერიუმები“. აღნიშნულ საქმეში, სასამართლომ დაადგინა მე-14 მუხლის დარღვევა მე-9 მუხლთან მიმართებით, ვინაიდან დაასკვნა, რომ პრივილეგირებული სტატუსის მინიჭებაზე უარი არ იყო დაფუძნებული სათანადო და ობიექტურ არგუმენტზე.

მოცემულ საქმეში, ალტერნატიული სამოქალაქო სამსახურისგან გათავისუფლებაზე უარი ემყარებოდა იმას, რომ განმცხადებელი არ იყო აღიარებული რელიგიური ორგანიზაციის წევრი. სასამართლომ მიიჩნია, რომ კრიტერიუმები, რომლებიც ავსტრიის სახელმწიფოს სამხედრო ან ალტერნატიული სამხედრო სამსახურიდან გასათავისუფლებლად ჰქონდა დაწესებული, წარმოადგენდა დისკრიმინაციას.

დასკვნა: დარღვევა.

იეჰოვას მოწმეთა რელიგიური თემი და

სხვაპი ავსტრიის წინააღმდეგ

განაცხადი №40825/98 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 31.07.2008

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 31.10.2008

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: ავსტრიის კანონმდებლობის თანახმად, რელიგიურ ორგანიზაციებს სამართლებრივი სტატუსის მოპოვება შეუძლიათ რელიგიურ ასოციაციად დარეგისტრირების შემთხვევაში.

რირებით 1874 წლის „რელიგიური გაერთიანებების აღიარების შესახებ“ აქტის საფუძველზე, ან რელიგიურ თემად დარეგისტრირებით რელიგიური თემების შესახებ 1998 წლის კანონის საფუძველზე. რელიგიურ ასოციაციად დარეგისტრირება უფრო ფართო უფლებების მინიჭებასაც ითვალისწინებს და მხოლოდ იმ ორგანიზაციისთვის არის ხელმისაწვდომი, რომელიც ავსტრიის ტერიტორიაზე 20 ან მეტი წლის განმავლობაში არსებობს ან დარეგისტრირებულია რელიგიურ თემად 10 ან მეტი წლის განმავლობაში.

1978 და 1987 წლებში იეჰოვას მოწმეთა ჯგუფმა, პირველი განმცხადებლის ჩათვლით, შესაბამის სახელმწიფო ორგანოს მიმართა რელიგიური თემის რელიგიურ ასოციაციად დარეგისტრირების მოთხოვნით. მათ მოთხოვნას სამართლებრივი რეაგირება არ მოჰყოლია, კომპეტენტური მინისტრის განმარტებით, 1874 წლის აქტის საფუძველზე მათ არ გააჩნდათ ოფიციალური გადაწყვეტილების მიღების უფლება. ხანგრძლივი და ჩახლართული სასამართლო პროცესის და 1995 წლის საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების მიხედვით, ორგანიზაციას ჰქონდა უფლება, მიეღო რელიგიური ასოციაციის სტატუსი, კომპეტენტურმა მინისტრმა უარი თქვა განმცხადებელი ორგანიზაციისთვის ზემოაღნიშნული სტატუსის მინიჭებაზე, ვინაიდან ორგანიზაციის წესდება ვერ აკმაყოფილებდა კანონის მოთხოვნებს. აღნიშნული გადაწყვეტილება არაკონსტიტუციურად გამოცხადდა საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ, ვინაიდან არღვევდა თანასწორობის პრინციპს. 1998 წლის კანონის მიღების შემდგომ, განმცხადებელ ორგანიზაციას გაუჩნდა შესაძლებლობა, რელიგიურ თემად დარეგისტრირების გზით მოეპოვებინა იურიდიული პირის სტატუსი, ეს სტატუსი განმცხადებელ ორგანიზაციას, ასევე, აძლევდა უფლებას, იურიდიული პირის სახით ეწარმოებინა საქმე სასამართლოში და საკუთარი სახელით ემართა აქტივები, გაეგრძელებინა რწმენა და დაერეგისტრირებინა საღვთისმსახურო ადგილები. მიუხედავად ამისა, განმცხადებელმა ორგანიზაციამ განმეორებით მოითხოვა რელიგიურ ასოციაციად დარეგისტრირება, ამ თხოვნაზეც უარი ეთქვა, ვინაიდან რელიგიურ ასოციაციად დარეგისტრირირების აუცილებელი წინაპირობა იყო რელიგიურ თემად, სულ მცირე, 10 წლიანი არსებობის ვადა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენდა აღიარების მოთხოვნით მიმართვასა და იურიდიული პირის სტატუსის მინიჭებას შორის 20 წლიანი პერიოდი, რომლის განმავლობაშიც განმცხადებელ ორგანიზაციას არ გააჩნდა სამართლებრივი სტატუსი. შესაბამისად, არსებობდა განმცხადებელი ორგანიზაციის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევის ფაქტი. აღნიშნული ჩარევა „გათვალისწინებული იყო კანონით“ და ისახავდა „კანონიერ მიზანს“, რასაც საჯარო წესრიგის და უსაფრთხოების დაცვა წარმოადგენდა. რელიგიური ორგანიზაციის ავტონომიური არსებობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში პლურალიზმის განუყოფელი ნაწილია. ამ უფლების მნიშვნელობის გათვალისწინებით, არსებობს ვალდებულება, რომ იურიდიული პირის სტატუსის მინიჭების ვადა იყოს გონივრული. ის ფაქტი, რომ განმცხადებელ ორგანიზაციას შეეძლო დაერეგისტრირებინა დამხმარე ასოციაციები, რომლებსაც ექნებოდათ იურიდიული პირის სტატუსი, ვერ მოახდენდა სახელმწიფოს მხრიდან ხანგრძლივ წარუმატებლობას იურიდიული პირის სტატუსის მინიჭების საკითხში. ვინაიდან სახელმწიფოს არ ჰქონდა წარმოდგენილი „შესაბამისი“ და „მნიშვნელოვანი“ მიზეზები ამ წარუმატებლობის დასასაბუთებლად, განმცხადებელი ორგანიზაციის მიმართ გამოყენებული ღონისძიება სცილდებოდა „აუცილებელი“ შეზღუდვის ფარგლებს.

დასკვნა: მე-9 მუხლის დარღვევა (6 ხმა ერთის წინააღმდეგ).

ნორმა: მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში: ავსტრიის კანონმდებლობის თანახმად, რელიგიური ასოციაციები სარგებლობდნენ პრივილეგირებული მდგომარეობით ბევრ სფეროში, მათ შორის საგადასახადო კუთხითაც. ამ პრივილეგიების გათვალისწინებით, სახელმწიფო ვალდებული იყო შეენარჩუნებინა ნეიტრალიტეტი

და ყველა რელიგიური ჯგუფისთვის, რომელსაც სურდა სპეციალური სტატუსის მიღება, მიენიჭებინა ამ სტატუსის მიღების სამართლიანი შესაძლებლობა და ჩამოეყალიბებინა არადისკრიმინაციული კრიტერიუმები. ნეიტრალიტეტის და მიუკერძოებლობის ვალდებულება იმ საკვალიფიკაციო პერიოდზეც ვრცელდება, რომელიც საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსის მიღებამდე უკვე გარკვეული სამართლებრივი სტატუსის მქონე ორგანიზაციას ეკისრება. როდესაც რელიგიური ასოციაციის სტატუსის მიღებულბამდე რელიგიურ თემს 10 წლიანი ლოდინი უწევს, გამართლებული შეიძლება იყოს მხოლოდ ახლად ჩამოყალიბებული და უცნობი რელიგიის მიმდევარი ჯგუფების შემთხვევაში და ასეთი მიდგომის გამართლება ისეთი ჯგუფის მიმართ, როგორიც არის „იეჰოვას მოწმეები“, ძალიან რთულია. ასეთი ჯგუფის შემთხვევაში, საჭირო იყო უფრო გონივრული ვადის გამოყენება იმის გადასამოწმებლად, თუ რამდენად აკმაყოფილებდა ეს ჯგუფი ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნებს. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ სხვა 1998 წელს ჩამოყალიბებული რელიგიური ჯგუფი უკვე აღიარებული იყო 2003 წელს და, შესაბამისად, სახელმწიფო აუცილებლად, სავალდებულოდ არ თვლიდა 10 წლიანი საკვალიფიკაციო ვადის გამოყენებას, განსხვავებული მოპყრობა არ იყო გამოწვეული ობიექტური და გონივრული საფუძვლით.

დასკვნა: დარღვევა (6 ხმა ერთის წინააღმდეგ).

პერი ლატვიის წინააღმდეგ

განაცხადი №30273/03 (სექცია III)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 08.11.2007

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 02.06.2008

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: 1997 წელს, განმცხადებელი - ბატონი რობერტ ფილიპ პერი, ამერიკელი ევანგელისტი პასტორი, დასახლდა ლატვიაში და დააარსა რელიგიური გაერთიანება. განმცხადებელი ლატვიის ტერიტორიაზე ცხოვრობდა ბინადრობის დროებითი ნებართვის საფუძველზე, რომელიც გაცემული იყო მისი პედაგოგიური და რელიგიური საქმიანობისთვის. 2000 წელს ბატონ პერის ბინადრობის დროებითი ნებართვის განახლებაზე უარი უთხრეს კანონის ნორმის საფუძველზე, რომლის მიხედვითაც ბინადრობის ნებართვის გაცემა დაუშვებელი იყო პირებისთვის, ვინც იყვნენ ტოტალიტარული ან ტერორისტული ორგანიზაციის წევრები ან სახელმწიფოს წინააღმდეგ მოქმედი ორგანიზაციის წევრები. მოგვიანებით, განმცხადებელს მისცეს ბინადრობის ნებართვა, საჯარო რელიგიური საქმიანობის უფლების გარეშე. მას დაეკისრა ვალდებულება, დაეტოვებინა პასტორის პოზიცია და გამხდარიყო სამწყსოს რიგითი წევრი. სასამართლოებმა არცერთი მისი საჩივარი არ დააკმაყოფილეს, რის მიზეზადაც კონსტიტუციის დაცვის ბიუროს წერილებიდან ციტატები მოჰყავდათ, რომელთა მიხედვითაც განმცხადებელი არ ენეოდა თეოლოგიურ საქმიანობას და რომ მის შესახებ არსებობდა უარყოფითი ოპერატიული ინფორმაცია, ასევე მისი პირადი ნაცნობები წარმოადგენდნენ პოტენციურ საფრთხეს სახელმწიფოსთვის. 2004 წელს ბატონ პერის მიეცა ბინადრობის დროებითი ნებართვა რელიგიური საქმიანობის მიზნით.

ნორმა: მე-9 მუხლი: რელიგიური საქმიანობის საჯაროდ წარმართვის უფლების ჩამორთმევა, ბინადრობის ნებართვის განგრძობისას, მე-9 მუხლიდან გამომდინარე, წარმოადგენდა ტიპიურ ჩარევას. მართალია, განმცხადებელს შეეძლო განეგრძო მო-

ნაწილეობა სამწყსოს სულიერ ცხოვრებაში, როგორც სამწყსოს რიგით წევრს, თუმცა, ის იყო პასტორი და ასეთი სტატუსით სამწყსოს სულიერ ცხოვრებაში მონაწილეობა იყო რელიგიის გამოხატვა, რომელიც მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ ექცეოდა. ცხადი იყო, რომ ამერიკასა და ლატვიაში მის მიმდევრებს შორის, ბატონი პერის სტატუსის თაობაზე არავითარი კონფლიქტი არ არსებობდა. გასაჩივრებული გადაწყვეტილება ემყარებოდა უცხოელთა შესახებ კანონის ნორმას, რომელიც კრძალავდა ბინადრობის ნებართვის გაცემას ზოგადად და არა რომელიმე კონკრეტულ საქმიანობასთან დაკავშირებით. რა თქმა უნდა, მსგავსი ნორმა შესაძლებელია გამხდარიყო განმცხადებლისათვის ბინადრობის ნებართვის მინიჭებაზე უარის თქმის საფუძველი, თუმცა არ შეიძლებოდა გაცემულიყო, როგორც განმცხადებლის გარკვეული უფლებების შეზღუდვის დოკუმენტი. ლატვიის მოქმედი კანონმდებლობის არცერთი ნორმა არ ანიჭებდა ლატვიის „მოქალაქეთა და საიმპერაციო დირექტორატს“ უფლებამოსილებას, გამოეყენებინა ბინადრობის ნებართვა უცხოეთის მოქალაქისათვის, როგორც ლატვიის მიწაზე რელიგიური საქმიანობის აკრძალვის საფუძველი. ამდენად, განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევა არ ყოფილა კანონით გათვალისწინებული.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ალექსანდრიდისი საბერძნეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №19516/06 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 21.02.2008

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 21.05.2008

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი, რომელიც პირველი ინსტანციის სასამართლოში იურისტად დაუშვეს, ვალდებული იყო დაედო სამსახურებრივი ფიცი. შესაბამის ეროვნულ კანონმდებლობაში სამსახურებრივი ფიცი გულისხმობდა რელიგიური ფიცის დადებას. იმისათვის, რომ ნება დაერთოთ დაედო საზეიმო ფიცი, განმცხადებელი ვალდებული იყო განეცხადებინა, რომ იყო ათეისტი, ან ის, რომ მისი რელიგია არ აძლევდა ფიცის დადების უფლებას.

განმცხადებლის მტკიცებით, მიღებული პრაქტიკის შესაბამისად, სასამართლოს სამდივნომ მას მიაწოდა ფორმა, რომელიც სტანდარტულ ტექსტს მოიცავდა. საჯარო მოსმენისას განმცხადებელმა სასამართლოს თავმჯდომარეს სათანადო წესით შევსებული ფორმა გადასცა; როდესაც სასამართლოს თავმჯდომარემ განმცხადებელს მოსთხოვა ბიბლიაზე ხელის დადება ფიცის დასადავად, მან განაცხადა, რომ არ იყო მართლმადიდებელი ქრისტიანი და შესაბამისად, სურდა საზეიმო ფიცის დადება, რის უფლებაც მას მისცეს.

საბერძნეთის მთავრობამ განაცხადა, რომ სასამართლოს სამდივნოში მისვლის ნაცვლად, განმცხადებელმა პირდაპირ სასამართლოს თავმჯდომარეს მიმართა საზეიმო ფიცის დადების უფლების მისაღებად, რაც სასამართლოს თავმჯდომარემ დააკმაყოფილა. ამის შემდგომ, განმცხადებელი მივიდა სასამართლო სამდივნოში, სადაც შესავსებად ორი განსხვავებული ფორმა იყო წარმოდგენილი: ერთი რელიგიური ფიცისთვის, მეორე კი საზეიმო ფიცისთვის; განმცხადებელს არ მოუთხოვია მისი მრწამსის შესაფერისი ფორმა და შეავსო რელიგიური ფიცის ფორმა.

საბერძნეთის მთავრობამ აღნიშნა, რომ განმცხადებელს, მართლაც, შევსებული ჰქონდა რელიგიური ფიცის ფორმა, მაგრამ სასამართლოს თავმჯდომარის წინაშე

საზეიმო ფიცის დადების უფლება მოითხოვს. განმცხადებლის მოთხოვნა დაკმაყოფილდა. საპასუხო დასკვნებში მთავრობამ აღნიშნა, რომ როცა განმცხადებელი სასამართლოს თავმჯდომარესთან გამოცხადდა, მას, მართლაც, რელიგიური ფიცის ფორმა ჰქონდა შევსებული და მოითხოვა საზეიმო ფიცის დადება, ხოლო შემდგომ განმცხადებელს დოკუმენტის შეცვლა არ უცდია.

ნორმა: მე-9 მუხლი: სასამართლოს დაკვირვებით, მთავრობას წარმოდგენილი ჰქონდა ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო ფაქტი; ასევე, არ იყო წარმოდგენილი არანაირი მტკიცებულება იმისა, რომ განმცხადებელს არ ჰქონდა დაცული ფიცის მიღების პროცედურა. უფრო მეტიც, ერთადერთი ოფიციალური დოკუმენტი- საჯარო მოსმენის ჩანაწერი, ადასტურებდა განმცხადებლის მტკიცებებს.

მოცემულ შემთხვევაში, ფიცის დადების პროცედურა პრეიუდიციულად გულისხმობდა, რომ ადვოკატობის კანდიდატები იყვნენ მართლმადიდებელი ქრისტიანები და ითვალისწინებდა შესაბამისი რელიგიური ფიცის დადებას.

რელიგიის გამოხატვის თავისუფლება, ასევე მოიცავს ნეგატიურ ასპექტს, პირის უფლებას - არ გაამხილოს საკუთარი რელიგია და არ დაეკისროს პირდაპირი ან არაპირდაპირი ფორმით რელიგიის გამხელის ვალდებულება. სახელმწიფოს წარმომადგენლებს, ინდივიდის რელიგიური კუთვნილების დასადგენად, არ ჰქონდათ უფლება ჩარეულიყვნენ ისეთ პირად სფეროში, როგორიც სინდისია, ან დაევალებულინათ რელიგიის გამხელა, ან დამოკიდებულება რელიგიურ საკითხებთან დაკავშირებით. მე-9 მუხლის ნეგატიური ასპექტი განსაკუთრებით გასათვალისწინებელია მაშინ, როდესაც ინდივიდს უწევს სამსახურებრივი ფიცის დადება. საჯარო სხდომის ოფიციალური ჩანაწერი აჩვენებდა, რომ განმცხადებელმა რელიგიური ფიცი საკუთარი რელიგიური რწმენის საწინააღმდეგოდ დადო, აგრეთვე, მიუთითებდა იმაზე, რომ ადვოკატების მიერ ფიცის დადება პრეიუდიციულად გულისხმობდა მათ მართლმადიდებლობას. მიუხედავად მთავრობის მტკიცებისა, რომ არსებობდა ფიცის ორი ფორმა, სასამართლომ ვერ შეძლო ორი განსხვავებული ფიცის ფორმის არსებობის დადგენა.

ის ფაქტი, რომ განმცხადებელს მოუწია განეცხადებინა, რომ არ იყო მართლმადიდებელი და სურდა საზეიმო ფიცის დადება, წარმოადგენდა მისი რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

სასამართლომ ასევე დაადგინა მე-13 მუხლის დარღვევა (ერთხმად).

მოსკოვის საინტელოგოგიის ეკლესია რუსეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №18147/02 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 05.04.2007

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 24.09.2007

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-11 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: განმცხადებელი არის რელიგიური გაერთიანება, რომელიც დარეგისტრირდა 1994 წელს და მოიპოვა იურიდიული პირის სტატუსი. 1997 წელს, ძალაში შევიდა კანონი რელიგიის შესახებ, რომლის მიხედვითაც, რელიგიურ გაერთიანებებს,

რომლებიც უკვე იყვნენ დარეგისტრირებულნი და 2000 წლამდე მოპოვებული ჰქონდათ იურიდიული პირის სტატუსი, ხელახალი რეგისტრაციის გავლა ევალებოდათ. განმცხადებელმა ორგანიზაციამ, 1998-2005 წლებში ხელახალი რეგისტრაციის მოთხოვნით, 11-ჯერ მიმართა მოსკოვის იუსტიციის დეპარტამენტს. რამდენიმე შემთხვევაში, განაცხადის წარმოებაში მიღება არ მოხდა იმ საფუძველით, რომ წარდგენილი არ იყო კანონით გათვალისწინებული დოკუმენტების სრული ნუსხა. კომპეტენტური სასამართლოს განმარტებით, განმცხადებელ ორგანიზაციას არ ჰქონდა წარდგენილი წესდებისა და სხვა დოკუმენტების დედნები. იმავე სასამართლოს განცხადებით, განმცხადებელს ასევე, არ ჰქონდა წარდგენილი საიენტოლოგიის ეკლესიის რწმენისა და პრაქტიკის შესახებ საკმარისი ინფორმაცია. განმცხადებლის ოთხი განცხადება დარჩა განუხილველი იმ მიზეზით, რომ გასული იყო ხელახალი რეგისტრაციის ვადა. სასამართლომ, ასევე, დაადგინა, რომ ხელახალ რეგისტრაციაზე იუსტიციის დეპარტამენტის უარი შესაბამისობაში ვერ მოდიოდა სამართლის საერთაშორისო სტანდარტებთან და რომ უარი წარმოადგენდა უბრალო ხრიკს, რათა თავი აერიდებინა განმცხადებელი ორგანიზაციის ხელახალი რეგისტრაციისთვის. სასამართლოს გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა 2000 წელს, თუმცა, იუსტიციის დეპარტამენტმა უარი განაცხადა მის შესრულებაზე. 2003 წელს, განმცხადებელმა, იუსტიციის დეპარტამენტის წინააღმდეგ სარჩელით, სასამართლოს განმეორებით მიმართა. სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებელი ორგანიზაციის ხელახალ რეგისტრაციაზე დეპარტამენტის უარს სამართლებრივი საფუძველი არ ჰქონდა და უბრძანა, ხელახლა განეხილა მისი განცხადება. შემდგომში, დეპარტამენტმა უარი უთხრა განმცხადებელს ხელახალ რეგისტრაციაზე იმ მოტივით, რომ განმცხადებელი ვერ ასაბუთებდა რუსეთში ბოლო 15 წლის განმავლობაში არსებობის ფაქტს.

ნორმა: მე-11 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში: ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ხელახალ რეგისტრაციაზე უარი წარმოადგენდა განმცხადებლის მე-11 მუხლით გათვალისწინებულ უფლებაში ჩარევას, ვინაიდან ამ შეზღუდვის გამო განმცხადებელი ვერ ახერხებდა განეხორციელებინა რელიგიური საქმიანობა. ხელახალ რეგისტრაციაზე იუსტიციის დეპარტამენტის უარი ეფუძნებოდა მტკიცებას, რომ განმცხადებელს წარდგენილი არ ჰქონდა კანონით გათვალისწინებული დოკუმენტაციის სრული ნუსხა. დეპარტამენტი არ ასაბუთებდა, თუ რომელი დოკუმენტი არ ჰქონდა წარდგენილი განმცხადებელს, თუმცა, აცხადებდა, რომ ჰქონდა უფლება ასე მოქცეულიყო. ასეთი შეუსაბამო მიდგომის გამო, განმცხადებელმა ვერ შეძლო წესდების განახლება, გარდა ამისა, ასეთი მიდგომა იყო ეროვნული კანონმდებლობის სანინააღმდეგო, რომელიც ითხოვდა, რომ ყველა პასუხი ყოფილიყო დასაბუთებული. შესაბამისად, იუსტიციის დეპარტამენტის ქმედება იყო თვითნებური და უარი, ხელახალ რეგისტრაციაზე, არ იყო კანონით გათვალისწინებული. პირველი ინსტანციის სასამართლოს განცხადებას, რომ განმცხადებელს წარდგენილი არ ჰქონდა დოკუმენტების დედნები, სამართლებრივი საფუძველი არ გააჩნდა, ვინაიდან მსგავსი მოთხოვნა არცერთ საკანონმდებლო აქტში არ იყო დაფიქსირებული. გარდა ამისა, ასეთი მოთხოვნის შესრულება იყო ძალიან რთული, თუ შეუძლებელი არა, ვინაიდან დეპარტამენტს, კანონმდებლობის თანახმად, დოკუმენტაციის განმცხადებლისთვის უკან დაბრუნების ვალდებულება არ ეკისრება. განმცხადებელს, ხელახალი რეგისტრაციის მოთხოვნისას, წარდგენილი ჰქონდა ყველა საჭირო დოკუმენტის ასლები. სასამართლომ, ასევე, არ დაასაბუთა, თუ რატომ იყო შეუძლებელი საიენტოლოგიის ეკლესიის რწმენისა და პრაქტიკის შესახებ საკმარისი ინფორმაციის მოპოვება განმცხადებლის მიერ წარდგენილი დოკუმენტაციიდან. რაც შეეხება ხელახალ რეგისტრაციაზე უარს, იმ მოტივით, რომ დარღვეული იყო ხელახალი რეგისტრაციისთვის კანონით დადგენილი ვადა, ამ ვადის დარღვევა გამოწვეული იყო იუსტიციის დეპარტამენტის თვითნებური ქმედებით.

უკანონო იყო ბოლო მოთხოვნაც, რომ განმცხადებელს დაედასტურებინა რუსეთში ბოლო 15 წლის განმავლობაში არსებობის ფაქტი, ვინაიდან რუსეთის ფედერაციის საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად, ასეთი ფაქტის დადასტურების მოთხოვნა, იმ გაერთიანებების მიმართ, ვინც იურიდიული პირის სტატუსით სარგებლობდნენ, რელიგიების შესახებ კანონის მიღებამდე არაკონსტიტუციური იყო. ვინაიდან განმცხადებელს არ ჰქონდა დარღვეული ეროვნული კანონმდებლობის არცერთი მოთხოვნა, ხელახალ რეგისტრაციაზე უარს არ ჰქონია სამართლებრივი საფუძველი. სახელმწიფოს წარმომადგენლების ქმედება იყო არაკეთილსინდისიერი და დარღვეული იყო ნეიტრალიტეტისა და მიუკერძოებლობის პრინციპი.

დასკვნა: მე-11 მუხლის დარღვევა მე-9 მუხლთან კომბინაციაში (ერთხმად).

წმინდა მიხეილის სამწყსო უკრაინის წინააღმდეგ

განაცხადი №77703/01 (სექცია V)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 14.06.2007

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 14.09.2007

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი - სამწყსო, დარეგისტრირდა 1990 წელს, როგორც მოსკოვის მართლმადიდებელი ეკლესიის საპატრიარქოს კუთვნილი რელიგიური გაერთიანება. 1999 წლის დეკემბერში სამწყსოს კრებამ, რომელსაც 27 წევრიდან 21 ესწრებოდა, გადაწყვიტა გამოსულიყო მოსკოვის საპატრიარქოს იურისდიქციიდან და გადასულიყო კიევის საპატრიარქოს იურისდიქციაში. კიევის საპატრიარქოს მთავარეპისკოპოსმა მიიღო სამწყსო და დაუნიშნა წინამძღვარი. სამწყსომ, წესდებაში შესაბამისი ცვლილებების რეგისტრაციის მიზნით, მიმართა კიევის ადმინისტრაციას. 2000 წლის იანვარს, სამასამდე სასულიერო და სამოქალაქო პირმა, რომლებიც მოსკოვის საპატრიარქოს მხარდამჭერები იყვნენ, ხელში ჩაიგდო ტაძარი, აირჩია ახალი მმართველობითი ორგანოები, მათ შორის სამწყსოს კრებაც. განმცხადებელმა ორგანიზაციამ მიმართა კიევის ადმინისტრაციას წესდებაში ცვლილებების რეგისტრაციის მოთხოვნით. მხარეებს შორის გაჩნდა დავა იმის თაობაზე, იყვნენ თუ არა განმცხადებლები სამწყსოს აქტიური წევრები. ქალაქ კიევის ადმინისტრაციამ ცვლილებების რეგისტრაციაზე განმცხადებლებს უარი უთხრა, ვინაიდან მიიჩნია, რომ 1999 წლის კრება არ წარმოადგენდა მთელ სამწყსოს. უზენაესმა სასამართლომ ეს გადაწყვეტილება უცვლელად დატოვა, ვინაიდან მიიჩნია, რომ წესდების ის მუხლები, რომლებიც შეეხებოდა ფიქსირებულ წევრობას ეწინააღმდეგებოდა არსებულ კანონმდებლობას, რადგან სამწყსოს წევრთა უმრავლესობას არ აძლევდა საშუალებას, მონაწილეობა მიეღოთ ეკლესიის საქმიანობაში. 2000 წლის დეკემბერს, კიევის სახელმწიფო ადმინისტრაციამ ახლადჩამოყალიბებული სამწყსოს (რომელიც უპირატესობას მოსკოვის საპატრიარქოს ანიჭებდა) მოთხოვნისამებრ, დაარეგისტრირა მისი წესდება, - შესაბამისი ცვლილებებით. 2002 წელს განმცხადებელმა სამწყსომ მიმართა სასამართლოს ჩამორთმეული ქონების უკან დაბრუნებისა და ზიანის ანაზრაულების მოთხოვნით. სარჩელის დაკმაყოფილებაზე მას უარიეთქვა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: როდესაც რელიგიური ორგანიზაცია აშკარა კონფლიქტშია იმ ეკლესიის მმართველობასთან, რომელსაც ის ეკუთვნოდა, ეროვნული ხელისუფლების მხრიდან, საჭიროა ამ კონფლიქტისადმი ძალიან ფრთხილი და ნეიტრალური მიდგომა. წესდებაში ცვლილებების რეგისტრაციაზე უარი წარმოადგენდა კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებაში ჩარევას, ცალკე, ან მე-11 მუხლთან

კომბინაციაში. ასეთი ჩარევით ხელისუფლების წარმომადგენლებმა რელიგიურ ორგანიზაციას, რომელსაც არ ჰქონდა იურიდიული პირის სტატუსი, შეუზღუდეს რელიგიური და სხვა საქმიანობის უფლება. განმცხადებელ სამწყსოს, ასევე, შეეზღუდა უფლება- შეერთებოდა კიევის საპატრიარქოს. ასეთი ჩარევა გათვალისწინებული იყო კანონით, ვინაიდან გამომდინარეობდა „სინდისის თავისუფლებისა და რელიგიური ორგანიზაციების შესახებ“ კანონიდან. რაც შეეხება „წინასწარ განჭვრეტადობის“ მოთხოვნას, მოპასუხე სახელმწიფოს ევალეზობდა დეტალურად და ნათლად განესაზღვრა ის მიზეზები, რომლის გამოც რელიგიურ ორგანიზაციას წესდების რეგისტრაციაზე შესაძლოა, უარი თქმოდა. „სინდისისა და რელიგიური ორგანიზაციების შესახებ“ კანონი მხოლოდ ერთ ასეთ მიზეზს ასახელებდა - მოქმედ კანონმდებლობასთან წინააღმდეგობა. ევროპულმა სასამართლომ ეჭვქვეშ დააყენა კანონში მსგავსი ჩანაწერი „წინასწარ განჭვრეტადობა“ იძლეოდა თუ არა საკმარის გარანტიებს თვითნებობისა და უფლებამოსილების გადამეტების აღსაკვეთად. მთავრობის მტკიცებით, გასაჩივრებული ჩარევა ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს, კერძოდ კი, საზოგადოებრივი მართლწესრიგისა და სხვათა უფლებების დაცვას. ეროვნული ხელისუფლების მიერ დასახელებული მიზეზები, რის გამოც განმცხადებელ ორგანიზაციას უარი ეთქვა წესდებაში ცვლილებების რეგისტრაციაზე, არ იყო არც თანმიმდევრული, არც შესაბამისი და არც საკმარისი საფუძველი განხორციელებული ქმედების გასამართლებლად. ეროვნული სასამართლოების დასკვნებისგან განსხვავებით, კანონი „სინდისის თავისუფლებისა და რელიგიური ორგანიზაციების შესახებ“, არ აწესებდა ვალდებულებას, რომ რელიგიური ჯგუფი უნდა შემდგარიყო ერთი კონკრეტული ეკლესიის მრევლისგან. უფრო მეტიც, კანონი არანაირ შეზღუდვას არ უწესებდა რელიგიურ ორგანიზაციას, თავად განესაზღვრა, თუ რა ფორმით მიიღებდა ახალ წევრებს, და აირჩევდა მმართველობით ორგანოებს. სახელმწიფო ვერ დაავალდებულებდა კანონიერად არსებულ კერძო სამართლის იურიდიულ პირს, რომ მიეღო ახალი წევრები ან წევრობის სტატუსი ჩამოერთვა უკვე მიღებული წევრისთვის. სამწყსოს შიდა ორგანიზაცია ნათლად იყო განსაზღვრული წესდებაში. ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლებმა, სასამართლოების ჩათვლით, უგულველყვეს ეს სტრუქტურა და განაცხადეს, რომ განმცხადებელი სამწყსო წარმოადგენდა 300 მუდმივი წევრის უმცირესობას და რომ სამწყსოს კრებაზე არ იყო მიწვეული სამასივე წევრი. სასამართლოებმა უგულვებლყვეს სამწყსოს შიდა რეგულაციები და სამწყსოს ადმინისტრაციის 11 წლიანი ისტორია (1989-2000 წლები) და დასკვნები დააფუძნეს კანონის ბუნდოვან ნორმაზე. განმცხადებელი ორგანიზაციისთვის ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებაში ჩარევა გამართლებული არ იყო. სარეგისტრაციო უწყების მხრიდან თვითნებული გადაწყვეტილების მიღების პრევენციის საშუალებების სიმცირე არ გამოსწორებულა ეროვნული სასამართლოების მიერ საქმის განხილვისას.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

გლდანის კონგრესაციის იეჰოვას მოწმეთა 97 ნაპირი საქართველოს წინააღმდეგ

განაცხადი №71156/01 (ყოფილი სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 03.05.2007

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 03.08.2007

მე-3 მუხლი

წამების აკრძალვა

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციამი

**დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან
მიმართებით**

ფაქტები: საქმე ეხება 1999 წელს მომხდარ ინციდენტს, როდესაც განკვეთილი სა-
სულიერო პირის მეთაურობით, მართლმადიდებელთა ექსტრემისტულად განწყობი-
ლი ჯგუფი თავს დაესხა იეჰოვას მოწმეებს. აღნიშნულმა ჯგუფმა ალყა შემოარტყა
თეატრს, სადაც შეკრებილი იყო იეჰოვას 120 მოწმე. იეჰოვას მოწმეთა გარკვეულმა
ნაწილმა გაპარვა მოახერხა, ხოლო დარჩენილები, მათ შორის ქალები და ბავშვები,
თავდასხმის მსხვერპლნი გახდნენ. თავდამსხმელები მათ სცემდნენ ჯოხებით, ქამრე-
ბით და რკინის ჯვრებით. თავდამსხმელებმა ერთ-ერთ მსხვერპლს გალობის თანხლე-
ბით თავი გადაპარსეს. შემდგომ იეჰოვას მოწმეები გაჩხრიკეს, ჩამოართვეს პირადი
ნივთები, რელიგიური სიმბოლოები კი ადგილზე დაწვეს. 16 პირი მოხვდა საავადმ-
ყოფოში, ბევრ მათგანს თავი ჰქონდა დაზიანებული და ტკივილები ანუხებდა. მი-
უხედავად იმისა, რომ შექმნილი ვითარების შესახებ პოლიცია ინფორმირებული იყო,
პოლიციის თანამშრომლები სიტუაციის განსამუხტად ჩარევისგან თავს იკავებდნენ.
პოლიციელმა ერთ-ერთ დაზარალებულს ისიც კი უთხრა, რომ უფრო უარეს დღეში
ჩააგდებდა იეჰოვას მოწმეებს. ინციდენტი გადაღებული იყო ერთ-ერთი თავდამსხმე-
ლის მიერ. ჩანაწერში, ნათლად, ჩანდა თავდამსხმელების რაოდენობა, რაც გადაიცა
სახელმწიფო ტელევიზიითაც. მიუხედავად იმისა, რომ 42-მა განმცხადებელმა სის-
ხლის სამართლის საქმის აღძვრის მოთხოვნით მიმართა პროკურატურას, მხოლოდ
11 განმცხადებელს მიენიჭა მსხვერპლის სტატუსი. სისხლის სამართლის პროცესი
მიმდინარეობდა პრობლემების და წინააღმდეგობების თანხლებით; ხდებოდა სისხ-
ლის სამართლის საქმეების შეწყვეტა იმ მიზეზით, თითქოსდა ვერ ხდებოდა თავდამ-
სხმელთა ამოცნობა; გამოძიებელმა განაცხადა, რომ მართლმადიდებლური რწმენა
არ აძლევდა შესაძლებლობას ჩაეტარებინა მიუკერძოებელი გამოძიება; როდესაც
ერთ-ერთმა დაზარალებულმა ამოიცნო ორი თავდამსხმელი, მას წარედგინა ბრალი
საჯარო წესრიგის დარღვევისთვის, თუმცა საბოლოოდ გაამართლეს. ამოცნობილი
თავდამსხმელების პასუხისმგებლობაში მისაცემად, თითქმის, არავითარი

ქმედება არ განხორციელებულა, ისინი ეჭვმიტანილებად ცნეს რელიგიური ლიტე-
რატურის განადგურების გამო, მათ ლიდერს კი, რომელიც აცხადებდა, რომ წინასწარ
შეატყობინა პოლიციას თავდასხმის შესახებ, ბრალი დაედო სულ სხვა ინციდენტებ-
თან დაკავშირებით.

ნორმა: მე-3 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი: განმცხადებლების მიმართ განხორციელებ-
ული მოპყრობა: არაადამიანური მოპყრობის ფაქტი დადასტურდა 31 განმცხადე-
ბელთან მიმართებით, აღნიშნულ ფაქტს ასაბუთებდა სამედიცინო ან ვიდეო მტკი-
ცებულება, ან სასტიკი მოპყრობის ზუსტი და დეტალური აღწერა. 6 განმცხადებლის
შემთხვევაში დადგინდა, რომ ისინი იყვნენ არაადამიანური მოპყრობის არაპირდაპირ-

რი მსხვერპლნი, ვინაიდან საკუთარი შვილების ცემის ფაქტის შემსწრენი იყვნენ. 14 განმცხადებლის შემთხვევაში დადგინდა დამამცირებელი მოპყრობის ფაქტი, ვინაიდან ტელევიზიით გადაიკა მათ მიმართ განხორციელებული დამამცირებელი მოპყრობის ამსახველი ვიდეო-მასალა, მათ შორის რელიგიურ საფუძველზე დამცირების ფაქტი, როდესაც ერთ-ერთ განმცხადებელს თავი გადაპარსეს. 16 განმცხადებლის შემთხვევაში დარღვევა არ დადგენილა, რადგან მათ გაპარვა მოახერხეს, ასევე, არც 37 განმცხადებლის შემთხვევაში, რომელთაც საჩივრით შესაბამისი ეროვნული სტრუქტურებისთვის არ მიუმართავთ.

დასკვნა: დარღვევა 45 განმცხადებლის შემთხვევაში (ერთხმად).

ბ) ხელისუფლების წარმომადგენელთა საპასუხო ქმედებები განვითარებულ მოვლენებთან დაკავშირებით: არ არსებობდა იმის დამადასტურებელი მტკიცებულება, რომ ეროვნულმა ხელისუფლებამ წინასწარ იცოდა იეჰოვას მოწმეებზე მოსალოდნელი თავდასხმის შესახებ. თუმცა, შეტყობინების მიღების შემდგომ, პოლიციამ ვერ შეძლო ემოქმედა ეფექტურად. მიღებული იყო 31 საჩივარი და აქედან მხოლოდ 11 განმცხადებელს მიენიჭა მსხვერპლის სტატუსი, თუმცა, პროცესი უშედეგოდ დასრულდა. გამომძიებელმა საქმეზე თავიდანვე გააკეთა მიკერძოებული განცხადება. მსხვერპლი, რომელმაც ამოიცნო თავდამსხმელები, თავად გახდა ბრალდებული. სამწუხაროდ, ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლები აცხადებდნენ, რომ ვერ ხდებოდა თავდამსხმელთა ამოცნობა, მაშინ როდესაც არსებობდა ვიდეოჩანაწერი. პოლიციამ უარი განაცხადა მოეხდინა დროული რეაგირება განმცხადებლებისა და მათი შვილების უფლებების დასაცავად, რის შედეგადაც განმცხადებლები აღმოჩნდნენ ხელისუფლების წარმომადგენელთა აბსოლუტური სამსახურებრივი გულგრილობის წინაშე, რომლებმაც სრულიად უსაფუძვლოდ თქვეს უარი კანონის დაცვაზე. ასეთი მიდგომა ხელისუფლების მხრიდან საფრთხეს უქმნიდა ყველა სამართლებრივი საშუალების განხორციელების შესაძლებლობას.

დასკვნა: დარღვევა 42 განმცხადებელთან მიმართებით (ერთხმად).

მე-9 მუხლი: განმცხადებლები, რელიგიური რწმენის გამო, თავდასხმის, დამცირებისა და სასტიკი ცემის მსხვერპლნი გახდნენ. მათი რელიგიური ლიტერატურა განადგურდა მათ თვალწინ. ერთ-ერთ განმცხადებელს რელიგიური სასჯელის სახით თავი გადაპარსეს. განმცხადებლები, ხელისუფლების მხრიდან, მუდმივად იმყოფებოდნენ აბსოლუტური ინდიფერენტულობის წინაშე, ვინაიდან ხელისუფლება მათ აღიქვამდა, როგორც საფრთხეს მართლმადიდებლობისთვის და არ მოქმედებდა განმცხადებლების დასაცავად. პრაქტიკულად, განმცხადებლებს სასამართლოს მხრიდან მოესპოთ რელიგიის თავისუფლების განხორციელების ყველანაირი სამართლებრივი შესაძლებლობა. ეს იყო პირველი ფართომასშტაბიანი თავდასხმა იეჰოვას მოწმეებზე და ხელისუფლების უმოქმედობამ სანყისი მისცა საქართველოს მასშტაბით რელიგიურ ძალადობას, განმცხადებლების რელიგიური რწმენის ყოველი ახალი გამოვლინებისას. ეროვნულმა ხელისუფლებამ ვერ შეძლო მიეღო ყველა აუცილებელი ზომა მართლმადიდებელ ექსტრემისტთა ჯგუფში იეჰოვას მოწმეთა მიმართ შემწყნარებლობის დასაწერად, რათა მათ თავისუფლად ესარგებლათ ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებით.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ნორმა: მე-14 მუხლი, მე-3 და მე-9 მუხლებთან კომბინირებული: პოლიციის მხრიდან უარი, დროულად ჩაჩუქიყვნენ განვითარებულ მოვლენებში, მეტწილად, მოტივირებული იყო განმცხადებლების რელიგიური რწმენით. ხელისუფლების წარმომადგენელთა კომენტარები და დამოკიდებულება, როდესაც მათ შეატყობინეს თავდასხმის შესახებ, ან მას შემდგევ, რაც მათ დაევალათ მომხდარი ფაქტის გამოძიება, არ შეესაბამებოდა კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპს. მთავრობის მხრიდან დისკრიმინაციული მიდგომის გამართლება ან დასაბუთება არ მომხდარა.

ხელისუფლების წარმომადგენლებმა თავდასხმის ინიციატორს მიანიჭეს თავისუფლება გამოსულიყო მედია საშუალებებში და გაეღვივებინა რელიგიური შუღლი და მოეწოდებინა რელიგიური ძალადობისკენ, ეს უკანასკნელი ასევე აცხადებდა, რომ მას ჰქონდა არაოფიციალური მხარდაჭერა ხელისუფლების წარმომადგენლების მხრიდანაც. ზემოაღნიშნული, სახელმწიფოს შესაძლო თანამონაწილეობის შესახებ დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას იძლეოდა.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ივანოვა გულგარეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №52435/99 (სექცია V)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 12.04.2007

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 12.07.2007

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი, ქალბატონი კალინკა თოდოროვა ივანოვა, დასაქმებული იყო არააკადემიური შტატით სკოლაში. იგი, ასევე, იყო ქრისტიანულ-ევანგელური ჯგუფის წევრი, რომელიც, ასევე, ცნობილია როგორც „სიცოცხლის სიტყვა“. აღნიშნული ჯგუფი მოქმედებდა საიდუმლოდ, ვინაიდან ხელისუფლებას მის რეგისტრაციაზე უარი ჰქონდა ნათქვამი. ჯგუფის შეხვედრებს მუდმივად შლიდა პოლიცია, მედიას გაჩაღებული ჰქონდა ფართომასშტაბიანი კამპანია ჯგუფის წინააღმდეგ, ააშკარავებდნენ ამ ჯგუფის წევრებს, მათ შორის განმცხადებელსაც. რეგიონული პროკურორისა და სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მოთხოვნის შემდეგ, რეგიონის გუბერნატორმა და პარლამენტის წევრმა დააშინეს საგანმანათლებლო ინსპექტორი, რომ გაათავისუფლებდნენ სამსახურიდან, თუ არ მიიღებდა რადიკალურ ზომებს სკოლაში რელიგიური საქმიანობის შეწყვეტისათვის და თუ არ გაათავისუფლებდა სკოლის დირექტორს. 1995 წლის ოქტომბერს, სკოლის დირექტორი გაათავისუფლეს სამსახურიდან ყველა იმ თანამშრომელთან ერთად, ვინც იყო „სიცოცხლის სიტყვის“ მიმდევარი, ან თანაუგრძნობდა ამ ორგანიზაციის საქმიანობას. უფრო მოგვიანებით, განმცხადებელზე განხორციელდა ზეწოლა, განათლების ინსპექტორი ემუქრებოდა მას, რომ გაათავისუფლებდა სამსახურიდან, მიუხედავად შრომის ხარისხისა, თუ განმცხადებელი უარს არ იტყოდა რელიგიურ რწმენაზე. პარლამენტის წევრმა, თავის რადიო ინტერვიუში, სპეციალურად აღნიშნა, რომ ივანოვა, „სიცოცხლის სიტყვის“ მიმდევარი, ჯერ კიდევ დასაქმებულიყო სკოლაში. 1995 წლის დეკემბერს, სკოლის ახალმა დირექტორმა განმცხადებელი გაათავისუფლა დაკავებული თანამდებობიდან, იმ მიზეზით, რომ განმცხადებელი არ აკმაყოფილებდა შესაბამის მოთხოვნებს. სკოლაში მოხდა რეორგანიზაცია, შეიქმნა თანამდებობების ახალი სია, რომელიც ძალაში შევიდა 1996 წლიდან. ამ რეფორმის შედეგად, განმცხადებლის პოზიცია გარდაიქმნა, ფუნქციები და მოვალეობები დარჩა, არსებითად, იგივე, თუმცა, მოთხოვნებს დაემატა საუნივერსიტეტო ხარისხის ფლობის ვალდებულება. განმცხადებელმა მიმართა რაიონულ სასამართლოს და ამტკიცებდა, რომ მისი სამსახურიდან უკანონო გაათავისუფლება უტოლდებოდა დისკრიმინაციას რელიგიის საფუძველზე. სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მისი სარჩელი, გასაჩივრება უშედეგო აღმოჩნდა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: განსახილველი საქმის ქვაკუთხედს წარმოადგენდა იმის გარკვევა, თუ რატომ მოხდა განმცხადებლის სამსახურიდან გაათავისუფლება, გამონეული იყო ეს მხოლოდ პოზიციის დასაკავებლად შემოღებული ახალი მოთხოვნებით, რასაც მთავრობა ამტკიცებდა, თუ განმცხადებლის გაათავისუფლება გამონეული

იყო მისი რელიგიური რწმენის გამო. მთავრობის არგუმენტები ამ საკითხთან დაკავშირებით იყო გაურკვეველი და ურთიერთსაწინააღმდეგო. განვითარებული მოვლენების მთლიანობაში ანალიზისა და შეფასების შედეგად, ევროპული სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ განმცხადებელი სამსახურიდან მისი რელიგიური რწმენის გამო იყო გათავისუფლებული. განმცხადებლის სამსახურიდან გათავისუფლება წარმოადგენდა მის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას, რაც მე-9 მუხლის მოთხოვნებთან წინააღმდეგობაში მოდიოდა. მიხედვად იმისა, რომ მის სამსახურიდან გათავისუფლებას ოფიციალურ საფუძვლად შრომის კოდექსის შესაბამისად ახალი მოთხოვნების დაწესება ედო, ეს არ ცვლიდა სამსახურიდან გათავისუფლების არსებით მოტივს. სასამართლომ მიიჩნია, რომ სახელმწიფო უშუალოდ იყო ჩართული ამ მოვლენებში, ვინაიდან განმცხადებელს ეკავა არააკადემიური თანამდებობა და ექვემდებარებოდა განათლების სამინისტროს პირდაპირ და უშუალო ზედამხედველობას. უფრო მეტიც, სასამართლომ აღნიშნა, რომ მთელი ქვეყნის მასშტაბით „სიცოცხლის სიტყვის“ ნევრთა შეკრებების ჩაშლა და განვითარებულ მოვლენებში სახელმწიფო ხელისუფლების სხვადასხვა წარმომადგენლების ჩართულობა მიანიშნებდა არატოლერანტულ პოლიტიკაზე „სიცოცხლის სიტყვის“ და მისი მიმდევრების მიმართ. განმცხადებლის გათავისუფლება ახალი დირექტორის დანიშვნის შემდგომ, წარმოადგენდა ამ პოლიტიკის გატარებას.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

კუზნეცოვი და სხვები რუსეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №184/02 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 11.01.2007

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 11.04.2007

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-6 მუხლი

საქმის სამართლიანი განხილვის უფლება

ფაქტები: განმცხადებლები არიან რუსეთის 103 მოქალაქე, კერძოდ, ჩელიაბინსკის ოლქში მაცხოვრებელი იეჰოვას მოწმეები. 1999 წელს იეჰოვას მოწმეთა თემმა, რომლის წევრებიც არიან განმცხადებლები, რელიგიური შეხვედრებისთვის ხელშეკრულების საფუძველზე დაიქირავა პროფესიული განათლების კოლეჯის აუდიტორია. 2000 წელს, ნაქირავებ აუდიტორიაში ტარდებოდა ღია შეხვედრა, რომლის მონაწილეებს შორის იყვნენ მხედველობის პრობლემების მქონე მოხუცებიც. შეხვედრა ჩაშალა ადამიანის უფლებათა რეგიონული საბჭოს თავმჯდომარემ პოლიციის ორი ოფიცრის თანხლებით. განმცხადებლის განმარტებით, თავმჯდომარისა და პოლიციის ოფიცრების აგრესიული ქცევის გამო გადაწყვიტა დამორჩილებოდა მათ მოთხოვნებს. მეორე დღეს, იეჰოვას მოწმეთა თემმა, მიიღო შეტყობინება ქირავნობის ხელშეკრულების შეწყვეტის თაობაზე, აღნიშნულის საფუძველად მითითებული იყო „ხელშეკრულების ხელმოწერისას კოლეჯის ადმინისტრაციის მხრიდან გარკვეული გადაცდომა“. განმცხადებელმა შესაბამისი უწყებებს მიმართა კომისიონერისა და პოლიციის ორი ოფიცრის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის მოთხოვნით, თუმცა, უშედეგოდ. ასევე, განმცხადებელმა მიმართა სამოქალაქო სასამართლოს, თუმცა მისი სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, ვინაიდან სასამართლომ ვერ დაინახა კავშირი კომისიონერის გამოჩენასა და შეხვედრის დროზე ადრე შეწყვეტას შორის.

ნორმა: მე-9 მუხლი: სასამართლომ დაადგინა, რომ რელიგიური შეხვედრის შეწყვეტა გამომდინარეობდა კომისიონერის მოთხოვნებიდან, და განმცხადებელმა ეს მოთხოვნები უბრალოდ გადასცა დამსწრე საზოგადოებას, ვისთანაც პოლიციელებს არ შეეძლოთ პირდაპირი კომუნიკაციის დამყარება. კომისიონერის მოთხოვნა წარმოადგენდა განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას. კომისიონერისა და პოლიციელების ქცევა არ შეესაბამებოდა კანონს. ევროპულმა სასამართლომ უარყო მთავრობის მტკიცება იმის თაობაზე, რომ შეხვედრის ორგანიზატორებს არ ჰქონდათ შესაბამისი დოკუმენტაცია, ვინაიდან ეროვნულ კანონმდებლობა არ ითვალისწინებდა მსგავსი დოკუმენტაციის მოთხოვნას. სასამართლომ არ გაიზიარა მთავრობის მტკიცება იმის თაობაზე, რომ კომისიონერის შეხვედრაზე გამოცხადება გამოწვეული იყო ინფორმაციით, რომ რელიგიურ შეხვედრას ესწრებოდნენ მცირეწლოვანი ბავშვები. აღნიშნული მტკიცების დასასაბუთებლად მთავრობას შესაბამისი მტკიცებულება არ ჰქონია წარმოდგენილი. მთავრობამ ვერ მოახერხა კომისიონერის უფლებამოსილების დასადასტურებლად რაიმე სახის მტკიცებულების წარმოდგენა. არსებობდა სერიოზული მინიშნებები იმის თაობაზე, რომ კომისიონერი მოქმედებდა თვითნებურად, სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე. ორი პოლიციელის თანხლებამ მას მიაწვდინა ფიქტიური ძალაუფლება. პოლიციელები არ იმყოფებოდნენ მის დაქვემდებარებაში და კომისიონერს არ შეეძლო მათთვის შეხვედრის ჩაშლის ბრძანების მიცემა. საქმეში არ არსებობდა არავითარი დოკუმენტი, რომელიც დაადასტურებდა, რომ მიღებული იყო შეტყობინება საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის ან სხვა სახის გადაცდომისა თუ დანაშაულის შესახებ. შეხვედრა იმართებოდა კანონიერად ნაქირავე ფართში. განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა არ იყო გათვალისწინებული კანონით, კომისიონერი არ მოქმედებდა კეთილსინდისიერად და მისი მხრიდან დარღვეული იყო სახელმწიფო ნეიტრალიტეტის ვადებულება განმცხადებლის რელიგიური გაერთიანების მიმართ.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

მე-6 მუხლი: ევროპული სასამართლო გააკვირვა ეროვნული სასამართლოების შესაბამო დამოკიდებულებამ განმცხადებლის სარჩელის მიმართ. სასამართლოების მსჯელობით კომისიონერისა და პოლიციელების ქმედება სრულ შესაბამისობაში იყო რუსეთის კანონმდებლობასთან და უარს აცხადებდნენ დაენახათ მათ გამოჩენასა და რელიგიური შეხვედრის ჩაშლას შორის, აშკარა, კავშირი. სასამართლოების მსჯელობით კომისიონერის გამოჩენა და შეხვედრის ორგანიზატორების გადაწყვეტილება შეხვედრის შეწყვეტის თაობაზე, უბრალოდ, დროში ემთხვეოდა ერთმანეთს. ამგვარმა, მიდგომამ შესაძლებლობა მისცა ეროვნულ სასამართლოებს თავი აერიდებინათ კუზნეცოვის მთავარი საჩივრის განხილვისთვის, რომელიც რელიგიური შეხვედრის უკანონო ჩაშლას ეხებოდა. ზემოაღნიშნულის შედეგად, განმცხადებლისათვის ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი - რელიგიის თავისუფლების შეზღუდვა დარჩა განუხილველი. ეროვნულმა სასამართლოებმა ვერ შეძლეს ნეიტრალიტეტის შენარჩუნება და გამოიჩინეს აშკარა მიკერძოებულობა საქმის განხილვისას.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

იპოვის დიმიტრესი ლატვიის წინააღმდეგ

განაცხადი №61638/00 (სექცია III)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 30.11.2006

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 28.02.2007

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი იყო 1971 წელს რიგაში დაბადებული ლატვიის მოქალაქე, რომელიც მოათავსების სპეციალურ დაწესებულებაში და ელოდებოდა სასამართლო განხილვას. განმცხადებლის მტკიცებით, მიუხედავად მისი მოთხოვნისა, მას უარი ეთქვა ციხეში ღვთისმსახურებაზე დასწრებაზე, რაც მისი რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას წარმოადგენდა.

სასამართლოს განმარტებით, რელიგიის ან რწმენის გამოხატვა მხოლოდ კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, საჯარო უსაფრთხოებისა და დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებლობით შეიძლება შეზღუდულიყო.

დასაშვებობა: სასამართლომ დაადგინა, რომ საჩივარი აღნიშნულ საკითხზე არ იყო დაუსაბუთებელი და შეესაბამებოდა კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მოთხოვნებს.

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებელს ღვთისმსახურების დასწრებაზე უარი ეთქვა რიგის რეგიონული სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, რაც ემყარებოდა ციხის ადმინისტრაციის წერილს, რომლის მიხედვითაც, ღვთისმსახურებაზე დასწრებისას შეუძლებელი იქნებოდა განმცხადებლის იზოლაცია უკვე სასჯელმისჯილი პატიმრებისგან და ეს სრულად შეესაბამებოდა ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის №1245 რეკომენდაციას იმ პირთა შესახებ, ვისაც აღკვეთის ღონისძიება ჰქონდა შეფარდებული. ამ რეკომენდაციის თანახმად, სახელმწიფოებს მიეცათ რჩევა, არ მოეთავსებინათ აღკვეთის ღონისძიების ქვეშ მყოფი პირები უკვე სასჯელმისჯილ პატიმრებთან. უფრო მეტიც, არ არსებობდა მტკიცებულება, რომ განმცხადებელს ჰქონდა წამოყენებული მოთხოვნა კაპელანთან, პირადად შეხვედრის თაობაზე, რაზეც ეთქვა უარი.

განმცხადებელი უარყოფდა მთავრობის არგუმენტებს და ამტკიცებდა, რომ სახეზე იყო მისთვის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში უკანონო ჩარევა.

სასამართლოს მოსაზრებით, პატიმრისთვის, მისი მოთხოვნის საპირისპიროდ, რელიგიურ მსახურებაზე დასწრების შეზღუდვა, წარმოადგენდა მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევას. რაც შეეხება ამ ჩარევის შესაბამისობას მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებთან, სასამართლომ აღნიშნა, რომ იმ დროს ეროვნულ კანონმდებლობაში არ არსებობდა სამართლებრივი ნორმა, რომელიც დაარეგულირებდა წინასწარ პატიმრობაში მყოფი ბრალდებულების რელიგიურ უფლებებს. ლატვიის სასჯელალსრულების კოდექსი არეგულირებდა მხოლოდ სასჯელმისჯილი პატიმრების რელიგიური უფლებების განხორციელებას.

ასეთ ვითარებაში, სასამართლომ მიიჩნია, რომ განმცხადებლის უფლებებში ჩარევას, მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნების შესაბამისად, არ ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი ეროვნულ კანონმდებლობაში. შესაბამისად, სასამართლომ არ ჩათვალა საჭიროდ, განეხილა იყო თუ არა განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში ან ისახავდა თუ არა ეს ჩარევა ლეგიტიმურ მიზანს.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ხსნის არმიის მოსკოვის ფილიალი რუსეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №72881/01 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 05.10.2006

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 05.01.2007

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-11 მუხლი

შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება

ფაქტები: 1997 წელს ძალაში შევიდა ახალი კანონი სინდისის თავისუფლებისა და რელიგიური გაერთიანებების შესახებ, რომელიც 1997 წლამდე შექმნილ რელიგიურ ორგანიზაციებს ხელახალი რეგისტრაციის მოთხოვნას და ორგანიზაციის წესდების ახალი კანონის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანას უწესებდა. აღნიშნული მოთხოვნების შეუსრულებლობა, დადგენილი დროის განმავლობაში, გამოიწვევდა იურიდიული პირის სტატუსის გაუქმებას. 1999 წელს განმცხადებელ ორგანიზაციას უარი ეთქვა ხელახალ რეგისტრაციაზე. მოსკოვის იუსტიციის დეპარტამენტმა ხელახალ რეგისტრაციაზე უარის საფუძველად მიუთითა დამფუძნებელთა არასაკმარისი რაოდენობა და, ასევე, წევრთა რუსეთის ტერიტორიაზე ყოფნის კანონიერების დამადასტურებელი დოკუმენტების არარსებობა. იუსტიციის დეპარტამენტმა ასევე მიუთითა, რომ სიტყვა „ფილიალი“ იყო უცხოური, დამფუძნებლებსაც უცხოელები წარმოადგენდნენ და, შესაბამისად, რუსეთის კანონმდებლობის საფუძველზე განმცხადებელი ორგანიზაცია ვერ გაივლიდა ხელახალ რეგისტრაციას, როგორც რელიგიური ორგანიზაცია. ხელახალ რეგისტრაციაზე უარი განმცხადებელმა ორგანიზაციამ რაიონულ სასამართლოში გაასაჩივრა. სასამართლოში იუსტიციის დეპარტამენტი ამტკიცებდა, რომ მოსარჩელეს არ უნდა მისცემოდა რეგისტრაციის უფლება, ვინაიდან წარმოადგენდა გასამხედროებულ ორგანიზაციას. იუსტიციის დეპარტამენტის მტკიცებით, სიტყვა „არმიის“ გამოყენება ორგანიზაციის სახელში დაუშვებელი იყო. რაიონულმა სასამართლომ მოიწონა იუსტიციის დეპარტამენტის არგუმენტაცია, კერძოდ დაადგინა, რომ მოსარჩელეს წესდება ადეკვატურად ვერ განსაზღვრავდა ორგანიზაციის რწმენას და მიზნებს. სააპელაციო სასამართლომ ძალაში დატოვა პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება. განმცხადებელმა საქმეზე ზედამხედველობის დანესება მოითხოვა მოსკოვის საქალაქო სასამართლოსა და უზენაეს სასამართლოში, თუმცა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი ეთქვა. 2001 წელს გავიდა ვადა, რა დროშიც ორგანიზაციას ხელახალი რეგისტრაცია უნდა გაეწო და რაიონულმა სასამართლომ განმცხადებელი იურიდიულ პირთა რეესტრიდან ამოშალა.

ნორმა: მე-9 და მე-11 მუხლები: ევროპულმა სასამართლომ განიხილა ორი ძირითადი არგუმენტი, რომლებიც გაიზიარეს რუსეთის ეროვნულმა სასამართლოებმა, კერძოდ: ორგანიზაციის უცხოური წარმოშობა და მისი რელიგიური საქმიანობა შიდა ორგანიზაციულ სტრუქტურასთან ერთად. ევროპულმა სასამართლომ ვერ იპოვა ობიექტური და სათანადო საფუძველი, თუ რატომ უნდა ყოფილიყო განსხვავებული რელიგიურ ორგანიზაციაში განწევრიანების გზით რელიგიური თავისუფლებით სარგებლობა რუსეთის მოქალაქეებისა და უცხოელებისათვის. უფრო მეტიც, ხელახალ რეგისტრაციაზე უარს არ ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი. რაც შეეხება განმცხადებლის რწმენას და მიზნებს, ეროვნული სასამართლოების მოვალეობას წარმოადგენდა გაერკვია აღნიშნული, ნათლად განემარტა სარეგისტრაციო მოთხოვნები განმცხადებლისათვის, სათანადო დოკუმენტაციის მომზადებისა და სარეგისტრაციო უწყებაში წარდგენის წესი, რაც არ გაუკეთებიათ. შესაბამისად, სასამართლო

ვერ დაეყრდნობოდა რეგისტრაციაზე უარის თქმისას ამ საფუძველს. უფრო მეტიც, სახელმწიფოს უფლებამოსილებას არ წარმოადგენდა რელიგიური რწმენის ან მისი გამოხატვის ფორმების ლეგიტიმურობის განსაზღვრა. მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებელ ორგანიზაციაში გამოიყენებოდა სამხედრო ჩინების მსგავსი წოდებები და მისი წევრები ატარებდნენ უნიფორმას, არ შეიძლებოდა სერიოზულად მტკიცება იმისა, რომ განმცხადებელი ორგანიზაცია მხარს უჭერდა კონსტიტუციური წეს-წყობილების ძალადობრივი ფორმით შეცვლას ან საფრთხეს უქმნიდა სახელმწიფო უსაფრთხოებას. ხელისუფლების წარმომადგენლების ასეთი დასკვნები მოკლებული იყო ფაქტობრივ საფუძველს. არც იმის მტკიცებულება არსებობდა, რომ განმცხადებელი ეწინააღმდეგებოდა რუსულ კანონმდებლობას ან არ მისდევდა წესდებაში ჩამოყალიბებულ მიზნებს. ეროვნული სასამართლოების ასეთი დასკვნა არ ეფუძნებოდა მტკიცებულებებს და შესაბამისად უკანონო და თვითნებურ ხასიათს ატარებდა. განმცხადებლისათვის ხელახალ რეგისტრაციაზე უარის თქმა ხელისუფლების წარმომადგენელთა მხრიდან არ იყო დასაბუთებული და ამ უარით ისინი უგულებელყოფდნენ მიუკერძოებლობისა და ნეიტრალიტეტის ვალდებულებას. შესაბამისად, განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა იყო დაუსაბუთებელი და გაუმართლებელი.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ალა საბერძნეთის წინააღმდეგ (N.3)

განაცხადი №32186/02 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 13.07.2006

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 13.10.2006

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: 1990 წლის 17 აგვისტოს, განმცხადებელი აირჩიეს ხანთის მუფტად. საბერძნეთის სახელმწიფომ დანიშნა მეორე მუფტი, განმცხადებელმა უარი თქვა გადამდგარიყო მუფტის თანამდებობიდან.

განმცხადებლის წინააღმდეგ აღიძრა სისხლის სამართლის ოთხი საქმე: სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე მუხლის საფუძველზე, „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უზურპაციის ბრალდებით, 1996 წლის 11 თებერვალს და 1996 წლის 17 თებერვალს ხანთის მუფტის სახელით ხემოწერილი რელიგიური შეტყობინების გავრცელების საფუძველით. 1997 წლის 11 დეკემბერს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, ერთი მოსამართლის შემადგენლობით, განმცხადებელი დამნაშავედ სცნო. 1991 წლის 11 დეკემბერს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ დამნაშავედ სცნო განმცხადებელი იმავე ბრალდებებისთვის. განმცხადებელმა ხსენებული გადაწყვეტილებები გაასაჩივრა.

2000 წლის 31 მაისს პირველი ინსტანციის სასამართლომ, სამი მოსამართლის შემადგენლობით, ძალაში დატოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება, მიუსაჯა განმცხადებელს 8 თვით თავისუფლების აღკვეთა და სასჯელი შეუცვალა ჯარიმით. განმცხადებლის მტკიცებით, მისი მსჯავრდება უტოლდებოდა მე-6, მე-9, მე-10 და მე-14 მუხლების დარღვევას.

2002 წლის 8 მარტს, საკასაციო სასამართლომ არ მიიღო განმცხადებლის საჩივარი ზემოაღნიშნულ გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით, რამდენადაც ჩათვალა, რომ განმცხადებელს ჩადენილი ჰქონდა სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული, ვინაიდან ავრცელებდა რელიგიურ შეტყობინებას, როგორც ხანთის მუფტი. საკასაციო სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ ადგი-

ლი არ ჰქონდა კონვენციის მე-6, მე-9, მე-10 და მე-14 მუხლების დარღვევას, რადგან მისი მსჯავრდება ეყრდნობოდა არა მის რელიგიურ მრწამსს, არამედ მის მიერ მუფტის პოზიციის უზურპაციას.

მე-9 მუხლის ნავარაუდები დარღვევა

მხარეთა არგუმენტები:

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მსჯავრდება მოხდა არა მის მიერ გავრცელებული რელიგიური შეტყობინებების შინაარსის, არამედ მის მიერ საკუთარი თავის „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურად წარმოჩენის გამო. შესაბამისად, არ არსებობდა განმცხადებლისთვის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევის ფაქტი, ვინაიდან აღნიშნული მუხლი არ აძლევდა განმცხადებელს „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის პოზიციის ფუნქციების უზურპაციის გარანტიას.

ნებისმიერ შემთხვევაში, თუკი არსებობდა უფლებაში ჩარევა, ეს ჩარევა გამართლებული იყო მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით, ვინაიდან ეროვნულ სისხლის სამართლის კოდექსში არსებობდა 175-ე და 176-ე მუხლები, რომლებიც ითვალისწინებდა სასჯელს განმცხადებლის მიერ ჩადენილი ქმედებისათვის. სასამართლოების მიერ ამ ნორმების ინტერპრეტირება ემსახურებოდა მსჯავრდების წინასწარ განჭვრეტადობას. ასევე, განმცხადებლის მსჯავრდება ემსახურებოდა ლეგიტიმურ მიზანს. კანონიერი მუფტის უფლებამოსილების დაცვა, ითვალისწინებდა წესრიგის დაცვას კონკრეტულ რელიგიურ თემში და საზოგადოებაში. ასევე, ემსახურებოდა სახელმწიფოს საერთაშორისო ურთიერთობების დაცვას და ამ საკითხში სახელმწიფოები განუსაზღვრელი დისკრეციით სარგებლობდნენ.

მთავრობა, ასევე, ამტკიცებდა, რომ ჩარევა აუცილებელი იყო დემოკრატიული საზოგადოებისთვის. უამრავ ქვეყანაში მუფტის დანიშვნა ხდებოდა სახელმწიფოს მიერ. საბერძნეთში მუფტები ითავსებდნენ მოსამართლის ფუნქციასაც, მოსამართლის ხალხის მიერ არჩევა დაუშვებელი იყო. გარდა ამისა, განმცხადებლის მუფტად არჩევა არ იყო დემოკრატიული პროცედურების დაცვით ჩატარებული. გარდა ზემოაღნიშნულისა, ხანთიში იყო ორი მუფტი, განმცხადებელი ეჭვქვეშ აყენებდა კანონიერი მუფტის უფლებამოსილების ლეგიტიმურობის საკითხს და ეროვნული სასამართლო იძულებული იყო მსჯავრი დაედო ცრუ მუფტისთვის, რათა თავიდან აერიდებინათ მუსლიმთა შორის დაძაბულობა. გარდა ამისა, სახელმწიფო ვალდებული იყო დაეცვა კანონიერი მუფტი, წინააღმდეგ შემთხვევაში, განმცხადებლის ქმედებას მოჰყვებოდა მსჯავრდება. მთავრობის მტკიცებით განმცხადებლის მსჯავრდება მოხდა არა იმიტომ, რომ ის უბრალო თავს მუფტად წარმოაჩენდა, სისხლის სამართლის 175-ე მუხლი სასჯელს ითვალისწინებდა „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უკანონოდ შესრულებისთვის, რასაც პირდაპირ შეესაბამებოდა განმცხადებლის ქმედებები.

გარდა ამისა, მთავრობა აცხადებდა, რომ განმცხადებლის წინააღმდეგ მიღებული გადაწყვეტილებები გამოტანილი იყო ევროპული სასამართლოს მიერ „შერიფი საბერძნეთის წინააღმდეგ“ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებამდე და ხაზს უსვამდა იმ გარემოებას, რომ ამ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ, ეროვნულმა სასამართლომ წაყენებულ ბრალდებაში განმცხადებელი გაამართლა.

განმცხადებელი არ ეთანხმებოდა მთავრობის მსჯელობას და ამტკიცებდა, რომ მისი მსჯავრდება უტოლდებოდა კონვენციის მე-9 მუხლით გათვალისწინებულ რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას. გარდა ამისა, განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მისი მსჯავრდება არ იყო კანონით გათვალისწინებული და არც აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

სასამართლოს შეფასება:

ა) ჩარევის არსებობა: სასამართლოს განმარტებით, მართალია, რელიგიის თავისუფლება, უპირველეს ყოვლისა, წარმოადგენს ინდივიდუალური სინდისის საქმეს, მაგრამ ის, ასევე, მოიცავს რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებას სხვებთან ერთადაც, მსახურების და სწავლების გზით.

სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ განმცხადებლის მსჯავრდებას საფუძვლად ედო მის მიერ „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უზურპაცია, რაც გამოიხატებოდა რელიგიური შეტყობინებების გავრცელებაში. ასეთი გარემოებების არსებობისას, სასამართლომ მიიჩნია, რომ არსებობდა მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევის ფაქტი.

ბ) იყო თუ არა ჩარევა გათვალისწინებული კანონით: სასამართლომ, მიუხედავად მხარეების განსხვავებული პოზიციისა, საჭიროდ არ ჩათვალა განეხილა ეს საკითხი, ვინაიდან განმცხადებლის მსჯავრდება მე-9 მუხლთან შეუთავსებელი იყო სხვა გარემოებების გამო (იხილეთ გადაწყვეტილება *SERIF V. GREECE*).

გ) ემსახურებოდა თუ არა ჩარევა ლეგიტიმურ მიზანს: სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა ემსახურებოდა „საჯარო წესრიგის დაცვას“, რაც შესაბამისობაში მოდიოდა მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილთან და ამასთან დაკავშირებით აღნიშნა, რომ განმცხადებელი არ იყო ერთადერთი, ვინც იჩემებდა მუსლიმთა რელიგიური თემის ლიდერის პოზიციას და რომ სახელმწიფოს 1991 წლის 20 აგვისტოს დანიშნული ჰყავდა სხვა მუფტი.

ე) იყო თუ არა ჩარევა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში: სასამართლოს მსჯელობით, განმცხადებლის მსჯავრდებას საფუძვლად ედო საბერძნეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლები, (ცნობილი რელიგიის მეთაურის სახელით მოქმედება), ამასთან დაკავშირებით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლი არ ავალდებულებს სახელმწიფოს, აღიაროს რელიგიური ქორწინებები და რელიგიური სასამართლოების გადაწყვეტილებები - ბერძნულ სამართალში „ცნობილი რელიგიების“ ცერემონიების საფუძველზე შესრულებული ქორწინებები გათანაბრებული იყო სამოქალაქო ქორწინებასთან და მუფტები, მუსლიმებს შორის, საოჯახო და სამემკვიდრო დავების განხილვის უფლებით სარგებლობდნენ. ასეთ შემთხვევაში, შეიძლება მსჯელობა, რომ სახელმწიფოს მხრიდან სპეციალური ზომების მიღება, საზოგადოების სიცრუისგან დასაცავად, საჯარო ინტერესებში შედიოდა. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა ამ საკითხის განხილვა, ვინაიდან აღნიშნული არ იყო სადავო საკითხი განმცხადებლის საქმეში.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეროვნულ სასამართლოებს არ ჰქონდათ დაფიქსირებული განმცხადებლის მიერ სამართლებრივი ეფექტის მქონე ქმედების განხორციელება. მსჯავრდება ეყრდნობოდა განმცხადებლის მიერ რელიგიური შეტყობინებების გავრცელებას ხანთის მუფტის რანგში. უეჭვოდ იყო დადასტურებული გარემოება, რომ განმცხადებელი სარგებლობდა მუსლიმი თემის ნაწილის მხარდაჭერით. სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებლის დასჯა მხოლოდ იმიტომ, რომ საკუთარი თავი წარმოაჩინა იმ ჯგუფის ლიდერად, რომელიც მას აღიარებდა, არ შესაბამებოდა დემოკრატიულ საზოგადოებაში რელიგიური პლურალიზმის პრინციპს.

სასამართლო უყურადღებოდ ვერ დატოვებდა იმ ფაქტს, რომ ხანთიში არსებობდა სახელმწიფოს მიერ ოფიციალურად დანიშნული მუფტიც. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მსჯავრდება დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი იყო, ვინაიდან მისი ქმედება საფრთხეს უქმნიდა სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის რეგიონში შექმნილ სისტემას. თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ არ იყო დაფიქსირებული განმცხადებლის მიერ ადმინისტრაციული თუ სასამართლოს ფუნქციების შეთავსების არც ერთი შემთხვევა. რაც შეეხება სხვა საკითხებს, სასამართლომ არ მიიჩნია, რომ დემოკრატიული საზოგადოებისთვის აუცილებელი არ არის რელიგიური თემის ერთი ორგანიზაციის ქვეშ გაერთიანება.

მართალია, კონკრეტულ შემთხვევებში, აუცილებელი იყო სახელმწიფოს ჩარევა დაძაბულობის თავიდან ასაცილებლად, თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ასეთი დაძაბულობა ყოველთვის შესაძლებელია გაჩნდეს, როდესაც ხდება რელიგიური თემისა თუ ორგანიზაციის გაყოფა და ეს არის პლურალიზმის აუცილებელი, თანმდევი შედეგი. სახელმწიფოს წარმომადგენლების როლი ასეთ შემთხვევებში დაძაბულო-

ბის მიზეზის მოცილებით პლურალიზმის მოსპობა კი არა, დაპირისპირებულ ჯგუფებს შორის შემწყნარებლური გარემოს შექმნა. სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ მთავრობას არ ჰქონდა დაფიქსირებული ორი რელიგიური ლიდერის არსებობის გამო მუსლიმთა შორის დაძაბულობის არც ერთი შემთხვევა და მხოლოდ ზოგადი მსჯელობით შემოიფარგლებოდა.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ განმცხადებლის მსჯავრდება სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლების საფუძველზე, არ წარმოადგენდა აუცილებელ საზოგადოებრივ საჭიროებას და შესაბამისად, განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლების შეზღუდვა არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილიდან გამომდინარე.

დასკვნა: მე-9 მუხლის დარღვევა.

სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა განეხილა მე-10 მუხლის დარღვევა, ვინაიდან განსხვავებული საკითხი არ ფიქსირდებოდა.

ალა საბერძნეთის წინააღმდეგ (N.4)

განაცხადი №33331/02 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 13.07.2006

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 13.10.2006

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: 1990 წლის 17 აგვისტოს განმცხადებელი აირჩიეს ხანთის მუფტად. საბერძნეთის სახელმწიფომ დანიშნა სხვა მუფტი.

1997 წელს განმცხადებლის წინააღმდეგ აღიძრა სამი სისხლის სამართლის საქმე, სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე მუხლის საფუძველზე, „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უზურპაციის ბრალდებით, 1997 წლის 30 ოქტომბერს, 1996 წლის 20 ნოემბერს და 1997 წლის 21 დეკემბერს რელიგიური შეტყობინების ხანთის მუფტის სტატუსით გავრცელებისთვის.

1999 წლის 24 მარტს პირველი ინსტანციის სასამართლომ, ერთი მოსამართლის შემადგენლობით, განმცხადებელი სამივე ბრალდებაში დამნაშავედ სცნო. პროცესის დროს სამივე ბრალდება ერთ საქმედ გაერთიანდა, ვინაიდან ერთსა და იმავე საკითხს შეეხებოდა.

2000 წლის 2 ნოემბერს პირველი ინსტანციის სასამართლომ, სამი მოსამართლის შემადგენლობით, უცვლელად დატოვა მსჯავრდება და განმცხადებელს შეუფარდა 7 თვით თავისუფლების აღკვეთა და სასჯელი შეუცვალა ჯარიმით. განმცხადებელმა ეს გადაწყვეტილება გაასაჩივრა საკასაციო სასამართლოში და ამტკიცებდა, რომ მის მიმართ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-6, მე-9 და მე-10 მუხლების დარღვევას.

2002 წლის 21 აპრილს საკასაციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა საჩივარი და დამნაშავედ ცნო განმცხადებელი, ვინაიდან იგი მოქმედებდა, როგორც ხანთის მუფტი. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ განმცხადებლის მსჯავრდება არ მოდიოდა კონვენციის მე-9 და მე-10 მუხლებთან წინააღმდეგობაში, ვინაიდან განმცხადებელს სასჯელი შეეფარდა არა მისი რელიგიური მრწამსის გამო, არამედ „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უზურპაციისთვის. რაც შეეხება მე-6 მუხლს სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებელი სარგებლობდა მის მიერ არჩეული ადვოკატების დახმარებით და პროცესის მონაწილის კანონმდებლობით გათვალისწინებული ყველა უფლებით.

მე-9 მუხლის საგარაუდო დარღვევა

მხარეთა არგუმენტები:

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მსჯავრდება განხორციელდა არა მის მიერ გავრცელებული რელიგიური შეტყობინებების შინაარსის, არამედ საკუთარი თავის „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურად წარმოჩენის გამო. შესაბამისად, არ არსებობდა განმცხადებლისთვის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევის ფაქტი, ვინაიდან აღნიშნული მუხლი არ აძლევდა განმცხადებელს „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის პოზიციის ფუნქციების უზურპაციის გარანტიას.

ნებისმიერ შემთხვევაში, თუკი არსებობდა უფლებაში ჩარევა, ეს ჩარევა გამართლებული იყო მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით, ვინაიდან ეროვნულ სისხლის სამართლის კოდექსში არსებობდა 175-ე და 176-ე მუხლები, რომლებიც ითვალისწინებდა სასჯელს განმცხადებლის მიერ ჩადენილი ქმედებისათვის. სასამართლოების მიერ ამ ნორმების ინტერპრეტირება ემსახურებოდა მსჯავრდების წინასწარ განჭვრეტადობას. ასევე, განმცხადებლის მსჯავრდება ემსახურებოდა ლეგიტიმურ მიზანს. კანონიერი მუფტის უფლებამოსილების დაცვა ითვალისწინებდა წესრიგის დაცვას კონკრეტულ რელიგიურ თემში და საზოგადოებაში. ასევე, ემსახურებოდა სახელმწიფოს საერთაშორისო ურთიერთობების დაცვას და ამ საკითხში სახელმწიფოები განუსაზღვრელი დისკრეციით სარგებლობდნენ.

მთავრობა ასევე ამტკიცებდა, რომ ჩარევა აუცილებელი იყო დემოკრატიული საზოგადოებისთვის. უამრავ ქვეყანაში მუფტის დანიშვნა ხდებოდა სახელმწიფოს მიერ. საბერძნეთში მუფტები ითავსებდნენ მოსამართლის ფუნქციასაც, მოსამართლის ხალხის მიერ არჩევა დაუშვებელი იყო. გარდა ამისა, განმცხადებლის მუფტად არჩევა არ იყო დემოკრატიული პროცედურების დაცვით ჩატარებული. გარდა ზემოაღნიშნულისა, ხანთში იყო ორი მუფტი და განმცხადებელი ეჭვქვეშ აყენებდა კანონიერი მუფტის უფლებამოსილების ლეგიტიმურობის საკითხს და ეროვნული სასამართლო იძულებული იყო მსჯავრი დაედო ცრუ მუფტისთვის, რათა თავიდან აერიდებინათ მუსლიმთა შორის დაძაბულობა. გარდა ამისა, სახელმწიფო ვალდებული იყო დაეცვა კანონიერი მუფტი და ასეთის არარსებობის შემთხვევაში განმცხადებლის ქმედებას მოჰყვებოდა მსჯავრდება. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მსჯავრდება მოხდა არა იმიტომ, რომ ის თავს მუფტად წარმოაჩენდა, არამედ იმიტომ, რომ სისხლის სამართლის 175-ე მუხლი ითვალისწინებდა სასჯელს „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უკანონოდ შესრულებისთვის, რასაც პირდაპირ შეესაბამებოდა განმცხადებლის ქმედებები.

გარდა ამისა, მთავრობა აცხადებდა, რომ განმცხადებლის წინააღმდეგ მიღებული გადაწყვეტილებები გამოტანილი იყო ევროპული სასამართლოს მიერ „შერიფი საბერძნეთის წინააღმდეგ“ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებამდე და ხაზს უსვამდა იმ გარემოებას, რომ ამ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ, განმცხადებელი ეროვნულმა სასამართლომ გაამართლა წაყენებულ ბრალდებაში.

განმცხადებელი არ ეთანხმებოდა მთავრობის მსჯელობას და ამტკიცებდა, რომ მისი მსჯავრდება უტოლდებოდა კონვენციის მე-9 მუხლით გათვალისწინებულ რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას. გარდა ამისა, განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მისი მსჯავრდება არ იყო კანონით გათვალისწინებული და არც აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

ა) ჩარევის არსებობა: სასამართლოს განმარტებით, მართალია, რელიგიის თავისუფლება, უპირველეს ყოვლისა, წარმოადგენს ინდივიდუალური სინდისის საქმეს, მაგრამ ის ასევე მოიცავს რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებას სხვებთან ერთადაც, მსახურების და სწავლების გზით.

სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ განმცხადებლის მსჯავრდებას საფუძვლად ედო განმცხადებლის მიერ „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უზურპა-

ცია, რაც რელიგიური შეტყობინებების გავრცელებაში გამოიხატებოდა. ასეთი გარემოებების არსებობისას სასამართლომ მიიჩნია, რომ არსებობდა განმცხადებლისათვის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევის ფაქტი.

ბ) იყო თუ არა ჩარევა გათვალისწინებული კანონით: სასამართლომ, მიუხედავად მხარეების განსხვავებული პოზიციისა, საჭიროდ არ ჩათვალა განეხილა ეს საკითხი, ვინაიდან განმცხადებლის მსჯავრდება მე-9 მუხლთან შეუთავსებელი იყო სხვა გარემოებების გამო (იხილეთ გადაწყვეტილება *SERIF V. GREECE*).

გ) ემსახურებოდა თუ არა ჩარევა ლეგიტიმურ მიზანს: სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა ემსახურებოდა „საჯარო წესრიგის დაცვას“, რაც შესაბამისობაში მოდიოდა მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილთან და, ამასთან დაკავშირებით, აღნიშნა, რომ განმცხადებელი არ იყო ერთადერთი, ვინც იჩენებდა მუსლიმთა რელიგიური თემის ლიდერის პოზიციას და რომ სახელმწიფოს 1991 წლის 20 აგვისტოს დანიშნული ჰყავდა სხვა მუფტი.

დ) იყო თუ არა ჩარევა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში: სასამართლოს მსჯელობით, განმცხადებლის მსჯავრდებას საფუძვლად ედო საბერძნეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლები, (ცნობილი რელიგიის მეთაურის სახელით მოქმედება), ამასთან დაკავშირებით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლი არ ავალდებულებს სახელმწიფოს, აღიაროს რელიგიური ქორწინებები და რელიგიური სასამართლოების გადაწყვეტილებები- ბერძნულ სამართალში „ცნობილი რელიგიების“ ცერემონიების საფუძველზე შესრულებული ქორწინებები გათანაბრებული იყო სამოქალაქო ქორწინებასთან და მუფტები, მუსლიმებს შორის, საოჯახო და სამემკვიდრო დავების განხილვის უფლებით სარგებლობდნენ. ასეთ შემთხვევაში, შეიძლება მსჯელობა, რომ სახელმწიფოს მხრიდან სპეციალური ზომების მიღება, საზოგადოების სიცრუისგან დასაცავად, საჯარო ინტერესებში შედიოდა. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ საჭიროდარ ჩათვალა ამ საკითხის განხილვა, ვინაიდან აღნიშნული არ იყო სადავო საკითხი განმცხადებლის საქმეში.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეროვნულ სასამართლოებს არ ჰქონდათ დაფიქსირებული განმცხადებლის მიერ სამართლებრივი ეფექტის მქონე ქმედების განხორციელება. მსჯავრდება ეყრდნობოდა განმცხადებლის მიერ რელიგიური შეტყობინებების გავრცელებასხანთის მუფტის რანგში. უეჭვოდ იყო დადასტურებული გარემოება, რომ განმცხადებელი სარგებლობდა მუსლიმი თემის ნაწილის მხარდაჭერით. სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებლის დასჯა მხოლოდ იმიტომ, რომ საკუთარი თავი წარმოაჩინა იმ ჯგუფის ლიდერად, რომელიც მას აღიარებდა, არ შესაბამებოდა დემოკრატიულ საზოგადოებაში რელიგიური პლურალიზმის პრინციპს.

სასამართლო უყურადღებოდ ვერ დატოვებდა იმ ფაქტს, რომ ხანთიში არსებობდა სახელმწიფოს მიერ ოფიციალურად დანიშნული მუფტიც. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მსჯავრდება დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი იყო, ვინაიდან მისი ქმედება საფრთხეს უქმნიდა სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის რეგიონში შექმნილ სისტემას. თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ არ იყო დაფიქსირებული განმცხადებლის მიერ ადმინისტრაციული თუ სასამართლოს ფუნქციების შეთავსების არცერთი შემთხვევა. რაც შეეხება სხვა საკითხებს, სასამართლომ არ მიიჩნია, რომ დემოკრატიული საზოგადოებისთვის აუცილებელი არ არის რელიგიური თემის ერთი ორგანიზაციის ქვეშ გაერთიანება.

მართალია, კონკრეტულ შემთხვევებში, აუცილებელი იყო სახელმწიფოს ჩარევა დაძაბულობის თავიდან ასაცილებლად, თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ასეთი დაძაბულობა ყოველთვის შესაძლებელია გაჩნდეს, როდესაც ხდება რელიგიური თემისა თუ ორგანიზაციის გაყოფა და ეს არის პლურალიზმის აუცილებელი, თანმდევი შედეგი. სახელმწიფოს წარმომადგენლების როლი ასეთ შემთხვევებში დაძაბულობის მიზეზის მოცილებით პლურალიზმის მოსპობა კი არა, დაპირისპირებულ ჯგუ-

ფებს შორის შემწყნარებლური გარემოს შექმნა. სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ მთავრობას არ ჰქონდა დაფიქსირებული ორი რელიგიური ლიდერის არსებობის გამო მუსლიმთა შორის დაძაბულობის არც ერთი შემთხვევა დამხოლოდ ზოგადი მსჯელობით შემოიფარგლებოდა.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ განმცხადებლის მსჯავრდება სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლების საფუძველზე, არ წარმოადგენდა აუცილებელ საზოგადოებრივ საჭიროებას და შესაბამისად, განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლების შეზღუდვა არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილიდან გამომდინარე.

დასკვნა: მე-9 მუხლის დარღვევა.

სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა განეხილა მე-10 მუხლის დარღვევა, ვინაიდან განსხვავებული საკითხი არ ფიქსირდებოდა.

მუსლიმთა უმაღლესი სასულიერო საბჭო ბულგარეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №39023/97 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 16.12.2004

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 16.03.2005

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი არის უმაღლესი სასულიერო საბჭო, ნედიმ გენჯევის თავმჯდომარეობით. უმაღლესი სასულიერო საბჭო იყო ბულგარეთის მუსლიმთა აღიარებული მმართველობა, სულ მცირე, 1995-1997 წლებში. საქმის განხილვის მომენტისათვის განმცხადებელი ორგანიზაცია იყო შიდა განხეთქილების შედეგად წარმოქმნილი ორი ჯგუფიდან ერთ-ერთი მხარე. ნედიმ გენჯევი არის 1945 წელს დაბადებული, სოფიაში მცხოვრები ბულგარეთის მოქალაქე. გენჯევი იყო 1988-1992 წლებში ბულგარეთის მუსლიმთა მთავარი მუფტი და 1995-1997 წლებში უმაღლესი სასულიერო საბჭოს პრეზიდენტი.

მუსლიმთა თემის მმართველობის შეცვლა 1997 წლამდე - 1989 წლის ბოლოს ბულგარეთში დაიწყო დემოკრატიზაციის პროცესი. მალევე მუსლიმთა ნაწილმა და ისლამური რელიგიის აქტივისტთა ნაწილმა გადაწყვიტა შეეცვალათ მუსლიმთა მმართველობა, ვინაიდან მიიჩნევდნენ, რომ ნედიმ გენჯევი თანამშრომლობდა კომუნისტურ რეჟიმთან. ძველ მმართველობასაც, რომელსაც გენჯევი თავმჯდომარეობდა, ჰყავდა მიმდევრები და აქტივისტები. ასეთმა ვითარებამ გამოიწვია შიდა კონფლიქტი და ბულგარეთის მუსლიმთა თემის შუაზე გაყოფა.

1991 წელს შეიცვალა გაერთიანებულ დემოკრატიულ ძალთა მიერ დაკომპლექტებული მთავრობა. ხელისუფლებაში მოძრაობა „უფლებებისა და თავისუფლებების“ მიერ დაკომპლექტებული მთავრობა მოვიდა.

1992 წლის თებერვალს, რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატმა, მინისტრთა საბჭოსთან არსებულმა სამთავრობო სააგენტომ, 1988 წელს ნედიმ გენჯევის ბულგარეთის მუსლიმთა მთავარი მუფტის თანამდებობაზე არჩევის შესახებ გადაწყვეტილება გააუქმა. გაუქმების გადაწყვეტილება ეფუძნებოდა დასკვნას, რომ 1988 წელს გენჯევის მთავარ მუფტად არჩევა პოლიტიკურად მოტივირებული იყო.

დირექტორატმა დანიშნა მუსლიმთა რელიგიური ორგანიზაციის დროებითი მმარ-

თველობა 3 კაციანი შემადგენლობით, ვინაიდან, მათი მოსაზრებით, ეს იყო ერთადერთი შესაძლებლობა, თავიდან აერიდებინათ მუსლიმთა თემის დაშლა.

დროებითი მმართველობის მიერ დანიშნულმა მუსლიმთა ეროვნულმა კონფერენციამ, რომელიც 1992 წლის 19 სექტემბერს ჩატარდა, მთავარ მუფტად აირჩია ფიქრი სალი ჰასანი და, ასევე, დაამტკიცა მუსლიმთა თემის ახალი წესდება. 1992 წლის შემდგომ, ჰასანის მიმდევრებმა მოიპოვეს მუსლიმთა თემის აქტივების და თემის საქმიანობის სრული კონტროლი.

ნედიმ გენჯევმა დირექტორატის გადაწყვეტილება უზენაეს სასამართლოში გაასაჩივრა. პროცესი დასრულდა 1993 წლის 7 აპრილის გადაწყვეტილებით, რომლის მიხედვითაც, მართალია, დირექტორატის გადაწყვეტილება არ ექვემდებარებოდა გასაჩივრებას, თუმცა, გენჯევის მუფტად არჩევის გადაწყვეტილების ბათილად ცნობა და გაუქმება შედიოდა დირექტორატის კომპეტენციაში. გადაწყვეტილებაში, ასევე, აღნიშნული იყო, რომ მართალია, გენჯევის მთავარი მუფტის თანამდებობიდან გადაყენება წარმოადგენდა უფლებამოსილების გადაჭარბებას, საჭირო არ იყო დირექტორატის გადაწყვეტილების ამ პუნქტის ბათილად ცნობა, ვინაიდან ეს არ გამოიწვევდა არანაირ სამართლებრივ შედეგებს.

გენჯევის აღდგენა მთავარი მუფტის თანამდებობაზე 1995 წელს

გენჯევსა და ჰასანს შორის ლიდერობისთვის ბრძოლა გრძელდებოდა 1993-94 წლებში. დირექტორატი აფიქსირებდა ოფიციალურ პოზიციას, რომ ჰასანი იყო ბულგარელ მუსლიმთა მთავარი მუფტი. ამავე დროს, დირექტორატმა მუსლიმთა თემში არსებული განხეთქილების მოგვარება დაპირისპირებული მხარეების ერთიანი მმართველობის ქვეშ მოქცევით გადაწყვიტა.

1994 წლის 2 ნოემბერს გენჯევმა მოიწვია ბულგარელ მუსლიმთა ეროვნული კონფერენცია, კონფერენციამ საკუთარი თავი მუსლიმთა ლეგიტიმურ წარმომადგენლად გამოაცხადა. კონფერენციამ აირჩია მმართველობა და მიიღო ახალი წესდება. გენჯევი აირჩიეს უმაღლესი სასულიერო საბჭოს პრეზიდენტად. კონფერენციის შემდგომ, ახლადარჩეულმა მმართველობამ რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატს ბულგარელ მუსლიმთა ლეგიტიმურ მმართველობად დასარეგისტრირებლად მიმართა.

1994 წლის ბოლოს ბულგარეთში საპარლამენტო არჩევნები ჩატარდა. პარლამენტში უმრავლესობით ბულგარეთის სოციალისტური პარტია მოვიდა, 1995 წლის იანვარში დაკომპლექტდა ახალი მთავრობა.

1995 წლის 22 თებერვალს პრემიერ მინისტრის მოადგილემ გამოსცა განკარგულება, რომლის მიხედვითაც მოხდა გენჯევის მიერ მოწვეული კონფერენციის მიერ მიღებული წესდების აღიარება. 1995 წლის 23 თებერვალს დირექტორატმა დაარეგისტრირა მუსლიმთა თემის ახალი მმართველობა გენჯევის თავმჯდომარეობით, მოხდა ჰასანის თანამდებობიდან გადაყენება.

ჰასანმა დირექტორატის გადაწყვეტილება უზენაეს სასამართლოში გაასაჩივრა. ჰასანის მტკიცებით, გენჯევის მიერ მოწვეული კონფერენცია ორგანიზებული იყო იმ პირთა მიერ, ვინც არ იყვნენ ბულგარეთის მუსლიმთა თემის წევრები, შესაბამისად, მათ შეეძლოთ დაერეგისტრირებინათ საკუთარი რელიგიური ორგანიზაცია, თუმცა, არ შეეძლოთ მუსლიმთა თემის მმართველობის გადაყენება. ჰასანმა სთხოვა სასამართლოს, გაუქმებულად გამოეცხადებინა 1995 წლის გადაწყვეტილება, ვინაიდან ეწინააღმდეგებოდა კანონს და ეღიარებინა, რომ ახალი რელიგიური ორგანიზაციის რეგისტრაცია განხორციელებული იყო, არსებული მუსლიმური ორგანიზაციისთვის შესაბამისი სამართლებრივი შედეგების გარეშე. ჰასანის მტკიცებით, სახელმწიფოს არ ჰქონდა უფლება დაევალებულიყვნენ მუსლიმები ერთი მმართველობის ქვეშ გაერთიანებულიყვნენ.

1995 წლის 27 ივლისს უზენაესმა სასამართლომ ჰასანის საჩივარი არ მიიღო. სასამართლომ განაცხადა, რომ რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონის თანახმად, რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატს მინიჭებული ჰქონდა სრული უფლებამო-

სიღება, თავად გადაწყვიტა- დაერეგისტრირებინა თუ არა მოცემული რელიგიური ორგანიზაციის წესდება.

ჰასანის მიერ პოზიციაზე აღდგენის მცდელობა 1996-1997 წლებში

1997 წლის თებერვალში გადადგა ბულგარეთის სოციალური პარტიის მიერ დაკომპლექტებული მთავრობა და დაინიშნა დროებითი მთავრობა. 1997 წლის აპრილში გამართულ საყოველთაო არჩევნებზე დემოკრატიულ ძალთა გაერთიანება პარლამენტში უმრავლესობით მოვიდა.

პრემიერ-მინისტრის ახალმა მოადგილემ და რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატმა მიმართეს მუსლიმთა თემის დაპირისპირებულ მხარეებს და გაერთიანებისთვის მოლაპარაკებების დაწყება ურჩიეს.

1997 წლის 12 სექტემბერს, ჰასანმა პრემიერ-მინისტრის მოადგილეს და რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატს გენჯევის გადაყენების მოთხოვნით მიმართა.

1997 წლის 18 სექტემბერს უმაღლესმა სასულიერო საბჭომ, გენჯევის თავმჯდომარეობით, ასევე, მიმართა პრემიერ მინისტრის მოადგილეს და რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატს და მუსლიმთა თემის გაერთიანებული კონფერენციის ჩატარება შესთავაზა, რომლის ორგანიზებასაც დაპირისპირებულ მხარეთა წარმომადგენლებით დაკომპლექტებული კომიტეტი გაუწევდა ხელმძღვანელობას. გენჯევი სთხოვდა პრემიერ-მინისტრის მოადგილეს, ეთამაშა გარანტის როლი გაერთიანების პროცესში და უზრუნველყო მუსლიმთა თემის სრული მონაწილეობა. წერილში ასევე აღნიშნული იყო, მმართველობის მზადყოფნა შეეწყვიტათ ნებისმიერი ორგანიზაციული საქმიანობა კონფერენციის დამთავრებამდე.

1997 წლის 30 სექტემბერს დაპირისპირებულ მხარეთა მიერ არჩეულმა საკონტაქტო ჯგუფებმა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას ბულგარეთის მუსლიმთა საყოველთაო კონფერენციის ჩატარების შესახებ.

დაუდგენელ დროს მხარეების წარმომადგენლებით დაკომპლექტებულმა კომიტეტმა მიიღო გადაწყვეტილება, რომ ასამბლეის შეკრება უნდა მომხდარიყო რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატის მიერ შეთავაზებული ფორმით, რომელსაც დაამტკიცებდა ადგილობრივი მერი, თითოეულ ქალაქში მუსლიმთა თემის ასამბლეას უნდა აერჩია საყოველთაო კონფერენციისთვის 2 დელეგატი, დელეგატების უფლებამოსილების დადასტურებას ახდენდა ქალაქის მერი. ასევე, კომიტეტმა მიიღო გადაწყვეტილება საყოველთაო კონფერენციის 1997 წლის 23 ოქტომბერში ჩატარების თაობაზე.

1997 წლის 21 ოქტომბერს განმცხადებელმა ორგანიზაციამ განცხადებით მიმართა დირექტორატს, რომელშიც ამტკიცებდა, რომ დელეგატების არჩევაში აქტიურად მონაწილეობდა გარკვეული პოლიტიკური ძალა, რომლის წევრების უმრავლესობაც ეთნიკური თურქები იყვნენ.

1997 წლის 21-22 ოქტომბერს, გენჯევმა და იმ პირებმა, ვისაც ხელი ჰქონდა მონერილი გაერთიანების შეთანხმებაზე, მიმართეს პრემიერ-მინისტრის მოადგილეს და რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატს. ისინი აცხადებდნენ, რომ 23 ოქტომბერს დაგეგმილი კონფერენციის ორგანიზება არ ხდებოდა მუსლიმთა თემის წესდებით გათვალისწინებული წესების საფუძველზე და, შესაბამისად, იყო უკანონო. ხელმომწერი პირები აცხადებდნენ, რომ მათი ხელმოწერა განხორციელებული იყო იძულების წესით და უარს აცხადებდნენ კონფერენციის მხარდაჭერაზე. წერილში, ასევე, აღნიშნული იყო, რომ დირექტორატის მონაწილეობა სახელმწიფოს მხრიდან რელიგიური ორგანიზაციის შიდა საქმიანობაში ჩარევა იყო.

1997 წლის 23 ოქტომბერს მოწვეულ ბულგარეთის მუსლიმთა საყოველთაო კონფერენციას ათასზე მეტი დელეგატი დაესწრო. კონფერენციას არ დასწრებია გენჯევი, რის შესახებაც რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატმა ამცნო კონფერენციას. დირექტორატი თავის განცხადებაში ბრალს სდებდა გენჯევს იმაში, რომ,

კონფერენციაზე დაუსწრებლობით, უარს ამბობდა მუსლიმთა გაერთიანების პროცესში მონაწილეობაზე.

განმცხადებელი ორგანიზაციის მტკიცებით, კონფერენციის ორგანიზაციაში აქტიურად მონაწილეობდა პოლიტიკური ძალა, რომლის წევრებიც ეთნიკური თურქები იყვნენ. აღნიშნული პოლიტიკური ძალა მმართველ პარტიასთან ძალიან ახლოს იყო და მიზნად პოლიტიკური გადაწყვეტილების განხორციელება ჰქონდათ დასახული, რაც გენჯევის მთავარი მუფტისა და უმაღლესი სასულიერო საბჭოს თავმჯდომარეობიდან გადაყენება იყო.

კონფერენციამ ერთხმად მიიღო ისლამური დენომინაციის ახალი წესდება და, ასევე, ერთხმად აირჩია 6 პირისგან შემდგარი მმართველობა, რომელშიც ჰასანიც შედიოდა. ახალ მმართველობაში არჩეული არ ყოფილა განმცხადებელი ორგანიზაციის არცერთი ლიდერი. კონფერენციამ მიიღო რეზოლუცია, რომელიც უფლებას აძლევდა ახალ მმართველობას მოეწვია აუდიტი და გენჯევის წინააღმდეგ სისხლის სამართლებრივი დევნის დასაწყებად შესაბამისი სტრუქტურებისთვის მოთხოვნით მიემართა.

1997 წლის 28 ოქტომბერს პრემიერ მინისტრის მოადგილემ დაარეგისტრირა ახლადარჩეული მმართველობა.

გენჯევის და უმაღლესი სასულიერო საბჭოს მიერ წარმოებული დავები სასამართლოში- გენჯევი აცხადებდა, რომ ის უმაღლესი სასულიერო საბჭოს პრეზიდენტი იყო და ამ სტატუსით მიმართა უზენაეს ადმინისტრაციულ სასამართლოს- ახალი მმართველობის დარეგისტრირების თაობაზე მთავრობის გადაწყვეტილების გაუქმების მოთხოვნით. გენჯევი ამტკიცებდა, რომ პირებს, რომლებსაც ხელი ჰქონდათ მონერილი საყოველთაო კონფერენციის ჩატარების შესახებ შეთანხმებაზე, არ სარგებლობდნენ სათანადო უფლებამოსილებით; საყოველთაო კონფერენცია იყო უკანონო, ვინაიდან შეთანხმებას ხელს აწერდნენ სათანადო უფლებამოსილების არმქონე პირები. სახელმწიფო დაუშვებელი ფორმით ერეოდა რელიგიური ორგანიზაციის შიდა საქმიანობაში. სახელმწიფოს ჩარევას, გენჯევის მტკიცებით, ადასტურებდა ის ფაქტი, რომ ფორმები, რომლებშიც ფიქსირდებოდა დელეგატების არჩევნების შედეგები, შედგენილი იყო დირექტორატის მიერ, დელეგატების უფლებამოსილების დამტკიცებას კი ახდენდა ადგილობრივი მერი. უფრო მეტიც, არჩეულ დელეგატებს შორის იყვნენ პირები, რომლებიც წარმოადგენდნენ ადგილობრივ მერებს ან იყვნენ ეთნიკურად თურქი წევრებით დაკომპლექტებული პოლიტიკური ძალის წარმომადგენლები. განმცხადებელი ორგანიზაცია, ასევე, ამტკიცებდა, რომ ადგილი ჰქონდა დელეგატებით მანიპულირებასა და წესდებით განერილი პროცედურების დარღვევას.

1998 წლის 4 მაისის სხდომაზე უზენაესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ აღიარა განმცხადებელი ორგანიზაციის მიერ წარდგენილი მტკიცებულებები, თუმცა, უარი უთხრა განმცხადებელს მინისტრთა საბჭოსთვის ინფორმაციის გახსნის შესახებ განკარგულების გაცემაზე. ეს მოთხოვნა დაკავშირებული იყო 1997 წლის კონფერენციის საორგანიზაციო დოკუმენტაციასთან. სასამართლომ, ასევე, უარი თქვა მოწმეთა ჩვენების მოსმენაზე.

1998 წლის 16 ივლისს, უზენაესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ დაუშვებლად სცნო განმცხადებელი ორგანიზაციის სარჩელი. სასამართლოს დასკვნით, უმაღლეს სასულიერო საბჭოს, რომელსაც თავმჯდომარეობდა გენჯევი, არ ჰქონდა სასამართლოში იურიდიული პირის სტატუსით მხარედ გამოსვლის უფლება, ვინაიდან არ იყო სათანადო წესით დარეგისტრირებული. 1995 წლის 22-23 თებერვლის სარეგისტრაციო აქტები ეფუძნებოდა პრემიერ-მინისტრის მოადგილის გადაწყვეტილებას, რომელიც არ სარგებლობდა მინისტრთა საბჭოს მიერ მინიჭებული სათანადო უფლებამოსილებით დაერეგისტრირებინა რელიგიური ორგანიზაციის წესდება. სასამართლომ, ასევე, დაადგინა, რომ უმაღლესი სასულიერო საბჭო, გენჯევის თავმჯ-

დომარეობით, არასოდეს ყოფილა სათანადო წესით რეგისტრირებული და, შესაბამისად, მის მიერ მიღებული ყველა აქტი 1995-1997 წლებს შორის იყო ბათილი.

აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა, უზენაესი ადმინისტრაციული სასამართლოს პალატამ, ხუთი მოსამართლის შემადგენლობით, გააუქმა 1998 წლის 16 ივლისის გადაწყვეტილება და არსებითი განხილვისთვის უკან დააბრუნა. პალატამ დაადგინა, რომ 1995 წელს გენჯევის თავმჯდომარეობით განმცხადებელი ორგანიზაციის რეგისტრაცია იყო კანონიერი. ეს დასკვნა იყო საბოლოო და, შესაბამისად, განმცხადებელი ორგანიზაციის მხარედ გამოსვლის არაუფლებამოსილების საკითხი განხილვას აღარ ექვემდებარებოდა.

განახლებულ პროცესზე, უზენაესი ადმინისტრაციული სასამართლოს სამკაცრიანმა შემადგენლობამ, არსებითად განიხილა განმცხადებლის საქმე და 1999 წლის 3 მაისს მიიღო დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის გადაწყვეტილება. საქმეს განიხილავდა იგივე მოსამართლე, რომელსაც განმცხადებელი ორგანიზაციის სარჩელის განხილვაზე უარის თქმის გადაწყვეტილება ჰქონდა მიღებული. ამავე მოსამართლის შენადგებლობით მიიღო სასამართლომ გადაწყვეტილება 1992 წლის 28 აპრილს გენჯევის თანამდებობიდან გათავისუფლებაზეც.

ეროვნულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფო მოხელეების ქმედებები არ წარმოადგენდა რელიგიური ორგანიზაციის შიდა საქმიანობაში ჩარევას. სასამართლომ ასევე დაადგინა, რომ საყოველთაო გამაერთიანებელი კონფერენცია, დამოუკიდებლობის და თავისუფლების პრინციპების დაცვით, ორი დაპირისპირებული მხარის მიერ ერთობლივად იყო ჩატარებული. დელეგატთა არჩევის წესები და პროცედურა 1997 წლის კონფერენციისთვის მხარეების მიერ ერთობლივად იყო შედგენილი. რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატი, დაპირისპირებულ მხარეთა თხოვნით, მონაწილეობდა კონფერენციის ორგანიზაციაში. დირექტორატი მოქმედებდა ორ დაპირისპირებულ მხარეთა წარმომადგენლებით დაკომპლექტებული კომიტეტის გადაწყვეტილების საფუძველზე. დირექტორატის დავალება იყო უზრუნველყო შემწყნარებლური გარემო ინტერრელიგიურ ურთიერთობებში, ისევე, როგორც ერთი რელიგიის აღმსარებელი ორი ჯგუფის ურთიერთობებში. ფაქტი იყო, რომ უმაღლესმა სასულიერო საბჭომ (გენჯევის თავმჯდომარეობით) ბოლო მომენტამდე ეჭვქვეშ არ დააყენა იმ კონფერენციის კანონიერება, რომელიც მოლაპარაკებების საფუძველზე ჩამოყალიბებული წესების მიხედვით მოქმედებდა. მართალია, ეს წესები არ ემთხვეოდა მუსლიმთა თემის წესდებით გათვალისწინებულ წესებს, თუმცა, ამ წესებიდან გადახვევა შეთანხმებული იყო დაპირისპირებულ მხარეებს შორის, რაც თემში არსებული კონფლიქტის დარეგულირებისაკენ იყო მიმართული. ზემოთაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ 1997 წლის 28 ოქტომბრის გადაწყვეტილება მუსლიმთა თემის ახლადარჩეული მმართველობის დარეგისტრირების შესახებ, კანონიერი იყო.

უმაღლესი ადმინისტრაციული სასამართლოს გადაწყვეტილება განმცხადებელმა ორგანიზაციამ გაასაჩივრა საკასაციო წესით, თუმცა, უშედეგოდ.

კონვენციის მე-9 მუხლის საგარაუდო დარღვევა

განმცხადებლის მტკიცებით, სახეზე იყო სახელმწიფოს მხრიდან კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა. განმცხადებელი, ასევე, ამტკიცებდა, რომ 1992 წელს ჰასანის მიერ გენჯევის გადაყენება და 1997 წელს იგივეს განმეორება, ეთნიკურად თურქი წევრებით დაკომპლექტებული პოლიტიკური ძალის დახმარებით, უკანონო იყო.

განმცხადებელი ორგანიზაცია, ასევე, ამტკიცებდა, რომ გენჯევი აქტიურად ცდილობდა გაერთიანების მიღწევას, რაც მნიშვნელოვანი იყო მუსლიმი თემის კეთილდღეობისათვის, თუმცა, მომხდარი დარღვევების გამო, იძულებული იყო უარი ეთქვა კონფერენციაში მონაწილეობაზე. მთავრობის მტკიცება, რომ გარკვეული პირების

მონაწილეობაზე უარის თქმა გავლენას ვერ ახდენდა კონფერენციის ლეგიტიმურობაზე, დელეგატების არჩევის წესის დარღვევის გამო, იყო ყალბი.

ხელისუფლებას დარღვეული ჰქონდა ის ზღვარი, რომელიც აუცილებელი იყო კონფერენციის ორგანიზებისთვის, რაც, საბოლოოდ, გენჯევის თეატრალური გადაწყენებით დასრულდა. დელეგატების არჩევისას ადგილობრივი მუსლიმური თემები იმყოფებოდნენ ზენოლის ქვეშ, ადგილი ჰქონდა არჩევნების შედეგებით მანიპულირებას.

მთავრობამ განაცხადა, რომ ბულგარეთის ისლამურ თემში 1989 წლიდან არსებობდა განხეთქილება, რაც მრავალი პოლიტიკური თუ პირადი კონფლიქტის მიზეზი გახდა. 1997 წელს იყო მუსლიმი თემის გაერთიანების მცდელობა- დაპირისპირებული ჯგუფების წარმომადგენლებმა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას საყოველთაო კონფერენციის ჩატარების თაობაზე, რაშიც მათ რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატი გაუწევდათ დახმარებას. დირექტორატი თამაშობდა ნეიტრალური გარანტორის როლს, თავად გენჯევი კი ამგვარ მონაწილეობას მხარს უჭერდა, ვინაიდან გაერთიანების პროცესში დირექტორატის მონაწილეობა მნიშვნელოვნად მიაჩნდა.

უფრო მეტიც, ეროვნულ სასამართლოებს დადგენილი ჰქონდათ, რომ დელეგატების არჩევის პროცესი კანონის დაცვით იყო ჩატარებული. თემის აქტივობა ადასტურებდა გაერთიანების ნებას.

მთავრობამ, ასევე, ხაზი გაუსვა, რომ სახეზე იყო არა ორი რელიგიური ჯგუფის ერთი მმართველობის ქვეშ გაერთიანება, არამედ ერთ რელიგიურ ჯგუფში ორი მმართველობის არსებობა. 1992-1997 წლებში სახელმწიფოს მიერ მიღებულმა ურთიერთსაწინააღმდეგო გადაწყვეტილებებმა მუსლიმთა თემში მმართველობასთან დაკავშირებული გაურკვევლობა შექმნეს. წინაწლებისგან განსხვავებით, 1997 წლის კონფერენციაში სახელმწიფო არ ჩარეულა რათა შეენარჩუნებინა შემწყნარებლობა რელიგიური ორგანიზაციის ცხოვრებაში.

სახელმწიფო, ასევე, ამტკიცებდა, რომ გენჯევისა და უმაღლესი სასულიერო საბჭოს მიერ დანიშნული 5 წევრიანი საკონტაქტო ჯგუფის მიერ კონფერენციაში მონაწილეობაზე უარის თქმა იყო ბუნდოვანი და ტოვებდა შთაბეჭდილებას, რომ ისინი, უბრალოდ, უკმაყოფილონი იყვნენ დელეგატების არჩევნების წინასწარი შედეგებით. მთავრობის მოსაზრებით, 5 პირის მიერ კონფერენციაში მონაწილეობაზე უარის თქმა ეჭვის ქვეშ ვერ დააყენებდა კონფერენციის ლეგიტიმურობას.

სასამართლოს შეფასება:

1. საჩივრის შესაბამისობა კონვენციის მე-9 მუხლთან

ევროპული სასამართლოს განმარტებით, განმცხადებელს წარმოადგენდა, 1995-1997 წლებში, ბულგარეთის მუსლიმთა თემის მმართველი ორგანო, რომელიც სახელმწიფოს მხრიდან რელიგიური ორგანიზაციის შიდა საქმიანობაში თვითნებური ჩარევის შესახებ ჩიოდა. განმცხადებელი, როგორც რელიგიური ორგანო, საკუთარი მიმდევრების სახელით, სარგებლობდა კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებებით; შესაბამისად, განმცხადებელი ორგანიზაციის საჩივარი ექცეოდა კონვენციის მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ.

1. კონვენციის მე-9 მუხლის გამოყენებადობა

ა) უფლებებში ჩარევის არსებობა: სასამართლოს მიერ შექმნილი პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, სახელმწიფოს ქმედება, რომელიც გაყოფილ რელიგიურ საზოგადოებაში, რელიგიური საზოგადოების წევრების საწინააღმდეგოდ, ერთი მმართველობის ქვეშ გაერთიანების ვალდებულების დაკისრების მიზნით, მხარს უჭერს გარკვეულ რელიგიურ ლიდერს ან ჯგუფს, წარმოადგენს რელიგიის თავისუფლების დარღვევას.

მოცემული საჩივარი 1997 წლის ოქტომბერში ბულგარეთის მუსლიმთა თემის მმართველობის შეცვლას შეეხებოდა. საჩივრის ძირითადი საკითხი იყო- დგინდებოდა თუ არა მუსლიმთა თემის მმართველობის სახელმწიფოს მხრიდან იძულებით

ცვლილება, თუ ეს ცვლილება თემის თავისუფალი ნების განხორციელებით იყო მომხდარი.

მმართველობის შეცვლა მოხდა 1997 წელს, გამაერთიანებელი კონფერენციის მიერ, რომლის ორგანიზებაც ორი დაპირისპირებული მხარის შეთანხმების საფუძველზე განხორციელდა, ერთობლივი კომიტეტის მიერ შემუშავებული წესების თანახმად, რომელშიც ორივე მხარის წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ.

პროცესში მონაწილეობდნენ რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატი და სახელმწიფო ხელისუფლების ადგილობრივი წარმომადგენლები. მათ მოუწოდეს დაპირისპირებულ ჯგუფებს, გაერთიანებულიყვნენ და აქტიური მონაწილეობა მიეღოთ ოქტომბრის საყოველთაო კონფერენციაში და ამ კონფერენციის გადაწყვეტილების საფუძველზე არჩეული მმართველობა დაარეგისტრირეს, როგორც ბულგარეთის მუსლიმთა თემის ერთადერთი წარმომადგენლობა.

მთავრობის მტკიცებით, სახელმწიფოს წარმომადგენლები, დაპირისპირებულ მხარეებს შორის, უბრალოდ, მედიატორის როლს ასრულებდნენ, ვინაიდან მათ რელიგიურ ჯგუფებს შორის რელიგიური შემწყნარებლობისა და მშვიდობიანი ურთიერთობის უზრუნველყოფა კონსტიტუციით ევალებოდათ.

სასამართლო დაეთანხმა მთავრობის არგუმენტს, რომ სახელმწიფოებს გააჩნიათ ასეთი ვალდებულება და მისმა განხორციელებამ, შესაძლოა, სახელმწიფოს მხრიდან მედიატორის როლის შესრულებაც მოითხოვოს. სახელმწიფოს მხრიდან ნეიტრალური მედიატორის როლით პროცესებში მონაწილეობა არ წარმოადგენს მორწმუნეთა რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას, თუმცა, ამ მგრძნობიარე საკითხის მიმართ, სახელმწიფოს განსაკუთრებული ყურადღების გამოჩენა ევალება.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ 1997 წლის მოვლენები მიმდინარეობდა 1992-1995 წლებში განვითარებული მოვლენების ფონზე, როდესაც ხელისუფლების ცვლილებას თან სდევდა მუსლიმთა თემის მმართველობის ცვლილება და, შესაბამისი სტატუსის მინიჭებით, დაპირისპირებული მხარეებიდან ერთ-ერთის აღიარება. ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ არსებული კანონი ითხოვს ერთი რელიგიის მიმდევართა ერთ ორგანიზაციულ სტრუქტურად გაერთიანებას, რომელსაც უნდა ჰყავდეს ერთპიროვნული მმართველი. იმ პირებს, ვინც მხარს სხვა ლიდერს უჭერს და დამოუკიდებელი ორგანიზაციული ცხოვრება სურთ, ასეთი შესაძლებლობა არ გააჩნიათ. კანონი რელიგიურ ლიდერებს მხოლოდ მოქმედი მთავრობისგან ერთპიროვნული მმართველის სტატუსის მოპოვებისა და მისი მმართველობის ქვეშ რელიგიური თემის გაერთიანებისთვის „ბრძოლის“ შესაძლებლობას აძლევდა.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ განმცხადებლის მტკიცება, დელეგატების არჩევნებში ადგილობრივი ხელისუფლების ზედმეტი ჩართულობის შესახებ, დაუჯერებელი არ იყო.

უფრო მეტიც, თუკი დირექტორატის პროცესებში თავდაპირველი ჩართულობა უბრალო მედიატორის როლით შემოიფარგლებოდა, ვითარება სრულიად შეიცვალა, როდესაც განმცხადებელმა ორგანიზაციამ კონფერენციაში მონაწილეობაზე განაცხადა უარი. განმცხადებელი ორგანიზაციის მიერ კონფერენციაში მონაწილეობაზე უარის შემდგომ, დირექტორატი მისგან გაერთიანების პროცესში მონაწილეობას დაჟინებით მოითხოვდა. დირექტორატს შეეძლო უბრალოდ აღენიშნა, რომ გაერთიანების პროცესი ჩაშლილი იყო და გაეგრძელებინა დაპირისპირებულ მხარეებს შორის მედიატორის როლის შესრულება, ამის ნაცვლად, 1997 წლის ოქტომბრის კონფერენციაზე არჩეულმა მმართველობამ მიიღო ბულგარეთის მუსლიმთა თემის ერთპიროვნული წარმომადგენლის სტატუსი, რის შედეგადაც, განმცხადებელ ორგანიზაციას მოესპო შესაძლებლობა, ყოფილიყო მუსლიმთა თემის, თუნდაც, გარკვეული ნაწილის მმართველი და წარმომადგენელი.

შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ ადგილი ჰქონდა განმცხადებელი ორგანიზაციისთვის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევას.

ბ) იყო თუ არა ჩარევა კანონით გათვალისწინებული: მთავრობის გადაწყვეტილება, ბულგარეთის თემის მმართველობის ცვლილების შესახებ, რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონს ემყარებოდა.

სასამართლომ, საქმეში „ჰასანი და ჩაუში ბულგარეთის წინააღმდეგ“, დაადგინა, რომ 1995-1997 წლებში რელიგიური თემის შიდა ორგანიზაციაში ჩარევა არ იყო გათვალისწინებული კანონით, იყო თვითნებური და დამყარებული ისეთ საფუძველზე, რომელიც შეუზღუდავ უფლებამოსილებას ანიჭებდა აღმასრულებელ ხელისუფლებას და არ აკმაყოფილებდა სიცხადის და წინასწარ განჭვრეტადობის მოთხოვნებს.

მიუხედავად იმისა, რომ მოცემულ საქმეშიც გასაჩივრებული ქმედება ემყარებოდა იგივე საფუძველს, სასამართლომ მიიჩნია, რომ არსებობდა გარკვეული განსხვავება სახელმწიფო წარმომადგენლების მიდგომებს შორის. 1997 წელს, სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენლებს არ გამოუყენებიათ განუსაზღვრელი უფლებამოსილება, რომელიც მინიჭებული ჰქონდათ კანონის საფუძველზე და პროცესი წარმართეს დაპირისპირებული მხარეების მიერ შემუშავებული წესების თანახმად, რომლებიც, თავის მხრივ, ისლამური დენომინაციის წესდებას ემყარებოდა.

ასეთ ვითარებაში, იმის გათვალისწინებით, რომ საჩივრის მთავარი არსი სახელმწიფოს მხრიდან მუსლიმთა რელიგიური თემის შიდა ორგანიზაციაში ჩარევის დაუსაბუთებლობას შეეხებოდა, სასამართლომ გადაწყვიტა, ჩარევის კანონიერებაზე არ ემსჯელა.

გ) ჰქონდა თუ არა ჩარევას ლეგიტიმური მიზანი: განმცხადებლის მტკიცებით, სახელმწიფოს მთავარ მიზანს გენჯევის თანამდებობიდან გადაყენება წარმოადგენდა. მთავრობის მტკიცებით, მთავრობა მიზნად ისახავდა რელიგიურ საზოგადოებაში კონფლიქტის აღმოფხვრას და წარსულში დაშვებული უკანონო ქმედებების გამოსწორებას.

სასამართლომ გაითვალისწინა მთავრობის არგუმენტი, რომ მის მიზანს სამართლიანობის აღდგენა და ჰასანის 1995 წელს თვითნებურად გადაყენების გამოსწორება წარმოადგენდა. მუსლიმთა რელიგიურ თემის შიდა ორგანიზაციაში ჩარევა მიმართული იყო საჯარო წესრიგის და სხვათა უფლებებისა თუ თავისუფლებების დაცვისკენ.

დ) იყო თუ არა ჩარევა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში: მოცემულ საქმეში, ეროვნული კანონმდებლობა და სახელმწიფო მოხელეთა ქმედებები ეწინააღმდეგებოდა დაპირისპირებული მხარეების ნებას.

სახელმწიფოს ქმედებების შედეგად, უპირატესობა მიენიჭა დაპირისპირებული მხარეებიდან ერთ-ერთს, მეორეს კი მოესპო შესაძლებლობა, ემოქმედა და ემართა მუსლიმური თემის იმ ნაწილის აქტივები, რომელიც მას უჭერდა მხარს.

მართალია, სახელმწიფოებს რელიგიურ საზოგადოებებთან ურთიერთობის რეგულირების მგრძნობიარე სფეროში მიხედულობის ფართო ზღვარი ენიჭებათ, თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფოს არ სჭირდება ისეთი ღონისძიებების გატარება, რომელიც რელიგიური საზოგადოების ერთი მმართველობის ქვეშ გაერთიანებას უზრუნველყოფს. როდესაც არსებობს კონფლიქტი რელიგიურ გაერთიანებაში, სახელმწიფოს წარმომადგენლების მიზანი უნდა იყოს არა თემის ერთი მმართველობის ქვეშ გაერთიანებით კონფლიქტის მიზეზის აღმოფხვრა, რასაც პლურალიზმის მოსპობა სდევს თან, არამედ დაპირისპირებულ მხარეებს შორის შემწყნარებლური გარემოს უზრუნველყოფა. სასამართლომ კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ სახელმწიფოს ქმედებები, რომლებიც რომელიმე რელიგიურ ლიდერს ან რელიგიურ ჯგუფს უჭერს მხარს, ან რელიგიური თემის ერთი მმართველობის ქვეშ იძულებით გაერთიანებას ისახავს მიზნად, წარმოადგენს რელიგიის თავისუფლების დარღვევას.

მთავრობას არ დაუსაბუთებია, რომ განხორციელებული ღონისძიება, რელიგიურ საზოგადოებაში კონფლიქტის აღმოსაფხვრელად ერთადერთ საშუალებას წარმოად-

გენდა. მნიშვნელოვანი იყო ის გარემოებაც, რომ მიუხედავად გაერთიანების პროცესისა, 1997 წელს მუსლიმურ თემში კონფლიქტი აღმოფხვრილი არ იყო.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ ბულგარეთის სახელმწიფო მოხელეები გასცდნენ მათთვის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით მინიჭებულ მიხედულობის ზღვარს და მივიდა დასკვნამდე, რომ მუსლიმთა რელიგიური თემის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევა არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში საჯარო წესრიგის, სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად და, შესაბამისად, ეწინააღმდეგებოდა კონვენციის მე-9 მუხლს.

დასკვნა: კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა.

პოლტორაცკი უკრაინის წინააღმდეგ

განაცხადი №38812/97 (სექცია IV)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 29.04.2003

მუხლი მე-9

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: 1995 წლის 12 დეკემბერს ივანო-ფრანკოვსკის სასამართლომ მომჩივანი დამნაშავედ სცნო 4 პირის მკვლელობაში, შეუფარდა სასჯელის უმაღლესი ზომა- სიკვდილი და მთელი ქონების კონფისკაცია.

1996 წლის 22 თებერვალს უზენაესმა სასამართლომ ძალაში დატოვა პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება და მომჩივანი გადაიყვანეს ივანო-ფრანკოვსკის ციხის იზოლირებულ ბლოკში, რომელშიც სიკვდილმისჯილები თავსდებოდნენ.

1997 წლის 11 მარტს გამოცხადდა მორატორიუმი სიკვდილით დასჯაზე და 2000 წლის 2 ივნისს ივანო-ფრანკოვსკის სასამართლომ სასჯელი შეუცვალა უვადო თავისუფლების აღკვეთით.

მომჩივანი ჩიოდა მის მიმართ ადამიანის უფლებათა ეროპული კონვენციის სხვადასხვა მუხლების, მათ შორის მე-9 მუხლის დარღვევის თაობაზე. მისი მტკიცებით მას არ ეძლეოდა შესაძლებლობა შეხვედროდა სასულიერო პირს.

მთავრობის მტკიცებით, მომჩივანს არასოდეს ჰქონდა მიმართული ციხის ადმინისტრაციისთვის სასულიერო პირთან შეხვედრის მოთხოვნით, თუმცა ეს მტკიცება გააბათილა კომისიის დასკვნამ, მომჩივნის მშობლების და სხვა მოწმეთა ჩვენებამ და ასევე ციხის დამინისტრაციის პასუხმა მომჩივნის მშობლების საჩივრის საპასუხოდ, რომელშიც აღნიშნული იყო, რომ სასულიერო პირთან შეხვედრის უფლებას იძლეოდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს ივანო-ფრანკოვსკის რეგიონული სამსახური.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კომისიას არ მიეცა შესაძლებლობა საკმარისი სიზუსტით დაედგინა მღვდელთან შეხვედრის მოთხოვნა წამოყენებული ჰქონდა მომჩივანს თუ მის დედას. თუმცა კომისიამ ზეპირი ჩვენებისა და სატანადო დოკუმენტების საფუძველზე დაასკვნა, რომ მომჩივანი ვერ ესწრებოდა ყოველკვირეულ რელიგიურ მსახურებებს, რისი შესაძლებლობაც სხვა პატიმრებს ჰქონდათ, კომისიამ ასევე დაადგინა, რომ მომჩივანს არ ჰქონდა საშუალება 1998 წლის 26 დეკემბრამდე შეხვედროდა სასულიერო პირს.

სასამართლო დაეთანხმა კომისიის დასკვნა, რომ საკითხთან დაკავშირებული ვითარება უტოლდებოდა მომჩივნის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას და ასეთი ჩარევა ეწინააღმდეგებოდა მე-9 მუხლს, თუკი არ იყო გათვალისწინებული კანონით, არ ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად და არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

სასამართლომ მომჩივანთან მიმართებაში კონვენციის მე-8 მუხლის განხილვისას დაადგინა, რომ ინსტრუქცია, რომლის მიხედვითაც ხდებოდა სიკვდილმისჯილი პატიმრების დაწესებულებაში ყოფნის რეგულირება არ ითვალისწინებდა სიკვდილმისჯილი პირების სასულიერო პირთან შეხვედრის შესაძლებლობას და შესაბამისად არ აკმაყოფილებდა „კანონის სტანდარტებს“.

ასეთი გარემოებების არსებობისას სასამართლომ დაადგინა, რომ არ იყო საჭირო „დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებლობი“ ან „კანონიერი მიზნის არსებობის“ პრინციპების განხილვა და შესაბამისად დაადგინა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად)

კუზნეცოვი უკრაინის წინააღმდეგ

განაცხადი №39042/97 (სექცია IV)

29.04.2003

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მოვლენების მოკლე მონახაზი: 1995 წლის 12 დეკემბერს, ქალაქ ივანო-ფრანკოვსკის სასამართლომ განმცხადებელი დამნაშავედ ცნო ოთხი პირის მკვლელობაში და მიუსაჯა სასჯელის უმაღლესი ზომა, სიკვდილით დასჯა.

1996 წლის 22 თებერვალს უზენაესმა სასამართლომ ძალაში დატოვა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება და განმცხადებელი ივანო-ფრანკოვსკის ციხის საიზოლაციო ბლოკში გადაიყვანეს, სადაც იგი სასჯელის სისრულეში მოყვანას ელოდა.

1997 წლის 11 მარტს, უკრაინის პრეზიდენტმა სიკვდილით დასჯაზე მორატორიუმი გამოაცხადა. უკრაინის საკონსტიტუციო სასამართლომ 1999 წლის გადაწყვეტილებაში განმარტა, რომ უკრაინის სისხლის სამართლის კანონმდებლობით გათვალისწინებული სიკვდილით დასჯა ეწინააღმდეგებოდა უკრაინის კონსტიტუციას.

2000 წლის 22 თებერვალს სიკვდილმისჯილ პატიმრებს, მათ შორის განმცხადებელსაც, სასჯელი თავისუფლების უვადო აღკვეთით შეეცვალათ.

განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მის მიმართ სახეზე იყო კონვენციის სხვადასხვა მუხლების, მათ შორის მე-9 მუხლის, დარღვევა.

ნორმა: მე-9 მუხლი: აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მას ციხის ადმინისტრაციამ მღვდელთან შეხვედრაზე უარი უთხრა. სასამართლომ საჭიროდ ჩათვალა მე-9 მუხლთან მიმართებით საჩივრის განხილვა.

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მხრიდან მსგავსი მოთხოვნა არ განხორციელებულა, თუმცა, ეს პოზიცია სადავოდ გახდა ადამიანის ფულებათა ევროპული კომისიის დასკვნამ, განმცხადებლის დედის განცხადებამ და მოწმეების ჩვენებამ.

ადამიანის ფულებათა ევროპულ კომისიას არ მიეცა შესაძლებლობა, საკმარისი სიზუსტით დაედგინა მღვდელთან შეხვედრის მოთხოვნა წამოყენებული ჰქონდა განმცხადებელს, თუ მის დედას. თუმცა, ზეპირი ჩვენებისა და სათანადო დოკუმენტების საფუძველზე, კომისიამ დააასკვნა, რომ განმცხადებელი ვერ ესწრებოდა ყოველკვირეულ რელიგიურ მსახურებებს, რის შესაძლებლობაც სხვა პატიმრებს ჰქონდათ. კომისიამ ასევე დაადგინა, რომ განმცხადებელს 1998 წლის 26 დეკემბრამდე არ ჰქონდა საშუალება შეხვედროდა სასულიერო პირს.

სასამართლო დაეთანხმა კომისიის დასკვნას, რომ საკითხთან დაკავშირებული

ვითარება უტოლდებოდა განმცხადებლის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას და ასეთი ჩარევა ეწინააღმდეგებოდა მე-9 მუხლს, თუკი არ იყო გათვალისწინებული კანონით, არ ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად და არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

სასამართლომ განმცხადებელთან მიმართებით კონვენციის მე-8 მუხლის განხილვისას დაადგინა, რომ ინსტრუქცია, რომლის მიხედვითაც ხდებოდა სიკვდილმისჯილი პატიმრების დაწესებულებაში ყოფნის რეგულირება, არ ითვალისწინებდა სიკვდილმისჯილი პირების სასულიერო პირთან შეხვედრის შესაძლებლობას და, შესაბამისად, არ აკმაყოფილებდა „კანონის სტანდარტებს“.

ასეთი გარემოებების არსებობისას, სასამართლომ დაადგინა, რომ არ იყო საჭირო „დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებლობის“ ან „კანონიერი მიზნის არსებობის“ პრინციპების განხილვა და შესაბამისად, დაადგინა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ლოფელმანი ავსტრიის წინააღმდეგ

განაცხადი №44585/98 (სექცია IV)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი- 26.03.2002

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მუხლი მე-14 მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: განმცხადებელი დაიბადა 1976 წელს და ცხოვრობს მაისაუში. 1994 წელს შესაბამისი რელიგიური რიტუალის შემდგომ იგი გახდა ავსტრიის იეჰოვას მოწმეთა წევრი. 1996 წლის ნოემბრიდან მას ეკავა სასულიერო მსახურის პოზიცია. ფუნქციების ფარგლებში ეხმარებოდა იეჰოვას მოწმეთა უზუცესებს სასულიერო საქმიანობაში.

1994 წელს განმცხადებელი ცნობილ იქნა ვარგისად სამხედრო სამსახურის გავლისათვის. 1995 წლის 3 ივლისს განმცხადებელმა დაიწყო სამხედრო სამსახურის გავლა, თუმცა 1995 წლის 1 აგვისტოს გაათავისუფლეს ვალდებულებისგან, შესაბამისი სამედიცინო დასკვნის საფუძველზე. 1995 წლის სექტემბერში უფლებამოსილი ორგანოს მიერ გაიცა ბრძანება, განმცხადებლის სამხედრო სამსახურისათვის ვარგისად გამოცხადების შესახებ სამედიცინო ექსპერტიზის ჩატარების თაობაზე, სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის შესაბამისად.

განმცხადებლის მტკიცებით, იგი უნდა გათავისუფლებულიყო სამხედრო სამსახურიდან, ამავე აქტის 24(3)-ე მუხლის საფუძველზე. მისი მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, ვინაიდან იგი არ იყო აღიარებული რელიგიური საზოგადოების წევრი.

განმცხადებელმა უფლებამოსილი ორგანოს ბრძანება სამედიცინო შემოწმების თაობაზე გაასაჩივრა და ამტკიცებდა, რომ იგი უნდა გათავისუფლებულიყო სამხედრო ვალდებულებისაგან, ვინაიდან იეჰოვას მოწმეთა რელიგიურ საზოგადოებაში იგი ახორციელებდა აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების სასულიერო მსახურთა ექვივალენტურ ფუნქციებს, რომლებიც სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლის საფუძველზე თავისუფლდებოდნენ სამხედრო სამსახურისგან.

1995 წლის ნოემბერში თავდაცვის ფედერაციულმა მინისტრმა არ დააკმაყოფილა მისი მისი საჩივარი, და ძალაში დატოვა ქვედა რგოლის გადაწყვეტილება.

1996 წლის იანვარში განმცხადებელმა მიმართა საკონსტიტუციო სასამართლოს

და მოითხოვა სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლის ჩანაწერის „აღიარებული რელიგიური საზოგადოების“ გაუქმება. 1997 წლის დეკემბერში საკონსტიტუციო სასამართლომ, უარი თქვა განმცხადებლის სარცელის განხილვაზე, წარმატების შესაძლებლობის არქონის გამო, ვინაიდან სამხედრო სამსახურის გავლის ვალდებულება ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით გათვალისწინებულ უფლებებთან წინააღმდეგობაში არ მოდიოდა.

1998 წლის მარტში, ადმინისტრაციულმა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა განმცხადებლის საჩივარი. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მართალია განმცხადებელი ჩიოდა სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლისა და „აღიარებულ რელიგიურ საზოგადოებათა შესახებ“ აქტის თაობაზე, რომელიც 1998 წლის 10 იანვარს იყო მიღებული, თუმცა სასამართლოს განხილვის ფარგლები უნდა შეეზღუდა იმ პერიოდით, როდესაც გაიცა ბრძანება განმცხადებლის სამედიცინო შემოწმების თაობაზე.

1998 წლის მაისში უფლებამოსილი ორგანოს მიერ კვლავ გაიცა ბრძანება განმცხადებლის სამედიცინო შემოწმების თაობაზე.

განმცხადებელმა საკონსტიტუციო სასამართლოში გაასაჩივრა ბრძანება. იგი ამტკიცებდა, რომ მართალია აღიარებული რელიგიური საზოგადოებების შესახებ 1998 წლის აქტის საფუძველზე ავსტრიის იეჰოვას მოწმეებს მინიჭებული ჰქონდათ რეგისტრირებული რელიგიური გაერთიანების სტატუსი, თუმცა აღიარებული რელიგიური საზოგადოების სტატუსის მისაღებად დადგენილი 10 წლიანი ვადა მოკლებული იყო ობიექტურ დასაბუთებას, და ვინაიდან სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლი სამხედრო სამსახურის გავლის ვალდებულებისგან ათავისუფლებდა მხოლოდ „აღიარებული რელიგიური საზოგადოების“ წევრებს, კვლავ მოითხოვა ამ ჩანაწერის გაუქმება. განმცხადებელი ასევე ითხოვდა 1998 წლის აქტით გათვალისწინებული 10 წლიანი ვადის გაუქმებას.

1998 წლის ივნისში საკონსტიტუციო სასამართლომ უარი თქვა განმცხადებლის სარჩელის განხილვაზე, ისევე წარმატების შესაძლებლობის არქონის გამო.

1999-2000 წლებში განმცხადებელმა მოითხოვა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირის სტატუსი, მისი მოთხოვნა დაკმაყოფილდა. 2000 წლიდან განმცხადებელი განწევრიანდა „იეჰოვას მოწმეთა რელიგიურ ორდენში“ სადაც ცხოვრობდა და მსახურობდა, როგორც მქადაგებელი.

ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევა მე-9 მუხლთან კომბინაციაში: მოცემული საქმის განხილვისას სასამართლომ აღნიშნა საქმე RELIGIONSGEMEINSCHAFT DER ZEUGEN JEHOVAS AND OTHERS V. AUSTRIA (NO.40825/98) (იეჰოვას მოწმეთა გაერთიანება და სხვები ავსტრიის წინააღმდეგ), რომელშიც პირველ განმცხადებელს „იეჰოვას მოწმეებს“ მინიჭებული ჰქონდა კერძო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსი და სურდა საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსის მოპოვება 1874 წლის „აღიარების აქტის“ საფუძველზე, ამ საქმეში სასამართლომ აღნიშნა, რომ საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსით რეგისტრირებული გაერთიანებები სარგებლობდნენ უპირატესობებით, მათ შორის, თავისუფლდებოდნენ სამხედრო-სავალდებულო და ალტერნატიული სამსახურისაგან, შესაბამისად მათთვის მინიჭებულ პრივილეგიებს არსებითი ხასიათი გააჩნდათ. ამ პრივილეგიების გათვალისწინებით, სახელმწიფო ვალდებული იყო შეენარჩუნებინა ნეიტრალიტეტი და ყველა რელიგიური ჯგუფისთვის, რომელსაც სურდა სპეციალური სტატუსის მიღება, მიენიჭებინა ამ სტატუსის მიღების სამართლიანი შესაძლებლობა და ჩამოეყალიბებინა არადისკრიმინაციული კრიტერიუმები. ნეიტრალიტეტის და მიუკერძოებლობის ვალდებულება იმ საკვალიფიკაციო პერიოდზეც ვრცელდება, რომელიც საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსის მიღებამდე უკვე გარკვეული სამართლებრივი სტატუსის მქონე ორგანიზაციას ეკისრება.

ზემოაღნიშნულ საქმეში სასამართლომ დაასკვნა, რომ პირის გათავისუფლება

სახმედრო-სავალდებულო და ალტერნატიული სამსახურიდან დამოკიდებული იყო იმაზე, ეკუთვნოდა თუ არა იგი რელიგიურ გაერთიანება 1874 წლის აქტის მიზნებიდან გამომდინარე და წარმოადგენდა დისკრიმინაციას

ზემოაღნიშნული საქმის მსგავსად, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ სამხედრო სამსახურის შესახებ აქტის 24(3)-ე მუხლი გამონაკლის შემთხვევებს ადგენდა ექსკლუზიურად აღიარებული რელიგიური გაერთიანებების სასულიერო მსახურთათვის რაც წარმოადგენდა განმცხადებლის მიმართ დისკრიმინაციას რელიგიის საფუძველზე.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად)

ალა საბერძნეთის წინააღმდეგ(N.2)

განაცხადი №50776/99 და №52912/99 (სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 17.10.2002

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 17.01.2003

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი დაიბადა 1932 წელს და ცხოვრობს ხანთიში. 1990 წელს გარდაიცვალა თრაკიის მუსლიმთა ორი რელიგიური ლიდერიდან ერთ-ერთი, ხანთის მუფტი. 1990 წელს ადგილობრივმა პრეფექტმა იგი მუფტის მოვალეობის შემსრულებლად დანიშნა.

1990 წლის აგვისტოს, პარლამენტში, ხანთისა და როდოპის მუსლიმმა დამოუკიდებელმა წევრმა მიმართა სახელმწიფოს ხანთის მუფტის პოზიციის დასაკავებლად არჩევნების დანიშვნის მოთხოვნით. ვინაიდან მოთხოვნაზე პასუხი პარლამენტში ვერ მიიღეს, მუსლიმთა წარმომადგენლებმა გადაწყვიტეს 1990 წლის 17 აგვისტოს, ლოცვის დასრულების შემდგომ, თავად ჩაეტარებინათ არჩევნები. ამ დღეს განმცხადებელი აირჩიეს ხანთის მუფტად.

1990 წლის 24 დეკემბერს, მინისტრთა საბჭოს ინიციატივის საფუძველზე, საბერძნეთის პრეზიდენტმა მიიღო საკანონმდებლო აქტი, რომლის მიხედვითაც მუფტების არჩევის წესი შეიცვალა.

1991 წლის 20 აგვისტოს, ახალი რეგულაციების თანახმად, საბერძნეთმა დანიშნა სხვა მუფტი ხანთიში. განმცხადებელმა უარი განაცხადა გადამდგარიყო მუფტის თანამდებობიდან.

სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლების საფუძველზე, „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უზურპაციისთვის, განმცხადებლის წინააღმდეგ 8 სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა. საკასაციო სასამართლომ, ხანთიში დაძაბულობისა და არეულობის თავიდან ასაცილებლად, მიზანშეწონილად მიიჩნია სასამართლო პროცესების სხვა ქალაქებში ჩატარება. პროცესის განმავლობაში, განმცხადებელი წარმოდგენილი იყო მის მიერ არჩეული ადვოკატებით.

ა) სამართალწარმოების პირველი ეტაპი: 1993 წლის 11 იანვარს და 1993 წლის 19 აპრილს მუფტის რანგში შეტყობინებების გაცემის ბრალდებით, 1994 წლის 17 იანვარს, მომჩივნის წინააღმდეგ დაიწყო სისხლის სამართლებრივი დევნა.

1996 წლის 28 ივნისს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, ერთი მოსამართლის შემადგენლობით, დამნაშავედ სცნო განმცხადებელი და მას 10 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა.

ბ) სამართალწარმოების მეორე ეტაპი: დაუდგენელ დროს, განმცხადებლის წინააღმდეგ აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე 1994 წლის 3 იანვარს, 1994 წლის 19 იანვარს, 1994 წლის 10 თებერვალს ხანთის მუფტის რანგში შეტყობინების გავრ-

ცელებისთვის. 1996 წლის 28 ივნისს, ლამიის პირველი ინსტანციის სასამართლომ, ერთი მოსამართლის შემადგენლობით, დამნაშავედ ცნო განმცხადებელი და მას 10 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა. აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრდა.

1998 წლის 29 აპრილს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, სამი მოსამართლის შემადგენლობით, დამნაშავედ სცნო განმცხადებელი პირველი და მეორე ეტაპის ბრალდებაში და მას 6 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა, რაც შეუცვალა ჯარიმით. აღნიშნული გადაწყვეტილება განმცხადებელმა გაასაჩივრა საკასაციო წესით. იგი ამტკიცებდა, რომ მისი დამნაშავედ ცნობა უტოლდებოდა კონვენციის მე-6, მე-9, მე-10 და მე-14 მუხლების დარღვევას.

გ) სამართალწარმოების მე-3 ეტაპი: 1996 წლის 20 იანვარს, განმცხადებლის წინააღმდეგ დაიწყო სისხლის სამართლის საქმის წარმოების მე-3 ეტაპი- 1995 წლის 3 მაისს, 1995 წლის 11 ნოემბერს, 1995 წლის 13 დეკემბერს, 1995 წლის 30 დეკემბერს და 1996 წლის 17 იანვარს ხანთის მუფტის რანგში შეტყობინების გავრცელების ბრალდებით.

1997 წლის 3 აპრილს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, ერთი მოსამართლის შემადგენლობით, დამნაშავედ სცნო განმცხადებელი და მას 12 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა. გადაწყვეტილება გასაჩივრდა.

1998 წლის 25 თებერვალს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, სამი მოსამართლის შემადგენლობით, ძალაში დატოვა გადაწყვეტილება და განმცხადებელს 8 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა და სასჯელი შეუცვალა ჯარიმით. განმცხადებელმა საკასაციო წესით გაასაჩივრა გადაწყვეტილება, იგი ამტკიცებდა, რომ მისი დამნაშავედ ცნობა უტოლდებოდა კონვენციის მე-6, მე-9, მე-10 და მე-14 მუხლების დარღვევას.

დ) სისხლის სამართლის წარმოების მე-4 ეტაპი: 1996 წლის 10 სექტემბერს განმცხადებლის წინააღმდეგ აღიძრა მე-4 სისხლის სამართლის საქმე, 1995 წლის 8 აგვისტოს ხანთის მუფტის რანგში შეტყობინების გავრცელებისთვის. 1997 წლის 3 აპრილს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, ერთი მოსამართლის შემადგენლობით, დამნაშავედ სცნო განმცხადებელი და მას 8 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა. გადაწყვეტილება გასაჩივრდა.

1998 წლის 25 თებერვალს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, სამი მოსამართლის შემადგენლობით, ძალაში დატოვა გადაწყვეტილება, თუმცა, სასჯელი შეამცირა 6 თვის ვადით თავისუფლების აღკვეთით და შეცვალა ჯარიმით. განმცხადებელმა აღნიშნული გადაწყვეტილება გაასაჩივრა საკასაციო წესით.

ე) სისხლის სამართლის საქმის წარმოების მე-5 ეტაპი: დაუდგენელ დროს, მეხუთეჯერ აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე განმცხადებლის წინააღმდეგ 1994 წლის 6 მარტს, 1994 წლის 15 მაისს, 1994 წლის 14 აგვისტოს, 1994 წლის 22 ნოემბერს, 1994 წლის 24 დეკემბერს და 1995 წლის 9 იანვარს ხანტას მუფტის რანგში შეტყობინების გავრცელების ბრალდებით.

1996 წლის 7 მაისს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, ერთი მოსამართლის შემადგენლობით, დამნაშავედ სცნო განმცხადებელი და 10 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა. გადაწყვეტილება გასაჩივრდა.

1998 წლის 5 ნოემბერს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, სამი მოსამართლის შემადგენლობით, ძალაში დატოვა გადაწყვეტილება, სასჯელი შეამცირა 8 თვემდე და შეცვალა ჯარიმით. გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საკასაციო წესით.

ვ) საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები ზემოაღნიშნულ საქმეებთან დაკავშირებით: 1999 წლის 12 მარტს, საკასაციო სასამართლომ არ მიიღო განმცხადებლის სარჩელები პირველი, მე-2, მე-3 და მე-4 ეტაპის სისხლის სამართლის საქმეებთან დაკავშირებით. საკასაციო სასამართლოს მსჯელობა ემყარებოდა სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე მუხლით გათვალისწინებული სასჯელის ჩადენის ფაქტს. სა-

სამართლოს მტკიცებით, განმცხადებელმა ჩაიდინა ზემოაღნიშნული დანაშაული, როდესაც თავი წარმოაჩინა, როგორც ხანთას მუფტმა. სასამართლოს შეფასებით, განმცხადებლის მსჯავრდება არ ეწინააღმდეგებოდა კონვენციის მე-6, მე-9, მე-10 და მე-14 მუხლებს, ვინაიდან განმცხადებლის მსჯავრდებას საფუძვლად ედო არა მისი რელიგიური რწმენა, არამედ მუფტის ფუნქციების უზურპაცია. რაც შეეხება მე-6 მუხლს, სასამართლოს შეფასებით, განმცხადებელი სასამართლოს წინაშე წარმოდგენილი იყო მისი ნებით არჩეული ადვოკატების მიერ და სარგებლობდა კანონით გათვალისწინებული ყველა უფლებით.

1999 წლის 2 ივნისს, წინა აბზაცში დასახელებული მიზნების გამო, სასამართლომ მე-5 ეტაპის სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით განმცხადებლის საჩივარი არ მიიღო.

ზ) სისხლის სამართლის საქმის წარმოების მე-6, მე-7 და მე-8 ეტაპი: განმცხადებლის წინააღმდეგ აღიძრა კიდევ სამი სისხლის სამართლის საქმე- სხვადასხვა დროს მუფტის რანგში შეტყობინების გავრცელების ბრალდებით.

2001 წლის 28 მარტს, პირველი ინსტანციის სასამართლომ, სამი მოსამართლის შემადგენლობით, გაამართლა განმცხადებელი იმსჯელა რა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს „სერიოზი საბერძნეთის წინააღმდეგ“ (38178/97) საქმის ჩრილში. სასამართლომ დაადგინა, რომ რელიგიური შეტყობინებების გავრცელება იმ პირთა ჯგუფის მიმართ, ვინც განმცხადებელს ლიდერად აღიქვამდა, წარმოადგენდა არა მუფტის თანამდებობის უზურპაციას, არამედ იყო კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული რელიგიის გამოხატვა.

კონვენციის მე-9 მუხლის ნაგარაუდვეი დარღვევა- რელიგიის გამოხატვის თავისუფლება

განმცხადებლის მტკიცებით, სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მისი მიცემა წარმოადგენდა კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევას.

მთავრობის მტკიცებით, მე-9 მუხლის დარღვევა არ იყო სახეზე, ვინაიდან მე-9 მუხლი არ იძლეოდა ათენის სამშვიდობო ხელშეკრულების ინტერპრეტირების და საკუთარი ხედვით განმარტების სხვებისთვის თავზე მოხვევის გარანტიას.

ნებისმიერ შემთხვევაში, თუკი არსებობდა უფლებაში ჩარევა, ეს ჩარევა გამართლებული იყო მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით, ვინაიდან ეროვნულ სისხლის სამართლის კოდექსში არსებობდა 175-ე და 176-ე მუხლები, რომლებიც ითვალისწინებდა სასჯელს განმცხადებლის მიერ ჩადენილი ქმედებისათვის. სასამართლოების მიერ ამ ნორმების ინტერპრეტირება ემსახურებოდა მსჯავრდების წინასწარ განჭვრეტადობას. ასევე, განმცხადებლის მსჯავრდება ემსახურებოდა ლეგიტიმურ მიზანს. კანონიერი მუფტის უფლებამოსილების დაცვა ითვალისწინებდა ნესრიგის დაცვას კონკრეტულ რელიგიურ თემში და საზოგადოებაში. ასევე, ემსახურებოდა სახელმწიფოს საერთაშორისო ურთიერთობების დაცვას, ხოლო ამ საკითხში სახელმწიფოები განუსაზღვრელი დისკრეციით სარგებლობდნენ.

მთავრობა ასევე ამტკიცებდა, რომ ჩარევა აუცილებელი იყო დემოკრატიული საზოგადოებისთვის. მრავალ ქვეყანაში მუფტის დანიშვნა ხდებოდა სახელმწიფოს მიერ. საბერძნეთში მუფტები ითავსებდნენ მოსამართლის ფუნქციასაც, მოსამართლის ხალხის მიერ არჩევა დაუშვებელი იყო. გარდა ამისა, განმცხადებლის მუფტად არჩევა არ იყო დემოკრატიული პროცედურების დაცვით ჩატარებული. გარდა ზემოაღნიშნულისა, ხანთიში იყო ორი მუფტი, განმცხადებელი ეჭვქვეშ აყენებდა კანონიერი მუფტის უფლებამოსილების ლეგიტიმურობის საკითხს და ეროვნული სასამართლო იძულებული იყო მსჯავრი დაედო ცრუ მუფტისთვის რათა თავიდან აერიდებინათ მუსლიმთა შორის დაძაბულობა. გარდა ამისა, სახელმწიფო ვალდებული იყო დაეცვა კანონიერი მუფტი და ასეთის არარსებობის შემთხვევაში, განმცხადებლის ქმედებას მოჰყვებოდა მსჯავრდება. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მსჯავრდება მოხდა არა იმიტომ, რომ ის უბრალოდ თავს წარმოაჩენდა როგორც მუფტი, არამედ

სისხლის სამართლის 175-ე მუხლი ითვალისწინებდა სასჯელს „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უკანონოდ შესრულებისთვის, რასაც პირდაპირ შეესაბამებოდა განმცხადებლის ქმედებები.

გარდა ამისა, მთავრობა აცხადებდა, რომ განმცხადებლის წინააღმდეგ გადაწყვეტილებები მიღებული იყო ევროპული სასამართლოს მიერ „შერიფი საბერძნეთის წინააღმდეგ“ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებამდე და ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ ამ გადაწყვეტილების მიღების შემდგომ, განმცხადებელი წაყენებულ ბრალდებაში ეროვნულმა სასამართლომ გაამართლა.

განმცხადებელი არ ეთანხმებოდა მთავრობის მსჯელობას და ამტკიცებდა, რომ მისი მსჯავრდება უტოლდებოდა კონვენციის მე-9 მუხლით გათვალისწინებულ რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას. გარდა ამისა, განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მისი მსჯავრდება არ იყო კანონით გათვალისწინებული და არც აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

ა) ჩარევის არსებობა: სასამართლოს განმარტებით, მართალია, რელიგიის თავისუფლება, უპირველეს ყოვლისა, წარმოადგენს ინდივიდუალური სინდისის საქმეს, მაგრამ ის ასევე მოიცავს რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებას სხვებთან ერთად, მსახურების და სწავლების გზით.

სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ განმცხადებლის მსჯავრდებას საფუძვლად ედო განმცხადებლის მიერ „ცნობილი რელიგიის“ მეთაურის ფუნქციების უზურპაცია, რაც რელიგიური შეტყობინებების გავრცელებაში გამოიხატებოდა. ასეთი გარემოებების არსებობისას სასამართლომ მიიჩნია, რომ არსებობდა განმცხადებლისათვის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევის ფაქტი.

ბ) იყო თუ არა ჩარევა გათვალისწინებული კანონით: სასამართლომ, მიუხედავად მხარეების განსხვავებული პოზიციისა, საჭიროდ არ ჩათვალა განეხილა ეს საკითხი, ვინაიდან განმცხადებლის მსჯავრდება მე-9 მუხლთან შეუთავსებელი იყო სხვა გარემოებების გამო (იხილეთ გადაწყვეტილება *SERIF V. GREECE*).

გ) ემსახურებოდა თუ არა ჩარევა ლეგიტიმურ მიზანს: სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა ემსახურებოდა „საჯარო წესრიგის დაცვას“, რაც შესაბამისობაში მოდიოდა მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილთან და, ამასთან დაკავშირებით, აღნიშნა, რომ განმცხადებელი არ იყო ერთადერთი, ვინც იჩენებდა მუსლიმთა რელიგიური თემის ლიდერის პოზიციას და რომ სახელმწიფოს 1991 წლის 20 აგვისტოს დანიშნული ჰყავდა სხვა მუფტი.

დ) იყო თუ არა ჩარევა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში: სასამართლოს მსჯელობით, განმცხადებლის მსჯავრდებას საფუძვლად ედო საბერძნეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლები, (ცნობილი რელიგიის მეთაურის სახელით მოქმედება), ამასთან დაკავშირებით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლი არ ავალდებულებს სახელმწიფოს, აღიაროს რელიგიური ქორწინებები და რელიგიური სასამართლოების გადაწყვეტილებები- ბერძნულ სამართალში „ცნობილი რელიგიების“ ცერემონიების საფუძველზე შესრულებული ქორწინებები გათანაბრებული იყო სამოქალაქო ქორწინებასთან და მუფტები, მუსლიმებს შორის, საოჯახო და სამემკვიდრო დავების განხილვის უფლებით სარგებლობდნენ. ასეთ შემთხვევაში, შეიძლება მსჯელობა, რომ სახელმწიფოს მხრიდან სპეციალური ზომების მიღება, საზოგადოების სიცრუისგან დასაცავად, საჯარო ინტერესებში შედიოდა. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ საჭიროდარ ჩათვალა ამ საკითხის განხილვა, ვინაიდან აღნიშნული არ იყო სადავო საკითხი განმცხადებლის საქმეში.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეროვნულ სასამართლოებს არ ჰქონდათ დაფიქსირებული განმცხადებლის მიერ სამართლებრივი ეფექტის მქონე ქმედების განხორციელება. მსჯავრდება ეყრდნობოდა განმცხადებლის მიერ რელიგიური შეტყობინებების გავრცელებასხანთის მუფტის რანგში. უეჭვოდ იყო დადასტურებული გარემოება, რომ განმცხადებელი სარგებლობდა მუსლიმი თემის ნაწილის მხარდა-

ჭერით. სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებლის დასჯა მხოლოდ იმიტომ, რომ საკუთარი თავი წარმოაჩინა იმ ჯგუფის ლიდერად, რომელიც მას აღიარებდა, არ შესაბამებოდა დემოკრატიულ საზოგადოებაში რელიგიური პლურალიზმის პრინციპს.

სასამართლო უყურადღებოდ ვერ დატოვებდა იმ ფაქტს, რომ ხანთიში არსებობდა სახელმწიფოს მიერ ოფიციალურად დანიშნული მუფტიც. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მსჯავრდება დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი იყო, ვინაიდან მისი ქმედება საფრთხეს უქმნიდა სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის რეგიონში შექმნილ სისტემას. თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ არ იყო დაფიქსირებული განმცხადებლის მიერ ადმინისტრაციული თუ სასამართლოს ფუნქციების შეთავსების არცერთი შემთხვევა. რაც შეეხება სხვა საკითხებს, სასამართლომ არ მიიჩნია, რომ დემოკრატიული საზოგადოებისთვის აუცილებელი არ არის რელიგიური თემის ერთი ორგანიზაციის ქვეშ გაერთიანება.

მართალია, კონკრეტულ შემთხვევებში, აუცილებელი იყო სახელმწიფოს ჩარევა დაძაბულობის თავიდან ასაცილებლად, თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ასეთი დაძაბულობა ყოველთვის შესაძლებელია გაჩნდეს, როდესაც ხდება რელიგიური თემისა თუ ორგანიზაციის გაყოფა და ეს არის პლურალიზმის აუცილებელი, თანმდევი შედეგი. სახელმწიფოს წარმომადგენლების როლი ასეთ შემთხვევებში დაძაბულობის მიზეზის მოცილებით პლურალიზმის მოსპობა კი არა, დაპირისპირებულ ჯგუფებს შორის შემწყნარებლური გარემოს შექმნაა. სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ მთავრობას არ ჰქონდა დაფიქსირებული ორი რელიგიური ლიდერის არსებობის გამო მუსლიმთა შორის დაძაბულობის არც ერთი შემთხვევა დამხოლოდ ზოგადი მსჯელობით შემოიფარგლებოდა.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ განმცხადებლის მსჯავრდება სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლების საფუძველზე, არ წარმოადგენდა აუცილებელ საზოგადოებრივ საჭიროებას და შესაბამისად, განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლების შეზღუდვა არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილიდან გამომდინარე.

დასკვნა: მე-9 მუხლის დარღვევა.

სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა განეხილა მე-10 მუხლის ნავარაუდები დარღვევა, ვინაიდან განსხვავებული საკითხი არ ფიქსირდებოდა.

ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესია და სხვები მოლდავეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №45701/99 (ყოფილი სექცია I)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 13.12.2001

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 27.03.2002

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: 1992 წლის 14 სექტემბერს, კერძო პირებმა გადაწყვიტეს ჩამოეყალიბებინათ განმცხადებელი ეკლესია - ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესია, ადგილობრივი ავტონომიური მართლმადიდებელი ეკლესია. განმცხადებელი ორგანიზაციის წესდების თანახმად, კანონიკური სამართლის თვალსაზრისით, იგი მომდინარეობდა ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიისგან, რომელიც მოლდავეთის ტერიტორიაზე 1944 წლამდე არსებობდა.

1992 წლის დეკემბერს იგი ბუქარესტის საპატრიარქოს მიუერთდა. განმცხადე-

ბელმა ორგანიზაციამ მიიღო საკუთარი წესდება, რომელიც, სხვა საკითხებს შორის, განსაზღვრავდა საკუთარი ორგანოების ადმინისტრაციის შემადგენლობას, სასულიერო იერარქიას და აქტივების მართვის წესებს.

ევროპულ სასამართლოში საქმის განხილვის მომენტიდან ბესარაბიის სამიტ-როპოლიტო ეკლესიას მოლდავეთის ტერიტორიაზე დაარსებული ჰქონდა 117 თემი: სამი თემი უკრაინაში, ერთი თემი ლიტვაში, ერთი ლატვიაში, ორი რუსეთის ფედერაციაში და ერთი თემი ესტონეთში. ლატვიაში და ლიტვაში სახელმწიფო აღიარებით მიაღწეეს თემს იურიდიული პირის სტატუსი. მოლდავეთის ტერიტორიაზე განმცხადებელ ორგანიზაციას ჰყავდა მილიონამდე მიმდევარი და 160-ზე მეტი სასულიერო პირი.

ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესია აღიარებული იყო ყველა მართლმადიდებელი საპატრიარქოს მიერ, გარდა მოსკოვის საპატრიარქოსი.

ადმინისტრაციული პროცედურები აღიარების მოსაპოვებლად რელიგიური დენომინაციების შესახებ 1992 წლის კანონის თანახმად, მოლდავეთის ტერიტორიაზე მოქმედი ყველა დენომინაცია მთავრობის გადაწყვეტილებით უნდა ყოფილიყო აღიარებული. განმცხადებელმა ორგანიზაციამ, 1992 წლის 8 ოქტომბერს, აღიარების მოთხოვნით მიმართა მთავრობას, თუმცა პასუხი არ მიუღია.

განმცხადებელმა ორგანიზაციამ განმეორებით 1995 წლის 25 იანვარს და 8 თებერვალს მიმართა მთავრობას. დაუდგენელ დროს რელიგიის საქმეთა დეპარტამენტმა აღიარებაზე უარი უთხრა.

1995 წლის 8 აგვისტოს, ერთ-ერთმა განმცხადებელმა, პეტრუ პადურარუმ. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 235-ე მუხლის საფუძველზე მიმართა პირველი ინსტანციის სასამართლოს. მან მოითხოვა განმცხადებელი ორგანიზაციის აღიარებაზე უარყოფითი გადაწყვეტილების გაუქმება. 1995 წლის 12 სექტემბერს, სასამართლომ დააკმაყოფილა მისი სარჩელი და გასცა ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის აღიარების ბრძანება. გადაწყვეტილება გასაჩივრდა.

1995 წლის 18 ოქტომბერს იუსტიციის უმაღლესმა სასამართლომ გააუქმა 12 სექტემბრის გადაწყვეტილება, იმ მოტივით, რომ სასამართლოებს არ ჰქონდათ მსგავსი სარჩელის განხილვის უფლებამოსილება.

1996 წლის 13 მარტს, განმცხადებელმა ორგანიზაციამ აღიარების ახალი მოთხოვნით მიმართა მთავრობას, რაზეც პასუხი არ მიუღია. 1996 წლის 24 მაისს, განმცხადებელმა მთავრობის წინააღმდეგ სარჩელით პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიმართეს და ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის აღიარება მოითხოვეს. 1996 წლის 19 ივლისს, სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მათი მოთხოვნა.

1996 წლის 20 აგვისტოს, განმცხადებლებმა კვლავ მიმართეს მთავრობას აღიარების მოთხოვნით, რაზეც პასუხი არ მიუღიათ.

განმცხადებლებმა 1996 წლის 19 ივლისის გადაწყვეტილება მუნიციპალურ სასამართლოში გაასაჩივრეს. 1997 წლის 21 მაისს მუნიციპალურმა სასამართლომ დააკმაყოფილა მათი სარჩელი.

მუნიციპალიტეტის სასამართლოს გადაწყვეტილება, მოლდავეთის კანონმდებლობის თანახმად, ხელახალი განხილვისათვის, მოლდავეთის სააპელაციო სასამართლოში გადაიგზავნა.

1997 წლის 4 მარტს, განმცხადებლებმა კვლავ მიმართეს მთავრობას აღიარების მოთხოვნით, თუმცა, პასუხი არც ამ შემთხვევაში მიუღიათ. 1997 წლის 4 ივნისს განმცხადებლებმა მიმართეს მოლდავეთის სააპელაციო სასამართლოს და მოითხოვეს აღიარება. ეს მოთხოვნა თან დაერთო სასამართლოს წარმოებაში უკვე არსებულ საქმეს.

სააპელაციო სასამართლოში მთავრობა ამტკიცებდა, რომ საქმე ეხებოდა მოლდავეთის სამიტროპოლიტო მართლმადიდებელ ეკლესიაში არსებულ განხეთქილებას,

რომლის გადაწყვეტაც შეეძლოთ მხოლოდ რუმინეთისა და რუსეთის მართლმადიდებელ ეკლესიებს და ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის აღიარება მართლმადიდებელ თემში კონფლიქტს გამოიწვევდა.

სააპელაციო სასამართლომ დასაშვებად სცნო განმცხადებლების საჩივარი. მისი განმარტებით, მოლდავეთის კონსტიტუტია აღიარებდა სინდისის თავისუფლებას, რომლითაც, შემწყნარებლურ გარემოში, ყველას უნდა ესარგებლა. სასამართლომ, ასევე, განმარტა, რომ სხვა დენომინაციები სარგებლობდნენ, საკუთარი წესდებების საფუძველზე, თვითორგანიზების თავისუფლებით. სასამართლომ, ასევე, განმარტა, რომ 1992 წლიდან დაწყებული, განმცხადებელმა ორგანიზაციამ არაერთხელ მიმართა მთავრობას რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონის საფუძველზე აღიარების მოთხოვნით, თუმცა. ყველა მიმართვა უშედეგოდ დასრულდა. 1995 წლის 19 ივლისის წერილით, მოლდავეთის პრემიერ-მინისტრი ატყობინებდა განმცხადებლებს, რომ მთავრობა, მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიის შიდა საქმეებში ჩაურევლად, ვერ განიხილავდა ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის განაცხადს. სააპელაციო სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ მაშინ, როდესაც განმცხადებელი ორგანიზაციის განაცხადებს ყურადღება არ ექცეოდა, მოლდავეთის მთავრობას, 1993 წლის 7 თებერვლის გადაწყვეტილების საფუძველზე, უკვე აღიარებული ჰყავდა მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესია, როგორც მოსკოვის საპატრიარქოს დაქვემდებარებაში მყოფი ეპარქია.

სააპელაციო სასამართლომ უარყო მთავრობის არგუმენტი იმის თაობაზე, რომ მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიის აღიარება შეესაბამებოდა ყველა მართლმადიდებელის სურვილს. სასამართლომ განმარტა, რომ ტერმინი „დენომინაცია“ არ შეეხებოდა მხოლოდ კათოლიკურ ან მართლმადიდებლურ რელიგიას, არამედ მოიცავდა ყველა რწმენას და მათი მიმდევრების რელიგიური გრძნობების გამოვლინებას ლოცვების, რელიგიური მსახურებისა და თაყვანისცემის გზით. სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესია იყო რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის ნაწილი და, შესაბამისად, მოსკოვის საპატრიარქოს ექვემდებარებოდა, მაშინ როდესაც ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესია ეკუთვნოდა რუმინეთის მართლმადიდებელ ეკლესიას და, შესაბამისად, ექვემდებარებოდა ბუქარესტის საპატრიარქოს.

სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მთავრობის უარი განმცხადებელი ეკლესიის აღიარებაზე, ეწინააღმდეგებოდა რელიგიის თავისუფლებას, რომელიც გარანტირებული იყო არამხოლოდ რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონით, არამედ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის მე-18 მუხლით და ასევე, ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა მე-5 და სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-18 მუხლით. სააპელაციო სასამართლომ გასცა ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის აღიარების ბრძანება.

მთავრობამ გაასაჩივრა ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილება იმ მოტივით, რომ სასამართლოებს არ ჰქონდათ მსგავსი საკითხების განხილვის უფლებამოსილება.

1997 წლის 9 დეკემბრის გადაწყვეტილებით, იუსტიციის უმაღლესმა სასამართლომ გააუქმა სააპელაციო სასამართლოს 1997 წლის 19 აგვისტოს გადაწყვეტილება, იმ მოტივით, რომ განმცხადებლებს გაშვებული ჰქონდათ ხანდაზმულობის ვადა და მათი მოთხოვნა იყო დაუსაბუთებელი.

უმაღლესი სასამართლოს გადაწყვეტილების თანახმად, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 238-ე მუხლი მთავრობის გადაწყვეტილების გასაჩივრების ერთ-ერთი ვადას ადგენდა. ერთ-ერთი ვადის ათვლა იწყებოდა ან მთავრობის მიერ უარყოფითი გადაწყვეტილების მიღების დღიდან, ან, განაცხადის უპასუხოდ დატოვების შემთხვევაში, განაცხადის წარდგენიდან ერთი თვის შემდეგ. უმაღლესმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებლებს განაცხადი წარდგენილი ჰქონდათ 4 მარტს, ხოლო

სასამართლოს მიმართეს 1997 წლის 4 ივნისს, რის გამოც გასაჩივრების ვადა გაშვებული იყო.

სასამართლომ, ასევე, განმარტა, რომ მთავრობის მხრიდან აღიარებაზე უარით არ ირღვეოდა განმცხადებლებისთვის საერთაშორისო შეთანხმებებით გარანტირებული უფლებები, უფრო კონკრეტულად კი, ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლება, ვინაიდან ისინი იყვნენ მართლმადიდებელი ქრისტიანები და შეეძლოთ გამოეხატათ საკუთარი რელიგია მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიაში, რომელიც აღიარებული იყო მოლდავეთის მთავრობის 1993 წლის 7 თებერვლის გადაწყვეტილებით.

უმაღლესმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მოცემული საქმე ეხებოდა ეკლესიის შიგნით უბრალო ადმინისტრაციულ დავას, რომლის მოგვარებაც მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიის პრეროგატივა იყო და ამ საკითხში სახელმწიფოს მხრიდან ჩარევა უფრო გააზნავებდა სიტუაციას. სასამართლოს განმარტებით, სახელმწიფოს მხრიდან აღიარებაზე უარი სრულიად შეეფერებოდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებულ პირობებს.

1999 წლის 15 მარტს განმცხადებელმა კვლავ მიმართეს მთავრობას აღიარების მოთხოვნით.

1999 წლის 20 ივლისის წერილით, პრემიერ მინისტრმა განმცხადებელს უარი უთხრა აღიარებაზე, იმ მოტივით, რომ ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესია, სამართლებრივი გაგებით, არ იყო რელიგიური დენომინაცია და მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიაში განხეთქილების ერთ-ერთ მხარეს წარმოადგენდა. ამავე წერილში, პრემიერ-მინისტრი აღნიშნავდა, რომ მოლდავეთის მთავრობა არ აღიარებდა მათ, ვიდრე მოლაპარაკების საფუძველზე, მოსკოვისა და ბუქარესტის საპატრიარქოებს შორის, ნაპოვნი არ იქნებოდა კონფლიქტის მოგვარების გზა.

ნორმა: კონვენციის მე-9 მუხლი: განმცხადებლების მტკიცებით, მოლდავეთის მთავრობის მხრიდან აღიარებაზე უარით, ირღვეოდა მათი რელიგიის თავისუფლება, ვინაიდან მოლდავეთში მხოლოდ მთავრობის მიერ აღიარებულ რელიგიურ ორგანიზაციებს შეეძლოთ მოქმედება. განმცხადებელმა დააკონკრეტეს, რომ მათ ეზღუდებოდათ რელიგიის გამოხატვა სხვებთან ერთად, ვინაიდან იკრძალებოდა მათი რელიგიური მიზნებისთვის შეკრება და არ გააჩნდათ აქტივების სამართლებრივი დაცვის არავითარი შესაძლებლობა. განმცხადებლების მტკიცება ეყრდნობოდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლს.

მხარეთა არგუმენტები:

1. განმცხადებლების პოზიცია: განმცხადებლების მტკიცებით (მანუსაკისი და სხვები საბერძნეთის წინააღმდეგ საქმეზე დაყრდნობით), მათი ეკლესიის აღიარებაზე უარი ხელყოფდა მათი რელიგიის თავისუფლებას, ვინაიდან აღიარების არქონა შეუძლებელს ხდიდა მათ რელიგიურ მსახურებას. განმცხადებლების განმარტებით, სახელმწიფოს შეეძლო მოეთხოვა წინასწარი რეგისტრაცია რელიგიური დენომინაციებისთვის ისე, რომ არ დარღვეულიყო ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლი და არ შელახულიყო მიმდევრების რელიგიის თავისუფლება. განმცხადებლის მტკიცებით, მოცემულ შემთხვევაში, აღიარებაზე უარს არ გააჩნდა ისეთი სამართლებრივი საფუძველი, რომელიც მისაღები იქნებოდა დემოკრატიული საზოგადოებისთვის.

დემოკრატიულ საზოგადოებაში, მორწმუნეთა ნებისმიერი ჯგუფს, რომელიც თავს მიიჩნევს სხვებისგან განსხვავებულად, შესაძლებლობა უნდა ჰქონდეს ჩამოაყალიბოს საკუთარი ეკლესია და სახელმწიფოს განსასაზღვრი არ არის მართლა არსებობს თუ არა განსხვავება მორწმუნეთა ჯგუფებს შორის, ან რომელი რწმენაა დანარჩენთაგან განსხვავებული. სახელმწიფოს არ უნდა მიენიჭებინა უპირატესობა რომელიმე ეკლესიისთვის აღიარების საკითხში და, საბოლოოდ, სახელმწიფოს განსასაზღვრი არ იყო, განმცხადებელი ეკლესია წარმოადგენდა დამოუკიდებელ პირს თუ სხვა რომელიმე ეკლესიასთან იმყოფებოდა ჯგუფში.

2. მთავრობის პოზიცია: მთავრობა დაეთანხმა განმცხადებლებს, რომ რელიგიის თავისუფლება მოიცავდა მსახურების და თავყვანისცემის გზით რელიგიის გამოხატვასაც, თუმცა, მოცემულ შემთხვევაში, განმცხადებელი ეკლესიის აღიარებაზე უარი მის მიმდევრებს საქმიანობას არ უკრძალავდა. განმცხადებელი ეკლესიის მიმდევრები ინარჩუნებდნენ რელიგიის თავისუფლებას.

მთავრობამ, ასევე, განმარტა, რომ განმცხადებელი ეკლესია იყო მართლმადიდებელი ეკლესია, და არა დენომინაცია; მართლმადიდებლური ქრისტიანობა აღიარებული იყო 1993 წლის 7 თებერვლის გადაწყვეტილებით, მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიასთან ერთად. რელიგიური კუთხით, არ არსებობდა არავითარი განსხვავება განმცხადებელ ეკლესიასა და მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიას შორის.

განმცხადებელი ეკლესიის შექმნა, რეალურად წარმოადგენდა მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიაში ახალი ადმინისტრაციული ორგანოს შექმნის მცდელობას. სახელმწიფოს, რელიგიურ საკითხებში ნეიტრალიტეტის პრინციპის დარღვევის გარეშე, არ შეეძლო ჩარეულიყო კონფლიქტში, რომელიც სამიტროპოლიტო ეკლესიის წიაღში არსებობდა.

მთავრობამ, ასევე, განაცხადა, რომ აღნიშნული ადმინისტრაციული კონფლიქტი წარმოადგენდა რუმინეთსა და რუსეთს შორის კონფლიქტს და განმცხადებელი ეკლესიის აღიარებით (რომელიც სქიზმატურ ჯგუფს წარმოადგენდა), უარყოფით ზეგავლენას იქონიებდა მოლდავეთის დამოუკიდებობასა და მის ტერიტორიულ მთლიანობაზე.

სასამართლოს შეფასება:

1. არსებობდა თუ არა უფლებებში ჩარევის ფაქტი:

მთავრობის მტკიცებით, აღიარებაზე უარის თქმით განმცხადებლებს, მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიის ფარგლებში, არ ეზღუდებოდათ რელიგიის - ქრისტიანულ მართლმადიდებლური რწმენის, გამოხატვის თავისუფლება, რომელიც აღიარებული იყო სახელმწიფოს მიერ.

საპასუხოდ განმცხადებლებმა განაცხადეს, რომ მოლდავეთში მხოლოდ სახელმწიფოს მიერ აღიარებულ დენომინაციას შეეძლო არსებობა და მათი ეკლესიის აღიარებაზე უარის თქმით იკრძალებოდა ეკლესიის, როგორც საღვთისმსახურო ორგანოს, გაერთიანების არსებობა. იმ განმცხადებლებს, რომლებიც იყვნენ ფიზიკური პირები, არ შეეძლოთ ღვთისმსახურების გზით გამოეხატათ საკუთარი რელიგია, ვინაიდან მხოლოდ სახელმწიფოს მიერ აღიარებულ დენომინაციები სარგებლობდნენ სამართლებრივი დაცვის საშუალებებით.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ რელიგიური დენომინაციების შესახებ აქტის თანახმად, მხოლოდ მთავრობის გადაწყვეტილების საფუძველზე აღიარებული რელიგიების მსახურების განხორციელება იყო დასაშვები.

მოცემულ შემთხვევაში, სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელ ეკლესიას აღიარების გარეშე არ შეეძლო მოქმედება, მის სასულიერო პირებს- ღვთისმსახურების აღსრულება, მის მიმდევრებს- საკუთარი რელიგიური წესების აღსრულების მიზნით შეკრება, ეკლესიას კი, იურიდიული პირის სტატუსის არქონის გამო, საკუთარი აქტივების დაცვა.

სასამართლომ დაადგინა, რომ მოლდავეთის მთავრობის 1997 წლის 9 დეკემბრის უარყოფითი გადაწყვეტილება წარმოადგენდა განმცხადებელი ეკლესიისა და სხვა განმცხადებლების კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას.

იმის დასადგენად, აკმაყოფილებდა თუ არა ჩარევის ფაქტი მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილის მოთხოვნებს, სასამართლოს უნდა დაედგინა იყო თუ არა ჩარევა კანონით გათვალისწინებული და ისახავდა თუ არა ლეგიტიმურ მიზანს, რომელიც აუცილებელი იყო დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

2. იყო თუ არა ჩარევა გათვალისწინებული კანონით.

განმცხადებლებმა განაცხადეს, რომ უფლებებში ჩარევა გათვალისწინებული იყო რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონით. მათ, ასევე, განაცხადეს, რომ ხდებოდა კანონში განერილი პროცედურის ბოროტად გამოყენება, ვინაიდან აღიარებაზე უარის თქმის რეალური მიზეზი და საფუძველი პოლიტიკური იყო.

სასამართლომ კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ ტერმინი „კანონით გათვალისწინებული“ არ გულისხმობდა ეროვნულ კანონმდებლობაში მხოლოდ ჩარევის სამართლებრივი საფუძვლის არსებობას. სასამართლომ განმარტა, რომ ჩარევის საფუძველი უნდა აკმაყოფილებდეს „კანონის ხარისხის“ მოთხოვნებს, კერძოდ, უნდა იყოს ადეკვატურად ხელმისაწვდომი და ზუსტად განსაზღვრული, რათა კონკრეტულმა პირმა შეძლოს შესაძლო შედეგების განსაზღვრა და მოახდინოს საკუთარი ქმედების კანონთან შესაბამისობაში მოყვანა.

გარდა ამისა, კანონი უნდა ითვალისწინებდეს სახელმწიფოს მხრიდან თვითნებური ჩარევის შემთხვევაში თავდაცვის სამართლებრივი საშუალებების არსებობასაც. კანონი უნდა განსაზღვრავდეს სახელმწიფოს მხრიდან დისკრეციული უფლებამოსილების ზუსტ ზღვარს და ამ უფლებამოსილების განორციელების ზუსტად განერილ პროცედურას.

ეროვნული კანონმდებლობის სიზუსტის ხარისხი, რომელიც, შესაძლებელია, არ მოიცავდეს ყველა კონკრეტულ შემთხვევას, მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული კანონის შინაარსზე, რომელიც უნდა ითვალისწინებდეს ურთიერთობათა იმ სფეროს, რომელსაც ფარავს და იმ პირთა წრეს და სტატუსს, რომელთათვისაც განკუთვნილია.

მოცემულ შემთხვევაში, სასამართლომ აღნიშნა, რომ 1992 წლის 24 მარტის კანონი რელიგიური დენომინაციების შესახებ, რელიგიური დენომინაციებისგან მოითხოვდა მთავრობის გადაწყვეტილების საფუძველზე აღიარების მოპოვებას. ამ კანონის მე-9 მუხლით გათვალისწინებული იყო, რომ მხოლოდ იმ დენომინაციების აღიარება შეიძლებოდა, რომლების პრაქტიკა და რიტუალებიც შესაბამისობაში მოდიოდა კონსტიტუციასთან და არსებულ კანონმდებლობასთან.

ევროპულმა სასამართლომ, ვიდრე გადაწყვეტდა რამდენად ისახავდა ჩარევა ლეგიტიმურ მიზანს და რამდენად აუცილებელი იყო იგი დემოკრატიულ საზოგადოებაში, კონკრეტული პასუხის გაუცემლად კითხვაზე: რამდენად აკმაყოფილებდნენ ზემოაღნიშნული ნორმები წინასწარ განჭვრეტადობისა და სიზუსტის ხარისხს, გადაწყვიტა დაეშვა, რომ განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა „გათვალისწინებული იყო კანონით“.

3. ლეგიტიმური მიზანი

მთავრობის მტკიცებით, აღიარებაზე უარის თქმა ემსახურებოდა საჯარო წესრიგსა და უსაფრთხოებას. მოლდავეთის სახელმწიფოს ტერიტორია, რომელიც ადრე რამოდენიმეჯერ გადავიდა რუმინეთისა და რუსეთის კონტროლის ქვეშ, დასახლებული იყო ეთნიკურად და ლინგვისტურად მრავალფეროვანი მოსახლეობით. მოლდავეთისთვის, რომელიც ახალგაზრდა სახელმწიფო იყო, რელიგია წარმოადგენდა სტაბილურობის ერთ-ერთ საყრდენს, მოსახლეობის უმრავლესობა მართლმადიდებელი ქრისტიანი იყო. შესაბამისად, მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიის აღიარებით, რომელიც მოსკოვის საპატრიარქოს დაქვემდებარებაშია, შესაძლებელი იყო მთლიანი მოსახლეობის ერთ ეკლესიაში გაერთიანება. თუკი მოხდებოდა განმცხადებელი ეკლესიის აღიარება, სავსებით შესაძლებელი იქნებოდა ქრისტიანი მოსახლეობის სხვადასხვა ეკლესიაში დანაწევრება. უფრო მეტიც, ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის სახელის ქვეშ მოქმედებდნენ პოლიტიკური ძალები, რომლებიც, ბესარაბიის და რუმინეთის კვლავ გაერთიანების მიზნით, რუმინულ ინტერესებს ემსახურებოდნენ. განმცხადებელი ეკლესიის აღიარება გამოიწვევდა რუმინულ-რუსული ინტერესების დაპირისპირებას მოსახლეობაში, რაც სოციალურ სტაბილურობას და მოლდავეთის ტერიტორიულ მთლიანობას შეუქმნიდა საფრთხეს.

განმცხადებლები არ დაეთანხმნენ წამოყენებულ არგუმენტს, ვინაიდან მთავრო-

ბას არ ჰქონდა მოყვანილი არცერთი მტკიცებულება იმისა, რომ განმცხადებელი ეკლესიის აღიარება საფრთხეს უქმნიდა მოლდავეთის ტერიტორიულ მთლიანობას.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ სახელმწიფოებს აქვთ უფლება შეამოწმონ მათ ტერიტორიაზე არსებული გაერთიანებები და მოძრაობები, რომლებიც, ვითომდა, რელიგიურ მიზნებს ისახავენ, წარმოადგენენ თუ არა რელურად საფრთხეს მოსახლეობის და საჯარო უსაფრთხოებისთვის.

ზემოაღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლომ მიიჩნია, რომ არსებული ჩარევა ემსახურებოდა საჯარო წესრიგისა და უსაფრთხოების დაცვას, კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად.

4. აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში

ა) ძირითადი პრინციპები: სასამართლომ კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ მე-9 მუხლით გათვალისწინებული აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება წარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ უმთავრეს საფუძველს. რელიგიური კუთხით, იგი წარმოადგენს სასიცოცხლო ელემენტს მორწმუნეთა პიროვნებების და მათ მიერ სამყაროს აღქმის ჩამოყალიბებისთვის, და ის, ასევე, ღირებულ ფასეულობას წარმოადგენს ათეისტების, სკეპტიკოსების და აგნოსტიკოსებისათვის. პლურალიზმი განუყოფელია დემოკრატიული საზოგადოებისგან. რელიგიის თავისუფლება, უპირველესყოვლისა, წარმოადგენს ინდივიდუალური სინდისის საქმეს, თუმცა, ასევე, მოიცავს სხვებთან ერთად (კოლექტიურად) რელიგიის გამოხატვის უფლებას. კონვენციის მე-9 მუხლი განსაზღვრავს რელიგიის გამოხატვის სხვადასხვა ფორმებს, ღვთისმსახურებას, სწავლებას და რელიგიური წესების მორჩილებას. მიუხედავად ყველაფრისა, მე-9 მუხლი არ იცავს ყველა იმ ქმედებას, რომელიც რელიგიით არის მოტივირებული.

სასამართლომ, ასევე, განმარტა, რომ დემოკრატიულ საზოგადოებაში, სადაც რამდენიმე რელიგია თანაარსებობს, სხვადასხვა ინტერესთა შეთავსებისა და ყველას რწმენის პატივისცემის უზრუნველსაყოფად, შესაძლოა, აუცილებელი გახდეს რელიგიის თავისუფლების შეზღუდვა.

სახელმწიფოს, უფლებამოსილების ფარგლებში, ასეთი ურთიერთობების დარეგულირებისას, ეკისრება ვალდებულება შეინარჩუნოს ნეიტრალიტეტი და მიუკერძოებლობა. ასეთ შემთხვევაში, უმთავრეს მიზანს წარმოადგენს მრავალფეროვნების დაცვა და დემოკრატიის გამართულად მუშაობის უზრუნველყოფა, რომლის ერთ-ერთი დამახასიათებელი პრინციპიც არის ქვეყნის შიგნით არსებული პრობლემების დიალოგის გზით მოგვარება, ძალადობის გარეშე, რაც უნდა დამღწეული იყოს ეს დიალოგი. შესაბამისად, სახელმწიფო მოხელეების ვალდებულებაა არა დაძაბულობის მიზეზის აღმოფხვრით მრავალფეროვნების მოსპობა, არამედ მოწინააღმდეგე ჯგუფებს შორის შემწყნარებლური გარემოს დამკვიდრება.

სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ რელიგიის თავისუფლების უმთავრესი პრინციპის თანახმად, სახელმწიფოს არ აქვს უფლებამოსილება განსაზღვროს რწმენის ლეგიტიმურობა. გახლეჩილ რელიგიურ საზოგადოებაში სახელმწიფოს მიმხრობა გარკვეული რელიგიური ჯგუფის, ან მისი ლიდერის მიმართ, ან გახლეჩილი რელიგიური საზოგადოების გაერთიანება მისი ნების საწინააღმდეგოდ, წარმოადგენს რელიგიის თავისუფლების დარღვევას. დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფოს არ სჭირდება რელიგიური ჯგუფის ერთიანობის უზრუნველყოფა.

ვინაიდან რელიგიური თემები ტრადიციულად არსებობენ ორგანიზებული სტრუქტურების ფორმით, მე-9 მუხლი უნდა განიმარტოს მე-11 მუხლთან კომბინაციაში, რომელიც სახელმწიფოს თვითნებური ჩარევისაგან იცავს ორგანიზაციულ ცხოვრებას. შესაბამისად, მორწმუნეთა რელიგიის თავისუფლება, რომელიც მოიცავს რელიგიის გამოხატვას სხვებთან ერთად, ასევე, მოიცავს მოლოდინს, რომ მორწმუნეებს ექნებათ უფლება, სახელმწიფოს მხრიდან უკანონო ჩარევის გარეშე, თავისუფლად გაერთიანდნენ. რელიგიური ორგანიზაციების ავტონომიურობა პლურალიზმის გა-

ნუყოფელი ნაწილია, ამდენად, კონვენციის მე-9 მუხლის დაცვის ერთ-ერთ უმთავრეს ობიექტს წარმოადგენს.

რელიგიის თავისუფლებით შეუზღუდავად სარგებლობისთვის, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც საქმე ეხება რელიგიურ ორგანიზაციებს, აუცილებელია მათ ჰქონდეთ თემის და მისი საკუთრების სამართლებრივი დაცვის შესაძლებლობა. შესაბამისად, კონვენციის მე-9 მუხლი უნდა განიმარტოს არა მხოლოდ მე-11, არამედ მე-6 მუხლთან მიმართებითაც.

ჩამოყალიბებული პრეცედენტული სამართლის თანახმად, სასამართლო კონვენციის ხელმომწერ მხარეს ანიჭებს მიხედულობის გარკვეულ ზღვარს, რათა თავად განსაზღვროს, რა მოცულობით არის აუცილებელი ჩარევა. თუმცა, სახელმწიფოს ქმედება ექვემდებარება ზედამხედველობას როგორც ეროვნული კანონმდებლობის, ასევე მის საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილებების მხრივ. სასამართლოს მიზანია შეაფასოს ეროვნულ დონეზე განხორციელებული ქმედებების პროპორციულობა.

მოცემულ საქმეში სახელმწიფოსთვის მინიჭებული ზღვრის განსაზღვრად, სასამართლოს უნდა გაეთვალისწინებინა ის ფასეულობა, რომელიც საფრთხის ქვეშ იდგა; კერძოდ, დემოკრატიული საზოგადოების განუყოფელი ნაწილი- მრავალფეროვნება. ასევე, სათანადოდ უნდა გაეთვალისწინებინა დასაცავი ფასეულობის საპიროვნო- აუცილებელი საზოგადოებრივი საჭიროება, რომელიც მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით არის გათვალისწინებული, მისი ლეგიტიმური მიზანი და პროპორციულობა. ზედამხედველობის განხორციელებისას, სასამართლოს უნდა განეხილა სახელმწიფოს გასაჩივრებული ქმედება მთლიანად საქმესთან მიმართებაში.

ბ) ძირითად პრინციპებთან შესაბამისობა: მთავრობის განმარტებით, გასაჩივრებული ღონისძიება აუცილებელი იყო დემოკრატიულ საზოგადოებაში. განმცხადებელი ეკლესიის აღიარებით, სახელმწიფო დაარღვევდა ნეიტრალიტეტისა და მიუკერძოებლობის პრინციპს რელიგიურ საკითხებში, კერძოდ, რელიგიურ ორგანიზაციაში წარმოქმნილ კონფლიქტთან მიმართებაში, რაც მოლდავეთის კონსტიტუციისა და პოლიტიკის დარღვევა იქნებოდა. ზუსტად, ამ პრინციპების შენარჩუნებას ემსახურებოდა სახელმწიფოს რჩევა განმცხადებელი ეკლესიისადმი, პირველ რიგში, მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიასთან მოეგვარებინა ყველა სადავო საკითხი.

მთავრობისავე განმარტებით, აღიარებაზე უარის თქმა აუცილებელი იყო მოლდავეთის ეროვნული უსაფრთხოებისა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის, ვინაიდან განმცხადებელი ეკლესია ჩართული იყო პოლიტიკურ აქტივობებში, რომელიც მოლდავეთისა და რუმინეთის გაერთიანებისკენ იყო მიმართული, რასაც მხარს უჭერდა რუმინეთი. ამ პოზიციის გასამყარებლად, მთავრობამ მოიშველია რუმინულ პრესაში გამოქვეყნებული სტატიები, რომელთა მიხედვითაც, რუმინული პრესა მხარს უჭერდა განმცხადებელი ეკლესიის აღიარებას და მოლდავეთის კვლავ რუმინეთთან შეერთებას.

ასეთი აქტივობები საფრთხეს უქმნიდა არა მხოლოდ მოლდავეთის ერთიანობას, არამედ მის კეთილმეზობლურ ურთიერთობას უკრაინასთან, რომლის ნაწილიც, 1944 წლამდე, ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის კანონიკური იურისდიქციის ქვეშ იმყოფებოდა.

მთავრობამ, ასევე, აღნიშნა, რომ განმცხადებელ ეკლესიას მხარს უჭერდნენ მოლდავეთში რუმინული ინტერესების გამტარებელი პოლიტიკური ძალები, რომლებიც, ზოგჯერ, საპარლამენტო დებატებშიც უარყოფდნენ მოლდავეთის დამოუკიდებლობას, რაც მოლდავეთის სახელმწიფოს დესტაბილიზაციას ახდენდა. ამასთან დაკავშირებით, მთავრობამ აღნიშნა- რუმინეთის გაერთიანების ქრისტიანული კავშირი, რომელიც შეიქმნა 1993 წლის 1 იანვარს და რომელთან დაკავშირებული პირები და პოლიტიკური პარტია- ქრისტიან დემოკრატიული სახალხო ფრონტი, აშკარად მხარს უჭერდნენ ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის კვლავ გამოჩენას.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, მთავრობის მტკიცებით, გასაჩივრებული ღონისძიება აუცილებელი იყო მორწმუნეთა შორის სოციალური მშვიდობისა და ურთიერთგაგების შესანარჩუნებლად. განმცხადებელი ეკლესიის აგრესიულმა ქმედებებმა, რომლებიც მიზნად ისახავდა სხვა მართლმადიდებელი ქრისტიანების გადაბირებას და სხვა ეკლესიების შთანთქმას, გამოიწვია რიგი ინციდენტებისა, რომლებიც პოლიციის დროული ჩარევის გარეშე მსხვერპლით დასრულდებოდა.

მთავრობამ, ასევე, დასძინა, რომ მიუხედავად აღიარებაზე უარის თქმისა, მოლდავეთის სახელმწიფოს წარმომადგენლები მოქმედებდნენ შემწყნარებლური სულისკვეთებით და განმცხადებელ ეკლესიასა და მის მიმდევრებს საქმიანობის შეუფერხებლად გაგრძელების შესაძლებლობას აძლევდნენ.

განმცხადებლების მტკიცებით, ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესიის აღიარებაზე უარის თქმა არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში. ისინი, ასევე, ამტკიცებდნენ, რომ მთავრობის ყველა არგუმენტი იყო უსაფუძვლო და დაუსაბუთებელი. მოცემულ საქმეში არ არსებობდა არცერთი მტკიცებულება, რომ განმცხადებლების საქმიანობას შეეძლო საფრთხე შეექმნა მოლდავეთის ტერიტორიული მთლიანობისათვის, ეროვნული უსაფრთხოებისა თუ საჯარო წესრიგისთვის.

განმცხადებლების განმარტებით, სახელმწიფომ მათი ეკლესიის აღიარებაზე უარით, მაშინ, როცა სხვა ქრისტიანული ეკლესიები სარგებლობდნენ აღიარებით, დაარღვია ნეიტრალიტეტისა და მიუკერძოებლობის პრინციპები.

აღიარებაზე უარის თქმამ, განმცხადებლებს მოუსპო საკუთარი რელიგიის მიყოლის შესაძლებლობა, ვინაიდან რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონის თანახმად, კონკრეტული დენომინაციის საქმიანობა და გაერთიანების უფლება რელიგიური მიზნებისათვის შესაძლებელი იყო, მხოლოდ, სახელმწიფოს აღიარების შემთხვევაში. სამართლებრივი დაცვის საშუალებებით სარგებლობდნენ მხოლოდ აღიარებული დენომინაციები, მხოლოდ მათ შეეძლოთ სასამართლოში მხარედ გამოსვლა, განმცხადებელ ეკლესიას არ შეეძლო დაეცვა საკუთარი ქონება, მისი სასულიერო პირები კი ვერ იცავდნენ თავს ფიზიკური ძალადობისგან.

განმცხადებლებმა უარყვეს მთავრობის მტკიცება, რომ ტარდებოდა შემწყნარებლური პოლიტიკა მათ მიმართ, ვინაიდან მათდამი მიმართული ძალადობრივი მოქმედება დაშვებული იყო სახელმწიფო მოხელეების მხრიდან და ზოგიერთ შემთხვევაში, თავადაც მონაწილეობდნენ მათში.

სასამართლომ გადაწყვიტა ცალკ-ცალკე განეხილა მთავრობის არგუმენტები.

1) მოლდავეთის კონსტიტუციისა და კანონმდებლობის დაცვა

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოლდავეთის კონსტიტუციით გარანტირებულია რელიგიის თავისუფლება და აღიარებულია რელიგიური ორგანიზაციების ავტონომია, ხოლო რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონში გაწერილი იყო რელიგიური ორგანიზაციების აღიარების პროცედურა.

მთავრობის მტკიცებით, ზემოაღნიშნული კანონების და, ასევე, ნეიტრალიტეტისა და მიუკერძოებლობის პრინციპების დაცვით იყო მოტივირებული აღიარებაზე უარის თქმა და რჩევა, რომ ჯერ მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიასთან დალაგებულიყო ურთიერთობა.

სასამართლომ, უპირველეს ყოვლისა, აღნიშნა, რომ განმცხადებელმა ეკლესიამ აღიარების მოთხოვნით მთავრობას მიმართა 1992 წლის 8 ოქტომბერს, რაზეც პასუხი არ მიუღია, ხოლო უფრო მოგვიანებით, 1993 წლის 7 თებერვალს, სახელმწიფომ აღიარა მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესია. ასეთ ვითარებაში, სასამართლოსთვის გაურკვეველი იყო მთავრობის მტკიცება, რომ ბესარაბიის სამიტროპოლიტო ეკლესია წარმოადგენდა მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესიის სქიზმატურ ჯგუფს.

ნებისმიერ შემთხვევაში, სასამართლოს პეცედენტული სამართლის შესაბამისად, ნეიტრალიტეტისა და მიუკერძოებლობის პრინციპებთან შესაბამისობაში ვერ მოდიოდა სახელმწიფოს მხრიდან რწმენის ლეგიტიმურობის შეფასება; გარდა ამისა, ეს

პრინციპები ავალდებულებს სახელმწიფოს, უზრუნველყოს დაპირისპირებულ ჯგუფებს შორის შემწყნარებლობა. რამდენადაც განმცხადებელი ეკლესია არ წარმოადგენდა ახალ დენომინაციას, მისი აღიარების უკვე აღიარებული რელიგიური ორგანიზაციის ნებაზე მინდობა ამ პრინციპების დარღვევას წარმოადგენდა. შესაბამისად, სასამართლომ უარყო მთავრობის არგუმენტი, რომ აღიარებაზე უარის თქმა კანონის დაცვით და მიუკერძოებლობისა და ნეიტრალიტეტის შენარჩუნებით იყო მოტივირებული.

2) საფრთხე ტერიტორიული მთლიანობისთვის

სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელი ეკლესიის წესდების პრეამბულა განსაზღვრავდა განმცხადებელს, როგორც ადგილობრივ ავტონომიურ ეკლესიას, მოქმედს მოლდავეთის ტერიტორიაზე, ეროვნულ კანონმდებლობასთან ჰარმონიაში, რომლის სახელიც ისტორიულია და არავითარი კავშირი არ აქვს მაშინდელ თუ ამჟამინდელ პოლიტიკურ მოვლენებთან. წესდების თანახმად, განმცხადებელი ეკლესია მზადყოფნას აცხადებდა ეთანამშრომლა სახელმწიფოსთან კულტურის, განათლებისა და სოციალურ სფეროებში და აცხადებდა, რომ არავითარი კავშირი არ ჰქონდა პოლიტიკურ საქმიანობასთან. სასამართლომ მიიჩნია, რომ წესდების პრეამბულაში ჩამოყალიბებული პრინციპები იყო ნათლად განსაზღვრული და აბსოლუტურად ლეგიტიმური.

თუმცა, საქმის განხილვისას მთავრობამ განაცხადა, რომ სინამდვილეში, განმცხადებელი ეკლესია ჩართული იყო მოლდავეთის საწინააღმდეგო პოლიტიკურ საქმიანობაში და მისი აღიარება საფრთხეს შეუქმნიდა მოლდავეთის ტერიტორიულ მთლიანობას.

სასამართლოს განმარტებით, შესაძლებელია, ორგანიზაცია წესდებით გაცხადებულის გარდა, ეწეოდეს შეფარულ საქმიანობას, თუმცა, ასეთი ფაქტის დადასტურებისთვის აუცილებელია შეფასდეს ორგანიზაციის მიერ გაცხადებული მიზნები და რეალურად განხორციელებული საქმიანობა. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოცემულ საქმეში არ არსებობდა არავითარი მტკიცებულება, რომ განმცხადებელი ეკლესია წესდებით გაცხადებულისგან განსხვავებულ საქმიანობას ეწეოდა.

რაც შეეხება სტატიებს, მიუხედავად იმისა, რომ მათი შინაარსი ცხადს ხდის რუმინეთისა და მოლდავეთის გაერთიანების იდეას, არ შეიძლება მათზე პასუხისმგებლობა დაეკისროს განმცხადებელ ეკლესიას, მითუმეტეს მაშინ, როდესაც მთავრობა არ ამტკიცებდა ამ სტატიების განმცხადებელი ეკლესიის მიერ გამოქვეყნებას.

შესაბამისად, სასამართლოს, მტკიცებულებების არარსებობის გამო, არ შეეძლო განმცხადებელი ეკლესიის იმ პოლიტიკური ძალების საქმიანობასთან დაკავშირება, რომლებიც ამკარად უჭერდნენ მხარს მოლდავეთისა და რუმინეთის გაერთიანებას. გარდა ამისა, მთავრობა სადავოდ არხდოდა ასეთი პოლიტიკური ძალების საქმიანობას.

შესაბამისად, ვარაუდი, რომ განმცხადებელი ეკლესიის აღიარება საფრთხეს შეუქმნიდა ეროვნულ უსაფრთხოებას და ტერიტორიულ მთლიანობას, იყო მხოლოდ ჰიპოთეზა, რომელიც, შესაბამისი მტკიცებულების გარეშე, ვერ გაამართლებდა განმცხადებელი ეკლესიისათვის აღიარებაზე უარის თქმას.

3) მორწმუნეებს შორის სოციალური მშვიდობისა და ურთიერთგაგების შენარჩუნება

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მთავრობას არ უარუყვია განმცხადებელი ეკლესიის სასულიერო პირებისა და მათი მიმდევრების შეკრებისას მომხდარი ინციდენტები. კერძოდ, კონფლიქტი იჩენდა თავს მაშინ, როდესაც განმცხადებელი ეკლესიის სასულიერო პირები ცდილობდნენ ჩაეტარებინათ ღვთისმსახურება იმ ეკლესიებში, რომელთა ექსკლუზიურ სარგებლობაზეც მოლდავეთის სამიტროპოლიტო ეკლესია და მისი მიმდევრები აცხადებდნენ პრეტენზიას, ან ისეთ ადგილებში სადაც გარკვე-

ული პირები აცხადებდნენ, რომ განმცხადებელი ეკლესიის საქმიანობა იყო უკანონო. მართალია, მთავრობა და განმცხადებლები ვერ თანხმდებოდნენ, კონკრეტულად რა ხდებოდა ამ ინციდენტების დროს, თუმცა, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ ამ ინციდენტების საფუძველს განმცხადებელი ეკლესიის აღიარებაზე უარის თქმა წარმოადგენდა.

4) განხორციელებული ღონისძიების პროპორციულობა დასახული მიზნების მი-საღწევად

მთავრობის მტკიცებით, მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებელ ეკლესიას უარი ეთქვა აღიარებაზე, სახელმწიფო მოხელეები მოქმედებდნენ შემწყნარებლური სუ-ლისკვეთებით და განმცხადებელი ეკლესიის მიმდევრებს და სასულიერო პირებს თა-ვისუფლად შეეძლოთ შეკრება ერთობლივი ღოცვებისა და ქონების მართვის მიზნით.

სასამართლოს განმარტებით, რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონის თა-ნახმად, მოლდავეთში მხოლოდ აღიარებულ რელიგიებს შეეძლოთ მოქმედება, მხო-ლოდ აღიარებულ დენომინაციებს ჰქონდათ იურიდიული პირის სტატუსი და საღე-თისმსახურო ნივთების წარმოებისა და რეალიზაციის უფლება, ასევე, სასულიერო პირების დანიშვნის უფლება.

შესაბამისად, სასამართლომ აღნიშნა, რომ სახელმწიფო აღიარების გარეშე, განმ-ცხადებელ ორგანიზაციას არ შეეძლო არც ორგანიზება და არც მოქმედება; იური-დიული პირის სტატუსის გარეშე არ შეეძლო გამოსულიყო მხარედ სასამართლოში საკუთრების დასაცავად, რომელიც აუცილებელი იყო ღვთისმსახურებისთვის; ასევე, მის მიმდევრებს არ შეეძლოთ რელიგიური საქმიანობა რელიგიური დენომინაციების შესახებ კანონის დაურღვევლად.

სასამართლომ დაასკვნა, რომ აღიარებაზე უარის თქმით, განმცხადებელი ეკლე-სიისთვის დამდგარი იყო ისეთი შედეგები, რომ განხორციელებული ღონისძიება ვე-რანაირად ვერ ჩაითვლებოდა პროპორციულად დასახული მიზნების მისაღწევად.

დასკვნა: დარღვევა

სასამართლომ არ ჩათვალა საჭიროდ მე-14 მუხლის დარღვევის განხილვა, და, ასევე, არ ჩათვალა საჭიროდ დაედგინა, იკვეთებოდა თუ არა კონვენციის მე-11 და მე-6 მუხლების დარღვევა.

სერიოზი საბერძნეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №38178/97 (სექცია II)

გადაწყვეტილების მიღების თარიღი - 14.12.1999

გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა - 14.03.2000

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: 1985 წელს გარდაიცვალა როდოპის მუფტი. მის პოზიციაზე სახელმ-წიფომ დანიშნა, დროებითი მუფტი. დროებითი მუფტის გადადგომის შემდგომ, და-ინიშნა ახალი მუფტი მ.ტ. 1990 წლის 6 აპრილს, რესპუბლიკის პრეზიდენტმა მ.ტ. დაამტკიცა როდოპის მუფტად.

1990 წელს, საბერძნეთის პარლამენტის ორმა დამოუკიდებელმა მუსლიმმა დეპუ-ტატმა ხანთიდან და როდოპიდან, მიმართა სახელმწიფოს როდოპის მუფტის არჩე-ვნების დანიშვნის მოთხოვნით. მათ, ასევე, მოითხოვეს არჩევნების დანიშვნა თრაკიის მუფტის ასარჩევად. ვინაიდან პასუხი ვერ მიიღეს, დეპუტატებმა გადაწყვიტეს, 1990 წლის 28 დეკემბერს, თავად ჩაეტარებინათ არჩევნები მეჩეთში ღოცვის შემდგომ.

1990 წლის 24 დეკემბერს, პრეზიდენტის დეკრეტის საფუძველზე. შეიცვალა მუფ-ტების არჩევის წესი. 1990 წლის 28 დეკემბერს, განმცხადებელი აირჩიეს როდოპის

მუფტად. განმცხადებელმა უმაღლესი ადმინისტრაციული სასამართლოს წინაშე სადავოდ გახადა მ.ტ.-ს, როგორც ლეგიტიმური მუფტის, სტატუსი.

1991 წლის 4 თებერვალს მიღებული იყო ახალი კანონი, რომელმაც გააუქმა 1990 წლის 24 დეკემბრის პრეზიდენტის დეკრეტი.

როდოპის პროკურორმა განმცხადებლის წინააღმდეგ წამოიწყო სისხლის სამართლის საქმე, სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლების საფუძველზე, რომელიც ითვალისწინებდა პასუხისმგებლობას აღიარებული რელიგიის მეთაურის ფუნქციების უზურპაციისთვის, ვინაიდან განმცხადებელი, სათანადო უფლების გარეშე, საჯაროდ ატარებდა ასეთი პირის ტანისამოსს.

სასამართლოში საქმის წარმოება განმცხადებლის დამნაშავედ ცნობით დამთავრდა, მას 6 თვით თავისუფლების აღკვეთა შეეფარდა და სასჯელი შეეცვალა ჯარიმით.

განმცხადებელმა გადაწყვეტილება გაასაჩივრა, 1997 წლის 2 აპრილს მისი საჩივარი დაუშვებლად სცნო საკასაციო სასამართლომ.

ნორმა: მე-9 მუხლი: აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

განმცხადებლის მტკიცებით, მისი სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა წარმოადგენდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევას.

ჩარევის არსებობა:

განმცხადებლის მტკიცებით, მისი სისხლისამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემა წარმოადგენდა მისი და მისი მიმდევრების რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას.

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევა არ მომხდარა, ვინაიდან კონვენციის მე-9 მუხლი არ იცავდა განმცხადებლის მიერ რელიგიური ლიდერის პოსტის უზურპაციის და საბერძნეთის ეროვნული კანონმდებლობისა თუ საერთაშორისო ვალდებულებების მისეული ინტერპრეტაციის სხვებისთვის თავზე მოხვევის უფლებას.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ, მართალია, განმცხადებლის პასუხისგებაში მიცემის ოფიციალური საფუძველი რელიგიური ლიდერის პოსტის უზურპაცია იყო, ვინაიდან იგი ატარებდა რელიგიური ლიდერის ტანისამოსს შესაბამისი უფლებამოსილების გარეშე, თუმცა, სასამართლოს გადაწყვეტილებებში ხაზი ჰქონდა გასმული განმცხადებლის მიერ რელიგიური დღესასწაულისა- რელიგიური შეტყობინების საჯარო გავრცელების ფაქტს. სასამართლომ მიიჩნია, რომ დგინდებოდა განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევის ფაქტი.

იყო თუ არა ჩარევა კანონით გათვალისწინებული:

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემას საფუძველად ედო საბერძნეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლები. სასამართლოების მიერ ამ მუხლების განმარტება აშკარად იძლეოდა შესაძლო შედეგების წინასწარი განჭვრეტის შესაძლებლობას.

სასამართლომ არ ჩათვალა საჭიროდ, განეხილა ჰქონდა თუ არა განმცხადებლის დასჯას კანონიერი მიზანი, ვინაიდან განხორციელებული ღონისძიება ეწინააღმდეგებოდა კონვენციის მე-9 მუხლს სხვა გარემოებების გამო.

ლეგიტიმური მიზანი:

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის უფლებებში ჩარევას ჰქონდა კანონიერი მუფტის დაცვის და კონკრეტულ რელიგიურ თემში წესრიგის დაცვის მიზანი. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ განხორციელებული ღონისძიება ასევე მიზნად ისახავდა ქვეყნის საერთაშორისო ურთიერთობების დაცვას.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ წესრიგის დაცვა წარმოადგენდა ლეგიტიმურ მიზანს მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. სასამართლომ, ასევე აღნიშნა, რომ განმცხადებელი არ იყო ერთადერთი, ვინც მუფტის პოზიციაზე აცხადებდა პრეტენზიას. 1990 წლის 6 აპრილს დანიშნული იყო სხვა მუფტი და შესაბამისი გადაწყვეტილება იყო გასაჩივრებული უმაღლეს ადმინისტრაციულ სასამართლოში.

იყო თუ არა ჩარევა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში:

სასამართლოს მსჯელობით, განმცხადებლის მსჯავრდებას საფუძველად ედო საბერძნეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლები, რომლებიც გარკვეული ქმედების ჩადენისთვის (ცნობილი რელიგიის მეთაურის სახელით მოქმედება) ითვალისწინებდა სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას. სასამართლომ აღნიშნა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლი არ ავალდებულებს სახელმწიფოს, აღიაროს რელიგიური ქორწინებები და რელიგიური სასამართლოების გადანაცვლებები. ბერძნულ სამართალში „ცნობილი რელიგიების“ ცერემონიების საფუძველზე შესრულებული ქორწინებები გათანაბრებული იყო სამოქალაქო ქორწინებასთან და მუფტები სარგებლობდნენ, მუსლიმებს შორის, საოჯახო და სამემკვიდრო დავების განხილვის უფლებით. ასეთ შემთხვევაში, შეიძლება მსჯელობა, რომ საჯარო ინტერესებში შედიოდა სახელმწიფოს მხრიდან სპეციალური ზომების მიღება საზოგადოების სიცრუისგან დასაცავად. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ არ ჩათვალა საჭიროდ ამ საკითხის განხილვა, ვინაიდან ეს არ იყო სადავო საკითხი განმცხადებლის საქმეში.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეროვნულ სასამართლოებს არ ჰქონდათ დაფიქსირებული განმცხადებლის მიერ სამართლებრივი ეფექტის მქონე ქმედების განხორციელება. მსჯავრდება ეყრდნობოდა განმცხადებლის მიერ რელიგიური შეტყობინებების გავრცელებას ხანთის მუფტის რანგში. უეჭვოდ იყო დადასტურებული გარემოება, რომ განმცხადებელი სარგებლობდა მუსლიმი თემის ნაწილის მხარდაჭერით. სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებლის დასჯა, მხოლოდ იმიტომ, რომ საკუთარი თავი წარმოაჩინა იმ ჯგუფის ლიდერად, რომელიც მას აღიარებდა, არ შესაბამებოდა დემოკრატიულ საზოგადოებაში რელიგიური პლურალიზმის პრინციპს.

სასამართლო უყურადღებოდ ვერ დატოვებდა იმ ფაქტს, რომ როდოპში არსებობდა სახელმწიფოს მიერ ოფიციალურად დანიშნული მუფტიც. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის მსჯავრდება აუცილებელი იყო დემოკრატიულ საზოგადოებაში, ვინაიდან განმცხადებლის ქმედება საფრთხეს უქმნიდა სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის რეგიონში შექმნილ სისტემას. თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ არ იყო დაფიქსირებული არცერთი შემთხვევა განმცხადებლის მიერ ადმინისტრაციული თუ სასამართლოს ფუნქციების შეთავსებისა. რაც შეეხება სხვა საკითხებს, სასამართლომ მიიჩნია, რომ დემოკრატიული საზოგადოებისთვის აუცილებელი არ არის რელიგიური თემის ერთი ორგანიზაციის ქვეშ გაერთიანება.

მართალია, კონკრეტულ შემთხვევებში, დაძაბულობის თავიდან ასაცილებლად, აუცილებელი იყო სახელმწიფოს ჩარევა, თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ასეთი დაძაბულობა ყოველთვის შესაძლებელია გაჩნდეს, როდესაც ხდება რელიგიური თემისა თუ ორგანიზაციის გაყოფა და ეს არის პლურალიზმის აუცილებელი, თანმდევი შედეგი. სახელმწიფოს წარმომადგენლების როლი, ასეთ შემთხვევებში, დაძაბულობის მიზეზის მოშორებით პლურალიზმის მოსპობა კი არა, დაპირისპირებულ ჯგუფებს შორის შემწყნარებლური გარემოს შექმნაა. სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ მთავრობას არ ჰქონდა დაფიქსირებული ორი რელიგიური ლიდერის არსებობის გამო მუსლიმთა შორის დაძაბულობის არცერთი შემთხვევა და შემოიფარგლებოდა, მხოლოდ ზოგადი მსჯელობით.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ განმცხადებლის მსჯავრდება სისხლის სამართლის კოდექსის 175-ე და 176-ე მუხლების საფუძველზე არ წარმოადგენდა აუცილებელ საზოგადოებრივ საჭიროებას და, შესაბამისად, განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლების შეზღუდვა არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილიდან გამომდინარე.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

ლარისისი და სხვაპი საბერძნეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №23372/94 №26377/94 №26378/94

24.02.1998

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: პირველი განმცხადებელი: დიმიტროს ლარისისი, დაბადებული 1949 წელს, მცხოვრები ტანაგრა ვიოტიასში. მეორე განმცხადებელი- სავას მანდალარი-დესი, დაბადებული 1948 წელს, მცხოვრები აგრია ვოლუში. მესამე განმცხადებელი- ლოანის სარანდისი, დაბადებული 1951 წელს, მცხოვრები კამატერო ატიკისში. სამივე განმცხადებელი საბერძნეთის სამხედრო საჰაერო ძალების ერთი და იმავე სამხედრო ერთეულში მსახურობდა. სამივე მათგანი იყო ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის მიმდევარი, აღნიშნული ეკლესია ერთ-ერთი ქრისტიანული მიმდინარეობაა, რომელიც ქადაგებას ყველა მორწმუნის ვალდებულებად მიიჩნევს.

განმცხადებლების მსჯავრდება მოხდა მათდამი დაქვემდებარებული პირადი შემაღენლობისა და სამოქალაქო პირების პროზეტილიზმის გამო. განმცხადებლები აცხადებდნენ, რომ მათ მიმართ სახეზე იყო დარღვევები კონვენციის მე-7, მე-9, მე-10 მუხლების და მე-14 მუხლის მე-9 მუხლთან მიმართებით.

ნორმა: მე-7 მუხლი- განმცხადებლის მტკიცებით, მათი სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემით, დარღვეული იყო კონვენციის მე-7 მუხლი, რომლის მიხედვითაც:

„1. არავინ შეიძლება მიიჩნიონ ბრალეულად რაიმე დანაშაულის ჩადენაში ისეთი მოქმედების ან უმოქმედობის გამო, რომელიც ჩადენის დროს არ ითვლებოდა სისხლის სამართლის დანაშაულად ეროვნული ან საერთაშორისო სამართლის მიხედვით. არც იმაზე უფრო მკაცრი სასჯელი შეძლება შეეფარდოს ვინმეს, ვიდრე სასჯელი, რომელიც გამოიყენებოდა სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენის დროს.

2. ეს მუხლი ხელს არ შეუშლის ნებისმიერი პირის გასამართლებასა და დასჯას რომელიმე მოქმედების ან უმოქმედობისათვის, რომელიც მისი ჩადენის დროისათვის მიიჩნეოდა დანაშაულად ცივილიზებული სახელმწიფოების მიერ აღიარებული სამართლის ზოგადი პრინციპების მიხედვით“.

განმცხადებლის მტკიცებით, ბერძნული კანონმდებლობა არღვევდა კონვენციის მე-7 მუხლის პრინციპს, რომ მხოლოდ კანონის მიხედვით უნდა იყოს დანაშაული განსაზღვრული და სისხლის სამართლის კოდექსში შესაბამისი სასჯელით. ბერძნული სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, შეუძლებელი იყო წინასწარ განჭვრეტა, რომ გარკვეული ქმედება პროზეტილიზმის ბრალდებით პასუხისგებაში მიცემას გამოიწვევდა.

განმცხადებლის მტკიცებით, შესაბამისი საკანონმდებლო აქტის ნორმაში სიტყვა „კერძოდ“ ითვალისწინებდა მხოლოდ ერთი სახის დასჯად პროზეტილიზმს. რაც შეეხება იმავე ნორმაში ნახსენებ ტერმინს- „პირდაპირი ან არაპირდაპირი“ და წინადადება „ნებისმიერი სახის დაპირება ან საცდური ან მორალური თანადგომა ან მატერიალური დახმარება“ იყო ძალიან ფართო გაგების და მოიცავდა, თითქმის, ყველა სახის ქადაგებას. ამ ნორმასთან დაკავშირებით, საბერძნეთის სისხლის სამართლის პრაქტიკა ძალიან იყო გაზრდილი, რაც იმის მიმანიშნებელი იყო, რომ საბერძნეთში არავის შეეძლო წინასწარ განესაზღვრა, წარმოადგენდა თუ არა მისი ქმედება არაკეთილსინდისიერ პროზელიტიზმს.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ სისხლის სამართლის კოდექსის შესაბამის ნორმაში პროზეტილიზმის განმარტება, ეროვნული სასამართლოების პრაქტიკასთან ერთად, ქმნიდა ამ ქმედების შედეგების ზუსტად განსაზღვრის შესაძლებლობას და, შესაბამისად, აკმაყოფილებდა კონვენციის მე-7 მუხლით გათვალისწინებულ პრინციპებს.

ნორმა: მე-9 მუხლი- რელიგიის თავისუფლება:

განმცხადებლების მტკიცებით, სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა მათი რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას წარმოადგენდა.

სასამართლოს შეფასება

ა) ჩარევის არსებობა: სასამართლოს განმარტებით, დავას არ იწვევდა ის ფაქტი, რომ განმცხადებლების პასუხისგებაში მიცემა მათი რელიგიის გამოხატვაში ჩარევას წარმოადგენდა.

ბ) იყო თუ არა ჩარევა კანონით გათვალისწინებული: განმცხადებლის მტკიცებით, შესაბამისი საკანონმდებლო აქტის ნორმაში სიტყვა- „კერძოდ“, ითვალისწინებდა მხოლოდ ერთი სახის დასჯად პროზეტილიზმს; რაც შეეხება, იმავე ნორმაში ნახსენებ ტერმინს- „პირდაპირი ან არაპირდაპირი“ და წინადადებას- „ნებისმიერი სახის დაპირება ან საცდური ან მორალური თანადგომა ან მატერიალური დახმარება“ - იყო ძალიან ფართო გაგების და მოიცავდა თითქმის ყველა სახის ქადაგებას. ამ ნორმასთან დაკავშირებით, საბერძნეთის სისხლის სამართლის პრაქტიკა ძალიან იყო გაზრდილი, რაც იმის მიმანიშნებელი იყო, რომ საბერძნეთში არავის შეეძლო წინასწარ განესაზღვრა, წარმოადგენდა თუ არა მისი ქმედება არაკეთილსინდისიერ პროზეტილიზმს და, შესაბამისად, მათ უფლებებში ჩარევა ვერ იქნებოდა კანონით გათვალისწინებული.

სასამართლოს განმარტებით, მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტში მოხსენიებული ტერმინი „კანონით გათვალისწინებული“ გულისხმობს, რომ კანონი უნდა იყოს პირისთვის სათანადოდ ხელმისაწვდომი და ჩამოყალიბებული უნდა იყოს საკმარისი სიზუსტით, რათა პირმა მოახერხოს საკუთარი ქმედებების კანონთან შესაბამისობაში მოყვანა.

სასამართლომ, ასევე, განმარტა, რომ საბერძნეთის სისხლის სამართლის კოდექსის შესაბამისი ნორმა აკმაყოფილებდა კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებს.

გ) კანონიერი მიზანი: მთავრობის განმარტებით, განმცხადებლების წინააღმდეგ გამოყენებული ღონისძიება ემსახურებოდა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვას და ვინაიდან განმცხადებლებს სასჯელი დაეკისრათ სამხედრო მოსამსახურეების პროზეტილიზმისთვის, გატარებული ღონისძიება, ასევე, მიზნად ისახავდა შეიარაღებულ ძალებში არეულობის პრევენციას და ასეთი გზით საჯარო წესრიგის დაცვას.

საქმის ვითარების გათვალისწინებით, ევროპული სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ განმცხადებლების წინააღმდეგ გატარებული ღონისძიებები კანონიერ მიზანს ემსახურებოდა.

დ) აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში: სასამართლოს განმარტებით, მართალია, რელიგიური თავისუფლება ინდივიდუალური სინდისის საკითხია, ის, ასევე, მოიცავს რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებას, რაც სწავლების გზით სხვათა საკუთარ რელიგიაზე მოქცევასაც გულისხმობს.

მიუხედავად იმისა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლი იცავს რელიგიის თავისუფლებას, ის არ იცავს რელიგიით მოტივირებულ ყველა ქმედებას, მათ შორის, არაკეთილსინდისიერ პროზეტილიზმს, რაც რელიგიის აღიარების სანაცვლოდ მატერიალური ან სოციალური უპირატესობის დაპირებას ან ეკლესიის წევრთა მატების მიზნით ფიზიკურ პირებზე არაკეთილსინდისიერ ზეწოლასაც გულისხმობს.

სასამართლოს უნდა განესაზღვრა, იყო თუ არა განმცხადებლების წინააღმდეგ გატარებული ღონისძიება დასაბუთებული და მათი ქმედების პროპორციული. დასაბუთებულობის და პროპორციულობის დასადგენად, ევროპულ სასამართლოს უნდა შეეფასებინა, რამდენად მოითხოვდა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა განმცხადებლების მიმართ გატარებულ ღონისძიებებს. ვინაიდან არსებობდა ორი ფაქტორი, სასამართლოს ცალ-ცალკე უნდა შეეფასებინა სამხედრო პირების და სამოქალაქო პირების პროზეტილიზმი.

1. სამხედრო პირების პროზეტილიზმი

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლების, როგორც სამხედრო ოფიცრების,

მხრიდან, სახეზე იყო ზეგავლენის სისტემატურად ბოროტად გამოყენება. მათ მიმართ გატარებული ღონისძიებები გამართლებული იყო შეიარაღებული ძალების პრესტიჟისა და ეფექტური ოპერირებისთვის, ასევე, ინდივიდუალური ჯარისკაცების იდეოლოგიური ძალადობისგან დასაცავად.

განმცხადებელთა მტკიცებით, ევანგელიზაცია, ზემდგომისა და დაქვემდებარებული ურთიერთობაში, არ შეიძლებოდა შეფასებულიყო, როგორც ნდობის ბოროტად გამოყენება. მათი განცხადებით, საჭაერო ძალებში მსახურობდნენ ზრდასრული ადამიანები, რომელთაც შეეძლოთ საკუთარი ქვეყნისთვის თავი სასიკვდილოდ გაენირათ და არ არსებობდა მტკიცებულება, რომ განმცხადებლები იყენებდნენ საკუთარ ზემდგომ პოზიციას მათდამი დაქვემდებარებული პირადი შემადგენლობის წევრების ნების დასაძლევად. კონვენციის მე-9 მუხლის ევანგელიზაციის შემზღუდავ ნორმად ინტერპრეტაცია, იქნებოდა რელიგიური თავისუფლების შეზღუდვის უკიდურესი ფორმა, როგორც შეიარაღებულ ძალებში, ასევე სხვაგანაც.

სასამართლოს განმარტებით, კონვენციის პრინციპები ერთნაირად გამოიყენებოდა როგორც სამხედრო მოსამსახურეების, ასევე, სამოქალაქო პირების მიმართაც. მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა, მე-9 მუხლის ინტერპრეტაციისას, განმცხადებლების მსგავს საქმეში, აუცილებლად უნდა ყოფილიყო გათვალისწინებული სამხედრო ცხოვრების გარკვეული განსაკუთრებული ასპექტები და ასეთი ცხოვრების გავლენა პირადის შემადგენლობის თითოეულ წევრზე.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ სამხედრო ცხოვრების იერარქიული სტრუქტურა ფარავს სამხედრო პირებს შორის ურთიერთობის, თითქმის, ყველა ასპექტს და დაქვემდებარებულისთვის რთულია, მოიგერიოს ჩინით უფროსის მიდგომა ან თავი დაიძვრინოს მის მიერ წამოწყებული დიალოგიდან. ასეთი დიალოგი სამოქალაქო ცხოვრებაში ალემული იქნება იდეების უვნებელ გაცვლად, რომელთა მიღება ან უარყოფა ადრესატს ძალიან იოლად შეუძლია. სამხედრო სამსახურის შემთხვევაში, ასეთი დიალოგის წამოწყება შეიძლება განხილულ იქნას, როგორც შევინროვება, გაუმართლებელი ზეწოლა ან უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ კატეგორიაში ვერ მოხვდება ზემდგომისა და დაქვემდებარებულს შორის შემდგარი ყველა საუბარი თუ რელიგიური თემატიკის განხილვა. მიუხედავად ამისა, როდესაც ვითარება, სამხედრო ძალების ერთეულების პირადი შემადგენლობის დაქვემდებარებული წევრების უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად, სახელმწიფოს მხრიდან ჩარევას მოითხოვს, აღნიშნული ჩარევა შეიძლება იყოს გამართლებული.

სასამართლოს განმარტებით, ეროვნულ სასამართლოებში მტკიცებულების სახით წარდგენილი იყო განმცხადებლების დაქვემდებარებაში მყოფი ორი ჯარისკაცის ჩვენება, რომელთა მიხედვითაც, განმცხადებლებმა მათ არაერთხელ მიმართეს და სცადეს დაერწმუნებინათ, გამხდარიყვნენ ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის წევრები. ერთ-ერთი დაქვემდებარებული ჯარისკაცის ჩვენების მიხედვით, იგი თავს ვალდებულია თვლიდა მონაწილეობა მიეღო საუბრებში, ვინაიდან განმცხადებლები მისი ზემდგომები იყვნენ.

მიუხედავად იმისა, რომ საქმეში არ არსებობდა განმცხადებლების მიერ ჯარისკაცების დაშინების ან საცდურის გამოყენების არავითარი მტკიცებულება, ჯარისკაცების ჩვენებებიდან ირკვეოდა, რომ განმცხადებლების მიდგომა იყო საკმაოდ მტკიცე და, მათი ზემდგომი სტატუსის გამო, თავს გრძნობდნენ გარკვეული ზეწოლის ქვეშ.

ევროპული სასამართლოს განმარტებით, ეროვნული სასამართლოები გაცილებით უკეთეს პოზიციაში იყვნენ საქმის ვითარების და ფაქტების დადგენისას და, შესაბამისად, მისაღები იყო მათი მსჯელობა, რომ განმცხადებლის დაქვემდებარებაში მყოფი ჯარისკაცები თავს გრძნობდნენ ზეწოლის ქვეშ და, გარკვეულწილად, ვალდებულია, გამხდარიყვნენ ორმოცდაათიანელთა მიმდინარეობის წევრები.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ევროპული სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ საბერძნეთის ხელისუფლების მხრიდან, რიგითი ჯარისკაცების უფლებების და-

საცავად, განმცხადებლების რელიგიური რწმენის გავრცელების და, შესაბამისად, მათი რელიგიის გამოხატვის შეზღუდვა გამართლებული იყო.

შესაბამისად პირველი, მეორე და მესამე განმცხადებლის მიმართ ადგილი არ დადგინდა კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა.

2. პროზეტილიზმი სამოქალაქო პირების მიმართ

მთავრობამ შეახსენა სასამართლოს, რომ ბერძნული სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, ნებისმიერი სახის არაკეთილსინდისიერი პროზეტილიზმი იყო დასჯადი. მთავრობამ, ასევე, განაცხადა, რომ მეორე და მესამე განმცხადებელი სისტემატურად იყენებდნენ მეზობელი ოჯახისა და კიდევ ერთი ქალბატონის ოჯახურ პრობლემებს და ფსიქოლოგიურ სტრესს და, შესაბამისად, მათი მხრიდან, სახეზე იყო კანონსაწინააღმდეგო ზეწოლა და მათ მიმართ გამოყენებული სასჯელი არ იყო ძალიან მძიმე.

მეორე და მესამე განმცხადებლის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა, წინა შემთხვევისგან განსხვავებით, სამოქალაქო პირების პროზეტილიზმის გამო მოხდა. ამ შემთხვევაში, ვითარება არსებითად განსხვავებული იყო: პროზეტილიზმის სამიზნე ჯგუფი იყო არა სამხედრო, არამედ სამოქალაქო პირები და ეროვნულ სასამართლოებს გადაწყვეტილება სისხლის სამართლის შესაბამისი მუხლის ციტირებით ჰქონდათ გამოტანილი. ამ გადაწყვეტილებაში არ იყო დაკონკრეტებული, თუ რა შეუფერებელ მეთოდებს იყენებდნენ განმცხადებლები და არც დემოკრატიულ საზოგადოებაში განმცხადებლების პასუხისგებაში მიცემის აუცილებლობა იყო დასაბუთებული.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა მასზე, რომ მეორე განმცხადებლის პასუხისგებაში მიცემა მოხდა სამოქალაქო პირების ნავარაუდევი პროზეტილიზმის, მხოლოდ, ერთი შემთხვევის გამო, რომელიც მეზობელი ოჯახის აფექტურ მდგომარეობაში მყოფი წევრის დამშვიდებას უკავშირდებოდა. მეორე და მესამე განმცხადებელი ერთად, ასევე, პასუხისგებაში მიეცნენ მეზობელი ქალბატონის საკუთარ რწმენაზე მოქცევის არაერთგზისი მცდელობის გამო.

სამოქალაქო პირების საკუთარ რწმენაზე გადმობირების საქმეში არ იყო წარმოდგენილი არცერთი მტკიცებულება, რომ ისინი განმცხადებლის მხრიდან განიცდიდნენ რაიმე სახის ზეწოლას, ან რაიმე სახით ვალდებულად თვლიდნენ თავს, გამხდარიყვნენ ორმოცდაათიანელთა რწმენის მიმდევრები.

შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ მეორე და მესამე განმცხადებლის პასუხისგებაში მიცემა არ იყო გამართლებული და დგინდებოდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა.

დასკვნა: დარღვევა.

მანუსაკისი საპერძნეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №18748/91

26.09.1996

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებლები იყვნენ კუნძულ კრეტას მაცხოვრებლები: ტიტოს მანუსაკისი და სხვები. ისინი იყვნენ იეპოვას მონაწილეები. 1983 წლის 28 ივნისს მანუსაკისმა იჯარით აიღო შენობა ქ.ჰერაკლიონში. ხელშეკრულების პირობების თანახმად, შენობის გამოყენება უნდა მომხდარიყო შეხვედრებისა და ქორწილებისთვის. მოგვიანებით, განმცხადებლებმა მიმართეს განათლებისა და რელიგიური კულტების მი-

ნისტრს და მოითხოვეს ნებართვა იჯარით აღებული შენობის რელიგიური მსახურებისა და ლოცვისთვის გამოყენებისათვის. განმცხადებლების მოთხოვნის შეტყობის შემდეგ, მართლმადიდებელმა ეკლესიამ საჩივრით მიმართა ჰერაკლიონის პოლიციას, სადაც აღნიშნული იყო, რომ სამლოცველო, იჯარით აღებულ სახლში, მოქმედებდა უკანონოდ, სათანადო ნებართვის გარეშე. 1984 წლის დეკემბერს, განათლების მინისტრმა წერილობით აცნობა განმცხადებლებს, რომ არ გააჩნდა საკმარისი მასალა განცხადების განსახილველად, 1986 წლის მარტში ჰერაკლიონის პროკურატურამ, მართლმადიდებელი ეკლესიის საჩივრის საფუძველზე, განმცხადებლების წინააღმდეგ აღძრა სისხლის სამართლის საქმე, განმცხადებლებს ბრალი დაედოთ სახელმწიფო ეკლესიის და განათლების სამინისტროს სათანადო ნებართვის გარეშე იჯარით აღებული ქონების რელიგიური შეკრებებისა და რელიგიური მსახურების მიზნით გამოყენებაში.

სასამართლომ განმცხადებლები გაამართლა და მიუთითა, რომ პროზეტილიზმის ფაქტების არარსებობისას, ნებისმიერი რელიგიის მიმდევრებს ჰქონდათ უფლება შეკრებილიყვნენ ნებისმიერ ადგილას, მაშინაც, როდესაც არ არსებობდა რელიგიური შეხვედრის ჩატარებაზე სპეციალური ნებართვა. პროკურატურამ გაასაჩივრა აღნიშნული გადაწყვეტილება, სააპელაციო სასამართლომ ბრალდებულებს 3 თვიანი პატიმრობა და ჯარიმის გადახდა დააკისრა. საკასაციო სასამართლომ განმცხადებლებს საჩივრის განხილვაზე უარი უთხრა.

საქმის განხილვისას სასამართლოს უნდა დაედგინა 3 საკითხი, იყო თუ არა ჩარევა „კანონით გათვალისწინებული“, ემსახურებოდა თუ არა ჩარევა „მართლზომიერ მიზანს“ და იყო თუ არა ჩარევა „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში“.

1. „კანონით გათვალისწინებული“

კანონი კრძალავდა ყოველგვარი ტაძრისა თუ ეკლესიის გახსნას, თუ ის არ მიეკუთვნებოდა მართლმადიდებლურ რელიგიას. გამონაკლისის დაშვება შესაძლებელი იყო ხელისუფლების გადაწყვეტილების საფუძველზე. განათლებისა და კულტების მინისტრს უფლება ჰქონდა ნება დაერთო რელიგიურ-საკულტო დანიშნულების შენობა-ნაგებობის გახსნაზე, ან უარი ეთქვა, ან საერთოდ განუხილველად დაეტოვებინა განცხადება. კანონით განცხადებაზე პასუხის გაცემის ვადები და პირობები არ იყო დადგენილი. განმცხადებლის მტკიცებით, კანონი, რომელიც რელიგიური მსახურებისთვის აუცილებელი საკულტო შენობა-ნაგებობის გახსნაზე აწესებდა სპეციალურ ნებართვას და ასეთი ნებართვის არარსებობის შემთხვევაში, აწესებდა სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებლობას, წარმოადგენდა დაბრკოლებას რელიგიური მიმდინარეობისთვის და ვერ აკმაყოფილებდა „კანონის სტანდარტებს“, ვერ ჩაითვლებოდა კანონად, რომლის მიზანიც რელიგიის თავისუფლების დაცვა უნდა ყოფილიყო კონსტიტუციის მე-13 მუხლის შესაბამისად. საბერძნეთის კონსტიტუცია იცავდა რელიგიის თავისუფლებას და ითვალისწინებდა ნებისმიერი „ცნობილი რელიგიის“ შეზღუდვას, მხოლოდ საზოგადოებრივი წესრიგისა და მორალის დაცვისთვის. განმცხადებლების შემთხვევაში, ეს საფუძვლები არ არსებობდა. განმცხადებლის მტკიცებით, არც პროცედურები შეესაბამებოდა სტანდარტებს, ვინაიდან გასაგებელი იყო ძალიან ბევრი ფორმალობა და სირთულეები. პრაქტიკულად, ასეთი ნებართვის მიღება შეუძლებელი იყო.

სასამართლომ გაიზიარა განმცხადებლის მტკიცება და მიიჩნია, რომ კანონი არ შეესაბამებოდა კონვენციის მე-9 მუხლს.

2. ემსახურებოდა თუ არა უფლებებში ჩარევა „მართლზომიერ მიზანს“

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებელთა დაჯარიმება ემსახურებოდა საზოგადოებრივი წესრიგისა და სხვათა უფლებების დაცვას. საზოგადოებრივი წესრიგის ცნება, ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვაგვარად შესაძლებელია დახასიათებულიყო. საბერძნეთში მოსახლეობის უმრავლესობა მართლმადიდებელი ქრისტიანია. ეს რელიგია მჭიდროდ არის დაკავშირებული ბერძენი ხალხის ისტორიას-

თან. უცხო ქვეყნების ოკუპაციის პერიოდში, მართლმადიდებლობამ მას შეუნარჩუნა ეროვნული თვითშეგნება და თვითმყოფადობა. მხედველობაში იყო მისაღები ის გარემოება, რომ სხვადასხვა სექტები განუწყვეტლივ ცდილობდნენ თავიანთი იდეებისა და დოქტრინის გავრცელებას და საამისოდ ხშირად „უკანონო და უღირს მეთოდებს“ იყენებდნენ. ამიტომ, აუცილებელი იყო სახელმწიფოს მარეგულირებელი ჩარევა ქვეყანაში საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად, იმათ დასაცავად, ვისი უფლებებიც სოციალურად საშიში სექტების საქმიანობის შედეგად ხელყოფას განიცდიდა. მთავრობამ აღნიშნა, რომ სახელმწიფოს ყოველთვის ჰქონდა უფლება შეემოწმებინა, ხომ არ აყენებდა საზოგადოებას ზიანს ესა თუ ის რელიგიური მოძრაობა თუ ასოციაცია.

სასამართლოს შეფასება:

სასამართლომ გაიზიარა მოსაზრება, რომ სახელმწიფოს მხრიდან რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევა ემსახურებოდა მართლზომიერ მიზანს, რასაც საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა წარმოადგენდა.

3. იყო თუ არა ჩარევა „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში“

განმცხადებლის მტკიცებით, ხელისუფლების მიერ დაწესებული შეზღუდვები აბრკოლებდნენ რელიგიის თავისუფლების განხორციელებას, როგორც კანონმდებლობის, ასევე ადმინისტრაციული პოლიტიკის თვალსაზრისით, მათი რელიგია არ სარგებლობდა ისეთი სამართლებრივი გარანტიებით, როგორიც ევროპის სხვა ქვეყნებში იყო გათვალისწინებული. იეჰოვას მოწმეთა მრწამსი ეფუძნებოდა მორალის წესებს და არ ეწინააღმდეგებოდა საზოგადოებრივ წესრიგს. მისი დოგმები ითვალისწინებდა საზოგადოებრივი წესრიგისა და პიროვნების ზნეობის დაცვას. ეს გარემოება საყოველთაოდ უნდა ყოფილიყო მიღებული, როგორც პრეზუმპცია. შესაბამისად, სახელმწიფოს მხრიდან ჩარევას უნდა ჰქონოდა პრევენციული და არა რეპრესიული ხასიათი: მათი სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა ეფუძნებოდა ყალბ ბრალდებას, ხოლო მათი დასჯა არ იყო აუცილებელი „დემოკრატიულ საზოგადოებაში“, მათი სისხლის სამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემა გამოწვეული იყო სახელმწიფოს მიერ ნებართვის გაცემაზე უარის თქმით.

მთავრობის მტკიცებით, საბერძნეთში კონტროლი ხორციელდებოდა ნებისმიერ რელიგიური მიმდინარეობის საკულტო დანიშნულების დაწესებულების გახსნაზე და იეჰოვას მოწმეები არ წარმოადგენდნენ გამონაკლისს. გარდა ამისა, არსებული გამოცდილების თანახმად, ასეთი სამლოცველო სახლები ხშირად გამოიყენებოდა პრო-ზეტილიზმისთვის.

სასამართლოს შეფასება:

ევროპული სასამართლოს განმარტებით სახელმწიფოს მინიჭებული ჰქონდა მიხედულობის ზღვარი თავად განესაზღვრა რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევის აუცილებლობა და ჩარევის ხარისხი. თუმცა სახელმწიფოსთვის მინიჭებული უფლებამოსილება ექვემდებარებოდა კონტროლს კონვენციის ორგანოების მხრიდან და ეს კონტროლი ვრცელდებოდა, როგორც კანონმდებლობაზე, ასევე მის განხორციელებაზე.

სასამართლოს განმარტებით, სახელმწიფოსთვის მინიჭებული მიხედულობის ზღვრის დადგენისას, სასამართლოს უნდა გაეთვალისწინებინა ჭეშმარიტი რელიგიური პლურალიზმის უზრუნველყოფის აუცილებლობა, რაც დემოკრატიული საზოგადოების უმნიშვნელოვანეს ნიშანს წარმოადგენდა. სასამართლოს შეფასებით, კანონი, რომელიც არეგულირებდა მართლმადიდებლური რელიგიის გარდა სხვა რელიგიური მიმდინარეობების ღვთისმსახურების განხორციელებას ეკლესიებსა თუ სხვადასხვა ადგილებში, აწესებდა ნებართვის სისტემას, რაც თავისთავად სახელმწიფო ხელისუფლების შესაბამის ორგანოებს აძლევდა რელიგიის თავისუფლებაში თვითნებური და არაკეთილსინდისიერი ჩარევის შესაძლებლობას. აღნიშნული კანონის საფუძველზე ხელისუფლების წარმომადგენელს ენიჭებოდა უფლებამოსილება განესაზღვრა, არსებობდა თუ არა რელიგიური გაერთიანების მიერ ეკლესიის გახსნის „რეალური

მოთხოვნილება“. ევროპული სასამართლოს განმარტებით, კონვენციის მე-9 მუხლით გათვალისწინებული რელიგიის თავისუფლება გამოირიცხავდა სახელმწიფოს მხრიდან რწმენის ლეგიტიმურობის განსაზღვრას.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, გამართლებულად ვერ ჩაითვლებოდა სამართლებრივი ფორმალობების შეუსრულებლობის გამო განმცხადებლის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა. სასამართლომ დაასკვნა, რომ სახელმწიფოს მხრიდან ასეთი უხეში ჩარევა განმცხადებლის უფლებაში ვერ ჩაითვლებოდა დასახული მიზნის მისაღწევ პროპორციულ საშუალებად, და შესაბამისად, ვერც აუცილებლად დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).

კოკინაკისი საპერძნეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №14307/88

25.05.1993

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: ბატონი მინოს კოკინაკისი არის 1919 წელს მართლმადიდებლურ ოჯახში დაბადებული ყოფილი ბიზნესმენი, რომელიც 1936 წელს გახდა იეჰოვას მოწმე. იგი სამოცჯერ იყო დაკავებული პროზელიტიზმის ბრალდებით და რამოდენიმე შემთხვევაში იყო ინტერნირებული და თავისუფლების აღკვეთაც ჰქონდა შეფარდებული.

განმცხადებელს ინტერნირება ადმინისტრაციული ხელისუფლების მიერ შეფარდებული ჰქონდა მისი რელიგიური ხასიათის საქმიანობის გამო.

თავისუფლების აღკვეთა განმცხადებელს ეროვნული სასამართლოების მიერ, შეფარდებული ჰქონდა პროზელიტიზმის, კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობისა და სახლში რელიგიური ხასიათის შეხვედრის გამართვის გამო.

1986 წლის 2 მარტს განმცხადებელი და მისი მეუღლე მივიდნენ ქალბატონი კირიაკაკის სახლში და გამართეს რელიგიური დახმების დისკუსია. ქალბატონი კირიაკაკის მეუღლემ, რომელიც გალობდა ადგილობრივ მართლმადიდებლურ ეკლესიაში, გამოიძახა პოლიცია. სამართალდამცველებმა დააკავეს განმცხადებელი და მისი მისი მეუღლე და გადაიყვანეს პოლიციის ადგილობრივ განყოფილებაში.

საქმის წარმოება ლასიტის სისხლის სამართლის სასამართლოში:

განმცხადებლისა და მისი მეუღლის წინააღმდეგ სისხლის სამართლებრივი დევნა დაიწყო N1363/1938 კანონის მე-4 მუხლის საფუძველზე, რომლის თანახმადაც პროზელიტიზმი წარმოადგენდა დანაშაულს.

სასამართლომ უარყო მტკიცება იმის თაობაზე, რომ ზემოაღნიშნული კანონის მე-4 მუხლი კონსტიტუციასთან შეესაბამო იყო და ბატონ და ქალბატონ კოკინაკისები სცნო დამნაშავედ პროზელიტიზმში და შეუფარდა 4 თვით თავისუფლების აღკვეთა, რომლის შეცვლაც ჯარიმით იყო შესაძლებელი, სასამართლომ ასევე მოახდინა იმ ბროშურების კონფისკაცია, რომლის მიყიდვაც ქალბატონი კირიაკაკისთვის ჰქონდათ დაგეგმილი ბატონ და ქალბატონ კოკინაკისებს.

საქმის წარმოება კრეტის სააპელაციო სასამართლოში:

ბატონმა და ქალბატონმა კოკინაკისებმა ლასიტს სასამართლოს გადაწყვეტილება გაასაჩივრეს კრეტის სააპელაციო სასამართლოში, რომელმაც გააუქმა ლასიტის სასამართლოს გადაწყვეტილება ქალბატონი კოკინაკისის მიმართ, ხოლო მისი მეუღლის მიმართ დატოვა ძალაში, პატიმრობის ვადა შეამცირა 3 თვემდე, შემცირებული პატიმრობის ვადა კი შეცვალა ჯარიმით, 400 ბერძნული დრაჰმა პატიმრობის თითო დღეზე.

საქმის წარმოება საკასაციო სასამართლოში:

ბატონი კოკინაკისი საკასაციო სასამართლოში ამტკიცებდა N1363/1938 კანონის მე-4 მუხლის შეუსაბამობას საბერძნეთის კონსტიტუციასთან, თუმცა საკასაციო სასამართლომ მისი მოთხოვნა არ დააკმაყოფილა.

იეჰოვას მოწმეები საბერძნეთში:

იეჰოვას მოწმეები საბერძნეთში გამოჩნდნენ მე-20 საუკუნის დასაწყისში. საქმის განხილვის მომენტისათვის იეჰოვას მოწმეთა რაიოდენობა მერყეობდა 25000-დან 70000-მდე. იეჰოვას მოწმეთა მიმდევრები გაერთიანებულნი არიან 338 კონგრეგაციაში, რომელთაგან პირველი 1922 წელს შეიქმნა.

1975 წლის კონსტიტუციის გადახედვის შემდგომ, უზენაესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ რამოდენიმე შემთხვევაში დაადგინა, რომ იეჰოვას მოწმეები მიეკუთვნებიან „ცნობილ რელიგიას“. 1986 წელს უზენაესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მინისტრთა გადაწყვეტილება, რომლის თანახმადაც დაუშვებელი იყო იეჰოვას მოწმეთა ლიტერატურის მასწავლებლებად დანიშვნა, ეწინააღმდეგებოდა რწმენისა და რელიგიის თავისუფლებას და შესაბამისად საბერძნეთის კონსტიტუციას.

განმცხადებლის მიერ წარმოდგენილი სტატისტიკის თანახმად 1975-1992 წლების პერიოდში 4,400 იეჰოვას მოწმე იყო დაკავებული, აქედან 1233 წარსდგა სასამართლოს წინაშე და 208 მათგანი ცნობილ იქნა დამნაშავედ.

ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის ნაგარაუდები დარღვევა:

განმცხადებლის მტკიცების თანახმად მას ეზღუდებოდა რელიგიის თავისუფლებით სარებლობა. განმცხადებელი ასაჩვრებდა არა მარტო N1363/1938 კანონის მე-4 მხლის არასწორ გამოყენებას მის მიმართ, არამედ კონცენტირებას ახდენდა უფრო დიდ პრობლემაზე, თუ რამდენად შეესაბამებოდა აღნიშნული კანონი ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით განმტკიცებულ პრინციპებს, რომელიც ბერძნული კანონმდებლობის ნაწილი იყო 1953 წლიდან. განმცხადებლის მტკიცებით შეუძლებელი იყო პროზელიტიზმსა და რელიგიის შეცვლის თავისუფლებას, ან რელიგიის გამოხატვას შორის (რომელიც შეიძლება განხორციელდეს სწავლების, პუბლიკაციების გავრცელების და ქადაგების გზით) მკაფიო ზღვრის გავლება.

ბატონი კოკინაკისის მტკიცებით, იოანის მეტაქსას დიქტატორილი მმართველობის პერიოდში პროზელიტიზმის აკრძალვა N1363/1938 კანონის სხვადასხვა ნორმებთან ერთად ქმნიდა „აკრძალვების არსენალს და დასჯის საფრთხეს“ ნებისმიერი რწმენის მიმდევრებისათვის.

მთავრობის მტკიცებით, საბერძნეთში ყველა რელიგიის პრაქტიკა თავისუფალი იყო და რელიგიის მიმდევრები სარგებლობდნენ, როგორც რელიგიის გამოხატვის, ასევე სხვების რწმენაზე ზეგავლენის თავისუფლებით. თუმცა არსებობდა რადიკალური განსხვავება ქადაგებასა და „არაკეთილსინდისიერ პროზელიტიზმს“ შორის, რომელიც ცრუ და ამორალური ხერხების- სიღარიბის, ინტელექტუალური შესაძლებლობების და პირის გამოუცდელობის ბოროტად გამოყენებას ეფუძნებოდა, სწორედ ასეთი პროზელიტიზმის პრაქტიკის აკრძალვას ითვალისწინებდა N1363/1938 კანონის მე-4 მუხლი.

ზოგადი პრინციპები:

როგორც კონვენციის მე-9 მუხლშია განმტკიცებული, აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება „დემოკრატიული საზოგადოების“ ერთ-ერთ საფუძველს წარმოადგენს. მისი რელიგიური განზომილება მორწმუნეთა იდენტობისა და მათ მიერ სამყაროს აღქმის ჩამოყალიბების უმნიშვნელოვანესი ელემენტია და ასევე მნიშვნელოვან აქტივს წარმოადგენს ათეისტებისა და სკეპტიკოსებისთვის. პლურალიზმი დემოკრატიული საზოგადოების განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს.

რელიგიის თავისუფლება უპირველეს ყოვლისა პირადი რწმენის საკითხს წარმოადგენს, რომელიც ასევე მოიცავს რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებას. კონვენ-

ციის მე-9 მუხლის თანახმად, რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობა შესაძლებელია არა მარტო სხვებთან ერთად „სსაჯაროდ“, არამედ სიმარტოვეშიც „კერძოდ“; უფრო მეტიც, იგი მოიცავს სწავლების გზით სხვების რწმენაზე ზემოქმედების თავისუფლების პრინციპსაც, რომლის გარეშეც მე-9 მუხლი უბრალოდ მკვდარი ჩანანერი იქნებოდა.

კონვენციის მე-9 მუხლი ასახულია საბერძნეთის კანონმდებლობაში, საბერძნეთის კონსტიტუციის მე-13 მუხლის სახით, რომელიც აცხადებს, რომ რწმენის თავისუფლება რელიგიურ საკითხებში განმტკიცებულია და ნებისმიერი „ცნობილი რელიგიის“ პრაქტიკა თავისუფალია. შესაბამისად იეჰოვას მოწმეები სარგებლობენ „ცნობილი რელიგიის“ სტატუსით და მისგან გამომდინარე უპირატესობებით.

კონვენციის მე-9 მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული უფლებების ფუნდამენტური ბუნება ასევე ასახულია მათი შეზღუდვების შემცველ მე-2 პუნქტში. მე-8, მე-10 და მე-11 მუხლების მე-2 პუნქტებისაგან განსხვავებით, რომლებიც ამავე მუხლების პირველ პუნქტში ასახულ ყველა უფლებას ფარავს, კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტი მხოლოდ „რწმენისა თუ რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებას“ ეხება. ასეთი მიდგომით, აღიარებს, რომ დემოკრატიულ საზოგადოებებში, სადაც რამოდენიმე რელიგია თანაარსებობს, შესაძლებელია აუცილებელი იყოს გარკვეული შეზღუდვების დანერგვა, რათა მოხდეს სხვადასხვა ჯგუფების ინტერესების შეთანხმება და მათი რწმენის პატივისცემის უზრუნველყოფა.

საბერძნეთის მთავრობის თანახმად, ასეთი შეზღუდვები არსებობს ბერძნულ კანონმდებლობაში. 1975 წლის კონსტიტუციის მე-13 მუხლი კრძალავდა პროზელიტიზმს ნებისმიერ რელიგიის მხრიდან, და N1363/1938 კანონის მე-4 მუხლი ახდენდა ასეთი ქმედების კრიმინალიზაციას. ზემოაღნიშნული კანონის მე-4 მუხლის ერთდერთი მიზანი სხვათა რწმენის დაცვა იყო, ისეთი ქმედებებისგან, რომლებიც პიროვნებასა და ღირსებას უქმნიდნენ საფრთხეს

ძირითად პრინციპებთან შესაბამისობა:

ლასიტის სისხლის სამართლის სასამართლოს მიერ გამოტანილი განაჩენი, რომელიც შეიცვალა კრეტის სააპელაციო სასამართლოს მიერ, წარმოადგენდა ბატონი მანუსაკის რელიგიისა თუ რწმენის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას. ასეთი ჩარევა მე-9 მუხლის დარღვევად ჩაითვლებოდა, თუკი არ იქნებოდა გათვალისწინებული კანონით, კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული მიზნების მისაღწევად დასახული და აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

იყო თუ არა ჩარევა კანონით გათვალისწინებული

ბატონი მანუსაკისი ასაჩერებდა N1363/1938 კანონის მე-4 მუხლის ტექსტს და აკრიტიკებდა პროზელიტიზმის დანაშაულის „ობიექტური არსის“ განმარტების არარსებობას. განმცხადებლის მტკიცებით, ასეთი ნორმა შეუძლებელს ხდიდა ნებისმიერი სახის რელიგიურ საუბარს თუ კომუნიკაციას. არამართლმადიდებელი ქრისტიანის დასჯა, „მორალური თანადგომის თუ მატერიალური დახმარების დაპირების“ შემთხვევაშიც, წარმოადგენდა დასჯას ნებისმიერ რელიგიისთვის დამახასიათებელი ქმედებისთვის. უფრო მეტიც, მისი მტკიცებით, ზემოაღნიშნული ნორმა შეუსაბამოაში მოდიოდა საბერძნეთის კონსტიტუციის მე-13 მუხლთან.

სასამართლოს განმარტებით, სამართლებრივი ნორმების ტექსტი შესაძლებელია არ იყოს აბსოლუტურად ზუსტი. ზედმეტი სიმკაცრისა და ცვალებად გარემოებებთან შესაბამისობაში მოყვანის აუცილებლობიდან გამომდინარე კანონის ტექსტები ეხვევა ისეთ ტერმინებში, რომლებიც მეტნაკლებად ბუნდოვანია, სისხლის სამართლებრივი ნორმებიც ექცეოდნენ ასეთ კატეგორიაში. სისხლის სამართლებრივი ნორმების ინტერპრეტაცია და გამოყენება არსებულ პრაქტიკაზე იყო დამოკიდებული

საბერძნეთში არსებობდა ჩამოყალიბებული სასამართლო პრაქტიკა, რომელიც იყო გამოქვეყნებული კანონის მე-4 მუხლის თანხლებით და ხელმისაწვდომი ბატონი კოკინაკისთვის, რათა მოეხდინა საკუთარი ქმედებების შესაბამისობაში მოყვანა

რაც შეეხება N1363/1938 კანონის მე-4 მუხლის კონსტიტუციურობის საკითხს, სასამართლომ გამარტა, რომ ეროვნული კანონმდებლობის ინტერპრეტაცია და გამოყენება უპირველეს ყოვლისა ეროვნული ხელისუფლების, კერძოდ კი ეროვნული სასამართლოების საქმეს წარმოადგენდა და საბერძნეთის სასამართლოებს დადგენილი ჰქონდათ, რომ არ არსებობდა შეუსაბამობა გასაჩივრებულ ნორმასა და კონსტიტუციას შორის.

შესაბამისად გასაჩივრებული ჩარევა იყო „გათვალისწინებული კანონით“ კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მიზნებიდან გამომდინარე.

კანონიერი მიზანი

მთავრობის მტკიცებით, დემოკრატიული სახელმწიფოს ვალდებულებას წარმოადგენდა მის ტერიტორიაზე მცხოვრები ყველა ინდივიდისთვის პირადი თავისუფლებებით თავისუფლად სარგებლობის უზრუნველყოფა. თუკი არ მოხდებოდა სხვათა რელიგიური რწმენისა და ღირსების ცრუ და ამორალური გავლენისგან დაცვა, ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლი სრულიად უსარგებლოდ იქცეოდა.

განმცხადებლის მტკიცებით რელიგია მუდმივად განახლებადი ადამიანური მოსაზრებების ნაკადის ნაწილს წარმოადგენდა და შეუძლებელი იყო მისი საჯარო დებატებიდან გამორიცხვის წარმოდგენა. პიროვნული უფლებების სამართლიანი ბალანსი იწვევდა აუცილებლობას, რომ სხვათა მოსაზრებები დაქვემდებარებოდა მინიმალურ გავლენას, წინააღმდეგ შემთხვევაში ადამიანთა საზოგადოება იქცეოდა მხოლოდ უტყვი ცხოველების უცნაურ საზოგადოებად, სადაც ადამიანები იფიქრებდნენ, მაგრამ არ გამოხატავდნენ საკუთარ აზრებს, ილაპარაკებდნენ ურთიერთობის გარეშე და იარსებებდნენ თანაარსებობის გარეშე.

საქმის არსებითი გარემოებებისა და ეროვნულის სასამართლოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების გათვალისწინებით ევროპულმა სასამართლომ ჩათვალა, რომ გასაჩივრებული ქმედება ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს, რასაც კონკრეტულ შემთხვევაში სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა წარმოადგენდა.

აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში

ბატონმა კოკინაკისის მოსაზრებით დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებლობას არ წარმოადგენდა თანამოქალაქის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა, მეზობელთან რელიგიური დისკუსიის შემთხვევაში. მისი მტკიცებით წარმოუდგენელი იყო თუ როგორ შეიძლებოდა რწმენაზე და წმინდა ნიგნებზე დაფუძნებულ დისკურსს ზეგავლენა მოეხდინა სხვათა უფლებებზე და თავისუფლებებზე. ბატონი კოკინაკისის მტკიცებით, ქალბატონი კირიაკაკი იყო გამოცდილი ზრდასრული პიროვნება შესაბამისი ინტელექტუალური შესაძლებლობებით და შეუძლებელი იყო ფუნდამენტური უფლებების დარღვევის გარეშე, იქოვას მონმის მისი მეზობლის მეუღლესთან გამართული დისკუსიის კრიმინალიზაცია.

განმცხადებლის მტკიცების საპირისპიროდ მთავრობამ განაცხადა, რომ ეროვნულ სასამართლოების გადაწყვეტილებები ემყარებოდა ფაქტებს, რომელთა ერთობლიობაც აყალიბებდა დანაშაულს, კერძოდ: ბატონი კოკინაკისის დაჟინება და ცრუ საბაბი, რათა შესულიყო კირიაკაკების სახლში; მისი მიდგომა, რათა მოეპოვებინა მასპინძლის ნდობა და წმინდა წერილების ოსტატური ანალიზი, რამაც თვალი აუხვია მასპინძელს, რომელსაც არ გააჩნდა დოქტრინის ადეკვატური ცოდნა. მთავრობამ ასევე აღნიშნა, რომ ასეთ შემთხვევებში სახელმწიფოს ინდიფერენტულობა გამოიწვევდა სოციალური მშვიდობის დარღვევას.

სასამართლოს არაერთხელ აღუნიშნავს, რომ კონვენციის წევრ სახელმწიფოებს გააჩნიათ მიხედულობის გარკვეული ზღვარი უფლებებში ჩარევის ხარისხის განსასაზღვრად, თუმცა ეს მიხედულობის ზღვარი ექვემდებარება ევროპულ ზედამხედველობას, რომელიც ეხება, როგორც კანონმდებლობას ასევე მის საფუძველზე დამოუკიდებელი სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს. ევროპული სასამართლოს განსასაზღვრ საკითხს წარმოადგენდა, თუ რამდენად დასაბუთებული და პროპორციული იყო ეროვნულ დონეზე განხორციელებული ღონისძიებები.

დასაბუთებულობისა და პროპორციულობის განსასაზღვრად სასამართლოს უნდა შეედარებინა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვისათვის აუცილებელი მოთხოვნები, იმ ქმედებასთან მიმართებაში, რომლის ჩადენაშიც განმცხადებელს ედებოდა ბრალი. საზედამხედველო ფუნქციის განხორციელებისას, საჭირო იყო გასაჩივრებული გადაწყვეტილებებისა და მოცემული საქმის უკან არსებულ ფონთან ერთად.

სასამართლოს განმარტებით, უპირველეს ყოვლისა უნდა გამიჯნულიყო ქრისტიანული რწმენის პროპაგანდა და არაკეთილსინდისიერი პროპაგანდა. პირველი შეესაბამება ჭეშმარიტ ევანგელიზმს, რომელსაც განსაზღვრავს მსოფლიო ეკლესიათა საბჭოს ეგიდით შემუშავებულ 1956 წლის მოხსენება, როგორც ყოველი ქრისტიანისა და ეკლესიის ძირითად მისიას. უკანასკნელი კი წარმოადგენს მის არასათანადო და მიუღებელ ფორმას; ასევე, მან შეიძლება ისეთი სახე მიიღოს, რომელიც ცალკეულ ადამიანებს სთავაზობს გარკვეულ მატერიალურ ან სოციალურ უპირატესობას, რათა რომელიმე ეკლესიამ შეიძინოს ახალი მორწმუნეები. უნდა ითქვას, რომ პროპაგანდაში შეუთავსებელია პირის აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებისთვის.

ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ თავის გადაწყვეტილებებში საბერძნეთის სასამართლოებმა პირის ბრალეულობა დაადგინეს, მხოლოდ შესაბამისი კანონის უბრალო მოხმარებით და საკმარისად არ განსაზღვრეს, თუ რა გზით ცდილობდა კოკინაკისი თანამოქალაქის დარწმუნებას მიუღებელი საშუალებებით, მათ მიერ წარმოდგენილი არც ერთი ფაქტი არ ასაბუთებდა დასკვნას.

ევროპული სასამართლოს შეფასებით, კოკინაკისის საქმეში ადგილი ჰქონდა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევას.

დასკვნა:დარღვევა (ერთხმად).

ნაწილი III

დიდი პალატის გადაწყვეტილება

ს.ა.ს საფრანგეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №43835/11

დიდი პალატა

01.07.2014

მე-8 მუხლი

პირადი და ოჯახური ცხოვრების დაცულობის უფლება

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: განმცხადებელი იყო მუსლიმი, რომელიც მისი რელიგიური რწმენის, კულტურისა და პირადი მოსაზრებების შესაბამისად, ატარებდა ნიქაბს და ბურქას, რაც ფარავდა მთელს მის სხეულს, თვალების გარდა. განმცხადებლის განმარტებით, იგი ატარებდა ამ რელიგიურ აქსესუარებს საკუთარი სურვილით, როგორც სახლში ასევე გარეთ, საჯაროდ, თუმცა, არა სისტემატურად. ამდენად, მან იცოდა, რომ კონკრეტულ შემთხვევებში, მას არ უნდა ეტარებინა ასეთი შესამოსელი, თუმცა, გა-

მოთქვამდა ნუხილს, რომ არ შეეძლო მათი ტარება ყოველთვის, როცა მოესურვებოდა. განმცხადებელი, ასევე, განმარტავდა, რომ მისი მიზანი არა სხვების შეწუხება, არამედ საკუთარ თავთან ჰარმონიაში ყოფნა იყო. 2011 წლის 11 აპრილიდან ძალაში შევიდა ახალი კანონი, რომელმაც საფრანგეთის მთელ ტერიტორიაზე, საჯარო თავშეყრის ადგილებში აკრძალა სახის დაფარვა.

ნორმა: მე-8 და მე-9 მუხლები: საჯარო თავშეყრის ადგილებში ისეთი აქსესუარების ტარება, რომელიც მთლიანად ფარავდა სახეს, წარმოშობდა პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის საკითხს იმ ქალებისთვის, ვისაც სურდა საკუთარი რწმენის შესაბამისად ეტარებინათ აქსესუარები და რომელიც სახეს ბოლომდე ფარავს. ასეთი აკრძალვა, ასევე, წარმოშობდა რელიგიის ან რწმენის გამოხატვასთან დაკავშირებულ საკითხებსაც.

2010 წლის 11 აპრილის კანონი განმცხადებლისთვის წარმოშობდა დილემას: მოეყვანა საკუთარი ქმედებები კანონთან შესაბამისობაში და უარი ეთქვა ნიქაბის და ბურქას ტარებაზე, რის გამოც წინააღმდეგობაში მოვიდოდა საკუთარ რელიგიასთან, თუ უარი ეთქვა კანონის მოთხოვნების შესრულებაზე, რის გამოც დაეკისრებოდა სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა. შესაბამისად, სახეზე იყო განმცხადებლისათვის კონვენციის მე-8 და მე-9 მუხლებით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევა.

სასამართლომ საფუძვლიანად მიიჩნია მთავრობის არგუმენტი, რომ ასეთი აკრძალვა ემსახურებოდა „საჯარო უსაფრთხოებას“, რაც გათვალისწინებული იყო კონვენციის მე-8 და მე-9 მუხლების მე-2 პუნქტით.

რაც შეეხება „ღია დემოკრატიულ საზოგადოებაში მინიმალურ ღირებულებათა დაცვის“ მიზანს, სასამართლო ვერ დაარწმუნა მთავრობის არგუმენტმა, რომ ასეთი აკრძალვა, ასევე, ემსახურებოდა გენდერული თანასწორობის დაცვას. სასამართლოს განმარტებით, ხელმომწერი სახელმწიფოს მხრიდან რელიგიური სამოსელის ტარებაზე აკრძალვის დაწესებისას (ტრადიცია, რომელსაც სხვა ქალების მსგავსად, განმცხადებელიც იცავს) სახელმწიფოს არ შეეძლო დაყრდნობოდა გენდერულ თანასწორობას ინდივიდების მიერ მე-8 და მე-9 მუხლებით გარანტირებული უფლებებით სარგებლობის კონტექსტში, თუკი ეს საფუძველი (გენდერული თანასწორობა) არ იქნებოდა განმარტებული, როგორც ფუნდამენტური უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობის გარანტია. რადგან მთავრობამ აკრძალვის დასაბუთება გადანყვიტა იმით, რომ მსგავსი სამოსელი არღვევდა საფრანგეთში აღიარებული გენდერული თანასწორობის პრინციპს და მოსახლეობის უმრავლესობაში ინვევდა „შოკს“, სასამართლომ გადანყვიტა განეხილა მთავრობის სხვა არგუმენტები აღნიშნულ საკითხთან მიმართებით.

სასამართლოს განმარტებით, ადამიანის ღირსების პატივისცემა ვერ გაამართლებდა სახის დამფარავი აქსესუარის ტარების აკრძალვას, ვინაიდან ასეთი სამოსი შეიძლება უცნაური იყოს ნებისმიერი სხვა კულტურული იდენტობის მქონე პირისთვის, თუმცა, ეს წარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოებისგან განუყოფელ მრავალფეროვნებას.

გარკვეული სიტუაციებში, მთავრობის მტკიცებით, აკრძალვა წარმოადგენდა „საზოგადოებრივი ცხოვრების მინიმალურ მოთხოვნებს“ ან „ერთად ცხოვრებას“, ეს აღწერილი იყო კიდევ 2010 წლის 11 აპრილის კანონის განმარტებით ბარათში - სასამართლომ დაასკვნა, რომ სახის სრულად დამფარავი აქსესუარის ტარება წარმოშობდა ბარიერს სხვებისთვის და ასეთი აკრძალვა ემსახურებოდა სხვათა უფლებების დაცვას, რასაც, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, სოციალურ გარემოში ცხოვრება წარმოადგენდა.

რაც შეეხება, აუცილებლობას საჯარო უსაფრთხოებისთვის, კონვენციის მე-8 და მე-9 მუხლებიდან გამომდინარე, სასამართლომ განმარტა, რომ ხელმომწერი მხარისთვის არსებით საკითხს წარმოადგენს ინდივიდების იდენტიფიცირება, რათა მოახდინოს წესრიგის დარღვევის და სხვების უფლებების დარღვევის პრევენცია და

განახორციელოს ბრძოლა პიროვნების იდენტობის გაყალბებასთან. თუმცა, მიუხედავად ამისა, გასათვალისწინებელია იმ ქალების უფლებებზე ზემოქმედება, ვისაც რელიგიური მოსაზრებების გამო, სურს სახის სრულად დამფარავი აქსესუარის ტარება. სახის სრულად დამფარავი აქსესუარების საჯარო თავშეყრის ადგილებში ტარების მშრალი აკრძალვა პროპორციულად ჩაითვლებოდა მხოლოდ საზოგადოების უსაფრთხოებისთვის. მთავრობამ ვერ დაასაბუთა, რომ 2010 წლის 11 ოქტომბრის კანონი ჯდება ამ კონტექსტში. განმცხადებელი და მსგავს მდგომარეობაში მყოფი ქალები იძულებულნი იყვნენ სრულად ეთქვათ უარი მათი ცხოვრების კომპონენტზე, რომელიც მათ თვითიდენტიფიცირებისა და საკუთარი რელიგიის გამოხატვისათვის უმნიშვნელოვანესად მიაჩნდათ მაშინ, როდესაც მთავრობის მიერ დასახული მიზანი შეიძლებოდა მიღწეულიყო უბრალო ვალდებულების დაწესებით, ეჩვენებინათ საკუთარი სახე და საიდენტიფიკაციო დოკუმენტები საზოგადოებისთვის ან სხვათა საკუთრებისთვის საფრთხის შემცველ გარემოებებში. შესაბამისად, 2010 წლის 11 ოქტომბრის კანონით დაწესებული მშრალი აკრძალვა, კონვენციის მე-8 და მე-9 მუხლებიდან გამომდინარე, არ იყო სათანადოდ დასაბუთებული.

სასამართლომ, ასევე, განიხილა საზოგადოებრივი ცხოვრების ის მინიმალური მოთხოვნები, რომლებიც აუცილებელია „სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების“ დასაცავად. სასამართლომ მიიჩნია, რომ ასეთი აკრძალვა გამართლებული იქნებოდა მხოლოდ „ერთად ცხოვრების“ გარანტიის მიზეზით.

სასამართლომ განმარტა, რომ 65 მილიონიან ქვეყანაში, მუსლიმი ქალების რაოდენობის გათვალისწინებით (დაახლოებით 1900 ადამიანი), როგორც საფრანგეთია, ასეთი მშრალი აკრძალვა, შესაძლოა, გადაჭარბებული იყოს. გარდა ამისა, უეჭვო იყო ასეთი აკრძალვის უარყოფითი გავლენა ქალებზე, რომლებსაც სურდათ რელიგიური რწმენის გამო, სახის სრულად დამფარავი აქსესუარების ტარება. ფუნდამენტური უფლებებისა და თავისუფლებების სფეროში, ბევრი საერთაშორისო თუ ეროვნული ფაქტორებით ასეთი მშრალი აკრძალვა, არაპროპორციულად ფასდებოდა. 2010 წლის 11 ოქტომბრის კანონი, იმ დებატებთან ერთად, რომელიც წინ უძღოდა მის მიღებას, იწვევდა მუსლიმი საზოგადოების გულისწყრომას, მათ შორის იმ ნაწილისასაც, რომელიც არ ემხრობოდა ასეთი აქსესუარების ტარებას. სასამართლომ გამოხატა შეშფოთება იმ დებატებთან დაკავშირებით, რომელიც ეხებოდა კანონპროექტს და იმ ისლამოფობიურ გამონათქვამებს, რომლებიც გამოიყენებოდა ამ დებატებში. სასამართლოს განსახილველ საკითხს არ წარმოადგენდა, იყო თუ არა ასეთ საკითხებში კანონმდებლობა სასურველი. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ სახელმწიფო ასეთი კანონმდებლობის მიღებისას ქმნიდა სტერეოტიპების გავრცელების საფრთხეს საზოგადოების გარკვეულ კატეგორიებთან დაკავშირებით, რაც, ასევე, ხელს უწყობდა შეუწყნარებლობის გავრცელებასაც, მაშინ, როდესაც სახელმწიფოს ეკისრებოდა შემწყნარებლური გარემოს უზრუნველყოფის ვალდებულება. დებატებისას გამოყენებული გამონათქვამები წარმოადგენდა თავდასხმას საზოგადოების გარკვეულ რელიგიურ ნაწილზე, რაც შეუსაბამო იყო შემწყნარებლობისა და არადაისკრიმინაციულობის ფასეულობებთან, რაც კონვენციაშია ხაზგასმული და არ შეესაბამებოდა გამოხატვის თავისუფლებას.

თუმცა, 2010 წლის 11 ოქტომბრის კანონი არავითარ ზეგავლენას არ ახდენდა იმ რელიგიურ თუ არარელიგიურ სამოსელზე, რომელიც სახეს არ ფარავდა. კანონი შეეხებოდა მხოლოდ იმ მუსლიმ ქალებს, რომლებსაც სახის სრულად დამფარავი აქსესუარის ტარება სურდათ, თუმცა, აკრძალვა არ იყო სამოსელის რელიგიურობით მოტივირებული, შეეხებოდა ყველანაირ აქსესუარს, რომელიც სახეს სრულად ფარავდა.

რაც შეეხება სისხლის სამართლებრივ სანქციებს, სასჯელი იყო ყველაზე მსუბუქი სახის, რომელიც გამოიყენებოდა მე-2 ხარისხის წვრილმანი დანაშაულებისთვის 150 ევროს დაკისრებით, სანქციის დაკისრებისას, სასამართლოს შეეძლო ჯარიმა შეეცვალა მოქალაქეობის კურსის გაცლით.

სახის დამფარავი აქსესუარების ტარების ზოგადი აკრძალვით, სახელმწიფო, გარკვეულწილად, არღვევდა მრავალფეროვნების პრინციპს, ვინაიდან უზღუდავდა მუსლიმ ქალებს ასეთი აქსესუარებით საკუთარი რწმენის გამოხატვას. მთავრობის განმარტებით, ასეთი რეგულაცია იყო სახელმწიფოს მიერ ისეთი პრაქტიკის საპასუხოდ მიღებული, რომელიც ფრანგულ საზოგადოებაში შეუფერებლადაა მიჩნეული სოციალური კომუნიკაციისა და „ერთად ცხოვრების“ პრინციპისათვის. ამ თვალსაზრისით, მოპასუხე სახელმწიფო მიზნად ისახავდა ინდივიდებს შორის ურთიერთობის პრინციპის დაცვას, რაც უმნიშვნელოვანესი იყო არამართო მრავალფეროვნებისთვის, არამედ შემწყნარებლობისათვისაც, რომელთა გარეშეც დემოკრატიული საზოგადოება არ არსებობს. შეიძლება თქმულიყო, რომ საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში ასეთი აქსესუარების ტარება თუ ტარების აკრძალვა საზოგადოების არჩევანს წარმოადგენდა.

ასეთი გარემოებების არსებობისას, სასამართლო ვალდებული იყო შეეფასებინა შეზღუდვის ხარისხი კონვენციასთან შესაბამისობაში, ვინაიდან ასეთი შეფასება მისცემდა შესაძლებლობას დაედგინა, დაცული იყო თუ არა ბალანსი საზოგადოებაში მიმდინარე დემოკრატიულ პროცესებში. ზოგადი პოლიტიკის განსაზღვრისას, რასთან დაკავშირებითაც დემოკრატიულ საზოგადოებაში რადიკალურად განსხვავებული მოსაზრებები შესაძლებელია არსებობდეს, ეროვნული პოლიტიკის განმსაზღვრელის როლს განსაკუთრებული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს, რის გამოც საფრანგეთს მიხედულობის ფართო ზღვარი ჰქონდა მინიჭებული.

არ არსებობდა ევროპული კონსენსუსი საჯარო თავშეყრის ადგილებში სახის სრულად დამფარავი აქსესუარების ტარებასთან დაკავშირებით. მკაცრი რეგულაციების თვალსაზრისით, საფრანგეთი მიეკუთვნებოდა იმ მცირე ქვეყნების ჯგუფს, რომლებიც მსგავს შეზღუდვებს აწესებდნენ.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა.

ლეილა შაჰინი თურქეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №44774/98

დიდი პალატა

10.11.2005

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი

განათლების უფლება

ფაქტები: 1998 წლის 23 თებერვალს, სტამბოლის უნივერსიტეტის ვიცე-კანცლერმა გამოსცა დირექტივა, რომლის მიხედვითაც, სტუდენტებს ეკრძალებოდათ რელიგიური თავსაბურავებით ლექციებზე, სემინარებსა და გამოცდებზე დასწრება. 1998 წლის მარტში განმცხადებელი არ დაუშვეს წერით გამოცდაზე, ვინაიდან ის ატარებდა რელიგიურ თავსაბურავს. იმავე საფუძვლით, განმცხადებელს უარი ეთქვა სხვა ლექციებსა და წერით გამოცდებზე დასწრებაზე. ფაკულტეტის დეკანმა განმცხადებელს მისცა გაფრთხილება, რომელშიც აღნიშნული იყო, რომ მისი ქმედება ეწინააღმდეგებოდა უნივერსიტეტის ჩაცმულობის ეტიკეტს. გაფრთხილებაში, ასევე, აღნიშნული იყო, რომ მას უწყდებოდა სტუდენტის სტატუსი ერთი სემესტრით საუნივერსიტეტო რეგულაციების წინააღმდეგ გამართულ არასანქცირებულ საპროტესტო აქციაში მონაწილეობის გამო. განმცხადებელმა, გაუქმების მოთხოვნით, უნივერსიტეტის ვიცე-კანცლერის დირექტივა გაასაჩივრა. მისი საჩივარი ადმინისტრაციულმა სასამართ-

ლომ არ დააკმაყოფილა, ვინაიდან მიიჩნია, რომ უნივერსიტეტის ვიცე-კანცლერს, ნესრიგის დაცვის მიზნით, უფლებამოსილება ჰქონდა, განესაზღვრა სტუდენტების ჩაცმულობა კანონმდებლობის, საკონსტიტუციო და უზენაესი ადმინისტრაციული სასამართლოს გადაწყვეტილებების შესაბამისად, რომელთა თანახმადაც განმცხადებლის მიერ გასაჩივრებული წესები იყო კანონის შესაბამისი.

ნორმა: მე-9 მუხლი: 1998 წლის 23 თებერვლის დირექტივა, რომელიც აწესებდა შეზღუდვას სტუდენტების მიერ რელიგიური თავსაბურავის ტარებაზე, წარმოადგენდა სტუდენტების რელიგიის თავისუფლად გამოხატვაში ჩარევას. რაც შეეხება საკითხს, იყო თუ არა ეს ჩარევა გათვალისწინებული კანონით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ვიცე-კანცლერის დირექტივას კანონმდებლობაში ჰქონდა საფუძველი, რომელიც ემყარებოდა საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას. საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას ემყარებოდა შემდგომ პერიოდში ჩამოყალიბებული ადმინისტრაციული სასამართლოს გადაწყვეტილებებიც, რომელთა თანახმადაც, უნივერსიტეტში რელიგიური თავსაბურავების ტარება ეწინააღმდეგებოდა თურქეთის რესპუბლიკის ფუნდამენტურ პრინციპებს. უფრო მეტიც, რელიგიური თავსაბურავის ამკრძალავი რეგულაციები სტამბოლის უნივერსიტეტში მიღებული იყო 1994 წელს, განმცხადებლის ჩარიცხვამდე გაცილებით ადრე. შესაბამისად, თურქეთის კანონმდებობაში არსებობდა განმცხადებლის უფლებებში ჩარევის სამართლებრივი საფუძველი და ეს საფუძველი აკმაყოფილებდა „კანონის მოთხოვნებს“, იგი იყო ხელმისაწვდომი, შესაძლებლობას აძლევდა განმცხადებელს, სცოდნოდა აკრძალვის შესახებ და წინასწარ განეჭვრიტა დარღვევის შესაძლო შედეგები. გარდა ზემოაღნიშნულისა, შეზღუდვა ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს, რასაც საჯარო წესრიგის და სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა წარმოადგენდა. რაც შეეხება ჩარევის აუცილებლობას დემოკრატიულ საზოგადოებაში, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ჩარევა ემსახურებოდა სეკულარიზმის პრინციპის დაცვას, რაშიც იგულისხმებოდა სახელმწიფოს მიერ გარკვეული რელიგიისთვის უპირატესობის მინიჭების პრევენცია. ზემოაღნიშნული პრინციპის დაცვა ითვალისწინებდა რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვას. სეკულარიზმის პრინციპი სრულად შეესაბამებოდა თურქეთის რესპუბლიკის ძირითად ფასეულობებს და ემსახურებოდა დემოკრატიული საზოგადოების დაცვის მიზანს. კონსტიტუციის ძირითად ფასეულობებს წარმოადგენდა მრავალფეროვნების შენარჩუნება, სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა და კანონის წინაშე თანასწორობის უზრუნველყოფა. შესაბამისად, გასაგები იყო, რომ განხორციელებული ღონისძიება, შესაძლებელია, წინააღმდეგობაში მოსულიყო ინდივიდის რელიგიის თავისუფლებით სარგებლობასთან, თუმცა, ეს აუცილებელი იყო სეკულარიზმის პრინციპის დაცვის უზრუნველსაყოფად. ევროპულმა სასამართლომ გაითვალისწინა საქმის არსებითი გარემოებები და ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენელთათვის კონვენციით მინიჭებული მიხედულობის ზღვარი და დაადგინა, რომ განმცხადებლის მიმართ განხორციელებული ღონისძიება, დასახულ მიზანთან მიმართებით, პროპორციული იყო.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა (ექვსი ხმა ერთი წინააღმდეგ).

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი: მოცემული საქმის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლთან მიმართებით განხილვის მიზანშეწონილობის განსაზღვრისას, სასამართლომ განმარტა, რომ მართალია, ზემოაღნიშნული ნორმის პირველი წინადადება შეეხება მხოლოდ დანყებით და საშუალო განათლებას, თუმცა, შეუძლებელია უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები არ ექცეოდნენ მისი დაცვის ქვეშ. დემოკრატიულ საზოგადოებაში განათლება ადამიანის უფლებების განუყოფელი ნაწილია და ასეთი მნიშვნელოვანი როლის გამო ზემოაღნიშნული ნორმის შეზღუდულად, მხოლოდ დანყებით და საშუალო განათლებასთან მიმართებაში ინტერპრეტაცია დაუშვებელი იქნებოდა. შესაბამისად, ნებისმიერ უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში განათლების უფლების მიღება ექცეოდა პირველი დამატებითი

ოქმის მე-2 მუხლის დაცვის ქვეშ. განმცხადებლის საქმის კონვენციის მე-9 მუხლთან შესაბამისობის განხილვისას ჩამოყალიბებული არგუმენტაციის მსგავსად დაადგინა, რომ მის მიმართ განხორციელებული ღონისძიება წარმოადგენდა მისი განათლების უფლებაში ჩარევას, თუმცა, ზემოაღნიშნული მსჯელობის მსგავსადვე დაადგინა, რომ ამ ღონისძიებას ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი, ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს და, რაც მთავარია, იყო დასახული მიზნის პროპორციული.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა.

CHA'ARE SHALOM VE TSEDEK საფრანგეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №27417/95

დიდი პალატა

27.06.2000

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

**დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისის და რელიგიის თავისუფლებასთან
მიმართებით**

ფაქტები: განმცხადებელი არის ებრაელთა ლიტურგიული ასოციაცია, რომელიც ამტკიცებდა, რომ ადგილი ჰქონდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევას რაც გამოიხატებოდა ხელისუფლების მიერ მისთვის რიტუალური დაკვლის უფლებამოსილების მინიჭებაზე უარის თქმაში. განმცხადებელი ასოციაცია, ასევე ამტკიცებდა, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევასაც, ვინაიდან მხოლოდ საფრანგეთის იუდეველთა კონსისტორიალურ ასოციაციას ჰქონდა რიტუალური წესის შესაბამისად დაკვლის განხორციელების უფლებამოსილება.

რაბინთა გაერთიანებულ კომიტეტს, რომელიც ნაპოლეონ პირველის 1808 წლის 17 მარტის დეკრეტის საფუძველზე შექმნილი ინსტიტუციის (საკანონმდებლო აქტი, რომელიც იუდეველთა ღვთისმსახურების ადმინისტრირებას ახდენდა) „იუდეველთა კონსისტორიალური ასოციაციის“ განშტოებას წარმოადგენდა, 1982 წლის 1 ივლისს რიტუალური წესის შესაბამისი დაკვლის განხორციელების უფლებამოსილების გაცემის უფლება მიენიჭა. 1905 წელს, სახელმწიფოსა და ეკლესიის გაყოფის შემდგომ, იუდეველთა კონგრეგაციები, რომლებიც 700.000-ზე მეტ წევრს ითვლიდა, გაერთიანდნენ ლიტურგიულ ასოციაციებად, ცენტრალური კონსისტორიალის ქვეშ. ცენტრალურ კონსისტორიალში შედიან იუდაიზმში არსებული დენომინაციების უმრავლესობა, ლიბერალების (რომლებიც თვლიან, რომ თორა უნდა განიმარტოს თანამედროვეობასთან მიმართებით) და ულტრა-ორთოდოქსების (რომლებიც წმინდა წიგნის მკაცრ განმარტებას უჭერენ მხარს) გარდა.

რაბინთა გაერთიანებული კომიტეტში შედიან პარიზის მთავარი რაბინი (პარიზის კონსისტორიული ასოციაციიდან), ორთოდოქსული კონგრეგაციის რაბინი და ტრადიციული კონგრეგაციის რაბინი. რაბინთა გაერთიანებულ კომიტეტს მინიჭებული აქვს უფლებამოსილება, გასცეს სასაკლავოში შესვლის ნებართვა. რაბინთა სასამართლო (BEN DIN), რომელიც რელიგიურ სამართალთან დაკავშირებულ საკითხებს განიხილავს, ასევე, ზედამხედველობს კვების კანონების დაცვას, კაშრუტის ყასბების საქმიანობასა და კონსისტორიალის მიერ დაქირავებული ინსპექტორების საქმიანობას.

განმცხადებელი ასოციაცია დარეგისტრირდა 1986 წლის 16 ივნისს, მას ჰყავს 600-მდე ხელმომწერი წევრი და 40.000-მდე მიმდევარი. განმცხადებელი ასოცი-

აცეის მიზნებს წარმოადგენს იუდეველთა ღვთისმსახურებისა და რელიგიასთან დაცვირებული საქმიანობის სუბსიდირება, ნახალისება და ორგანიზება. ის, ასევე, მიზნად ისახავს იუდეველთა სხვადასხვა კონგრეგაციებს შორის რელიგიური საქმიანობის, კერძოდ კი კაშრუტის დაცვისკენ მიმართული საქმიანობის კოორდინირებას.

1984-1985 წლებში, მაშინ, როდესაც განმცხადებელი ასოციაცია (რომელიც იმ დროისთვის დარეგისტრირებული იყო, როგორც კულტურული და არა ლიტურგიული ასოციაცია) წმინდა კოშერის სერტიფიკატს ანიჭებდა მისი მიმდევრების მალაზიებში გასაყიდ ხორცს. ეს ხორცი ან ბელგიიდან იყო იმპორტირებული, ან მიწოდებული იყო საფრანგეთში განმცხადებელი ასოციაციის რელიგიური რწმენის შესაბამისად მოქმედი სასაკლაოებიდან; შესაბამისად, არ იყო სერტიფიცირებული პარიზის რაბინთა სასამართლოს მიერ. ცენტრალურმა კონსისტორიალმა განმცხადებელი ორგანიზაციის წინააღმდეგ სასამართლოს მიმართა და ამტკიცებდა, რომ მისი მიმდევრების მალაზიებში არსებული პროდუქტის აღწერას შეცდომაში შეჰყავდა მომხმარებელი და იქ არსებული პროდუქტისთვის კოშერული პროდუქტის სერტიფიკატის მინიჭება თაღლითობას წარმოადგენდა.

ცენტრალური კონსისტორიალის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, სახელმწიფოსა და ეკლესიის გაყოფის შესახებ 1905 წლის დეკრეტის თანახმად, სასამართლოს არ გააჩნდა უფლებამოსილება დაედგინა, ჰქონდა თუ არა ლიტურგიულ ასოციაციას უფლებამოსილება, გაეცა გარანტია, რომ მალაზიაში არსებული საქონელი იყო კოშერული; მეორე მხრივ, სასამართლომ, ასევე, აღნიშნა, რომ განმცხადებელ ასოციაციას დაცული ჰქონდა რელიგიური წესის შესაბამისად განსახორციელებელი დაკვლის მკაცრი წესები.

1987 წლის 11 თებერვალს, განმცხადებელმა ასოციაციამ მიმართა საფრანგეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროს და მოითხოვა სარიტუალო წესით განსახორციელებელი დაკვლის უფლებამოსილების მინიჭება, რაზეც მას უარი ეთქვა. უარი ეფუძნებოდა იმ ფაქტს, რომ განმცხადებელი ასოციაცია საფრანგეთის იუდეველთა თემში სათანადოდ არ იყო წარმოდგენილი და, შესაბამისად, 1905 წლის საკანონმდებლო აქტის მიხედვით, არ წარმოადგენდა რელიგიურ ასოციაციას. შინაგან საქმეთა სამინისტროს უარი გასაჩივრდა პარიზის ადმინისტრაციულ სასამართლოში, განმცხადებელი ასოციაციის საჩივარი არ დაკმაყოფილდა. სააპელაციო სასამართლოს უარი განმცხადებელმა ასოციაციამ სახელმწიფო საბჭოში გაასაჩივრა, თუმცა, ასევე უშედეგოდ. სახელმწიფო საბჭომ დაადგინა, რომ არ არსებობდა საკმარისი მტკიცებულებები, რომ განმცხადებელი ასოციაცია რელიგიურ ასოციაციას წარმოადგენდა, ვინაიდან იგი არ ახდენდა ღვთისმსახურების ორგანიზებას (არ ეწეოდა ღვთისმსახურებას) ან რელიგიური სწავლების გავრცელებას და, შესაბამისად, შინაგან საქმეთა სამინისტროს უარი იყო კანონის შესაბამისი.

1987 წლის 11 თებერვალს, განმცხადებელმა ასოციაციამ მიმართა დუ-სევრის (DEUX-SEVRE) დეპარტამენტს, 3 პირის სახელით, რომლებსაც ამ ასოციაციის მიერ მინიჭებული ჰქონდათ რიტუალური დაკვლის განხორციელების უფლებამოსილება დუ-სევრის დეპარტამენტში და მოითხოვა დეპარტამენტში არსებულ სასაკლაოზე რელიგიური დაკვლის განხორციელების ინდივიდუალური უფლებამოსილების მინიჭება. პრეფექტმა არ დააკმაყოფილა მოთხოვნა, ვინაიდან ასეთი უფლებამოსილების მინიჭება ხდებოდა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კონკრეტულ დეპარტამენტში არ იყო წარმოდგენილი შესაბამისი რელიგიური ასოციაცია.

ნორმა: მე-9 მუხლი-14 მუხლთან მიმართებით: განმცხადებელი ასოციაციის მტკიცებით, მათთვის რიტუალური დაკვლისათვის აუცილებელი უფლებამოსილების მინიჭებაზე უარის თქმა და ასეთი უფლებამოსილების მხოლოდ ცენტრალური კონსისტორიალისთვის მინიჭება წარმოადგენდა საფრანგეთის უფლებამოსილი ორგანოების მხრიდან რელიგიის გამოხატვის დისკრიმინაციულ შეზღუდვას. განმცხა-

დებელი ასოციაცია ამტკიცებდა, რომ ირღვეოდა კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლება, როგორც ცალკე აღებული, ასევე კონვენციის მე-14 მუხლთან მიმართებით.

განმცხადებელი ასოციაციის მტკიცებით, ცენტრალური კონსისტორიალის ყასბების მიერ, არასათანადო ზედამხედველობის პირობებში, რიტუალური წესით განხორციელებული დაკვლები, ულტრა-ორთოდოქსების გადმოსახედიდან, ვერ პასუხობდა წმინდა წიგნის მკაცრ მოთხოვნებს (ვინაიდან ცენტრალური კონსისტორიალის ყასბები დეტალურად არ ამოწმებდნენ დაკლულ ცხოველს, სრულად იყო თუ არა ფილტვები დაცილილი სისხლისგან) და, შესაბამისად, არ წარმოადგენდა წმინდა კოშერს რელიგიური თვალსაზრისით. შესაბამისი უფლებამოსილების მინიჭებაზე უარის თქმით, განმცხადებელი ასოციაციის მიმდევრებს ეზღუდებოდათ რელიგიის გამოხატვის თავისუფლება, რაც გამოიხატებოდა განმცხადებელი ასოციაციის ყასბების მიერ სათანადოდ შემოწმებული და მომზადებული ქაშერული ხორცის მიღებით. შესაბამისად, სათანადო უფლებამოსილების მინიჭებაზე უარის თქმით, სახეზე იყო რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების დარღვევა.

განმცხადებელი ასოციაცია, ასევე, ამტკიცებდა, რომ სათანადო უფლებამოსილების მინიჭებაზე უარის თქმა არ შეესაბამებოდა კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებულ გამონაკლისებს, და კონვენციის მე-14 მუხლიდან გამომდინარე, იყო არაპროპორციული და დისკრიმინაციული.

განმცხადებელი ასოციაცია, ასევე, ამტკიცებდა, რომ ცენტრალური კონსისტორიალის მსგავსად, 1905 წლის „ეკლესიისა და სახელმწიფოს გამიჯვნის შესახებ აქტის“ მიზნებიდან გამომდინარე, ისიც რელიგიურ ასოციაციას წარმოადგენდა და მხოლოდ მიმდევართა რაოდენობითა და ბიუჯეტის ოდენობით განსხვავდებოდა.

განმცხადებელმა ასოციაციამ, ასევე, განმარტა, რომ რიტუალური წესით დაკვლის განმახორციელებელი პირებისთვის (ყასბებისთვის) ხელფასის გადასახდელად, მისი მიმდევრების მალაზიებში გაყიდული ყოველი კილოგრამი ხორციდან, 4 ფრანგულ ფრანკს აკავებდა (კოშერის გადასახადი) და ანალოგიურად მოქმედებდა ცენტრალური კონსისტორიალიც.

მთავრობას სადავოდ არ გაუხდია, რომ იუდაური სარწმუნოებით გათვალისწინებული კვების აკრძალვები იუდაიზმის მიმდევრების რელიგიის გამოხატვის ერთ-ერთ ნაწილს წარმოადგენდა, თუმცა, აღნიშნა, რომ კვების წესები და კანონები არ ავალდებულებდა იუდაიზმის მიმდევრებს, უშუალოდ მიეღოთ მონაწილეობა რიტუალური წესით დაკვლაში. შესაბამისად, მათი რელიგიის გამოხატვას საფრთხე შეექმნებოდა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი ასეთი უფლებამოსილების მინიჭებაზე უარის თქმით, იუდაიზმის მიმდევრებს მოესპობოდათ შესაძლებლობა, მიეღოთ საკუთარი რელიგიური რეცეპტების მიხედვით მომზადებული ხორცი.

ზემოაღნიშნული არ წარმოადგენდა მთავრობის ძირითად პოზიციას, მთავრობის მტკიცებით, საქმეში წარმოდგენილი დოკუმენტაცია ნათელს ხდიდა, რომ კონკრეტული ხორცის მალაზიები ყიდიდნენ ქაშერის სერტიფიკატის მქონე საქონელს, რომლის მიწოდებასაც ახდენდნენ ცენტრალური კონსისტორიალის დაქვემდებარებაში არსებული სასაკლაოები. განმცხადებელი ასოციაციის ხორცის მალაზიები, რომლებიც საქონლის მარაგის ნაწილს ბელგიიდან იღებდნენ, ასევე, ყიდდნენ ცენტრალურის კონსისტორიალის დაქვემდებარებაში არსებული სასაკლაოებიდან მიწოდებულ ხორცს და შესაბამისად, განმცხადებელ ასოციაციას შეეძლო ცენტრალურ კონსისტორიალთან შესაბამისი წესით დაკლული ცხოველის ხორცის მიწოდების შესახებ შეთანხმების გაფორმება. ამასთან დაკავშირებით, მთავრობამ მტკიცებულებად მოიყვანა ცენტრალური კონსისტორიალისა და სხვა ულტრაორთოდოქსულ გაერთიანებებს შორის გაფორმებული შეთანხმებები.

განმცხადებელმა ასოციაციამ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ ცენტრალური კონსისტორიალის სასაკლაოების მიერ წარმოებული პროდუქცია, რელიგიური თვალ-

საზრისით, არ იყო ჭეშმარიტად წმინდა, ვინაიდან არ ხდებოდა დაკლული ცხოველის სათანადო წესით შემონახვა.

ზემოაღნიშნულ მტკიცებასთან დაკავშირებით საფრანგეთის მთავრობამ განმარტა, რომ განმცხადებელი ასოციაცია სადავოდ ხდიდა ლეგიტიმური და დამოუკიდებელი რელიგიური გაერთიანების ქმედებებს და საფრანგეთის მთავრობა, სეკულარიზმის პრინციპიდან გამომდინარე, ვერ ჩაერეოდა დოგმატურ დავაში.

საბოლოო დასკვნაში მთავრობამ განმარტა, რომ მოცემულ შემთხვევაში, რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვას ადგილი არ ჰქონია, ვინაიდან იუდაური რელიგიის მიმდევრებისთვის შეუძლებელი იყო გაერჩიათ ცენტრალური კონსისტორიალის საყასბოს და განმცხადებელი ორგანიზაციის მიერ მიწოდებული ხორცი ერთმანეთისგან, მათი განსხვავება მხოლოდ ფასით შეიძლებოდა, ვინაიდან განმცხადებელი ორგანიზაცია გაყიდული ხორციდან უფრო ნაკლები თანხის დაკავებას ახდენდა (კოშერის გადასახადი). მთავრობის მოსაზრებით, განმცხადებელი ასოციაციის სურვილი, მიეღო რიტუალური დაკვლის უფლებამოსილება, მოტივირებული იყო არა რელიგიის თავისუფლებით, არამედ ეკონომიკური მიზნებით და აღნიშნული დასტურდებოდა ცენტრალური კონსისტორიალის მიერ მიწოდებული ინფორმაციით, რომლის მიხედვითაც, განმცხადებელ ასოციაციას არაერთხელ ჰქონდა მცდელობა ცენტრალური კონსისტორიალისგან მიეღო დელეგირებული უფლებამოსილება და მისი ქოლგის ქვეშ განეხორციელებინა რიტუალური დაკვლა, თუმცა, აღნიშნული ვერ მოხერხდა ფინანსურ პირობებზე შეუთანხმებლობის გამო.

მთავრობის მტკიცებით, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ სასამართლო დაუშვებდა, რომ ადგილი ჰქონდა უფლებებში ჩარევას, ეს ჩარევა იყო გათვალისწინებული კანონით, კერძოდ, 1980 წლის აქტით, რომელიც არეგულირებდა სასაკლაოების ფუნქციონირებას და ლეგიტიმურ მიზანს, - საჯარო წესრიგისა და ჯანმრთელობის დაცვას ემსახურებოდა. მთავრობამ, ასევე, განაცხადა, რომ რიტუალური დაკვლის წესი მკვეთრად განსხვავდებოდა ეროვნული და საერთაშორისო კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ცხოველთა დაცვისა და საჯარო ჰიგიენის წესებისაგან. მოქმედი კანონმდებლობა კრძალავდა ცხოველებისადმი არასათანადო მოპყრობას და ცხოველის ტანჯვის თავიდან აცილების მიზნით, ითვალისწინებდა დაკვლის წინ მისი გაბრუების ვალდებულებას. ჯანმრთელობის დაცვის მოსაზრებებით, მოქმედი კანონმდებლობა ითვალისწინებდა ვალდებულებას, რომ დაკვლა განხორციელებულიყო მხოლოდ სასაკლაოზე, რიტუალური დაკვლის შემთხვევაში კი, სათანადო უფლებამოსილებით აღჭურვილი რელიგიური ორგანიზაციის მიერ, რათა მომხდარიყო ჯანმრთელობისა და ჰიგიენის წესების დარღვევის პრაქტიკის თავიდან აცილება.

საფრანგეთის სათანადო ორგანოების უარი, განმცხადებელი ასოციაციისთვის რიტუალური დაკვლის განხორციელების უფლებამოსილების მინიჭების თაობაზე, მთავრობამ დაასაბუთა ორი ფაქტორით, რომლებიც ხვდებოდა კონვენციის მიერ წევრი სახელმწიფოსათვის მინიჭებული მიხედულობის ზღვრის ფარგლებში. პირველი ფაქტორი იყო ის, რომ განმცხადებელი ასოციაციის საქმიანობა, ძირითადად, კომერციული იყო, ვინაიდან მის მიზანს წარმოადგენდა საკუთარი სასაკლაოებიდან კოშერული სერტიფიკატის მქონე ხორცის პროდუქტების მიწოდება მაღაზიებისთვის და რელიგიური საქმიანობა მხოლოდ დამატებით საქმიანობის ხასიათს ატარებდა; შესაბამისად, 1980 წლის დეკრეტის მიზნებიდან გამომდინარე, იგი ვერ ჩაითვლებოდა რელიგიური გაერთიანებად. მეორე ფაქტორს წარმოადგენდა ის, რომ განმცხადებელ ასოციაციას ჰყავდა მხოლოდ 40 000 (ორმოცი ათასი) მიმდევარი, ბევრად უფრო ნაკლები, ვიდრე ცენტრალურ კონსისტორიალს, რომელსაც 700 000 (შვიდასი ათასი) მიმდევარი ჰყავდა. რიტუალური დაკვლის განსაკუთრებული ხასიათიდან გამომდინარე, ასეთი დაკვლის უფლებამოსილების განხორციელების მქონე ორგანიზაციების უკონტროლო გავრცელების თავიდან აცილების მიზნით, საჭირო იყო შესაბამისი სა-

მართლებრივი ბარიერების შექმნა და თუ ეს ბარიერები არ იქნებოდა საკმარისად სერიოზული, რიტუალური დაკვლის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაციების გავრცელების კონტროლი ვერ მოხერხდებოდა.

სულ ბოლოს, მთავრობამ აღნიშნა, რომ განმცხადებელ ასოციაციასა და ცენტრალურ კონსისტორიალს შორის, არც კონვენციის მე-14 მუხლით გათვალისწინებულ დისკრიმინაციის აკრძალვის დარღვევას ჰქონდა ადგილი, ვინაიდან, საქმიანობის ხასიათისა და მხარდაჭერის ხარისხის მიხედვით, ისინი არ წარმოადგენდნენ შედარებით კატეგორიებს; და იმ შემთხვევაშიც კი, თუ სასამართლო დაუშვებდა, რომ ადგილი ჰქონდა განსხვავებულ მოპყრობას, ასეთი მოპყრობა, დასახული მიზნის მისაღწევად, პროპორციულ ღონისძიებას წარმოადგენდა. ამასთან დაკავშირებით, მთავრობამ კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ განმცხადებელი ასოციაციისთვის შესაბამისი უფლებამოსილების მინიჭებაზე უარის თქმა მხოლოდ შეზღუდულ და უმნიშვნელო გავლენას ახდენდა მის მიმდევრებზე, ვინაიდან დაკვლის პროცესი მხოლოდ არაპირდაპირ გავლენას ახდენდა მიმდევრების რელიგიის თავისუფლებაზე.

რაც შეეხება შეფარულ კრიტიკას იმის თაობაზე, რომ პარიზის კონსისტორიალურ ასოციაციას 1982 წელს მინიჭებული ჰქონდა რიტუალური დაკვლის განხორციელებაზე მონოპოლიური უფლება, მთავრობამ აღნიშნა, რომ სწორედ, პარიზის კონსისტორიალური ასოციაცია, როგორც ცენტრალური კონსისტორიალის განშტოება (რომელიც იუდეველთა ღვთისმსახურების ადმინისტრირებას ახდენდა 200 წლის მანძილზე) და ქოლგა ორგანიზაცია, რომელშიც შედიოდა, თითქმის ყველა იუდაური ასოციაცია, წარმოადგენდა სახელმწიფოსთვის სათანადო პარტნიორს აღნიშნული საკითხზე მოლაპარაკებებისათვის, პარიზის კონსისტორიალური ასოციაცია, იყო როგორც იუდაური თემის ინტერესების, ისე- ჯანდაცვისა და ჰიგიენის საკითხებში საჯარო პოლიტიკით ნაკარნახევი ნესების დაცვის გარანტი.

სასამართლოს პოზიცია: სასამართლომ განმარტა, რომ რელიგიური გაერთიანება, საკუთარი მიმდევრების სახელით, შესაძლებელია, სარგებლობდეს კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებებით. მოცემულ შემთხვევაში, ნათელია, რომ საფრანგეთის კანონმდებლობის შესაბამისად, მორწმუნეთა თემი უნდა ჩამოყალიბდეს ლიტურგიულ ასოციაციად, ისევე, როგორც განმცხადებელი ასოციაცია.

სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლი შეიცავს ინდივიდის მიერ რელიგიის გამოხატვის ფორმების ჩამონათვალს, კერძოდ: ღვთისმსახურება, სწავლება რელიგიური ნესების მორჩილება. უდავოა, რომ რიტუალური ნესით შესრულებული დაკვლა წარმოადგენს იუდაური რელიგიის პრაქტიკის ერთ-ერთ უმთავრეს ასპექტს და მისი მიზანია მიმდევრებისათვის რელიგიური ნესების დაცვით დაკლული პირუტყვის ხორცის მიწოდება. განმცხადებელი ასოციაცია ქირაობს პირებს, რომელთაც შეუძლიათ რიტუალური დაკვლის განხორციელება და ასევე, ქაშრუთის, კოშერის ინსპექტორებს, რომლებიც რელიგიური ნესების შესაბამისად, ახორციელებენ პირუტყვის დაკვლას, მისი ხორცის ინსპექტირებას, კოშერის სერტიფიკატის მინიჭებას და მაღაზიებისთვის ასეთი ხორცის გასაყიდად მიწოდებას.

ვინაიდან რიტუალური დაკვლა შესაძლებელია განხილულ იქნას, როგორც რელიგიის გამოხატვის ერთ-ერთი ფორმა, რისი განხორციელების უფლების მინიჭებაზეც საფრანგეთის სათანადო ორგანოების მიერ განმცხადებელ ორგანიზაციას ეთქვა უარი, განმცხადებელ ორგანიზაციას შეუძლია დაეყრდნოს კონვენციის მე-9 მუხლს.

სასამართლოს, უპირველეს ყოვლისა, უნდა შეეფასებინა მთავრობის მიერ წარმოდგენილი ფაქტები, რომელთა მიხედვითაც, განმცხადებელი ორგანიზაციის უფლებებში ჩარევას ადგილი არ ჰქონდა.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ საფრანგეთის კანონმდებლობაში არსებობს ვალდებულება დაკვლის წინ ცხოველის გაბრუების შესახებ და რიტუალური ნესით განსახორციელებელი დაკვლის შემთხვევაში, გამონაკლისის დაშვება წარმოადგენდა რელიგიის გამოხატვის თავისუფლების პატივისცემას.

სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ ისეთი გამოწვევის წესების არსებობა, რომლებიც განსაზღვრავდა რიტუალური წესის შესაბამისი დაკვლისათვის სათანადო უფლებამოსილების მინიჭებას, არ შეიძლებოდა განხილულიყო, როგორც ინდივიდის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევა. სასამართლომ დამაკმაყოფილებლად მიიჩნია საფრანგეთის მთავრობის არგუმენტი იმის თაობაზე, რომ ასეთი წესების არსებობა აუცილებელი იყო რიტუალური დაკვლის არასათანადო ჰიგიენურ პირობებში და უკონტროლოდ განხორციელების თავიდან ასაცილებლად. შესაბამისად, პარიზის კონსისტორიალური ასოციაციისთვის საფრანგეთის სახელმწიფოს მიერ 1982 წელს ასეთი უფლებამოსილების მინიჭება არ ლახავდა არავის რელიგიის თავისუფლებას.

მეორეს მხრივ, როდესაც იმავე რწმენის სხვა რელიგიური გაერთიანება მოითხოვს რიტუალური დაკვლის განხორციელების მინიჭების უფლებამოსილებას, უნდა შეფასდეს, წარმოადგენს თუ არა ამ ორგანიზაციის მიერ განსახორციელებელი დაკვლის მეთოდი კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებას.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელი ორგანიზაციის ყასბების მიერ პირუტყვის დაკვლის მეთოდი პარიზის კონსისტორიალური ასოციაციის ყასბების მეთოდის ანალოგიური იყო, ერთადერთი განსხვავება განმცხადებელი ორგანიზაციის ყასბების მიერ დაკლული ცხოველის ფილტვების დეტალურ შემოწმებაში მდგომარეობდა. განმცხადებელი ორგანიზაციისთვის უმნიშვნელოვანეს საკითხს, იუდაური რელიგიის კვების მოთხოვნების ინტერპრეტაციის შესაბამისად, საკუთარი მიმდევრებისათვის წმინდა კოშერული ხორცის მიწოდება წარმოადგენდა, მაშინ, როდესაც ებრაელთა აბსოლუტური უმრავლესობა მისაღებად თვლიდა პარიზის კონსისტორიალური ასოციაციის მიერ მიწოდებულ კოშერულ ხორცს.

სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებელი ორგანიზაციის უფლებებში ჩარევის ფაქტს რიტუალური დაკვლის უკანონობის შემთხვევაში ექნებოდა ადგილი, რის შედეგადაც, იუდაური რელიგიის მიმდევრებს მოესპობოდათ შესაძლებლობა, მიეღოთ რელიგიური მოთხოვნების შესაბამისად დაკლული პირუტყვის ხორცი.

სასამართლოს განმარტებით უდავო იყო, რომ განმცხადებელ ასოციაციას შეეძლო წმინდა კოშერული პროდუქტის მიღება ბელგიიდან. უფრო მეტიც, წარმოდგენილი მტკიცებულებები აშკარას ხდიდა, რომ პარიზის კონსისტორიალური ასოციაციის ხორცის მაღაზიებში, იუდაური რელიგიის მიმდევრებისათვის, ხდებოდა რაბინთა კომიტეტის მიერ წმინდა კოშერად სერტიფიცირებული ხორცის მიწოდება.

შესაბამისად, ნათელი იყო, რომ განმცხადებელი ასოციაციის მიმდევრებს შეეძლოთ წმინდა კოშერული პროდუქტის მიღება. სასამართლომ, ასევე, ყურადღება გაამახვილა მთავრობის მიერ წარმოდგენილ ფაქტზე, განმცხადებელ ასოციაციასა და პარიზის კონსისტორიალურ ასოციაციას შორის მოლაპარაკებების შესახებ, რომელთა მიზანიც განმცხადებელი ასოციაციის მიერ პარიზის კონსისტორიალური ასოციაციის ქოლგის ქვეშ რიტუალური დაკვლის განხორციელების შეთანხმების მიღწევა იყო, რაც, ფინანსური საკითხების გამო, ვერ განხორციელდა. მართალია, განმცხადებელი ასოციაცია აცხადებდა, რომ არ ენდობოდა პარიზის კონსისტორიალური ასოციაციის ყასბების მიერ განხორციელებულ რიტუალურ დაკვლას, ვინაიდან არ ხდებოდა დაკლული პირუტყვის დეტალური შემოწმება, თუმცა სასამართლომ განმარტა, რომ კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული რელიგიის გამოხატვის თავისუფლება არ შეიძლება გავრცელებულიყო განმცხადებელი ასოციაციის მიმდევართა უშუალო მონაწილეობაზე რიტუალური წესით განხორციელებულ დაკვლასა და შემდგომ შემოწმებაში. სასამართლომ კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ განმცხადებელ ასოციაციას და მის მიმდევრებს არ ეზღუდებოდათ შესაძლებლობა, მიეღოთ მათი რელიგიის მოთხოვნების შესაბამისი ხარისხის ხორცი.

სასამართლომ ვერ შეძლო დაედგინა, რომ განმცხადებელი ორგანიზაციის მიმდევარ ებრაელებს ეზღუდებოდათ წმინდა კოშერული პროდუქტის მიღება, ან განმც-

ხადებელ ასოციაციას არ ჰქონდა შესაძლებლობა, პარიზის კონსისტორიალურ ასოციაციასთან შეთანხმების საფუძველზე, მიენოდებინა მათთვის ასეთი პროდუქტი, შესაბამისად, საფრანგეთის სათანადო ორგანოების უარი განმცხადებელი ორგანიზაციისთვის რიტუალური დაკვლის უფლებამოსილების მინიჭების თაობაზე, არ წარმოადგენდა განმცხადებელი ორგანიზაციის რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევას.

ასეთმა დასკვნამ სასამართლო გაათავისუფლა ვალდებულებისგან განეხილა, კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებთან მიმართებით, განმცხადებელი ორგანიზაციის მიერ სადავოდ გახდილი შეზღუდვის შესაბამისობა. სასამართლომ განმარტა, რომ იმ შემთხვევაშიც კი, თუკი განმცხადებელი ორგანიზაციის მიერ სადავოდ გახდილი შეზღუდვა ჩაითვლებოდა განმცხადებელი ორგანიზაციის უფლებებში ჩარევად, ასეთი ჩარევა გათვალისწინებული იყო კანონით და ემსახურებოდა ლეგიტიმურ მიზანს, რასაც, ამ შემთხვევაში, საჯარო წესრიგისა და სხვათა ჯანმრთელობის დაცვა წარმოადგენდა.

დასკვნა: მე-9 მუხლის დარღვევა არ დადგინდა.

რაც შეეხება განმცხადებელი ორგანიზაციის მტკიცებას, რომ შესაბამისი უფლებამოსილების მხოლოდ პარიზის კონსისტორიალური ასოციაციისთვის მინიჭებით იგი იმყოფებოდა დისკრიმინირებულ მდგომარეობაში, სასამართლომ განმეორებით განმარტა, რომ კონვენციის მე-14 მუხლის განხილვა შესაძლებელია მხოლოდ კონვენციითა და მისი დამატებითი ოქმებით გარანტირებულ სხვა უფლებებთან მიმართებით.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ვინაიდან განმცხადებელი ორგანიზაციის საჩივარი ხვდებოდა კონვენციის მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ, შესაბამისად, საჩივრის მე-14 მუხლთან მიმართებით, განხილვა დასაშვებია იყო. თუმცა, საჩივრის მე-9 მუხლთან მიმართებით განხილვისას სასამართლო მივიდა დასკვნამდე რომ, განმცხადებელი ასოციაციის მიერ სადავოდ გამხდარ შეზღუდვას უმნიშვნელო ეფექტი ჰქონდა მის უფლებებზე და არ ირღვეოდა კონვენციის მე-9 მუხლი, განსხვავებული მოპყრობაც ამ ორი ორგანიზაციის მიმართ იყო შეზღუდული და უმნიშვნელო, ამავე დროს, განსხვავებული მოპყრობა ემსახურებოდა ლეგიტიმურ მიზანს და არსებობდა გონივრული პროპორციულობა დასახულ მიზანსა და გამოყენებულ ღონისძიებას შორის. შესაბამისად, ასეთ განსხვავებულ მოპყრობას გააჩნდა გონივრული გამართლება.

დასკვნა: მე-9 მუხლი მე-14-სთან მიმართებით, დარღვევა არ დადგინდა.

ბაიათიანი სომხეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №23459/03

დიდი პალატა

07.07.2011

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებელი არის იეჰოვას მოწმე. 2001 წელს, როდესაც შესაბამისი სამედიცინო შემოწმების გავლის შედეგად, იგი ცნეს სამხედრო სამსახურისთვის ვარგისად, მან წერილით მიმართა სომხეთის მთავარ პროკურორს, სამხედრო კომისარსა და ეროვნული ასამბლეის ადამიანის უფლებათა კომისიას, რომ იგი უარს აცხადებდა სამხედრო სამსახურზე კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის გამო, თუმცა, მზად იყო ვალდებულება მოეხადა ალტერნატიულ სამოქალაქო სამსახურში. იმავე წელს, როდესაც დაიბარეს სამხედრო სამსახურის დასაწყებად, იგი არ გამოცხადდა

კომისარიატში და დროებით დატოვა საცხოვრებელი ადგილი იმის შიშით, რომ მას იძულებით წაიყვანდნენ სამხედრო სამსახურში. განმცხადებლის წინააღმდეგ აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე და მას მიუსაჯეს თავისუფლების აღკვეთა ორი წლითა და ექვსი თვის ვადით. ათი თვის შემდგომ, იგი შეინყაღეს და გაათავისუფლეს. იმ დროისთვის სომხეთს არ ჰქონდა კანონი, რომელიც კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირებს მისცემდა შესაძლებლობას გაეცლოთ ალტერნატიული სამსახური.

ნორმა - მე-9 მუხლი

ა) მე-9 მუხლის გამოყენებადობა: ეს იყო პირველი საქმე, როდესაც სასამართლომ განიხილა მე-9 მუხლის გამოყენებადობის საკითხი კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირის მიმართ. უფრო ადრე ადამიანის უფლებათა ევროპულ კომისიას მიღებული ჰქონდა რიგი გადაწყვეტილებები, რომლებშიც უარი ჰქონდა ნათქვამი მე-9 მუხლის გამოყენებაზე კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირების მიმართ, ვინაიდან კონვენციის მე-4 მუხლის მე-3 პარაგრაფის „B“ ქვეპუნქტი, რომელიც განსაზღვრავს, თუ რა არ წარმოადგენს იძულებით ან სავალდებულო შრომას, ჩამოყალიბებულია შემდეგი სახით: „სამხედრო ხასიათის ნებისმიერი სამსახური ან, კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის პირების შემთხვევაში, სავალდებულო სამხედრო სამსახურის ნაცვლად დაკისრებული სამსახური „ქვეყნებში სადაც აღიარებულია მსგავსი უფლება“. კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლების აღიარების საკითხი კი მინდობილი იყო ხელშემკვრელი მხარის ნება-სურვილზე. შესაბამისად, გამორიცხული იყო მე-9 მუხლის გამოყენება ასეთი წინააღმდეგობის მქონე პირების მიმართ, რომელიც არ შეიძლებოდა განხილულიყო როგორც გარანტია, რომ პირი არ მიეცემოდა სისხლის სამართლებრივ პასუხისგებაში სავალდებულო სამხედრო სამსახურისთვის თავის არიდების გამო. მე-9 მუხლის ასეთი განმარტება ირეკლავდა იმ იდეებს და მოსაზრებებს, რომლებიც იმ დროისათვის იყო გაბატონებული. მას შემდეგ მნიშვნელოვანი მოვლენები განვითარდა, როგორც საერთაშორისო დონეზე, ასევე ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნების ეროვნულ კანონმდებლობებში. 2002-2003 წლებში, როდესაც მოხდა განმცხადებლის მე-9 მუხლით გათვალისწინებულ უფლებებში ჩარევა, წევრ სახელმწიფოებს შორის არსებობდა აბსტრაქტული კონსენსუსი, წევრ სახელმწიფოთა უმრავლესობას უკვე აღიარებული ჰქონდა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლება. მას შემდეგ, რაც განმცხადებელი შეინყაღეს, სომხეთმაც აღიარა კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლება. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ადამიანის უფლებათა კომიტეტის განმარტებით, კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლება შესაძლოა, გამომდინარეობდეს სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-18 მუხლიდან და გარდა ამისა, ევროკავშირის ფუნდამენტურ უფლებათა ქარტიის მე-9 მუხლი პირდაპირ ადგენს, რომ კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლება კანონით უნდა იყოს დადგენილი და აღიარებული. უფრო მეტიც, ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეამ და მინისტრთა კომიტეტმა არაერთხელ მოუწოდეს წევრ ქვეყნებს ამ უფლების აღიარებისკენ და საბოლოოდ ამ უფლების აღიარება ჩამოყალიბდა ორგანიზაციაში ახალი წევრის მიღების წინაპირობად. ზემოაღნიშნულიდან და კონვენციის, როგორც ცოცხალი ინსტრუმენტის პრინციპიდან გამომდინარე სასამართლომ დაასკვნა, რომ მე-9 მუხლის ინტერპრეტირებასთან დაკავშირებით, აუცილებელი იყო გარკვეული ძვრები და მისი განმარტება მე-4 მუხლის მე-3 პარაგრაფის „B“ ქვეპუნქტთან მიმართებაში აღარ შეიძლებოდა.

შესაბამისად, მიუხედავად იმისა, რომ მე-9 მუხლი პირდაპირ არ ეხება კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის უფლებას, სასამართლომ დაადგინა, რომ სამხედრო სამსახურისადმი წინააღმდეგობა, მოტივირებული სერიოზული და გადაუღახავი კონფლიქტით სამხედრო სამსახურის ვალდებულებასა და პირის სინდისის, ან ღრმა და ჭეშმარიტ რელიგიურ, ან სხვაგვარ რწმენას შორის, წარმოადგენს საკმარის, სერი-

ოზულ და მნიშვნელოვან საფუძველს იმისათვის, რომ მოექცეს მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ. განმცხადებლის მდგომარეობიდან გამომდინარე, მე-9 მუხლი გამოყენებადად მიიჩნია სასამართლომ.

ბ) შესაბამისობა: განმცხადებლის გამოუცხადებლობა სამხედრო სამსახურში, წარმოადგენდა მისი რელიგიური რწმენის გამოხატულებას და, შესაბამისად, მის მიმართ სისხლის სამართლებრივი დევნის დაწყება იყო მის უფლებაში ჩარევა. სასამართლომ ღიად დატოვა საკითხი, იყო თუ არა შეზღუდვა გათვალისწინებული კანონით და ემსახურებოდა თუ არა შეზღუდვა კანონიერ მიზანს. სასამართლო პირდაპირ შეუდგა ხელმოწერი მხარისთვის მინიჭებული მიხედულობის ზღვრის დაცვის საკითხის განხილვას. მაშინ, როდესაც ევროსაბჭოს, თითქმის, ყველა ქვეყანაში იყო შესაძლებელი ალტერნატიული სამსახურის გავლა, მოცემულ სახელმწიფოს ენიჭებოდა შეფასების უფრო ვიწრო, შეზღუდული ზღვარი და ნებისმიერი სახის შეზღუდვა უნდა დაესაბუთებინა „გადაუდებელი საზოგადოებრივი/სოციალური აუცილებლობით“. მოცემული დროისთვის, სომხეთში არსებული სამართლებრივი სისტემა ისეთ ვალდებულებას აკისრებდა საკუთარ მოქალაქეებს, რომელსაც პოტენციურად სერიოზული ზეგავლენის მოხდენა შეეძლო კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობის მქონე პირებზე, მაშინ, როდესაც ასეთი წინააღმდეგობის მქონე პირებს არ ეძლეოდათ შესაძლებლობა, თავიანთი რწმენის შესაბამისად მოეხადათ ალტერნატიული სამსახური და განმცხადებლის მსგავს მდგომარეობაში მყოფ პირებს უწევდათ სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის წინაშე წარდგომა. ასეთი სამართლებრივი სისტემით ირღვეოდა სამართლიანი ბალანსი საზოგადოებრივ და ინდივიდუალურ ინტერესებს შორის. სასამართლოს თვალსაზრისით, განმცხადებლისთვის სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრება, მაშინ, როდესაც არ ხდებოდა მისი მწვავე რელიგიური რწმენის და მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება, არ შეიძლებოდა ჩათვლილიყო, როგორც აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ განმცხადებლისათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის დაკისრებამდე სომხეთის ხელისუფლებას ევროსაბჭოში მიღების სანაცვლოდ აღებული ჰქონდა ვალდებულება, კონკრეტულ ვადაში მიეღო კანონი, რომელიც შესაძლებელს გახდიდა ალტერნატიულ სამსახურს, აღნიშნული პირობა სომხეთის ხელისუფლებამ შეასრულა განმცხადებლის შეწყალების შემდგომ, რაც პირდაპირ წინააღმდეგობაში იყო სომხეთის ოფიციალურ რეფორმების პოლიტიკასთან განეხორციელებინა შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებები ალტერნატიული სამსახურის დასაშვებად და შესაბამისად, განმცხადებლის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობაში მიცემა არც გადაუდებელი საზოგადოებრივი აუცილებლობით იყო გამოწვეული.

დასკვნა: დარღვევა (თექვსმეტი ხმა ერთი წინააღმდეგ).

ლაუცი და სხვები იტალიის წინააღმდეგ

განაცხადი №30814/06

დიდი პალატა

18.03.2011

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლი

განათლების უფლება

ფაქტები: განმცხადებელი და მისი ორი შვილი, დატაკიო და სემი ალბერტინი, დაბადებულები არიან 1957, 1988 და 1990 წლებში, ისინი ცხოვრობენ იტალიაში. 2001-2002 სასწავლო წელს განმცხადებლის შვილები დადიოდნენ აბანო ტერმეს სკოლაში, სადაც ყველა ოთახში გამოსახული იყო ჯვარცმა.

2002 წლის 22 აპრილს, სკოლის მმართველთა შეხვედრაზე, პირველი განმცხადებლის მეუღლემ წამოიწია საკითხი საკლასო ოთახებში გამოსახული ჯვარცმის საკლასო ოთახებიდან გატანის შესახებ. 2002 წლის 27 მაისს სკოლის მმართველებმა კენჭისყრით გადაწყვიტეს ჯვარცმის საკლასო ოთახებში დატოვება.

2002 წლის 23 ივლისს პირველმა განმცხადებელმა სკოლის მმართველთა გადაწყვეტილება სასამართლოს წესით გაასაჩივრა. სასამართლოში იგი ჩიოდა სეკულარიზმისა და ადმინისტრაციულ ორგანოთა მიუკერძოებლობის პრინციპებს დარღვევის თაობაზე.

2002 წლის 3 ოქტომბერს, განათლების, უნივერსიტეტებისა და კვლევების მინისტრმა გამოსცა დირექტივა N2666, რომლის მიხედვითაც, სამინისტროს კომპეტენტურ დანაყოფებს დაევალებათ სკოლის დირექტორების მიერ საკლასო ოთახებში ჯვარცმის გამოსახვის უზრუნველყოფა.

საბოლოოდ, განმცხადებლის საჩივარი ეროვნულ სასამართლოებში არ დაკმაყოფილდა, საბოლოო გადაწყვეტილება მიიღო უმაღლესმა ორგანომ, სახელმწიფო საბჭომ.

ამის შემდგომ, განმცხადებელმა და მისმა ორმა შვილმა მიმართეს ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს, რომელმაც დაადგინა 2009 წლის 3 ნოემბერს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 პუნქტის დარღვევა კონვენციის მე-9 მუხლთან ერთად.

2010 წლის 28 იანვარს, იტალიის მთავრობამ, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის 43-ე მუხლის საფუძველზე, მოითხოვა საქმის წარდგენა დიდი პალატისათვის, დიდმა პალატამ მოთხოვნა დააკმაყოფილა.

დიდი პალატის პოზიცია: პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 პუნქტი- გადაწყვეტილება საკლასო ოთახებში ჯვარცმის გამოსახვის შესახებ, ეხებოდა მოპასუხე სახელმწიფოს ისეთ ფუნქციებს, როგორიცაა სწავლება და განათლება, შესაბამისად, ასეთი გადაწყვეტილება ექცეოდა კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 პუნქტის ქვეშ, რომლის მიხედვითაც წევრ სახელმწიფოს ეკისრება ვალდებულება, პატივი სცეს მშობლების უფლებას საკუთარი რელიგიური თუ ფილოსოფიური რწმენის შესაბამისად აღზარდონ საკუთარი შვილები. ჯვარცმა, უპირველეს ყოვლისა, რელიგიურ სიმბოლოს წარმოადგენდა. გასაგები იყო, რომ განმცხადებელი საკლასო ოთახებში ჯვარცმის გამოსახვის შესახებ სათანადო ორგანოს გადაწყვეტილებაში გრძნობდა სახელმწიფოს მხრიდან მისი უფლების უპატივცემულობას, თუმცა, მისი სუბიექტური აღქმა არ იყო საკმარისი კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 პუნქტის დარღვევის დასადგენად.

გადაწყვეტილება საკლასო ოთახებში ჯვარცმის გამოსახვის შესახებ წარმოადგენდა საკითხს, რომელიც ექცეოდა წევრი სახელმწიფოს მიხედულობის ზღვრის ფარგლებში. უფრო მეტიც, ამ მიდგომის სასარგებლოდ აღნიშნულ საკითხზე ევროპული კონსენსუსის არარსებობის შესახებ ფაქტიც მეტყველებდა. სახელმწიფოს მიხედულობის ზღვარი კი თავისთავად ექცეოდა კონვენციის ზედამხედველობის ქვეშ. მართალია, საკლასო ოთახებში ჯვარცმის (რაც უპირველეს ყოვლისა, ქრისტიანულ სიმბოლოს წარმოადგენს) გამოსახვა ქვეყნის მაცხოვრებელთა უმრავლესობის რელიგიური რწმენის გადაჭარბებულ ასახვას წარმოადგენდა, თუმცა, ეს ფაქტი არ იყო ინდოქტრინაციის პროცესის მიმანიშნებელი. უფრო მეტიც, კედელზე გამოსახული ჯვარცმა წარმოადგენდა, არსებითად, პასიურ სიმბოლოს, რომელსაც არ შეეძლო მონაფეხზე გავლენა ექონია დიდაქტიკური ან რელიგიური თვალსაზრისით. სასამართლოს დიდი პალატა არ დაეთანხმა პალატის მიდგომას, რომლის თანახმადაც, საკლასო ოთახებში გამოსახული ჯვარცმა მნიშვნელოვან გავლენას ახდენდა პირველი განმცხადებლის შვილებზე. საკლასო ოთახებში ჯვარცმის გამოსახვა არ შეიძლებოდა განხილულიყო, როგორც ქრისტიანობის სავალდებულო სწავლება; პარალელურად, იტალიას სასკოლო გარემო სხვა რელიგიებისთვისაც გახსნილი ჰქონდა. გარდა

ამისა, მეორე და მესამე განმცხადებლები ადასტურებდნენ, რომ საკლსო ოთახებში გამოსახული ჯვარცმა არ ახალისებდა პროზელიტიზმის მსგავს სასწავლო პროცესს; მეორე და მესამე განმცხადებლების მიხედვით, სასწავლო პროცესის მიმდინარეობისას, არც მასწავლებლების მხრიდან ჯვარცმისადმი ტენდენციურ მიმართებას ჰქონია ადგილი. შესაბამისად, პირველ განმცხადებელს, როგორც მშობელს, უნარჩუნდებოდა სრული უფლება, განეხორციელებინა მეგზურისა და მასწავლებლის ფუნქცია და შეილები საკუთარი ფილოსოფიური მრწამსის შესაბამისად აღეზარდა. შესაბამისად, სასწავლო ოთახებში ჯვარცმის გამოსახვის გადაწყვეტილების მიღებისას, სათანადო სახელმწიფო ორგანოები მშობლების უფლების პატივისცემის კონტექსტში მოქმედებდნენ, კონვენციით მინიჭებული მიხედულობის ფარგლებში.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა.

კვიპროსი თურქეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №25781/94

დიდი პალატა

10.05.2001

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

საჩივარი წარმოშობილია 1974 წლის ივლისსა და აგვისტოში, თურქული სამხედრო ოპერაციის შედეგად კვიპროსის ტერიტორიის გაყოფის პერიოდიდან. იმ დროს, როდესაც ევროპული სასამართლო განიხილავდა საქმეს „ლუიზიდუ თურქეთის წინააღმდეგ“, თურქული სამხედრო ძალების იქ ყოფნა აღწერილი იყო შემდეგნაირად: „თურქული შეიარაღებული ძალების, 30.000 კაციანი პირადი შემადგენლობით, განლაგებულნი არიან ოკუპირებული ჩრდილოეთ კვიპროსის ტერიტორიაზე და აწარმოებენ მუდმივ პატრულირებას, მოაწყვეს საკონტროლო-გამშვები პუნქტები. სამხედრო ძალების შტაბი განლაგებულია კირენიაში. 28-ე ქვეითი დივიზია დაახლოებით, 14 500 ჯარისკაცით, დაბანაკებულია აშაში. 39 ქვეითი დივიზია, დაახლოებით 15.500 კაციანი პირადი შემადგენლობით, დაბანაკებულია სოფელ მირტუსთან. თურქი სამხედროები და სამოქალაქო პირები, რომლებიც შედიან სამხედრო ზონაში, ექვემდებარებიან სამხედრო სასამართლოს.“

მოვლენების ძირითად განვითარებას ადგილი ჰქონდა 1983 წლიდან, როდესაც შეიქმნა ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკა. ეს მოვლენები დაგმო საერთაშორისო საზოგადოებამ. 1983 წლის 18 ნოემბერს, გაეროს უშიშროების საბჭომ, ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკის შექმნა უკანონოდ გამოაცხადა და მოუწოდა სხვა სახელმწიფოებს, არ ეღიარებინათ კვიპროსის რესპუბლიკის გარდა არცერთი სახელმწიფო. იგივე შეტყობინება გავრცელდა გაეროს უშიშროების საბჭოს მიერ 1984 წლის 11 მაისს.

მოპასუხე სახელმწიფოს მტკიცებით, ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკა არის დემოკრატიული და პოლიტიკურად დამოუკიდებელი სახელმწიფო სხვა სუვერენული სახელმწიფოებისგან, მათ შორის თურქეთისგან. ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკის ადმინისტრაცია დაკომპლექტებულია კვიპროსელი თურქებით, მათთვის მინიჭებული თვითგამორკვევის უფლების ფარგლებში.

გაეროს სამშვიდობო ძალებს შექმნილი აქვთ ბუფერული ზონა. რიგი პოლიტიკური ინიციატივები მიღებულ იქნა გაეროს დონეზე, რომლებიც მიზნად ისახავდა დაპირისპირებულ მხარეებისთვის ორმხრივად მისაღები გზებით კვიპროსის პრობლემის მოგვარებას.

1981 წელს შეიქმნა „უგზო-უკვლოდ დაკარგულ პირთა“ გაეროსკომიტეტი, რომელსაც დაევალა, განეხილა საჩივრები პირთა გაუჩინარების შესახებ 1974 წლიდან და შეექმნა ორივე თემიდან დაკარგულ პირთა სიები.

განმცხადებელი: კვიპროსის სახელმწიფო ამტკიცებდა, რომ იზღუდებოდა კვიპროსელ ბერძენთა კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებები, რაც ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკის პოლიტიკაში პირდაპირ აისახებოდა გადაადგილების შეზღუდვით, რაც საღვთისმსახურო ადგილებთან კვიპროსელი ბერძნების მისვლას ზღუდავდა. განმცხადებელი სახელმწიფო, ასევე ამტკიცებდა, რომ ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკა ვერ ახერხებდა სასულიერო პირების დანიშვნას.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კომისიის დასკვნით, ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკის მიერ მიღებული ზომები ზღუდავდა ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მოხვედრილ კვიპროსელ ბერძენთა რელიგიურ უფლებებს, მათ არ ჰქონდათ საკუთარი სოფლების დატოვების უფლება რელიგიურ ცერემონიებზე დასასწრებად. კომისიამ დამატებით აღნიშნა, რომ ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკის ხელისუფლების წარმომადგენლები არ ეთანხმებოდნენ კვიპროსელი ბერძნებით დასახლებულ ადგილებში სასულიერო პირების დანიშვნას, სადაც მთელი რეგიონისთვის მხოლოდ ერთი მღვდელი მოქმედებდა და, შესაბამისად, ირღვეოდა კვიპროსელ ბერძენთა რელიგიის თავისუფლება.

სასამართლომ მიიღო კომისიის არგუმენტები, რასაც განმცხადებელი სახელმწიფოც ეთანხმებოდა და დაასკვნა, რომ ჩრდილოეთ კვიპროსის ბერძენი მოსახლეობის მიმართ ჩრდილოეთ კვიპროსის ხელისუფლების მხრიდან, ირღვეოდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებები.

დასკვნა: დარღვევა.

ჰასანი და ჩაუში ბულგარეთის წინააღმდეგ

განაცხადი №30985/96

დიდი პალატა

26.10.2000

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

ფაქტები: განმცხადებლები - ფიქრი სალი ჰასანი (პირველი განმცხადებელი) იყო ბულგარეთის მუსლიმთა მთავარი მუფტი 1992 წლიდან სადავოდ გამხდარ მოვლენებამდე, სმაილ აჰმედ ჩაუში (მეორე განმცხადებელი) სოფიის ისლამური ინსტიტუტის მასწავლებელი. მეორე განმცხადებლის განცხადებით, 1995 წლის თებერვლიდან ის, ასევე, მუშაობდა მთავარ სამუფტოში მდივნად არასრულ განაკვეთზე და ასევე იყო სამუფტოს გაზეთ „მუსლიმის“ რედაქტორი.

1989 წლის ბოლოს, ბულგარეთში დაიწყო დემოკრატიზაციის პროცესი. მალევე მუსლიმი მორწმუნეების და რელიგიის აქტივისტების ნაწილმა მოისურვა რელიგიური ორგანიზაციის მმართველი ჯგუფის შეცვლა. მმართველი ჯგუფის შეცვლის მომხრეთა მტკიცებით, მთავარი მუფტი, ბატონი გენჯევი და უმაღლესი სასულიერო საბჭო თანამშრომლობდნენ საბჭოთა რეჟიმთან. ბულგარეთის მუსლიმთა თემში გაჩნდა შიდა განხეთქილება. 1991 წლის საყოველთაო არჩევნების შემდგომ, ბულგარეთში მოხდა ახალი მთავრობის ფორმირება- დემოკრატიულ ძალთა კავშირისა და უფლებებისა და თავისუფლებების მოძრაობის მიერ.

1992 წლის 10 ოქტომბერს, მინისტრთა საბჭოსთან არსებულმა რელიგიურ დენომი-

ნაციათა დირექტორატმა, 1988 წელს ბატონი გენჯევის ბულგარეთის მთავარ მუფტად არჩევა ბათილად ცნო და მოითხოვა მისი გადადგომა. 1992 წლის 21 თებერვალს დირექტორატმა, მუსლიმთა ეროვნული კონფერენციის მიერ ახალი მუდმივი ლიდერის არჩევამდე, მუსლიმთა დროებით მმართველ ორგანოდ დანიშნა სამწევრიანი სასულიერო საბჭო.

ბატონი გენჯევი ამტკიცებდა, რომ მხოლოდ თავად წარმოადგენდა ბულგარეთის მუსლიმთა მთავარ მუფტს და დირექტორატის გადაწყვეტილება გაასაჩივრა უმაღლეს სასამართლოში.

1998 წლის 28 აპრილს, სასამართლომ დასაშვებად არ სცნო მისი სარჩელი, ვინაიდან დირექტორატის გადაწყვეტილება გასაჩივრებას არ ექვემდებარებოდა. სარჩელის განხილვაზე უარი გენჯევმა უმაღლესი სასამართლოს დიდ პალატაში გაასაჩივრა. დიდმა პალატამ მისი მოთხოვნა არ დააკმაყოფილა. დიდმა პალატამ განიხილა გენჯევის საქმის არსებითი გარემოებები და დაადგინა, რომ დირექტორატის გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც გენჯევის არჩევა ბათილად გამოცხადდა, მიღებული იყო დირექტორატის უფლებამოსილების ფარგლებში. რაც შეეხება გენჯევის თანამდებობიდან „გადაყენებას“, დაადგინა, რომ ეს იყო უფლებამოსილების გადამეტება, თუმცა, საჭიროდ არ ჩათვალა ამ გადაწყვეტილების ბათილად ცნობა, ვინაიდან არავითარი სამართლებრივი შედეგის მომტანი არ იყო.

1992 წლის 19 სექტემბერს, ბულგარეთის მუსლიმთა თემის დროებითმა მმართველობამ ჩაატარა ბულგარეთის მუსლიმთა ეროვნული კონფერენცია, რომელმაც მთავარ მუფტად აირჩია ბატონი ფიქრი სალი ჰასანი და ასევე მიიღო ბულგარეთის მუსლიმთა რელიგიური ორგანიზაციის ახალი წესდება. 1992 წლის 1 ოქტომბერს რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატმა დაარეგისტრირა ახალი წესდება და მმართველობა.

1994 წლის ბოლოს და 1995 წლის დასაწყისის მოვლენები:

მაშინ, როდესაც გენჯევსა და ჰასანს შორის გრძელდებოდა დავა მმართველობის თაობაზე, რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატი 1993 წლიდან 1994 წლის პირველ ნახევრამდე მაინც ინარჩუნებდა პოზიციას, რომ ბულგარელ მუსლიმთა ლეგიტიმური მთავარი მუფტი იყო ბატონი ჰასანი.

1994 წლის 29 ივლისს, რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატმა მიმართა ბატონ ჰასანს და სთხოვა გარკვეული საკითხების გადასაწყვეტად მუსლიმთა კონფერენციის მოწვევა, რაც დაკავშირებული იყო ადგილობრივი რელიგიური ლიდერების არჩევისას მომხდარ უზუსტობებთან. აღნიშნული უზუსტობები შეეხებოდა მუსლიმთა რელიგიური ორგანიზაციის წესდებასთან შეუსაბამობას და არა კანონთან წინააღმდეგობას.

1994 წლის 2 ნოემბერს გენჯევის მომხრეებმაც მოიწვიეს კონფერენცია. კონფერენციამ საკუთარი თავი მუსლიმთა ლეგიტიმურ წარმომადგენლად გამოაცხადა, აირჩია მმართველი ჯგუფი და მიიღო წესდება. გენჯევი აირჩიეს უმაღლესი სასულიერო საბჭოს პრეზიდენტად. არჩევნების შემდგომ ახლად არჩეულმა ლიდერებმა რეგისტრაციისთვის დირექტორატს მიმართეს.

1995 წლის 3 იანვარს, უმაღლესმა სასულიერო საბჭომ, ჰასანის მეთაურობით, 1995 წლის 28 იანვრისთვის გადაწყვიტა კონფერენციის მოწვევა.

1994 წლის ბოლოს, ბულგარეთში ჩატარდა საპარლამენტო არჩევნები. ბულგარეთის სოციალისტურმა პარტიამ მიიღო ხმათა უმრავლესობა და დააკომპლექტა ახალი მთავრობა, რომელმაც უფლებამოსილება მიიღო 1995 წლიდან.

1995 წლის 16 იანვარს დირექტორატმა მიმართა ჰასანს და სთხოვა გადაედო კონფერენციის მოწვევა. 27 იანვარს, ჰასანის მეთაურობით, უმაღლესმა სასულიერო საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება, კონფერენციის მოწვევა 1995 წლის 6 მარტამდე გადადებულიყო.

პირველი განმცხადებლის გადაყენება მთავარი მუფტის თანამდებობიდან

1995 წლის 22 თებერვალს, ბულგარეთის ვიცე-პრემიერმა შივაროვმა, კვ-15 დეკრეტის შესაბამისად, გამოსცა დეკრეტი რ-12, რომლითაც მან მოიწონა ბულგარეთის

მუსლიმთა წესდება. დეკრეტში აღნიშნულ წესდებაში იგულისხმებოდა გენჯევის ორგანიზებული კონფერენციის მიერ მიღებული წესდება. ზემოაღნიშნული დეკრეტების მიხედვით, შიეაროვი გახდა რელიგიური დენომინაციების დირექტორატის ზედამხედველი.

1995 წლის 23 თებერვალს, მინისტრთა საბჭოსთან არსებულმა რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატმა მიიღო გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც დარეგისტრირდა ბულგარეთის მუსლიმთა თემის ახალი მმართველი ჯგუფი. აღნიშნულ ჯგუფში შედიოდა გენჯევი, როგორც უმაღლესი სასულიერო საბჭოს თავმჯდომარე.

არც დეკრეტი რ-12 და არც დირექტორატის გადაწყვეტილება არ შეიცავდა განხორციელებული მოქმედების დასაბუთებას. აღნიშნული გადაწყვეტილება ჰასანს ოფიციალურად არ ჩაბარებია და მის შესახებ შეიტყო პრესიდან.

1995 წლის 27 თებერვალს, მუსლიმთა თემის ახლად დარეგისტრირებული მმართველობა, პირადი დაცვის თანხლებით, შეიჭრა მთავარი სამუფტოს ოფისში და გამოაძევა იქ დასაქმებული თანამშრომლები. აღნიშნულთან დაკავშირებით, განმცხადებლებმა მიმართეს პოლიციას, თუმცა, პოლიციამ დაუყოვნებლივ დაიჭირა მთავარი სამუფტოს ოფისში შეჭრილთა მხარე. 27 თებერვლის მოვლენების შემდგომ, ახალმა მმართველობამ ხელში ჩაიგდო მთელი დოკუმენტაცია და აქტივები, რომელიც ეკუთვნოდა ბულგარეთის მუსლიმთა თემს სოფიაში და მომდევნო თვეების განმავლობაში დაეუფლა ქონებასა და დოკუმენტებს, ასევე, სხვა ქალაქებშიც. რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატმა ყველა ბანკს, სადაც მუსლიმთა თემს ჰქონდა ანგარიში, მუსლიმთა თემის მმართველობის შეცვლის შესახებ გაუგზავნა შეტობინება. მომდევნო კვირების განმავლობაში, სავარაუდოდ, დირექტორატის ინსტრუქციების საფუძველზე რამდენიმე მუნიციპალიტეტმა დაარეგისტრირა ახალი მუფტები. ასევე, სამსახურიდან გაათავისუფლეს სამუფტოს ოფისის თანამშრომლები და 10 მასწავლებელი (მათ შორის მეორე განმცხადებელი).

1995 წლის 27 თებერვალს, პირველმა განმცხადებელმა საჩივრით მიმართა მთავარ პროკურატურას. საჩივარში იგი აცხადებდა, რომ ბრბო უკანონოდ დაეპატრონა მთავარი მუფტის ოფისს და ისინი უნდა გამოეძევებინათ. მთავარმა პროკურატურამ 1995 წლის 8 და 28 მარტის გადაწყვეტილებებით განმცხადებელს დახმარებაზე უარი უთხრა, ვინაიდან ოფისში მყოფი პირები სათანადო წესით იყვნენ რეგისტრირებულები, როგორც მმართველი ჯგუფი და იყვნენ ბულგარეთის მუსლიმთა თემის ლეგიტიმური წარმომადგენლები.

რ-12 დეკრეტის გასაჩივრება სასამართლოში

1995 წლის 23 მარტს, როგორც განმცხადებლის მიმართვის საფუძველზე ჩანს, დირექტორატმა წერილი გაუგზავნა ჰასანს (წერილი გაგზავნილი იყო, როგორც კერძო პირისთვის და არა რელიგიური ლიდერისთვის). ეს იყო პირველი წერილი, მიღებული კომპეტენტური სახელმწიფო უწყებიდან, რომელიც ნათლად აფიქსირებდა, რომ რ-12 დეკრეტის საფუძველზე მოწონებულმა მუსლიმთა რელიგიური თემის წესდებამ შეცვალა წინა წესდება, ხოლო ახალმა მმართველობამ - ძველი.

1995 წლის 18 აპრილს, პირველმა განმცხადებელმა, მთავარი სამუფტოს სახელით, გაასაჩივრა რ-12 დეკრეტი. იგი ამტკიცებდა, რომ რ-12 ითვალისწინებდა მხოლოდდამხოლოდ ახალი რელიგიური ორგანიზაციის რეგისტრაციას. თუმცა, დირექტორატის თანმდევნი გადაწყვეტილებით დგინდებოდა, რომ მოხდა არსებული რელიგიური ორგანიზაციის წესდებისა და მმართველობის შეცვლა. უფრო მეტიც, მჟღავნებოდა განხორციელებული ქმედების რეალური მოტივაცია, რომ ისლამურ რელიგიას ბულგარეთში შეეძლო ჰყოლოდა მხოლოდ ერთი მმართველი გუნდი და ჰქონოდა მხოლოდ ერთი წესდება. სახელმწიფოს არ ჰქონდა უფლება დაენესებინა ასეთი მიდგომა მუსლიმთა მიმართ. სხვა ქვეყნებშიც, ისევე, როგორც ბულგარეთში, შესაძლებელი იყო ერთი რელიგიური მიმდინარეობის სხვადასხვა რელიგიური ორგანიზაციების არსებობა. შესაბამისად, მინისტრათა საბჭოს ქმედება წარმოადგენდა უფლებამოსილების გადაჭარბებას. მუსლიმთა თემის შიდა განხეთქილებაში ჩარევა იყო უკანონო. უზენაეს სასამართლოში საქმის ზეპირი განხილვისას განმცხადებელმა, ასევე, განაცხადა, რომ სახეზე იყო მუს-

ლიმთა რელიგიურ თავისუფლებაში უკანონო ჩარევა. განმცხადებელი, ასევე, აცხადებდა, რომ 1994 წლის 2 ნოემბრის კონფერენციაში მონაწილეობდნენ ის პირები, ვინც არ იყვნენ მის დაქვემდებარებაში მყოფი მუსლიმთა რელიგიური ორგანიზაციის წევრები, შესაბამისად, მათ ჰქონდათ უფლება მოეთხოვათ ახალი რელიგიური ორგანიზაციის დარეგისტრირება და არა იმავე რელიგიურ ორგანიზაციაში მმართველობის და წესდების შეცვლა. მეორე განმცხადებელმა სთხოვა უზენაეს სასამართლოს ეცნო, რომ რ-12 დეკრეტი იყო ბათილი, ან მომხდარი მოვლენა შეეფასებინა, როგორც ახალი რელიგიური ორგანიზაციის დარეგისტრირება, უკვე არსებული რელიგიური ორგანიზაციისთვის სამართლებრივი შედეგების გარეშე.

1995 წლის 27 ივლისს, უზენაესმა სასამართლომ დაუშვებლად ცნო სარჩელი. სასამართლომ დაადგინა, რომ რელიგიურ დენომინაციათა შესახებ აქტის საფუძველზე, მინისტრთა საბჭო სარგებლობდა დისკრეციული უფლებამოსილებით, მიეღო გადაწყვეტილება აღნიშნული რელიგიური ორგანიზაციის წესდების რეგისტრაციისა თუ რეგისტრაციაზე უარის თქმის შესახებ. შესაბამისად, უზენაეს სასამართლოს შეზღუდული ჰქონდა შესაძლებლობა განესაზღვრა: ჰქონდა თუ არა კომპეტენტურ სახელმწიფო ორგანოს გასაჩივრებული დოკუმენტი მიღებული ან დაცული სამართლებრივი პროცედურების შესაბამისად. ამ მხრივ, დეკრეტი რ-12 იყო კანონიერი. რაც შეეხება აღნიშნული დოკუმენტის განმარტებას, კონკრეტული სამართალწარმოების ფარგლებში, სასამართლოს არ ჰქონდა უფლება განეცხადებინა, თუ რა სამართლებრივ შედეგებს იწვევდა იგი- ახალი სამართლის სუბიექტის შექმნას თუ ცვლილებების შეტანას და ამ გადაწყვეტილების მერე არსებობდა თუ არა ორი სხვადასხვა რელიგიური ორგანიზაცია.

1995 წლის 6 მარტის ბულგარეთის მუსლიმთა ეროვნული კონფერენცია და მისი გადაწყვეტილებების რეგისტრაციაზე მინისტრთა საბჭოს უარყოფითი გადაწყვეტილების გასაჩივრება უზენაეს სასამართლოში.

პირველი განმცხადებლის მიერ ბულგარეთის მუსლიმთა ეროვნული კონფერენცია შედგა 1995 წლის 6 მარტს, როგორც დაგეგმილი იყო. კონფერენციას ესწრებოდა 1553 პირი, აქედან 1118 პირი სარგებლობდა ხმის მიცემის უფლებით. ესენი იყვნენ 11 ადგილობრივი და ცენტრალური მმართველობის წარმომადგენლები. კონფერენციამ მუსლიმთა რელიგიური თემის წესდებაში შეიტანა ცვლილებები და აირჩია ახალი მმართველობა. განმცხადებელი ხელახლა აირჩიეს მთავარ მუფტად.

1995 წლის 5 ივნისს, პირველმა განმცხადებელმა, როგორც მთავარმა მუფტმა, ახალი წესდებისა და ბულგარეთის მუსლიმთა ახალი მმართველობის რეგისტრაციის მოთხოვნით მიმართა მინისტრთა საბჭოს. 1995 წლის 6 ოქტომბერს განმცხადებელმა განმეორებით მიმართა მინისტრთა საბჭოს, თუმცა, პასუხი არ მიუღია. შემდგომ, პირველმა განმცხადებელმა მიმართა უზენაეს სასამართლოს და გაასაჩივრა მინისტრთა საბჭოს მხრიდან მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე მდუმარე უარი.

1996 წლის 14 ოქტომბერს უზენაესმა სასამართლომ მიიღო გადაწყვეტილება. გადაწყვეტილებაში აღნიშნული იყო, რომ ბატონი ჰასანის მიერ წარმოდგენილი მთავარი სამუფტო 1992 წელს იყო სათანადოდ დარეგისტრირებული, მიღებული ჰქონდა იურიდიული პირის სტატუსი და იმ დროისთვის ხსენებული სტატუსით სარგებლობდა. შესაბამისად, მინისტრთა საბჭო ვალდებული იყო, დაეკმაყოფილებინა ახალი წესდების რეგისტრაციის მოთხოვნა ან მოცემულ რელიგიურ დენომინაციაში მმართველობის ცვლილება. შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ მინისტრთა საბჭოს მდუმარე უარი იყო უკანონო და დაავალა მინისტრთა საბჭოს განეხილა განმცხადებლის მოთხოვნა.

1996 წლის 19 ნოემბერს ვიცე-პრემიერმა შივაროვმა უარი თქვა 1995 წლის წესდებისა და მმართველობის რეგისტრაციაზე. ვიცე-პრემიერმა პირველ განმცხადებელს წერილობით აცნობა, რომ 1994 წელს, გენჯევის მიერ მოწვეული კოფნერენციის შესაბამისად, უკვე დარეგისტრირებული იყო ბულგარეთის მუსლიმთა თემი და რომ გენჯევი წარმოადგენდა უმაღლესი სასულიერო საბჭოს პრეზიდენტს. ვიცე-პრემიერის დასკვნის თანახმად, პირველი განმცხადებლის მოთხოვნა ეწინააღმდეგებოდა რელიგიურ დენომი-

ნაციათა შესახებ კანონის მოთხოვნებს და, შესაბამისად, შეუძლებელი იყო მისი დაკმაყოფილება. მიუხედავად უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებისა, მინისტრთა საბჭომ უარი თქვა განმცხადებლის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.

1997 წლის ერთიანი კონფერენცია და თანმდევი მოვლენები

1997 წლის თებერვალს ბულგარეთის სოციალისტური პარტიის მიერ დაკომპლექტებული მთავრობა გადადგა და დაინიშნა დროებითი კაბინეტი. 1997 წლის აპრილის საყოველთაო არჩევნების შედეგად, ხმათა უმრავლესობა მიიღო დემოკრატიულ ძალთა კავშირმა და დააკომპლექტა ახალი მთავრობა.

1997 წლის 24 მარტს, პირველმა განმცხადებელმა კვლავ მიმართა მინისტრთა საბჭოს 1995 წლის წესდების დარეგისტრირების მოთხოვნით. მიმართვას მოჰყვა არაოფიციალური კონტაქტი განმცხადებელსა და მთავრობის წარმომადგენლებს შორის. განმცხადებლებს მთავრობის წარმომადგენელთა მხრიდან სავარაუდოდ განემარტათ, რომ მთავრობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში დათანხმდებოდა ახალი წესდების რეგისტრაციას, თუ განმცხადებლებს აირჩევდა ერთიანი კონფერენცია.

რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატმა სთხოვა ბატონ გენჯევს და ბატონ ჰასანს, ეწარმოებინათ მოლაპარაკება და მიეღოთ ერთობლივი გადაწყვეტილება. 1997 წლის 12 სექტემბერს, პირველმა განმცხადებელმა და მისი მეთაურობით მოქმედმა ჯგუფმა გადაწყვიტა, მიეღოთ ერთიანი კონფერენციის ჩატარების შემოთავაზება გარკვეული პირობებით. მოლაპარაკებების საწარმოებლად დაინიშნა ხუთკაციანი ჯგუფი. 1997 წლის 30 სექტემბერს დაპირისპირებულმა ჯგუფებმა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას ერთიანი კონფერენციის 1997 წლის 23 ოქტომბერს ჩატარების თაობაზე. შეთანხმებას, ასევე, ხელს აწერდა ვიცე-პრემიერი მეთოდიური და რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატი. შეთანხმების თანახმად, მხარეები პირობას იძლეოდნენ არ ჩაეშალათ ერთიანი კონფერენცია, წინააღმდეგ შემთხვევაში დირექტორატი გადაიბარებდა შესაბამის ადმინისტრაციულ ფუნქციებს. დამატებით, გენჯევმა იკისრა არ განეკარგა მუსლიმთა ქონების არცერთი ნაწილი.

დირექტორატმა აქტიური როლი შეასრულა კონფერენციის ორგანიზებაში. ბევრი თვითმმართველობის მერმა, ადგილობრივ მუსლიმთა მეთაურებს დაურიგა სპეციალური შესავსები ფორმები დირექტორატის ბეჭდით. ამ ფორმების შევსება ხდებოდა მუსლიმთა ადგილობრივი მმართველობების შეხვედრებზე, სადაც, ასევე, ხდებოდა ერთიანი კონფერენციის დელეგატების შევსება, აღნიშნულის დადასტურება ხდებოდა მერების მიერ.

1997 წლის 23 ოქტომბრის კონფერენციას დაესწრო 1384 დელეგატი. კონფერენციაზე დასწრების უფლება მიეცათ მხოლოდ იმ დელეგატებს, ვისი უფლებამოსილებაც ადგილობრივი მერების მიერ იყო დადასტურებული. კონფერენციამ მიიღო ახალი წესდება და აირჩია ახალი მართველობა- ბატონი ჰასანის მეთაურობით. ბატონი ჰასანი ესწრებოდა კონფერენციას. ჰასანის ჯგუფიდან 6 პირი უზენაესი სასულიერო საბჭოს წევრებად აირჩიეს. 28 ოქტომბერს მთავრობამ დაარეგისტრირა ახლადარჩეული მმართველი ჯგუფი.

მიუხედავად იმისა, რომ გენჯევის მხარდამჭერი რელიგიური თემი ჩართული იყო ერთიან კონფერენციაში, გენჯევი და ზოგიერთი მისი მიმდევარი არ ესწრებოდა კონფერენციას, რადგან ხელი არ ჰქონდათ მოწერილი 1997 წლის 30 სექტემბრის შეთანხმებაზე, ვინაიდან თვლიდნენ, რომ პროცესი მთავრობის მიერ იყო მართული. კონფერენციამ მხარი დაუჭირა რეზოლუციას, რომლის მიხედვითაც ახლადარჩეულ მმართველობას უნდა ჩაეტარებინა აუდიტი და მოეთხოვა გენჯევის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა სავარაუდოდ, განხორციელებული უკანონო ტრანზაქციების გამო.

მხარეთა არგუმენტები: განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ რელიგიის გამოხატვა სხვებთან ერთად გულისხმობდა თემის უფლებას თავად, საკუთარი წესების შესაბამისად მოეხდინა შიდა ორგანიზება. მათი აზრით, ორგანიზაციის შიდა ცხოვრებაში ჩარევა ეხებოდა არა მარტო ორგანიზაციას, არამედ რელიგიური თემის ყველა წევრს და განსა-

კუთრებით მათ, ვინც ორგანიზაციულ მმართველობაში პირდაპირ იყო ჩართული.

განმცხადებლები აცხადებდნენ, რომ თემის ორგანიზაციული სტრუქტურა იყო არა უბრალოდ არსებობის ფორმა, არამედ მას გააჩნდა არსებითი მნიშვნელობა. თემის ლიდერთა პიროვნებას ჰქონდა გადაწყვეტი მნიშვნელობა, ისტორიაში მრავლად იყო მორწმუნეთა მოქცევის ან ახალი რელიგიების დაფუძნების მაგალითებიც. ინდივიდუალური მორწმუნისთვის არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო, თუ როგორ ახდენდა ორგანიზაცია საღვთისმსახურო ადგილებისა და სხვა საკუთრების მართვას.

შესაბამისად, განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ რელიგიური თემის მმართველი ჯგუფის და მთავარი მუფტის, სავარაუდოდ, იძულებითი გადაყენება ლახავდა მათთვის მე-9 მუხლით გათვალისწინებულ უფლებებს, მითუმეტეს, მაშინ, როდესაც პირველი განმცხადებელი იყო მთავარი მუფტი, მეორე განმცხადებელი რელიგიის მასწავლებელი და შესაბამისად, ორივე აქტიურად იყო ჩართულნი თემის ცხოვრებაში.

მთავრობის მტკიცებით, კონვენციური ორგანოების პრაქტიკის შესაბამისად, მე-9 მუხლის კონვენციის სხვა მუხლებთან მიმართებაში საქმის განხილვა, როგორც წესი, ხდებოდა ამ დებულებებზე დაყრდნობით (ის დებულებები, რომლებთან მიმართებაშიც განმცხადებელი ითხოვდა მე-9 მუხლის განხილვას).

გარდა ამისა, მთავრობამ განაცხადა, რომ ბულგარეთში რელიგიის თავისუფლება დაცული იყო კონსტიტუციით. რელიგიური ორგანიზაციები იყვნენ დამოუკიდებლები და სახელმწიფოს ნაკისრი ჰქონდა ვალდებულება, შეექმნა შემწყნარებლური და ურთიერთპატივისცემაზე დაფუძნებული გარემო, რელიგიური ორგანიზაციების შიდა ცხოვრებაში ჩარევის გარეშე. მთავრობისავე მტკიცებით, ისლამური რელიგია ოფიციალური წესით იყო დარეგისტრირებული ბულგარეთში, მუსლიმებს ჰქონდათ ათასზე მეტი მეჩეთი, ჰქონდათ რელიგიური სკოლები და გაზეთი, ისინი თავისუფლად ამყარებდნენ საერთაშორისო კონტაქტებს.

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლების მიერ მოყვანილ ფაქტებს არავითარი კავშირი არ ჰქონდა მათი რელიგიის აღმსარებლობასთან, ინდივიდუალურად ან სხვებთან ერთად, კერძოდ თუ საჯაროდ, სკოლაში სწავლებასთან და რელიგიური დღესასწაულების აღნიშვნასთან.

სასამართლოს შეფასება: სასამართლომ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთი უმთავრესი საფუძველია, ევროპული კონვენციიდან გამომდინარე, მრავალფეროვნება დემოკრატიის განუყოფელი ნაწილია.

მაშინ როდესაც, რელიგიური თავისუფლება, უპირველეს ყოვლისა, ინდივიდუალური სინდისის საქმეა, ის, ასევე, მოცავს რელიგიის გამოხატვას სიმარტოვეში, კერძოდ ან სხვებთან ერთად საჯაროდ, იმათთან ერთად, ვისთანაც რწმენას იზიარებენ. მე-9 მუხლი მოიცავს ფორმების ჩამონათვალს, თუ როგორ შეიძლება რწმენის ან რელიგიის გამოხატვა განხორციელდეს, კერძოდ: ღვთისმსახურება, სწავლება, აღმსარებლობა და რელიგიური წესების დაცვა. მიუხედავად ამისა, მე-9 მუხლი არ იცავს რელიგიით ან რწმენით მოტივირებულ ყველა ქმედებას.

მოცემულ საქმეში მხარეებს განსხვავებული მოსაზრებები აქვთ, თუ რამდენად ეხება განმცხადებლის რელიგიური ორგანიზაციის მმართველობა მის ინდივიდუალურ უფლებას, ანუ რამდენად ხვდება მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ. განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ მათი უფლებები პირდაპირ თანხვედრაში იყო მე-9 მუხლთან, მთავრობის მტკიცებით კი საქმე მხოლოდ კონვენციის მე-11 მუხლს შეეხებოდა.

სასამართლოს შეფასება: სასამართლომ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ რელიგიური თემები, ტრადიციულად, არსებობენ ორგანიზაციული წარმონაქმნების სახით. ისინი ემორჩილებიან წესებს, რომლებსაც, მორწმუნეების ხედვით, ღვთიური საწყისი აქვთ. რელიგიურ ცერემონიებს აქვთ გარკვეული მნიშვნელობა და მორწმუნეთათვის წმინდა ფასეულობებს წარმოადგენენ. სასულიერო პირთა პიროვნულ ფაქტორს, ეჭვგარეშე მნიშვნელობა აქვს თემის წევრთათვის. რელიგიური თემის ყოველდღიურ ცხოვრებაში

მონაწილეობა წარმოადგენს ინდივიდის მიერ რელიგიის გამოხატვას და შესაბამისად, ხვდება კონვენციის მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ.

როდესაც საქმე ეხება რელიგიური თემის ორგანიზაციას, მე-9 მუხლის განხილვა უნდა მოხდეს კონვენციის მე-11 მუხლთან კომბინაციაში, რომელიც იცავს საზოგადოების ცხოვრებას სახელმწიფოს მხრიდან თვითნებური ჩარევისაგან. რელიგიური ორგანიზაციების ავტონომიური არსებობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში პლურალიზმის განუყოფელი ნაწილია და, შესაბამისად, პირდაპირ ხვდება მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ. ის ეხება არა მხოლოდ რელიგიური თემის ორგანიზებას, არამედ მისი აქტიური წევრების მიერ რელიგიის თავისუფლებით ეფექტურად სარგებლობას. თუ თემის ორგანიზაციული ცხოვრება არ იქნება დაცული მე-9 მუხლით, მაშინ ინდივიდუალური თავისუფლების ყველა ასპექტი გახდება იოლად მოწყვლადი.

ეჭვგარეშეა, რომ მოცემულ საქმეში განმცხადებლები რელიგიური თემის აქტიური წევრები იყვნენ. პირველი განმცხადებელი ბულგარელი მუსლიმების მიერ მთავარ მუფტად იყო არჩეული. სასამართლოს არ სჭირდებოდა იმის დადგენა ნამდვილად იყო თუ არა მეორე განმცხადებელი რელიგიის მასწავლებელი ან მართლაც, იყო თუ არა მთავარი სამუფტოს თანამშრომელი, ვინაიდან უდავო იყო, რომ იყო მუსლიმი და აქტიურად იყო რელიგიურ ცხოვრებაში ჩართული.

შესაბამისად, განვითარებული მოვლენები პირდაპირ ეხებოდა ორივე განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლებას, რასაც მოიცავს მე-9 მუხლი, შესაბამისად, აღნიშნული ნორმა გამოყენებადი იყო მოცემულ შემთხვევაში.

სასამართლომ არ მიიჩნია, რომ უკეთესი იქნებოდა მოცემული საქმის განხილვა მომხდარიყო მხოლოდ კონვენციის მე-11 მუხლთან მიმართებით, რასაც მათ მთავრობა სთავაზობდა. ასეთი მიდგომა განმცხადებელთა საჩივარს კონტექსტიდან ამოიღებდა და მხედველობაში არ მიიღებდა საჩივრის არსს.

შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ საქმე ხვდებოდა მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ და ვინაიდან საქმე, ასევე, ეხებოდა რელიგიური თემის ორგანიზაციას, მე-9 მუხლი უნდა განხილულიყო კონვენციის მე-11 მუხლთან კომბინაციაში.

ნორმა: მე-9 მუხლი-შესაბამისობა

მხარეთა არგუმენტები:

განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ სახელმწიფო ორჯერ ჩაერია მუსლიმური თემის ორგანიზაციულ ცხოვრებაში, პირველად 1995 წელს, როდესაც შეცვალეს მმართველი გუნდი, რომელსაც პირველი განმცხადებელი თავმჯდომარეობდა და მეორედ, როდესაც უარი თქვეს ახლადარჩეული მმართველის აღიარებაზე.

განმცხადებლის მტკიცებით, სახელმწიფოს მიერ გატარებულმა ღონისძიებებმა გამოიწვია სერიოზული შედეგები, რაც, პრაქტიკულად, მთელი ორგანიზაციული სტრუქტურის შეცვლასა და თემის ნორმალური ყოველდღიური ცხოვრების განადგურებას უტოლდებოდა. მთელი შემოსავალი გაიყინა, ოფისების დაკავება მოხდა ძალის გამოყენებით, მეჩეთებზე კონტროლი გადაეცა არალეგიტიმურ მმართველობას და პირველ განმცხადებელს მოესპო ორგანიზაციის დოკუმენტაციასა და საკუთრებაზე წვდომა. ბატონი ჰასანი იძულებული გახდა ქუჩიდან გაეგრძელებინა ფინანსური რესურსების გარეშე, ბულგარეთში, სიდიდით, მეორე დენომინაციის მართვა. უფრო მეტიც, მას შემდეგ, რაც 1995 წლის თებერვალს მოხდა რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატის მიერ გენჯევის დარეგისტრირება, არც სასამართლო და არც რომელიმე სახელმწიფო დაწესებულება ცნობდა ბატონ ჰასანს, როგორც მუსლიმ მორწმუნეთა ლეგიტიმურ წარმომადგენელს.

განმცხადებლები, ასევე, ამტკიცებდნენ, რომ სახელმწიფო ქმედება არ ეყრდნობოდა მკაფიოდ განსაზღვრულ სამართლებრივ საფუძველს. მათი შეფასებით, ბულგარეთის კანონი რელიგიურ ორგანიზაციებთან დაკავშირებით, არ იძლეოდა მკაფიო გარანტიებს სახელმწიფოს მხრიდან უფლებამოსილების გადაჭარბების წინააღმდეგ. მათი მოსაზრებით, სახელმწიფოსა და რელიგიურ ორგანიზაციებს შორის ურთიერთობები რელაუ-

ლირდებოდა არა კანონით, არამედ პოლიტიკით. მუსლიმთა თემის მმართველობის შეცვლა საეჭვოდ ემთხვეოდა ბულგარეთში ხელისუფლების ცვლილებას.

კანონი, რომელიც განსაზღვრავდა მოვლენებიდან მოყოლებული, რელიგიურ ორგანიზაციებთან მიმართებით არ შეცვლილა, ხელისუფლებას უტოვებდა დისკრეციულ უფლებამოსილებას, საკუთარი ნებასურვილით შეეცვალა რელიგიური ორგანიზაციების ლიდერები. ნათელი და მკვეთრი პროცედურების არარსებობა იძლეოდა უფლებამოსილების გადამეტებისა და ბოროტად გამოყენების შესაძლებლობის ფართო სპექტრს. განმცხადებელთა შეფასებით, ხელისუფლებამ ვერ შეძლო აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ადეკვატური რეგულაციების შემოღება.

განმცხადებლები, ასევე, ამტკიცებდნენ, რომ რ-12 დეკრეტი ეწინააღმდეგებოდა არსებულ კანონმდებლობას, ვინაიდან უფლებამოსილებას ანიჭებდა იმ მმართველობას, რომელიც რელიგიური ორგანიზაციის წესდების შესაბამისად არჩეული არ ყოფილა. ორგანიზაციის წესდება ითვალისწინებდა მუსლიმთა კონფერენციის მოწვევას უზენაესი სასულიერო საბჭოს გადაწყვეტილებით, მთავარი მუფტის გადაწყვეტილებით და მაკონტროლებელი კომისიის გადაწყვეტილებით. ეს წესები სახელმწიფოს მიერ აღიარებული იყო 1992 წელს და შესაბამისად, გენჯევის და მისი გუნდის მმართველობის დარეგისტრირება არ უნდა მომხდარიყო.

განმცხადებელთა მტკიცებით, მმართველობის ცვლილება მოხდა ისეთი აქტების საფუძველზე, რომლებიც იყო დაუსაბუთებელი (არ იძლეოდა შესაბამის საფუძველს) და გამოცემული იყო დაინტერესებული მხარეებისთვის შეუტყობინებლად. დირექტორატის უარი, განეხორციელებინა უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებების აღსრულება, წარმოადგენდა ორგანიზაციის შიდა ცხოვრებაში კიდევ ერთ ჩარევას. პროკურატურის უარი, გამოეძიებინა გამოძევების ფაქტი, რაც, განმცხადებლების აზრით, სისხლის სამართლის დანაშაული იყო, კიდევ ერთ აშკარა დარღვევას წარმოადგენდა.

განმცხადებლებმა, ასევე, განაცხადეს, რომ მათ უფლებებში ჩარევა არ ემსახურებოდა კანონიერ მიზანს და არ შეიძლებოდა სერიოზულად განხილულიყო მთავრობის მტკიცება, რომ განხორციელებული ღონისძიებები ემსახურებოდა მუსლიმთა თემის წარმომადგენლობის განსაზღვრის უზრუნველყოფას, ვინაიდან ადგილი ჰქონდა განხორციელებული ქმედებების შედეგად მმართველობის ცვლილებას.

მთავრობის შეფასება:

მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლების უფლებებში ჩარევა, რასაც მე-9 მუხლი ითვალისწინებს, სახეზე არ ყოფილა. დირექტორატის მიერ გამოცემულ აქტებს ჰქონდა დეკლარაციული ხასიათი, ისინი არ წარმოშობდნენ უფლებებსა და ვალდებულებებს და, შესაბამისად, ვერანაირ ზეგავლენას ვერ მოახდენდნენ სხვათა უფლებებზე. სასამართლოს პრაქტიკიდან გამომდინარე, რეგისტრაციის მოთხოვნა ეროვნულ კანონმდებლობაში თანხვედრაში მოდიოდა კონვენციის პრინციპებთან.

მთავრობის აზრით, განმცხადებლებს არაფერი უშლიდათ ხელს მუსლიმთა თემის ორგანიზაციაში თავისუფლად მონაწილეობისთვის. არ არსებობდა არავითარი მტკიცებულება, რომ განმცხადებლებს არ ეძლეოდათ შესაძლებლობა, დასწრებოდნენ შეხვედრებს ან არჩეული ყოფილიყვნენ ისლამური თემის ხელმძღვანელებად. 1995 წლის 6 მარტს განმცხადებლებმა თავისუფლად მოახერხეს კონფერენციის მოწვევა, რომლის შედეგადაც პირველი განმცხადებელი ხელახლა აირჩიეს მთავარ მუფტად. 1994 წლის 2 ნოემბერს სხვა კონფერენციის მოწვევა და სხვა ლიდერების არჩევა სახელმწიფოს არ უნდა დაეშვა.

შესაბამისად, მთავრობის მოსაზრებით, მმართველობის ცვლილება განახორციელა არა სახელმწიფომ. არამედ მუსლიმთა დამოუკიდებელმა ნებამ. გარდა ამისა, ბატონი ჰასანის ასაკი არ შეესაბამებოდა წესდების მოთხოვნებს მუფტის თანამდებობაზე ასარჩევად.

მთავრობამ, ასევე, განაცხადა, რომ სახელმწიფო ახდენდა მუსლიმთა თემის სუბსიდირებას და თუ ვინ მოახდენდა ფინანსების მართვას, წყდებოდა თავისუფლად, თემის

მიერ. მთავრობამ უარყო პირველი განმცხადებლის მტკიცება, რომ მას არ შეეძლო მედიით მიემართა მორწმუნეთათვის რელიგიურ დღესასწაულებზე, ვინაიდან მედია ბუღალგარეთში სახელმწიფოსგან სრულიად დამოუკიდებელი იყო. მთავრობის განცხადებით, ყველა მტკიცება ახალი მმართველობის რეგისტრაციის სავარაუდო არაპირდაპირი ზეგავლენის შესახებ, იყო დაუსაბუთებელი.

მთავრობის აზრით, განმცხადებლები ზრუნავდნენ მხოლოდ საკუთარ კარიერაზე და რეალურ მისწრაფებებს ნილბავდნენ ადამიანის უფლებებით. განმცხადებლების ლოგიკით ნებისმიერ სულიერ ლიდერს, რომელიც დაკარგავდა მორწმუნეთა ნდობას, შეეძლო საჩივრით მიემართა ევროპული სასამართლოსთვის, აღნიშნულს კი შეეძლო საზიფათო პრეცედენტის შექმნა. მთავრობამ სთხოვა სასამართლოს, თავი შორს დაეჭირა არსებითად პოლიტიკური განხეთქილებისგან. გარდა ამისა, მთავრობამ განაცხადა, რომ მიმდინარეობდა რელიგიურ დენომინაციათა შესახებ ახალი კანონის მიღება.

სასამართლოს შეფასება:

იყო თუ არა ჩარევა უფლებებში- სასამართლოს უნდა დაედგინა, იყო თუ არა სახეზე მუსლიმთა თემის შიდა ორგანიზაციაში და, შესაბამისად, განმცხადებლის რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევა.

მთავრობის პოზიცია სრულად ემყარებოდა შეფასებას, რომ დირექტორატის მიერ გამოცემული აქტები არ შეიძლება ჩათვლილიყო მუსლიმთა შიდა ორგანიზაციაში ჩარევად, ვინაიდან მათ ჰქონდათ წმინდა დეკლარაციული ხასიათი და წარმოადგენდნენ, მხოლოდდამხოლოდ, ადმინისტრაციულ რეგისტრაციას. განმცხადებელთა მტკიცებით აქტებმა იქონია სერიოზული გავლენა, გამოწვია შესაბამისი შედეგები და მიმართული იყო მუსლიმური თემის ლეგიტიმური მმართველი ჯგუფის პოლიტიკურად ასოცირებული ჯგუფით შეცვლისკენ.

სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა შეეფასებინა, წარმოადგენდა თუ არა რელიგიური თემის ფორმალური რეგისტრაცია და მისი მმართველობის შეცვლა განმცხადებლების მე-9 მუხლით დაცულ უფლებებში ჩარევას.

მიუხედავად ამისა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ სახელმწიფოს მხრიდან შესაბამისი უფლებამოსილების განხორციელებისას ნეიტრალიტეტის დარღვევით, სახელმწიფო ჩაერია განმცხადებლებისთვის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებაში. სასამართლომ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ რელიგიის თავისუფლება, ისე, როგორც არის გარანტირებული კონვენციით, მხოლოდ განსაკუთრებულ, გამონაკლის შემთხვევებში გამორიცხავს სახელმწიფოს ნებისმიერ უფლებას, განსაზღვროს, არის თუ არა რელიგიური რწმენა და მისი გამოხატვის ფორმა ლეგიტიმური. სახელმწიფოს მხრიდან ორად გაყოფილ რელიგიურ საზოგადოებაში ერთ-ერთი მხარის სასარგებლოდ მოქმედება და რელიგიური თემის იძულება, საკუთარი ნების საწინააღმდეგოდ გაერთიანდეს ერთი მმართველობის ქვეშ, სავარაუდოდ, ჩამოაყალიბებდა რელიგიის თავისუფლებაში ჩარევას. დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფოს არ სჭირდება უზრუნველყოს რელიგიური საზოგადოებების ერთი მმართველობის ქვეშ გაერთიანება.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოცემულ საქმეში რ-12 დეკრეტის და დირექტორატის 1995 წლის 23 თებერვლის გადაწყვეტილებების საფუძველზე, მთავრობამ გამოაცხადა მმართველობის და წესდების ცვლილება. ეს გადაწყვეტილებები დასაბუთებული არ ყოფილა, რამდენადაც არ მომხდარა მათი მიღების მიზეზების მოყვანა. არ ყოფილა დასაბუთებული, რატომ უნდა მინიჭებოდათ უპირატესობა 1994 წლის 2 ნოემბრის კონფერენციაზე (რომელიც გენჯევის ინიციატივით იყო მოწვეული) არჩეულ პირებს და არა პირველ განმცხადებელს, რომელსაც რელიგიური თემის ნაწილის მხარდაჭერა ჰქონდა, რაც 1995 წლის 6 მარტის კონფერენციამაც დაადასტურა.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ საკითხზე, რომ ბუღალგარეთში რელიგიური დენომინაციის და მისი მმართველობის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ლეგიტიმაციას ახდენდა რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატი. შესაბამისად, პირველ განმცხადებელს მოესპო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება, სწორედ, 1995 წლის

გადაწყვეტილების საფუძველზე. მას პროკურატურის მხრიდან უარი ეთქვა უკანონოდ შეჭრილ პირთა გამოსაძევებლად დახმარებაზე იმიტომ, რომ რ-12 დეკრეტით სხვა პირის აღიარება მოხდა მთავარ მუფტად. განმცხადებელმა აშკარად ვერ შეძლო შეენარჩუნებინა კონტროლი თემის აქტივების ნაწილზეც კი, მიუხედავად იმისა, რომ იგი სარგებლობდა თემის წევრთა მნიშვნელობანი ნაწილის მხრიდან მხარდაჭერით. შესაბამისად, სადავოდ გამბდარმა გადაწყვეტილებებმა აშკარა ზეგავლენა იქონია პირველი განმცხადებლის, როგორც მთავარი მუფტის, საქმიანობის შეწყვეტაზე.

შექმნილი სიტუაცია უცვლელად დარჩა 1996 წლიდან 1997 წლის ოქტომბრამდე, ვინაიდან ხელისუფლება უარს აცხადებდა 1995 წლის 6 მარტს შემდგარი კონფერენციის შედეგად მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულებაზე.

უზენაესმა სასამართლომ 1996 წლის 14 ოქტომბრის და 1997 წლის 13 მარტის გადაწყვეტილებებში უარი განაცხადა დაეფიქსირებინა, რომ ახალი მმართველობის რეგისტრაციას ორად გაყოფილ რელიგიურ საზოგადოებაში აშკარა გავლენა ჰქონდა უწინ რეგისტრირებული მმართველობის გადაყენებაზე. ამავე დროს, უზენაესმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მინისტრთა საბჭოს ევალეზობდა განეხილა განმცხადებლის მოთხოვნა ახალი წესდების რეგისტრაციის თაობაზე. მიუხედავად ამისა, მიღებული გადაწყვეტილებები პრაქტიკაში არ განხორციელებულა, ვინაიდან მინისტრთა საბჭომ უარი თქვა დამორჩილებოდა სასამართლოს გადაწყვეტილებას.

მთავრობის არგუმენტი, რომ განმცხადებლებს არაფერი უშლიდა ხელს შეხვედრების ორგანიზებაში, ვერანაირად ვერ აკომპენსირებდა განმცხადებლის მიერ განცდილ დანაკარგს. არ შეიძლება სერიოზულად განხილულიყო მთავრობის მტკიცება, რომ სახელმწიფოს მხრიდან გაერთიანების უფლებაში ნებისმიერი, თუნდაც მოკლევადიანი ჩარევა, არ წარმოადგენდა მე-9 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევას, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ამ ჩარევამ პირდაპირი ზეგავლენა იქონია რელიგიური თემის ცხოვრებაზე.

შესაბამისად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ დეკრეტი რ-12, რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატის 1995 წლის 23 თებერვლის გადაწყვეტილება და მინისტრთა საბჭოს თანმდევი უარი- ელიარებინა რელიგიური ორგანიზაცია პირველი განმცხადებლის მეთაურობით, წარმოადგენდნენ უფრო მეტს, ვიდრე უბრალო რუტინულ რეგისტრაციას ან წარსულის შეცდომების გამოსწორებას. მათი ზეგავლენა ორად გაყოფილი ერთ-ერთი მხარის სასარგებლოდ (ერთადერთი ლეგიტიმური მმართველობის სტატუსის მინიჭება), საბოლოოდ გამოიხატა მანამდე აღიარებული მმართველობის შეცვლით. სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული აქტები მიმართული იყო წინა მმართველობისთვის მუსლიმთა თემის, თუნდაც, ნაწილის წარმომადგენლობის უფლების მოსპობისკენ.

შესაბამისად, არსებობდა მუსლიმთა თემის შიდა ორგანიზაციაში და განმცხადებელთა რელიგიურ თავისუფლებაში ჩარევის ფაქტი.

ასეთი ჩარევა წარმოადგენს დარღვევას, თუ ის არ არის გათვალისწინებული კანონით და არ არის აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

იყო თუ არა ჩარევა გამართლებული:

სასამართლომ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ მის მიერ ჩამოყალიბებული სასამართლო პრაქტიკის თანახმად ტერმინები „კანონით გათვალისწინებული“ და „კანონის შესაბამისი“ გულისხმობს არა მხოლოდ იმას, რომ სადავო ღონისძიებას უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი საფუძველი ეროვნულ კანონმდებლობაში, არამედ ეს საფუძველი უნდა აკმაყოფილებდეს „კანონის ხარისხს“, რაც გულისხმობს იმას, რომ უნდა იყოს ადეკვატურად ხელმისაწვდომი და უნდა იყოს ზუსტად განსაზღვრული იმისათვის, რომ ინდივიდმა საკუთარი ქმედებები შესაბამისობაში მოიყვანოს მის მოთხოვნებთან.

იმისათვის, რომ ეროვნულმა კანონმა დააკმაყოფილოს ასეთი მოთხოვნები, ის უნდა ითვალისწინებდეს სახელმწიფოს მხრიდან კონვენციით გათვალისწინებულ უფლებებში და თავისუფლებებში თვითნებური ჩარევის საწინააღმდეგო სამართლებრივ გარანტიებს. დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთი უმთავრესი პრინციპი, გათვალის-

წინებული კონვენციით, არის ის, რომ სახელმწიფოს არ უნდა ჰქონდეთ მინიჭებული განუსაზღვრელი ძალაუფლება. შესაბამისად, კანონი უნდა იყოს საკმარისად ნათელი ნებისმიერ შემთხვევაში, როდესაც კომპეტენტურ ორგანოს ენიჭება დისკრეციული უფლებამოსილება და, ასევე, ნათლად უნდა განმარტავდეს დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელების პირობებს და საზღვრებს.

ეროვნული კანონმდებლობის სიზუსტე (რომელიც, შესაძლებელია, არ ითვალისწინებდეს ყველა შემთხვევას) დიდად არის დამოკიდებული თავად დოკუმენტის შინაარსზე, კერძოდ: უნდა იყოს მითითებული გამოსაყენებელი ღონისძიების მოქმედების არეალი და იმ პირთა რაოდენობა და სტატუსი, ვისთვისაც არის იგი გათვალისწინებული.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოცემულ საქმეში კანონი არ ასახავდა არსებით კრიტერიუმებს, რომლის საფუძველზეც მინისტრთა საბჭო და რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატი ახდენდნენ რელიგიური მიმდინარეობების და მათ მმართველობაში თუ წესდებებში ცვლილებების რეგისტრაციას, განსაკუთრებით ისეთ სიტუაციაში, როდესაც არსებობდა განხეთქილება და მმართველობისთვის ბრძოლა. უფრო მეტიც: კანონი არ ითვალისწინებდა სამართლებრივი თავდაცვის საშუალებებს, დამოუკიდებელი ორგანოს წინაშე შეჯიბრობითობის პრინციპზე დაფუძნებულ პროცედურებს, აღმასრულებელი ხელისუფლების დისკრეციული უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების წინააღმდეგ.

დეკრეტი რ-12 და დირექტორატის გადაწყვეტილება მინიშნებასაც არ აკეთებდნენ იმ პირებზე, ვისზეც მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები ახდენდნენ გავლენას. მათ მიერ მიღებული აქტები იყო ბუნდოვანი და მათში საერთოდ არ იყო მოხსენიებული პირველი განმცხადებელი, მაშინ, როდესაც ეს დოკუმენტები მიზნად ისახავდნენ პირველი განმცხადებლის მთავარი მუფტის თანამდებობიდან გადაყენებას, რაც, საბოლოოდ, განხორციელდა კიდეც.

სასამართლომ დაადგინა, რომ ზემოაღნიშნული ორგანოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები და დირექტორატის თანმდევი უარი- ელიარებიანათ პირველი განმცხადებლის მთავარ მუფტად არჩევა, მიმართული იყო ორად გახლეჩილი თემის ერთი კონკრეტული მხარის სასარგებლოდ. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ მუსლიმთა თემის მმართველობის ცვლილება საეჭვოდ ემთხვეოდა ხელისუფლების ცვლილებას ბულგარეთში.

შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ რელიგიური თემის შიდა ორგანიზაცია და განმცხადებლის უფლებებში ჩარევა არ იყო კანონით გათვალისწინებული, იყო თვითნებური და ეფუძნებოდა ისეთ სამართლებრივ საფუძველს, რომელიც განუსაზღვრელ უფლებამოსილებას ანიჭებდა აღმასრულებელ ხელისუფლებას და, შესაბამისად, ვერ აკმაყოფილებდა წინასწარი განჭვრეტადობისა და სიზუსტის სტანდარტებს.

ზემოაღნიშნული დასკვნებიდან გამომდინარე, სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა გაეგრძელებინა მსჯელობა განხორციელებული ქმედების კანონიერი მიზნისა და მისი დემორკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებლობის შესახებ.

დასკვნა: დარღვევა.

ნორმა: მე-11 მუხლი: სასამართლომ საჭიროდ არ ჩათვალა განეხილა საქმე ამ მუხლთან მიმართებით, ვინაიდან განსხვავებული საკითხი არ იყო წამოჭრილი.

ნორმა: მე-13 მუხლი

განმცხადებლების მტკიცებით, უზენაეს სასამართლოში საქმის წარმოება, რომელიც 1995 წლის 27 თებერვლის გადაწყვეტილებით დასრულდა, არ წარმოადგენდა მათთვის ეფექტურ სამართლებრივ საშუალებას. მიუხედავად იმისა, რომ უზენაეს სასამართლოს რ-12 დეკრეტის გაუქმებით შეეძლო განმცხადებლების მდგომარეობის შემსუბუქება, მან არჩია თავი შორს დაეჭირა განმცხადებლების არგუმენტებისა და საქმის არსებითი გარემოებების განხილვისაგან. უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება, განმცხადებლების თქმით, წარმოადგენდა „ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღების ძალაუფლების“ დოქტრინის პრაქტიკაში განხორციელებას. განმცხადებლების მტკიცებით, უზენაესმა

სასამართლომ არაერთხელ აღნიშნა (ეჭირა პოზიცია), რომ აღმასრულებელ ხელისუფლებას გარკვეულ საკითხებში მინიჭებული ჰქონდა სრული დისკრეცია, რაც სასამართლოს მიერ განხილვას არ ექვემდებარებოდა.

სასამართლოს შეფასება:

ევროპულმა სასამართლომ კიდევ ერთხელ განმარტა, რომ კონვენციის მე-13 მუხლი ითვალისწინებს დაცვის ეფექტურ სამართლებრივ საშუალებას იმ ქმედების წინააღმდეგ, რომელიც, კონვენციის თვალსაზრისით, შესაძლებელია, იყოს სადავო. ასეთი სამართლებრივი საშუალება კომპეტენტურ სახელმწიფო ორგანოს უნდა აძლევდეს შესაძლებლობას, მიიღოს გადაწყვეტილება კონვენციით გათვალისწინებული უფლების დარღვევის არსიდან გამომდინარე და შეამსუბუქოს დარღვევით გამოწვეული მდგომარეობა, მიაწოდოს შევება დაზარალებულს; თუმცა, ხელმომწერი მხარეები სარგებლობენ გარკვეული თავისუფლებით, თუ როგორ მოახდენენ კონვენციის მე-13 მუხლის მოთხოვნების დაცვას. მე-13 მუხლით გათვალისწინებული საშუალება უნდა იყოს „ეფექტური“ პრაქტიკაში, მის განხორციელებას ხელს არ უნდა უშლიდეს ხელმომწერი სახელმწიფოს სათანადო ორგანოების მოქმედება ან უმოქმედობა.

მოცემულ საქმეში სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლისათვის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლება დარღვეული იყო. შესაბამისად, მათ ჰქონდათ სადავო მოთხოვნა სასამართლოს პრეცედენტული სამართლიდან გამომდინარე.

სასამართლო მიიჩნევს, რომ მე-13 მუხლის ვალდებულება განისაზღვრება კონვენციით გათვალისწინებული უფლებით, რომელსაც ის ეყრდნობა. სასამართლოს განმარტებით, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში მე-13 მუხლის გამოყენება არ ნიშნავდა თითოეული მორწმუნის მიერ სასამართლო დავის წამოწყებას სადავო დეკრეტისა და დირექტორატის გადაწყვეტილების წინააღმდეგ. ასეთ შემთხვევაში მორწმუნეთა ინტერესების დაცვა შეიძლება ლიდერების მიერ წამოწყებული სამართლებრივი დავის მხარდაჭერით.

სასამართლომ მოცემული საკითხის განხილვისას მიიჩნია, რომ ხელმომწერი მხარის მიერ მე-13 მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულება შესაძლებელი იყო ისეთი საშუალების მინიჭებით, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნებოდა რელიგიური ორგანიზაციის ლიდერისათვის. მოცემულ საქმეში ბატონი ჰასანი იყო მუსლიმთა თემის ნაწილის ლიდერი, რომელიც გასაჩივრებული გადაწყვეტილებების საფუძველზე ბულგარეთის მუსლიმთა თემის მთავარი მუფტის თანამდებობიდან გადააყენეს. შესაბამისად, სასამართლომ გადაწყვიტა განეხილა საკითხი: არსებობდა თუ არა პირველი განმცხადებლის, როგორც რელიგიური ლიდერისთვის სამართლებრივი დაცვის რაიმე საშუალება.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ პირველი განმცხადებელი, რომელიც მოქმედებდა როგორც მთავარი მუფტი, შეეცადა მიეღო სამართლებრივი დაცვა სახელმწიფოს მხრიდან რელიგიური თემის შიდა ორგანიზაციაში ჩარევის წინააღმდეგ, რ-12 დეკრეტის უზენაეს სასამართლოში გასაჩივრების გზით. სასამართლოს ეჭვქვეშ არ დაუყენებია განმცხადებლის უფლებამოსილება და მისი სარჩელი განსახილველად მიიღო; შესაბამისად, რელიგიური ორგანიზაციის წარმომადგენელს მიეცა სამართლებრივი დაცვის გამოყენების შესაძლებლობა. თუმცა, სასამართლომ უარი თქვა განეხილა არსებითი საკითხები, ვინაიდან დაადგინა, რომ მინისტრთა საბჭო სარგებლობდა სრული დისკრეციული უფლებამოსილებით ორგანიზაციის წესდებისა თუ მისი მმართველობის დარეგისტრირების საკითხში და მხოლოდ ის საკითხი განიხილა რამდენად უფლებამოსილი ორგანოს მიერ იყო გადაწყვეტილება მიღებული.

შესაბამისად რ-12 დეკრეტის გასაჩივრება უზენაეს სასამართლოში არ იყო სამართლებრივი დაცვის ეფექტური საშუალება.

რელიგიურ დენომინაციათა დირექტორატის მხრიდან მუსლიმთა კონფერენციის შედეგების დარეგისტრირების უარის შესახებ გადაწყვეტილების უზენაეს სასამართლოში გასაჩივრებაც არ წარმოადგენდა სამართლებრივი დაცვის ეფექტურ საშუალებას, ვინაიდან, მართალია, უზენაესმა სასამართლომ დააკმაყოფილა განმცხადებლის სარჩელი,

თუმცა, მინისტრთა საბჭომ უარი განაცხადა სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულებაზე.

მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებლებს ჰქონდათ შესაძლებლობა მიემართათ პროკურატურისთვის სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის მოთხოვნით იმ პირთა მიმართ, ვინც არღვევდა მათი რელიგიის თავისუფლებას.

სასამართლომ უარყო მთავრობის არგუმენტი, ვინაიდან პირველ განმცხადებელს უკვე ჰქონდა შესაბამისი განაცხადი გაკეთებული პროკურატურაში, თუმცა, უშედეგოდ. გარდა ამისა, მთავრობას არ განუმარტავს, რამდენად შეუწყობდა ხელს განმცხადებლების საჩივრების მთავარი არსის განხილვას სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა, რომელიც შეეხებოდა ვიცეპრემიერისა და დირექტორატის გადაწყვეტილებებს. შესაბამისად, ასეთი პროცედურის წამოწყება ვერ იქნებოდა ეფექტური სამართლებრივი საშუალება.

მთავრობას არ მიუთითებია სხვა სამართლებრივ საშუალებებზე, რომლებიც განმცხადებლებს ან სხვა წარმომადგენლებს შეეძლოთ გამოეყენებინათ.

შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ პირველი განმცხადებელი და მუსლიმთა თემის ის ნაწილი, რომელიც განმცხადებელს უჭერდა მხარს, სახელმწიფოს მხრიდან შიდა ორგანიზაციაში თვითნებური ჩარევის პირისპირ „თავდაცვის“ ეფექტური სამართლებრივი საშუალების გარეშე იყო დარჩენილი. შესაბამისად, დარღვეული იყო კონვენციის მე-13 მუხლი.

დასკვნა: მე-9 მუხლის დარღვევა.

მე-11 მუხლთან დაკავშირებით არავითარი განსხვავებული საკითხი არ ფიქსირდება და და შესაბამისად არ ჩათვალა საჭიროდ განეხილა მე-13 მუხლის დარღვევა.

თლიმენოსი საპარტნიორო წინააღმდეგ

განაცხადი №34369/97

დიდი პალატა

06.04.2000

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

მუხლი 12

ქორწინების უფლება

მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში

დისკრიმინაციის აკრძალვა აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან მიმართებით

ფაქტები: 1983 წლის 9 დეკემბერს, ათენის მუდმივმოქმედმა სამხედრო ტრიბუნალმა, ერთი პროფესიული სამხედრო მოსამართლის შემადგენლობით, მსჯავრი დასაჯო განმცხადებელს (რომელიც იეჰოვას მოწმეა) საყოველთაო მობილიზაციის დროს სამხედრო ფორმის ტარებაზე უარის თქმის გამო. სამხედრო ტრიბუნალმა დაასკვნა, რომ არსებობდა შემამსუბუქებელი გარემოება და მას 4 წლიანი თავისუფლების აღკვეთა შეუფარდა, განმცხადებელი შეინჯალეს 2 წლის შემდგომ.

1988 წლის ივნისში განმცხადებელმა მონაწილეობა მიიღო კონკურსში- თავისუფალი ბუღალტრის პოზიციის დასაკავებლად. თავისუფალ ბუღალტერთა საბჭომ მას უარი განუცხადა დანიშვნაზე, ვინაიდან იგი ნასამართლევი იყო მძიმე დანაშაულის გამო.

1989 წლის 8 მაისს, განმცხადებელმა მიმართა უზენაეს ადმინისტრაციულ სასამართლოს მისი რელიგიის თავისუფლებისა და კანონის წინაშე თანასწორობის უფლე-

ბის დარღვევის გამო. განმცხადებელი, ასევე, ამტკიცებდა, რომ იგი ნასამართლევი იყო არა მძიმე, არამედ ნაკლებად მძიმე დანაშაულის გამო.

სასამართლოს მოსაზრებით, №3329/1955 კანონის შესაბამისად, დამოუკიდებელ ბურალტრად ვერ დაინიშნებოდა პირი, რომელიც შეუსაბამოდ იყო მიჩნეული სამოქალაქო სამსახურისთვის, „სამოქალაქო მოსამსახურეთა შესახებ კოდექსის“ თანახმად კი, სამოქალაქო სამსახურში დაუშვებელი იყო იმ პირის მიღება, ვინც ნასამართლევი იყო მძიმე დანაშაულისთვის. თუმცა, უკანასკნელი ნორმა შეეხებოდა ვერდიქტს, რომელიც მიღებული იყო საბერძნეთის კონსტიტუციის 87-ე მუხლის საფუძველზე მოქმედი საერთო სასამართლოების მიერ. სამხედრო ტრიბუნალებზე კი ვერ გავრცელდებოდა იგივე ნორმის მოქმედება, რადგან მათი დაკომპლექტება არ ხდებოდა პროფესიული მოსამართლეებით და ისინი ვერ სარგებლობდნენ საერთო მოსამართლეებისათვის განკუთვნილი დამოუკიდებლობის გარანტიებით. განმცხადებლის მტკიცებით, დამოუკიდებელ ბუღალტერთა საბჭოს მხედველობაში არ უნდა მიეღო სამხედრო ტრიბუნალის მიერ გამოტანილი განაჩენი და საბჭოს დასკვნა ექვემდებარებოდა გაუქმებას.

1994 წლის 11 ნოემბერს, ადმინისტრაციულმა სასამართლომ, ხმათა უმრავლესობით მიიჩნია, რომ საბჭოს გადაწყვეტილება სრულად შეესაბამებოდა კანონს.

1995 წლის 26 ოქტომბერს, უმაღლესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ დაუშვებლად სცნო განმცხადებლის საჩივარი, ვინაიდან მიიჩნია, რომ დამოუკიდებელ ბუღალტერთა საბჭოს გადაწყვეტილება დაკავშირებული იყო არა მისრელიგიურ მრწამსთან, არამედ მისინასამართლობის ფაქტთან.

ნორმა: მე-14 მუხლი მე-9 მუხლთან კომბინაციაში:

განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ საბჭოს უარი მისი დამოუკიდებელი ბუღალტრის პოზიციაზე დანიშვნის თაობაზე, მოტივირებული იყო მისი რელიგიური მრწამსით. მან აღნიშნა, რომ მისი დანიშვნა არ მოხდა იმის გამო, რომ მას უარი ჰქონდა ნათქვამი სამხედრო სამსახურზე, ვინაიდან იყო იეჰოვას მოწმე და კეთილსინდისიერ წინააღმდეგობას განიცდიდა ამ უკანასკნელის მიმართ. განმცხადებლის მოსაზრებით, სამოქალაქო მოსამსახურეების შესახებ კანონს არ უნდა გამოერიცხა ყველა მძიმე დანაშაულისთვის ნასამართლევი პირი და პირის გამორიცხვა სამოქალაქო სამსახურიდან დამოკიდებული უნდა ყოფილიყო ნასამართლევი პირის მიერ დაკავებულ პოზიციაზე, ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმესა და დანაშაულის მოტივებზე, ასევე, იმ დროზე, რომელიც გასული იყო დანაშაულის ჩადენიდან. საკითხის ასე განხილვის შემთხვევაში, აუცილებელი არ იქნებოდა მისთვის უარის თქმა დამოუკიდებელი ბუღალტრის პოზიციაზე დანიშვნასთან დაკავშირებით. განმცხადებელი იყო იეჰოვას მოწმე და რელიგიური მოტივების გამო, განიცდიდა ძლიერ წინააღმდეგობას სამხედრო სამსახურის მიმართ და, შესაბამისად, განსხვავდებოდა პირებისგან, ვისაც, განსხვავებული მოტივების გამო, იგივე დანაშაული ჰქონდა ჩადენილი. სახელმწიფოს მხრიდან ასეთი დეტალის გაუთვალისწინებლობა წარმოადგენდა კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევას მე-9 მუხლთან კომბინაციაში.

მთავრობის მტკიცებით, მოცემული საქმის მე-14 მუხლის ჩრილში განხილვა დაუშვებელი იყო, ვინაიდან განმცხადებლის ქმედება არ თავსდებოდა კონვენციის მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ. სახელმწიფო მოხელეები, რომლებსაც უარი ჰქონდათ ნათქვამი განმცხადებლის შესაბამის პოსტზე დანიშვნაზე, მოქმედებდნენ კანონის საფუძველზე, რომლის მიხედვითაც დაუშვებელი იყო მძიმე დანაშაულისათვის ნასამართლევი პირის დანიშვნა სამოქალაქო სამსახურში და მათ არ ჰქონდათ უფლებამოსილება გამოეკვლით, თუ რა მოტივი ჰქონდა დანაშაულის ჩამდენს. კანონი იყო ზოგადი ხასიათის და, შესაბამისად, ნეიტრალურიც. უფრო მეტიც, იგი ემსახურებოდა საჯარო ინტერესებს, მის მიერ დაწესებული აკრძალვა უნდა ყოფილიყო აბსოლუტური და შეუძლებელი იყო კონკრეტულ საქმეებზე განსხვავებული გადაწყვეტილებების გამოტანა. მთავრობამ, ასევე, განაცხადა, რომ ხელმომწერ მხარეებს,

დანაშაულის კლასიფიკაციის განსაზღვრისას, მინიჭებული ჰქონდათ მიხედულობის ფართო ზღვარი. სამხედრო სამსახურზე უარის თქმით, განმცხადებელს ჩადენილი ჰქონდა მძიმე დანაშაული, ვინაიდან უარი თქვა სახელმწიფოსა და საზოგადოების წინაშე უმნიშვნელოვანესი ვალის მოხდაზე, რომელიც დაკავშირებული იყო ქვეყნის უსაფრთხოების თავდაცვასთან, შესაბამისად, სასჯელი იყო პროპორციული.

სასამართლოს შეფასება:

ევროპული სასამართლოს მოსაზრებით, განმცხადებლის საქმე უნდა განხილულიყო მე-14 მუხლის მე-9 მუხლთან კომბინაციაში, ვინაიდან მე-14 მუხლი გამოიყენება მხოლოდ კონვენციისა თუ მისი დამატებითი ოქმებით გათვალისწინებულ უფლებებთან მიმართებაში, იგი დამოუკიდებლად არ არსებობს. თუმცა, საკითხის მე-14 მუხლთან მიმართებაში განხილვა ავტომატურად არ გულისხმობს კონვენციის ან დამატებითი ოქმით გარანტირებული უფლების დარღვევას. მე-14 მუხლის გამოყენების უმთავრესი წინაპირობაა, რომ საქმეში მოყვანილი ფაქტები ხვდებოდეს კონვენციით ან მისი დამატებითი ოქმით გარანტირებული უფლებების დაცვის ქვეშ.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებლისთვის ბუღალტრის პოზიციაზე დანიშვნის შესახებ უარი წარსულში მისი ნასამართლეობით იყო განპირობებული. შესაბამისად, ადგილი ჰქონდა განმცხადებლის მიმართ სხვა კანდიდატებისგან განსხვავებულ მოპყრობას, მისი ნასამართლეობის გამო. სასამართლოს განმარტებით, ასეთი განსხვავებული მოპყრობა ყოველთვის არ ხდება მე-14 მუხლის დაცვის ქვეშ, ვინაიდან ეხება გარკვეულ პროფესიულ პოზიციაზე პირის დაშვებას, პროფესიის თავისუფლება კი კონვენციით არ არის გარანტირებული.

განმცხადებელს სადავოდ არ გაუხდია წესი, რომელიც არეგულირებდა ნასამართლევით და ნასამართლეობის არმქონე პირების თანამდებობაზე დანიშვნას. იგი ჩიოდა იმის თაობაზე, რომ კანონი არ ახდენდა დიფერენციაციას იმ პირებს შორის, ვისაც დანაშაული ჰქონდა ჩადენილი რელიგიური მოტივებით და იმ პირებს შორის, ვისაც სხვა დანაშაული ჰქონდა ჩადენილი. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელი იყო იეჰოვას მოწმე, პაციფისტური რელიგიის მიმდევარი და სამხედრო ფორმის ტარებაზე უარი მოტივირებული იყო, მხოლოდდამხოლოდ, მისი რელიგიური მრწამსით და საქმეშიც არ არსებობდა სანინალმდევოს დამადასტურებელი მტკიცებულება. საჩივრის ძირითადი არსი შეეხებოდა განმცხადებლის რელიგიის, ან რწმენის გამოხატვის თავისუფლების დარღვევას, რასაც კონვენციის მე-9 მუხლი იცავს. მას მოექცნენ ისე, როგორც მოექცეოდნენ მძიმე დანაშაულის ჩამდენ სხვა პირს, მაშინ, როდესაც განმცხადებლის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა რელიგიის თავისუფლებით სარგებლობიდან გამომდინარეობდა. შესაბამისად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ განმცხადებლის საქმე ხვდებოდა კონვენციის მე-9 მუხლის დაცვის ქვეშ.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ კონვენციის მე-14 მუხლით გათვალისწინებული უფლება ირღვევა მაშინ, როდესაც სათანადო დასაბუთების გარეშე, ანალოგიურ პირობებში მყოფი პირების მიერ, უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობისას განსხვავებული მოპყრობა ხდება. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მე-14 მუხლი ირღვევა მაშინაც, როდესაც ხდება ობიექტურად განსხვავებულ პირობებში მყოფ პირთა მიმართ ერთნაირი მოპყრობა.

შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლის საკითხი უნდა განხილულიყო მე-9 მუხლის მე-14 მუხლთან კომბინაციაში.

განსახილველი იყო საკითხი, რამდენად ხდებოდა ხელმოწერი მხარის მიერ მე-14 მუხლის მოთხოვნების შესრულება. პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, სასამართლოს უნდა დაედგინა, რამდენად ისახავდა ლეგიტიმურ მიზანს განმცხადებლის მიმართ მძიმე დანაშაულისათვის ნასამართლევი პირების მსგავსად მოპყრობა. თუკი მოპყრობა ისახავდა ლეგიტიმურ მიზანს, მაშინ სასამართლოს უნდა განეხილა, რამდენად არსებობდა პროპორციულობა და მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი განხორციელებულ ღონისძიებასა და დასახულ მიზანს შორის.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ სახელმწიფოს ჰქონდა გარკვეული ლეგიტიმური ინტერესი, დამოუკიდებელი ბუღალტრის თანამდებობაზე არ დაეშვა გარკვეული დანაშაულის გამო ნასამართლევი პირები. თუმცა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ სხვა მძიმე დანაშაულებისგან განსხვავებით, ფილოსოფიური ან რელიგიური რწმენის საფუძველზე სამხედრო ფორმის ტარებაზე უარის გამო პირის ნასამართლეობა არ გულისხმობს ისეთი სახის არაკეთილსინდისიერებას ან მორალურ აღვირახსნილობას, რამაც შეიძლება საფრთხე შექმნას. შესაბამისად, განმცხადებლის მიჩნევა მისთვის სასურველი თანამდებობისთვის შეუფერებელ პირად, იყო გაუმართლებელი. სასამართლომ აღნიშნა მთავრობის არგუმენტი, რომ ნებისმიერი პირი, ვინც უარს იტყოდა ქვეყნის სამსახურზე, სათანადოდ უნდა დასჯილიყო. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ განმცხადებელს სასჯელი მოხდილი ჰქონდა სამხედრო ფორმის ტარებაზე უარის გამო. ასეთი გარემოებების არსებობისას, სასამართლომ მიიჩნია, რომ განმცხადებლისთვის კიდევ დამატებითი სასჯელის დაკისრება, სასურველ თანამდებობაზე დანიშვნაზე უარის გზით, იყო არაპროპორციული და შესაბამისად, განმცხადებლის გამოორიცხვა არ ემსახურებოდა ლეგიტიმურ მიზანს. ამდენად, სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლის მიმართ სხვა მძიმე დანაშაულის გამო ნასამართლევი პირების მსგავს მოპყრობას არ ჰქონდა ობიექტური საფუძველი და სათანადო დასაბუთება.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მართალია სახელმწიფოს წარმომადგენლებს არ ჰქონდათ შესაძლებლობა მიეღოთ სხვაგვარი გადაწყვეტილება და დაენიშნათ განმცხადებელი დამოუკიდებელი ბუღალტრის თანამდებობაზე, ეს მაინც არ ათავისუფლებდა ხელმომწერ მხარეს კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებისგან. სასამართლოს არასოდეს გამოურიცხავს, რომ კანონი შეძლება პირდაპირ ეწინააღმდეგებოდეს კონვენციას. მოცემულ საქმეში, სასამართლომ მიიჩნია, რომ სახელმწიფოს ჰქონდა მიღებული ისეთი კანონი, რომელიც არღვევდა განმცხადებლის უფლებას თავისუფლად ესარგებლა კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებებით, სახელმწიფომ ვერ შეძლო საკანონმდებლო დონეზე დაეშვა ისეთი შესაძლებლობა, რომლის საფუძველზეც მოხდებოდა გამონაკლისის დაშვება.

სასამართლომ დაადგინა, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევას მე-9 მუხლთან მიმართებაში.

დასკვნა: დარღვევა.

ბუსკარინი და სხვები სან-მარინოს წინააღმდეგ

განაცხადი №24645/94

დიდი პალატა

18.02.1999

მე-9 მუხლი

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

35-ე მუხლი

მისაღებობის წინაპირობები

ფაქტები: სამივე განმცხადებელი, ბატონები ქრისტოფორო ბუსკარინი, ემილიო დელა ბალდა და დარიო მანზაროლი სან მარინოს მოქალაქეები და იყვნენ იქვე ცხოვრობდნენ.

1993 წლის 18 ივნისს განმცხადებლები აირჩიეს სან მარინოს პარლამენტის წევრებად, ფიცი დადეს წერილობით, საარჩევნო აქტის 55-ე მუხლით მიხედვით, სახარებაზე მითითების გარეშე. 1996 წლის 26 ივლისს, პარლამენტმა, პარლამენტის წევრის სტატუსის დაკარგვის საფრთხის მითითებით, ფიცის დადება მოსთხოვა მათ. განმც-

ხადებლებმა აღნიშნული მოთხოვნა გაასაჩივრეს და მიუთითეს, რომ ამ მოთხოვნის შესრულებით დაირღვეოდა მათი რელიგიის, რწმენისა და სინდისის თავისუფლება, რაც ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით იყო დაცული. 1993 წლის ოქტომბერში N115 კანონით პარლამენტის წევრებს მიეცათ შესაძლებლობა, აერჩიათ ტრადიციული ფიცი ან ფიცი, რომელშიც სიტყვა „სახარების“ მაგივრად „ღირსება“ იყო ჩაწერილი. ტრადიციული რელიგიური ფიცი საჯარო სამსახურში მაინც სავალდებულო მოთხოვნად რჩებოდა. განმცხადებლების მტკიცებით, მოთხოვნა, რელიგიური ფიცის დადებაზე, პარლამენტის წევრის სტატუსის დაკარგვის საფრთხით, წარმოადგენდა ევროპული კონვენციის მე-9 მუხლით გათვალისწინებული რელიგიის თავისუფლების დარღვევას.

მთავრობის მტკიცებით, ევროპულ სასამართლოს არ უნდა განეხილა განაცხადი, ვინაიდან არ იყო ამოწურული ეროვნული სამართლებრივი საშუალებები.

განაცხადის არსი: სასამართლომ კიდევ ერთხელ გაიმეორა თავის პრეცედენტულ სამართალში ჩამოყალიბებული პრინციპები (კოკინაკისი საბერძნეთის წინააღმდეგ). მთავრობა აპელირებდა ხალხის მიერ არჩეული წარმომადგენლების მხრიდან ფიცის დადების მნიშვნელობაზე, სან მარინოს სპეციფიკურ ისტორიასა და ეროვნულ ტრადიციებზე, რაც წმინდანის მიერ რესპუბლიკის დაარსების დღიდან, ქრისტიანობასთანაა დაკავშირებული; ასევე ამტკიცებდა, რომ ფიცის რელიგიური მნიშვნელობა ჩაანაცვლა მოქალაქეების ნდობამ იმ ტრადიციული ინსტიტუტებისადმი, რომლებსაც საჯარო მართლწესრიგის შენარჩუნების ფუნქცია ეკისრებათ. ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ იმის მიუხედავად, თუ რამდენად ჰქონდა ნორმატიული საფუძველი მთავრობის მიერ დასახულ მიზნებს, ერთადერთი საკითხი მაინც უეჭვო იყო: სან მარინოს კანონმდებლობა აღიარებდა რელიგიის, რწმენისა და სინდისის თავისუფლებას. მიუხედავად ამისა, მოცემულ საქმეში განმცხადებლებისთვის სახარებაზე ფიცის დადების მოთხოვნა უტოლდებოდა ხალხის მიერ არჩეული წარმომადგენლების მხრიდან კონკრეტული რელიგიის კუთვნილების აღიარებას და ასეთი მოთხოვნა არ შეესაბამებოდა კონვენციის მე-9 მუხლს. კომისიამ სამართლიანად აღნიშნა, რომ ერთმანეთს ეწინააღმდეგებოდა პარლამენტის წევრობის, როგორც მრავალფეროვანი საზოგადოების წარმომადგენლობის განხორციელება და კონკრეტული რელიგიური კუთვნილების აღიარება. შესაბამისად, მსგავსი შეზღუდვა ვერ იქნებოდა მიჩნეული, როგორც „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში“. რაც შეეხება მთავრობის მტკიცებას, რომ განაცხადს აღარ ჰქონდა საფუძველი, ვინაიდან მიღებული იყო 1993 წლის №115 კანონი, ევროპულმა სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებლებს ფიცი დადებული ჰქონდათ ამ კანონის მიღებამდე.

დასკვნა: დარღვევა (ერთხმად).